Mentor
әдістемелік орталығы

“MENTOR”
ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

«Үздік қалам»

республикалық ғылыми-танымдық
әдістемелік журналы

№3(2)
2024

Ақтөбе қаласы

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

МАЗМҰНЫ/CONTENT/СОДЕРЖАНИЕ

Агатаева Тамара Бекетаевна 4
Адаева Молдир Якудакызы....6
Абишева Акгул Смагуловна 10
Айткалиева Халамхас Баяшевна. 12
Арысова Маншук Сайлауовна 18
Арыспаева Жанар Токтарбековна....23
Бахтиярова Рая Аубакировна 25
Бахытжанова Жаннұр Әлібиқызы....27
Бекенбаева Арайлым Нурлыбаевна 30
Болатбекоа Жаннат Гизатона 32
Дүйсени Жадыра Есенғалиқызы 35
Ержигитова Назерке Айбековна....37
Әнуарбеков Ақжол Темірбайұлы....40
Григорьева Наталья Викторовна....42
Гринько Вероника Константиновна 44
Жакешова Перизат Ерболатовна....50
Жалгасбаева Айнагуль Бакткереевна 52
Зарипова Анаргул Аманжоловна 57
Иргалиева Джамиля Аккалеевна 61
Жакыпова Мархаббат Алтайкызы 63
Ибраева Жулдыз Жангельдыевна 67
Ибрашева Шолпан Данабековна 68
Избасарова Айсулу Канатовна 69
Каирова Гулмира Бердигалиевна 73
Қазтаева Жұлдыз Темірбекқызы....76
Кадирова Жупар Жумалиевна....79
Калкабаева Эльвира Казиевна....80
Камысбаева Гульмира Амангалиевна 83
Корпебаева Замзагуль Жолдыбаевна....84
Лаврухина Александра Витальевна....86
Мухина Марина Александровна....88
Муханбетова Кундыз Мунсызбаевна 94
Мұхамбетжанова Нұргүл Өмірбекқызы....95
Наурызова Гүлнар Шамитқызы 98
Нұрсұлтанова Тоты Садірбайқызы....101
Новикова Марина Николаевна....105
Нурмагамбетова Сымбат Абдулловна....109
Орынтаева Айгул Жайгалиевна 113
Өмірова Дана Майданқызы 115
Өтеуова Гүлсана Бейбітқызы 117
Сейдекрамова Гульнар Бекмухамбетовна....120
Скакова Акселеу Ганиевна....122
Самбаева Гүлжайна Оразбайқызы 124
Сейлханов Мухамбетжан Жубатханович....126
Тұрсынбекова Нұрсұлу Нарынбекқызы 128
Токкужина Гульбану Ерсаиновна....131
Почтарева Татьяна Владимировна....133
Умбетова Раушангуль Ратовна 135
Уразгулова Зейнегуль Абдыкалыковна....138
Уталиева Айнур Сактаганкызы....140
Унгербаева Алия Тлеукабыловна 142
Шаштыгарина Гулназира Араловна 143
Юдина Юлия Камильевна 146
Демесинова Сәнімжан Рахымжанқызы 149
Тақырыбы: Күрделі теңдеу....150
Бисембаева Динара Тастанбековна....150
Доскабылова Гаухар Жардемгалиевна....151

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ ЕРЕЖЕСІ

Мақсаты: Педагогтердің ғылыми-танымдық әлеуетін дамыту.

Басылымы Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі Ақпарат комитетінде тіркеуге алынып, мерзімді баспасөз басылымын, ақпараттық агенттікті және желілік басылымды есепке қою туралы № KZ49VPY00083149 куәлігі 2023 жылы 04 желтоқсанында берілген, құжатқа сәйкес 2024 жылдан бастап шығарылады.

Кезеңдік басылым: 1 жылда 24 рет, қазақ, орыс және ағылшын тілінде жарық көреді.

Журналда Қазақстан Республикасының арнайы және жоғары оқу орындары, мектепке дейінгі ұйым, ЖББОМ педагогтерінің шетелдік ғалымдар, ғылыми-зерттеу мекемелерінің ғалымдары орындайтын (орындаған) іргелі және қолданбалы ғылыми зерттеулердің, эксперименттік әзірлемелердің нәтижелері, сондай-ақ ғылыми-ақпараттық материалдар және т.б. жарияланады.

ЖАУАПТЫЛАР:

Бас редактор:
Нурбергенова Сауле Турмагамбетовна
Бас редактордың орынбасары:
Жайтапова Алтынай Альбековна, п.ғ.д., профессор
Редакция алқасы:
Тихомирова Валентина Тихоновнап.ғ.к., доцент
Сулекенова Гульжан Утесиновна
Рысбеова Айнур Маратовна
Озган Мехмет
Дауметова Салтанат Турмаганбетовна
Дизайн:
Муханбедин Аружан Айбарқызы

Меншік иесі: «Mentor» әдістемелік орталығы
(Ақтөбе қаласы)
Редакцияның мекен-жайы:
Индексі-030000
Ақтөбе қаласы, А.Молдагулова даңғылы 66/2

Авторлар қолжазбасы, суреттер өңделмейді және кері қайтарылмайды.
Редакция авторлар мақаласының мазмұнына жауап бермейді.
Журналда жарияланған материалдары көшіріп немесе өңдеп басу үшін редакцияның жазбаша рұқсаты алынып, сілтеме жасалуы міндетті.
Журналға жинақтарыңызды kalam2025@mail.ru. почта арқылы жіберулеріңізге болады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Агатаева Тамара Бекетаевна

БИОЛОГИЯ ПӘНІ БОЙЫНША ДЕҢГЕЙЛІК ТАПСЫРМАЛАР ЛЕГІ

Ақтөбе қаласы Бопай ханым жоғары медициналық колледжінің химия – биология оқытушысы

Биология пәні бойынша студенттердің білім, білік, дағдыларын анықтау мақсатында деңгейлік тапсрымалардың орны ерекше. Ол үшін барлық тапсырмалар студенттердің жас ерекшеліктеріне сәйкес жасалуы қажет. Тапсырмалар құрастырылған кезде студенттердің функционалдық сауаттылығын дамыту, білімдік құзіреттілігін қалыптастыру оқуға қабілеті, қызығушылығы ескеріліп жасалады.

Тақырыптық тапсырмалар үш бөлімнен тұрады. (А, В ж/е С).

Бірінші бөлімнің тапсырмалары **А** деңгейі базалық. Әрбір тесте төрт жауап беріледі,оның біреуі ғана дұрыс.

Екінші бөлімнің тапсырмалары **В** деңгейі мүмкіндік деңгей. Бұл деңгейдің тапсырмалары:

- қысқа жауапты қажет ететін тапсырмалар (B_1);
- сәйкестікті анықтайтын тапсырмалар (B_2);
- ашық тестер (B_3);
- биологиялық үрдістерің, құбылыс-тардың және объектілердің ретін анықтауға арналған тапсырмалар (B_4).
- терминдерге анықтама беру (B_5)
- мәтіндегі жіберілген сөздерді толтыру (B_6)
- суретпен жұмыс, кестелер, сызба-ларды толтыру (B_7)

Үшінші бөлімнің тапсырмалары **С** деңгейі толық жауапты қажет етеді:

- биологиялық білімдерін практикада қолдана алуға бағытталған қиын тапсырмалар (C_1);
- мәтінде қателерді тауып, түзету (C_2);
- мәтінмен жұмыс істеп,ондағы мағлұматтарды курсты оқыған кезде алған білімдерімен салыстыру (C_3).
- шығармашылық тапсырмалар (C_4)

Ұсынылған тапсырмалар оқушылардың білім деңгейін, дағдыларын әрбір сабақта тексеруге мүмкіндік береді.

Бірінші бөлім А деңгейі.

1. Жалпы биология зерттейді: а) өсімдіктер мен жануарлардың жалпы құрылысын; в) тірі және өлі табиғаттың біртұтастығын; с) тірі организмдердің жалпы даму заңдылықтарын; д) түрлердің шығу тегін.

2. Тірі организмдердің бір-бірімен және қоршаған ортамен байланысын зерттейді: а) генетика в) экология; с) гигиена д) физиология

3. Тірі организмдердің туыстығын ескеріп, топтарға бөліп оқытатын ғылым: а)экология; в) морфология; с) селекция; д) систематика.

4. Қандай әдістің көмегімен тірі организмдердің өміріндегі маусымдық ауысымдарды зерттейді:

а)эксперименттік; в) бақылау; с) тәжірибе әдісі; д) палеонтологиялық.

Екінші бөлім В деңгейі.

1. Биология терминің алғаш қай жылы кім ұсынды?....

2. Өндірісте тірі организмдер мен биологиялық құбылыстарды қолданатын ғылым қалай аталады?....

3. ҚР Қызыл кітабын жасаудың бастамашысы ....

4. Геоботаниканың негізін салушы ғалым ...

5. «Қазақстан құстары» 5 томдық еңбегінің серіктес авторы ...

6. ҚР молекулалық биологиясының негізін қалаушы ғалым ...

Үшінші бөлім С деңгейі:

1. Биология пәнінің қазіргі таңдағы маңызы

2. И.И.Мечниковтің иммунитет теориясын ашуына көмектескен әдістер

Тірі организмдердің химиялық құрамы.

1-нұсқа

Бірінші бөлім А деңгейі.

1. Организмдердің жасушаларында ең аз кездесетін элемент: а)азот; в)оттек; с)көміртек, д) сутек.

2. Нуклеин қышқылдары мен сүйектің құрамына кіреді: а) калий; в)фосфор; с) кальций; д) цинк.

3. Гемоглобиннің құрамын кіретін элемент: а)кальций; в)натрий; с) темір; д)мыс.

4. Жануарлар жасушасында қор көмірсу: а)целлюлоза; в)крахмал; с) глюкоза; д) гликоген.

5. Дұрыс тұжырымды тап: а) барлық көмірсулар мен липидтер суда ериді; в) барлық көмірсулар мен липидтер суда ерімейді; с) кейбір көмірсулар суда ериді, ал липидтер суда ерімейді; д) барлық липидтер мен көмірсулар полярлы қосылыстар.

6. Ең көп энергия 1 грамм ыдырағанда бөлінеді: а) май, в) глюкоза; с) нәруыз; д) целлюлоза.

7. Ең көп тараған көмірсу: а)целлюлоза; в)крахмал; с) глюкоза; д) гликоген

Екінші бөлім В деңгейі.

$В_2$ Сәйкестікті анықта

Химиялық элементтер	қызметі
1. Кобальт 2. Бор 3. Иод 4. Кальций 5. фтор	А) қанның ұюына қатысады. Ә) тироксиннің құрамына кіреді Б) В12 витаминінің құрамына кіреді. В) тіс кіреукесінің құрамына кіреді. Г) өсімдіктің өсуіне қажет.

($В_3$)

1. Күрделі нәруыздар қалай аталады....

2. Хлорофилл мен көптеген ферменттердің құрамына кіреді...

3. Нәруыздың бірінші реттік құрылымындағы аминқышқылдары арасындағы байланыс...

4. Сүйектің, сіңірдің құрамына кіретін күрделі көмірсулар...

5. Өсімдік липидтерінің құрамына кіретін май қышқылдары...

6. ДНҚ молекуласының диаметрі...

7. Аденин мен тиминнің арасында қандай байланыс...

8. РНҚ-ның түрлері..., ... ,...

$В_5$. Терминдерге анықтама бер: фермент, ренатурация, буферлік қасиет, полимер, гормон.

$В_6$. Мәтіндегі жіберілген сөздерді толтыр.

..... тұратын химиялық қосылыстарды полимерлер деп атайды. Биополимерлерге ....., ..., ..., ... жатады. Нәруыздардың мономерлері ...., көмірсулардың - .....ДНҚ мен РНҚ мономері .....

Үшінші бөлім С деңгейі.

$С_1$.

1. Нәруыздар адам ағзасында нелiктен энергия көзі ретінде көмірсулар мен липидтер таусылған кезде ғана қолданылады?

2. Кесте толтыр

Нәруыздың атауы	Қызметі
1. 2. 3. 4.	Транспорттық Жиырылғыштық Структуралық Қорғаныштық

3. ДНҚ мен РНҚ молекуласын салыстыр (кесте түрінде)

$С_2$.Мәтіндегі қателерді тауып, түзе.

Су жер бетінде ең көп тараған органикалық заттардың бірі. Медузаның жасушасында 95%, ал адамның миында 50% су бар. Судың қасиеті оның құрылысына байланысты. Сутек пен оттек арасындағы иондық байланыстар судың полярлы қасиетін анықтап, судың полярсыз қосылыстарды ерітуге мүмкіндік береді.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТ САБАҚТАРЫНДА ТІЛ ДАМЫТУ ЖҰМЫСТАРЫ

Адаева Молдир Якудакызы

Ақтөбе қаласы №17 гимназиясының қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі

Тіл дамыту – қазіргі оқытудың басты мәселесі. Тіл мен сөйлеу процесін жіктей оқыту, оқушының дұрыс сөйлей білуіне көңіл бөлу, ауызша және жазбаша тілін дамытып, тіл мәдениетін жетілдіруде қазақ тілі мен әдебиет пәнінің алатын орны ерекше. Әр мұғалім қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында тіл дамыту жұмыстарын шығармашылықпен жүргізіп, дұрыс ұйымдастыра білсе, ол оқушының күнделікті өмірдегі құбылысты жан-жақты түсіне білуіне, білген нәрселерін ауызекі сөздерінде қолдана білуіне жағдай жасайды. Сондықтан қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімі көркем сөздің осы сияқты ерекшеліктерін оқушыларды тіл мәдениетіне үйретіп жетілдірудің мықты құралы ете білуге тиіс. Оқушының тілін дамыту жұмысы,ол баланың жалпы ойын дамыту деген сөз, өйткені оқушы пәнді оқып үйренсе де, өзінің істеген жұмысы, көрген-білгені туралы күнбе-күн сөйлеп, ойын қалыптастырып отырады, яғни оқушылардың тілін дамыту мәселесі олардың ойлау қабілетімен байланыстырылса, сондай-ақ, ойлау мен сөйлеу процесінің бірлігінде ұйымдастырылады.

Қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында нақтылы тәрбиелік процесте ауызша тіл дамыту жұмыстары қай жерде, қалай жүргізіледі, оқушылардың сөйлеу тіліндегі кемшіліктер қандай әдіс-тәсілдер арқылы түзетіліп отырады-мұның бәрін ойластырып, педагогикалық, психологиялық, методологиялық тұрғыдан қарап, дұрыс шешімін табатын тек қана тіл маманы болып табылады. Оқушылардың ауызекі сөйлеу тілін, тіл мәдениетін арттыру мен дамыту, сапалы білім беру-қазіргі кезде мектеп мұғалімдерінің, тіл мамандарының алдында тұрған басты міндеттердің бірі.

Қазіргі заман талабына сай білім беру үрдісі білімді жеке тұлғаға қарай бағыттай отырып, тұлғаны жан-жақты дамытуға, шығармашылықпен айналыстыруға жол ашып отыр. Алайда, осы іс-шаралардың барлығы мұғалімнің ұйымдастыруы мен шеберлігінің нәтижесінде іске асырыларды.

Сондықтан оқушылардың тілін дамыту, сөйлеу мәдениетін өрістетіп, жетілдіріп отыруды көздейтін мектеп көлемінде тиісті шаралар белгіленіп, жаппай жұмыс жүргізілмесе де, қазақ тілі мен әдебиет пәні мұғалімдері оқу материалдарының мазмұны мен түрлеріне байланысты сынып жағдайында және одан тыс уақытта да бұл жұмысты үздіксіз жүргізіп отыруға міндетті.

«Білім туралы Қазақстан Республикасының Заңында», «Жеке адамның шығармашылық, рухани және дене мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, жеке басының дамуы үшін жағдай жасау арқылы интеллектін байыту»-дейтін тұжырымдар бүгінгі білім берудің мақсаттары мен міндеттерін ғана емес, тіл дамытудағы өзекжарды мәселелерді де айқындайды.

Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында оқушыларды сөзді дұрыс қолдана білуге, өз ойын орнықты жеткізуге, еркін сөйлей білуге жетелейтін тәсілдің бірі – тіл дамыту жұмыстары. Оқушылардың тіл дамыту жұмысын дұрыс ұйымдастырып, дұрыс жүргізіп отыру-әдебиетті сөз өнері ретінде шығармашылық шабытпен шебер оқыта білудің бір көрінісі болып саналады. Тіл дамыту мақсатындағы жүргізілетін жұмыстар оқушының ойлау қабілетіне, сондай-ақ өз ойын жеткізе білуіне, шығармашылық ізденісіне жол ашады. Оқушының білімі ғана жетіліп қоймайды, қабілетінің, дарын көзінің ашылуына түрткі болады.

Қазақ тілі мен әдебиет сабақтарында оқушылардың сөйлеу тіліне мынадай талап қойылады:

Оқушы айтайын деген ой-пікірін жүйелі, байланысты түрде әңгімелеп беруге жаттығу.

Сөз тартымды, мазмұнды болуға тиісті.

Әдеби тілдің нормасынан ауытқып кетпей, оны сақтап мәнерлеп сөйлеуге дағдылану.

Сөзді дұрыс, орынды қолданып, сөйлемді дұрыс құрап ойын айта білуге машықтану.

Тіл дамытудың басты құралы сөздік қорда жатады. Оқушының сөздік қорының неғұрлым көп болуы және оны тиімді қолдана білуі жүйелі еңбекті қажет етеді. Сөздік қорды байыту жұмысында іріктелініп алынатын атаулар, ұғымдар ұлттық дәстүріміз бен өткен тарихымызға байланысты болса, оның жан-жақты маңызы артып отыратындығы белгілі.Өйткені оқушылар өзінің туған халқының тарихымен, әдет-ғұрпы, салт-дәстүрімен байланысты атауларды үйрену арқылы білім қорын жинай бастайды.

Қазақ тіліндегі тіл ұстарту жұмыстарының негізгі мақсаты – дұрыс, сауатты жазуға, оқушының ауызша және жазбаша ойын, грамматикасын және стилистикасы жағынан дұрыс сөйлем құрап,жүйелі сөйлеуге үйрету. Мұғалім оқушының ауызша және жазбаша тілін дұрыс дамытуда грамматикалық ережелерді жақсы білуге, тыныс белгілерін дұрыс қоюға үйретіп,көркем әдебиетті көп оқуға бағыт беріп,оның үлгісін көрсетіп отыруы тиіс. Әр мұғалім тіл ұстарту жұмыстарын шығармашылықпен жүргізіп, дұрыс ұйымдастыра білсе, ол оқушының күнделікті өмірдегі құбылысты жан-жақты түсіне білуіне,білген нәрселерін ауызекі сөздерін де қолдана білуіне жағдай жасайды.

Тіл дамыту жұмыстары ауызша-жазбаша жаттығулар, мәтінмен жұмыс, мазмұндама, шығарма, диктант, мақала жазу, мінездеме беру,суретпен жұмыс, сұраққа жауап жаздыру, жоспар жасату, кітап оқу сияқты жұмыс түрлері арқылы іске асырылады.

1.Тіл дамытудың негізгі мақсаты.

Тіл дамыту-оқушыны тілдік тұлғаларды дұрыс қолданып, ойын басқа адамға толық жеткізіге дағдыландыру, басқа адамдардың сөзін жақсы түсінуге үйрету. Басқаша айтқанда тіл дамыту – қазақ тілі оқушының қарым-қатынас құралына айналдыру. Бұл жалпы тіл үйрету мақсатымен толық сай келеді. Мектептерде оқушының қазақ тілін дамыту ұғымына қазақ тілінің лексикалық, грамматикалық тұлғаларын меңгерту, оларды сөйлемде қолдану дағдыларын қалыптастыру яғни қазақ тілінде әдеби тілмен сөйлеуге үйрету жатады; қазақ тілінің орфографиялық нормасын оқушыда қалыптастыру, қаақша сауатты жазу дағдысын меңгерту де осы ұғымға кіреді; сөздерді бір-бірімен дұрыс байланыстырып, сөз тіркесін жасау арқылы оларды арқылы ойын басқаға жеткізу, басқаның сөзін түсіну де тіл дамыту ұғымына жатады.

Сөйтіп тіл дамыту сөйлеуге жеткілікті сөздік қорды және ол сөздерді сөйлемде бір-бірімен байланыстыратын тілдік нұсқаулардың қолдану заңдылықтарын меңгерту болып шығады. Оқушының сөздік қорын байыту тілдік нұсқаулардың қолдану дағдысын қалыптастырумен тығыз байлансыта жүргізіледі.

2. Оқушының сөздік қорын байыту, сөздік жұмысы

Оқушының сөздік қорын үнемі байытып отыру-тіл дамытудағы негізгі мәселе. Сөздік қоры бай адамның ойын анық жеткізу мүмкіндігі мол болады. Сөздік қоры бай адам ойын жеткізуге ең керек сөзді таңдап қолдана алады, оның ойын дәл білдіретін сөзді тыңдау мүмкіндігі бар. Сондықтан тіл дамытуда оқушының сөздік қорын байытуға ерекше мән беріледі.

Сөздік жұмысы әр сабақ үстінде, жыл бойында, бүкіл оқу кезеңінде белгілі жоспармен, жүйемен жүргізілуі керек. Оқушы сабақ сайын жаңа сөз үйреніп отырады. Оқушыға үйретілетін жаңа сөз тексте, диалогтарда жаттығу қолданысымен байланысыты беріледі. Сабақ сайын жылма-жыл әр сыныпта оқышының сөздік қоры өсіп отырады. Әр сабақта үйретілетін жаңа сөзді оқушының сөздік қорын байтудағы негізгі мақсат болып саналады. Осы мақсатта жету үшін, төмендегі жұмыстар жасалу керек:

1. жаңа сөз мағынасын оқушыға анық түсіндіру;

2. жаңа сөздің оқушы есінде сақталуын қамтамасыз ету;

3. жаңа сөзді қолданыста меңгеру яғни жаңа сөзді қолдану дағдысын қалптастыру;

4. жаңа сөздің айтылуы мен жазылуын меңгерту;

5. сөздікпен жұмысқа үйрету.

Оқушының сөздік қорын байытудың тағы бір жолы- мақал-мәтелдер сөздігін жасау. Мақал-мәтелдер сөздігі оларды есінде тұрақтандыруға көмектеседі. Ал мақал-мәтелдер оқушыныңқазақша сөйлеуін көріктендіреді.Мақал-мәтелдер сөздігін оқушы сөйлесу кезінде, мазмұндама, шығарма жазғанда, пайдалануына болады.

3. Жаттығулар арқылы тіл дамыту.

Оқушы қазақ тілінен меңгерген бай сөздік қорын қарым-қатынаста қолдана алмаса, тіл білген болып саналмайды. Сондықтан оқушының сөздік қорын байыту сөздердің сөйлеуде қолданысына жаттықтырумен бірге байланыста жүргізіледі.

Ал оқушы сөздерді қарм-қатынаста қолдана алу үшін, тілдік тұлғалардың қолданылу заңдылықтарын білуі керек. Ал ол- грамматиккалық мәселесі. Грамматикада сөздерді бір-бірімен байланыстыру үшін қолданылатын сөз түрлендіруші қосымшалар, олардың қандай сөздердің тобына, қалай жалғанатыны, беретін мағынасы, сөз түрлендіруші қосымшалар арқылы түрленген сөздің қандай сөз тіркесін жасайтыны, сөз тіркесінің сөйлем жасауы, сөйлемдердің бір-бірімен байланысу заңдылықтары беріледі.

Екінші тілді үйрету ісіне оқушы тілін дамыту жұмыстарын ұйымдастырылғанда, жаттығулардың атқаратын қызметі зор. Тілге үйрету қай тілде де жаттығулардан басталады. Жаттығулар тілдік материалдың негізінде оқушының жас ерекшелігіне, білі деңгейіне сай беріледі. Жаттығуларды ғылымға екіге бөледі: тілдік жаттығулар және сөйлеу жаттығулар. Тілдік жаттығулардың міндеті тілдің грамматикалық материалын оққшыға меңгерту. Тілдік жаттығулар әр тілдік тұлғаны таныстырады, оны қолданып үйренуге жаттықтырады. Тілдік жаттығулар тілдік тұлғаларды дұрыс ойланбай қолддану дәрежесіне жеткізуді көздейді. Тілдік жаттығулар алуан түрлі болып келеді. Мұндай жаттығулдар тілдік тұлғаның қолдану үлгісі ретінде, оның қолданылуына оқушының назарын аударып, көзін үйрету мақсатын көздейді. Ал тілдік жаттығуда тілдік тұлғаның сөздегі орнына нүкте қойылатын жаттығулар оқушыны тілдік тұлғалардың дыбыстық вариантын дұрыс таңдауға үйрету мақсатын көздейді.

Ал сөзді қосымшасыз беріп, оған тиісіт қосымшаны тауып жалғау оқушыға түрлі қосымшаларды өткен соң, олардың әрқайсысын жақсы меңгергенде беріледі. Мысалы, бірнеше септік жалғауын оқығаннан кейін , оның сөйлемде қайсысын қолдануды табу ол септіктердіоқушының жақсы білуін талап етеді.

Сөйлемдегі түсіндірілген сөзді тауып қосу, сөйлемді өзгерту, сөйлемді аяқтау , сөйлемді кеңейту, сөйлемді тарылу сияқты жаттығулар оқушыны сөйлеуге апарады. Бұлар алғашқы жаттығулардан гөрі көп күрделі болып табылады.

Сөйлеу жаттығуларына сурет арқылы оқушыны сөйлеуге үйрету, оқыған кітабының мазмұнын әңгімелету, мақал-мәтелдерді сөйлеуде қолдануға жаттықтыруң, тақпақ, өлең айтуға үйрету де жатады. Бұладығ бәрі- оқушыны тілін дамытудың құралды.

Оқушыны тілін дамытуда оқыған кітабының мазмұнын қазақша әңгімелету пайдалы. Жұмыстың бұл түрін 5-6 сыныптарда бастау дұрыс.Кітап оқу жұмысы сабақта басталды. Оқу әдісін меңгерген оқушы өздігінен кітап оқымайды. Кітап оқуға баулу үшін алдымен оқушыны анық, тез оқитын дәрежеге жеткізу керек. Оқу әдісін жақсы меңгерген оқушы ғана, өздігінен кітап оқи алады.

Оқушының тілін дамыту үшін тақпақ жаттау, өлең айту да пайдалы болып саналады. Оқушы әр сыныпта бірнеше тақпақ жаттайды, олар көбіне оқулықтарда беріледі.

Өлең айтуға, ән салуға үйрену де тіл дамытуда өзіндік қызмет атқарады., бірақ бұл жұмыс үйірмеде жүргізіледі.

Мақал-мәтелдер де- оқушыны тілін дамытудың құралы. Оқулықтарда мақал-

мәтелдермен жұмыс жүргізуде әр мақал-мәтелдің оқушы мағынасын түсінуі керек, сонда ғана оны орынды қолдана алады.

Сөйлеу жаттығулары оқушыларды тілдік материалды сөйлеуде қолануға дағдыландыруды көздейді. Сөйтіп, оқушы алдымен тілдік материалды меңгеру жаттығулармен кездеседі, оны білі, танып, түсініп алуы қажет. Ол тілдік материалды сөйлеуде қолдануға жаттықтыру, дағдыландыруда сөйлеу жаттығулары маңызды қызмет атқарады.

4. Мәтін арқылы оқушы тілін дамыту.

Оқушы тілін дамытуға мәтіндердің атқаратын қызметі өте күшті. Мәтін оқушыға білім береді, мәтін-оқушыны оқуға үйретудің құралы, ол ойын, тілін дамытады, тәрбиелйді, қазақша сөйлеуге үйретеді. Мәтін осы қызметтерді толық атқару үшін, оған төмендегі талаптар қойылады.

Мәтін оқушының жас ерекшелігіне, түсінігіне сәйкес болуы керек. Мәтін әр сыныптағы оқушының жас ерекшелігіне, біліміне, түсінігіне сай алынады. Осымен байланысты әр сыныпта оқытылатын мәтін әр түрлі деңгейде болады.

Мәтіннің мазмұныны әр сыныпта оқышысының білім деңгейіне, дүние танымына сай болуы қажет. Оқушыға таныс емес, оқушы түсінбейтіндей қиын мазмұнды мәтін алынбауы, оқуға берілмегені дұрыс.

Мәтіндердің мазмұны оқушыны қызықтыратындай болуы қажет. Оқушыны қызықтыратын мәтіндерді оқушыны жақсы меңгереді.

Мәтіндердің тәрбиелік мәні болуға тиіс. Оқушыны досттыққа, бірлікке, адамгершілікке тәрбиелейтін мәтіндердің мәні күшті.

Мәтіндер қазақ халқының мәдениетімен, әдет-ғұрыптармен, ұлттық мерекелермен, жетістіктермен оқушыларды таныстыру қызмет атқарады.Олхалықты сыйлауға, тәрбиелеуге қажет.

Мәтінді аулдару- тіл үйренудегі, тіл дамытудағы негізгі мәселелердің бірі. Мәтінді аудару алғашқы кезеңде мұғалім өзі көрсетеді, кейін оқушылар өзі аударады. Мәтінді аударудан бұрын ондағы жаңа сөздермен жұмыс жүргізіледі.

Мәтіннің мазмұнына баланысты сұрақтарға жауапты жазбаша түрде жүргізу арқылы оқушының жазбаша тілін дамытуға болады. Мәтін бойынша ауызша тілдамытуға жүргізілетін жұмыстардың бәрі жазбаша да жүргізіледі.

5. Сөйлеу тілі мен жазбаша тілідң байланысы.

Сөйлеу тілі мен жазба тіл өте тығыз баланысты. Сөйлеу тілінде жазбаша тілде де қолданылатын тілдік тұлғалар бір. Тілдік тұлғалар сөйлеу тілі мен жазбаша тілде бір мағынада қолданылады, олардың тілде атқаратын жалпы қызметтерінде де өзгеріс болмайды. Сондықтан екінші тілді үйретуде жұмыс ауызша мен жазбаша жұргізулі тиіс.

Тыңдауға үйрету мақсатында жасалатын бұл жұмыстың түрлері, сөйлеуге үйретумен байланысты жүргізітіні есте болу керек.

6. Жазбаша тілді дамыту

Оқушының жазбаша тілін дамыту бастауыш сыныптан-ақ басталады. Тілді жаттығуларды жазбаша түрде орындау оқушыны жазбаша тілін дамытудың алғашқы басқышы шартты белгісінің бірі болып саналады.

Дегенмен оқушуның тілін жазбаша түрде дамытуда мазмұндама мен шығарманың орны ерекше.

Мазмұндама- тіл дамытудың өте маңызыды әдісі. Мазхмұндама негізінен оқушының жазбаша тілін дамытуға, ойын мәтінге сүйеніп, өзінше жазбаша түрде білдіруге үйретуді. Бірақ мазмұндаманы оқушының жазбаша тілін дамытуда, ойын мәтінге сүйеніп, өзінше жазбаша түрде білдіруге үйретеді

Шығарма жақын мазмұндама оқушының шығармашылық ойын дамытуды, ойын өз сөзімен білдіру дағдысын қалаптастырады.

Шығармаға жақын мазмұндамада оқушы мәтіннің мазмұнын өзінше жалғастырып жазаджы, кейде мәтіннің басына өзінше үзінді қосады, мәтіннің арасында мәтінге байланысты уақиға туралы өзінше әңгіме қосады.

Шығарма- жазбаша тілді дамытудағы ең негізгі жұмыс. Шығарма –оқушыны

өздік шығармашылық жұмысы. Шығарма жазуға оқушыны үйрету ұзақ уақыттағы жүйелі жұмысты керек етеді.

Шығарма бір тақырыпта жазылды, тақырыпты ашуға керек сөздерді білуі керек. Мұғалім оқушының сөздік қорын жақсы біледі, сондықтан оқушының сөздік қорында бар сөздерді қажет ететін тақырып таңдау пайдалы

Абишева Акгул Смагуловна

ӘӘ ДЫБЫСЫ ЖӘНЕ ӘРПІ

Ақтөбе қаласы №36 қазақ орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

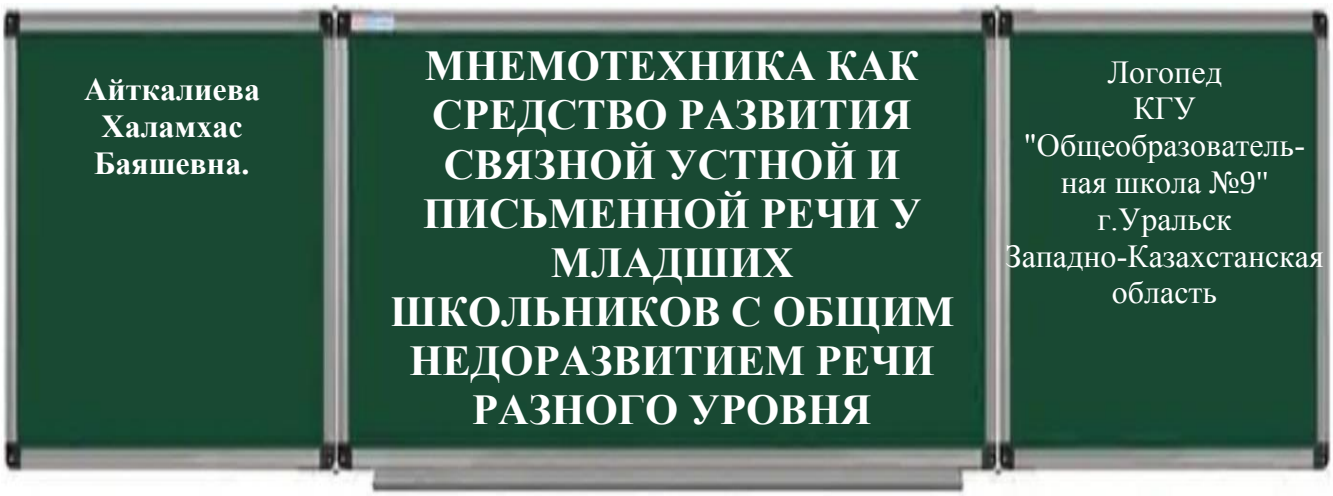
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	1.1.5.2 сөйлеу барысында дауыс ырғағын, екпін, әуен, қарқын, кідірісті сақтау, ойды ым-ишара, қимыл арқылы жеткізу; 1.2.1.2* оқу түрлерін (буындап оқу, тұтас оқу, мәнерлеп оқу, түсініп оқу) қолдану; 1.2.5.1* мұғалімнің қолдауымен мәтіннің, сюжетті суреттің мазмұны бойынша сұрақ қою, сұраққа жауап беру; 1.3.6.1 жазу жолын, жоларалықты, жолдың жоғарғы және төменгі сызықтарын сақтап, әріп элементтерін, әріптердің бір-бірімен байланысын көркем жазу
Сабақтың мақсаты	Әә дыбыс мен әрпін меңгерту
Құндылықтар	Ұлттық мүдде: қазақ тілінің қолдану аясын кеңейту

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі// уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақ тың басы 5 мину Өткенді пысықтау 5 минут	Психологиялық ахуал қалыптастыру «Біз қандаймыз?» **«TIK TOK» тапсырмасын орындау.** **1-тапсырма.** Бұрап қойған сағаттай , Айқайлайды таң атпай. Оқушылар жұмбақты шешеді, шешуіндегі сөзді қатыстырып сөйлем құрайды. (Әтеш) **Көркем жазу сәті** Әтеш шақырады. **2-тапсырма.** **Өткенді пысықтау.** **«WORD WALL» платформасы** «Бұлттар» әдісі	Мұғаліммен амандасады. Жұмбақтың шешуін табады. Өткенді пысықтайды Мәтінді оқиды. Әр буындағы дыбыстарды тұтастырып,	Мадақтап, мақтап отыру ***Дескриптор:*** Әә дыбысы мен әрпін біледі, қолданады; Мәтінді қатесіз оқыды Керемет!	Презинта-ция Суреттер https://wordwall.net/ru/resource/63972296 Оқулық

Сабақ тың ортасы 20 минут Сергіту сәті 2 минут	Ән әже кәрі сәуір Дән әке дәрі дәуір **Оқылым** **Мәтінді оқыту.** **«Әнұран»** Әнұран-рәміз. Ол жарыстарда шырқалады. Мақтаныш сезіммен орындалады. Әнұранды оқушылар жатқа білуі керек **«WHATSAPP» тапсырмасын орындау.** Дыбыстық жинақтау дағдысын дамыту жұмысы. Оқылым. Оқулықтың 68-бетінде оқуға берілген сөздер мен мәтінді оқушылардың түсініп оқуына қолдау жасау. Ән әлем дәмді тәулік Әнші әсем сәнді жәшік «Шебер әжей» мәтінін оқу. Суреттер арқылы мәтінді мазмұндау. **«INSTAGRAM» тапсырмасын орындау.** **1-топ тапсырмасы.** **«Аквариум» әдісі арқылы тапсырма орындау.** Ә дыбысына байланысты сөздерге дыбыстық талдау жасау. **2-топ тапсырмасы.** **«Жұлдызқұрт» әдісі арқылы тапсырма орындау.** **3-топ тапсырмасы.** **«Құм терапиясы»** Оқушы өз ойынан «Ә» дыбысына қатысты сөздер тауып жазады. **4-топ тапсырмасы.** **Сызбамен жұмыс.** Сөйлем сызбасы бойынша	«бір дыбыс» сияқты қосып, яғни дауыссыздан дауыстыға қарай және дауыстымен үндестіріп оқиды. Су ішіндегі әріптерді оқиды. Ә дыбысына байланысты сөздерге дыбыстық талдау жасайды. Орны ауыстырылып берілген сөйлемдерден мәтін құрап оқиды. Кестемен жұмыс жасайды. Жұмбақтар шешеді Оқушылар жазу дәптеріндегі Тапсырмалар ды орындайды: үлгі бойынша сөздер мен сөйлемдерді жазады. Оқушылар өздеріне берілген саралау тапсырмала рын орындайды.	***Дескриптор:*** Буындарды жеке тұтас сөздегі айтылуымен оқыды; Әрбір дыбысты естіп, әріпті көріп, өздігінен саналы оқыды; ***Дескриптор:*** Сөздерге талдау жасауды үйренді Дыбыс түрлерін біледі, қолданады; ***Дескриптор.*** Калиграммалық сөйлемге көп кідіріс жасамай, жылдам оқыды; ***Дескриптор.*** Сөздерге дыбыстық талдау жасады.; ***Дескриптор:*** -Орны ауыстырылып берілген сөйлемдерден мәтін құрап	 Оқулық Суреттер https://heyzine.com/flip-book/144927a4ff.html#page/9 Оқулық Презинтация Суреттер Су және бөтелке Сызбалар

Сабақты қорыту **6**минут Кері байланыс 5 минут	сұрақтарға жауап бер. –Бұл не? – Бұл – жәшік. –Жәшік нешеу? – Жәшік біреу. –Жәшікте не бар? – Жәшікте алма бар. –Алма қандай? – Алма тәтті. 2деңгей: Әр сөйлемдегі сөз санын, «ә» әрпінің орналасу орнын тап. 3-деңгей: Қосымша сұрақ қойып, сызбасын сыз **«ВК» тапсырмасын орындау.** **Бекіту және саралау** **Саралау тапсырмасы** **Сөздік диктант** Әтеш, әткеншек, әлем, әсем, дәмді, әже, жәшік, әке, дәрі. **Кері байланыс** «Тик ток » әдісі арқылы	Сабақ ұнаса лайк басады,сабақ ұнамаса немесе түсінбеген жерлері болса пікір жазады	оқыды; -Құраған мәтінді дәптерге көшіріп жазды. ***Дескриптор:*** 1-деңгей Сөйлем сызбасы бойынша сұрақтарға жауап берді; 2-деңгей Сөйлем саны мен «ә» әрпінің сөздегі орнын анықтап, дыбыстық талдау жасады; 3-деңгей Сурет бойынша қосымша сұрақтар құрап, сызбасын сызды;.	Кесте Кері байланыс қима қағаздары.

Часто от родителей можно услышать такие сетования: «Мой ребёнок общается с окружающими, но он больше молчит. Огромных усилий ему требуется, чтобы рассказать о своих наблюдениях или пересказать содержание текста, он плохо понимает смысл слов», - так характеризуют родители одну из речевых проблем своих детей.

Стало возрастать количество детей с ОНР, осложнённое дизартрическим компонентом среди младших школьников. У таких детей (ОНР 3 – 4 уровня речевого развития), действительно, речь аграмматична и недостаточно фонетически

оформлена, малопонятна, наблюдается низкая речевая активность. Как правило, есть недостаточная устойчивость внимания и ограниченные возможности его распределения, страдает запоминание, затруднена иннервация речевого аппарата. Дети забывают сложные инструкции, элементы и последовательность заданий. При ослабленной соматике, идёт отставание в развитии общей двигательной сферы: плохая координация движений, неуверенность в выполнении дозированных движений, снижение скорости и ловкости выполнения инструкций. Озвучивание словесных инструкций самими детьми вызывает наибольшие трудности.

Существует несколько факторов возникновения такого недостатка речи – это родовые травмы, частые и длительные соматические заболевания в раннем детстве; неблагоприятное воздействие речевой среды; ошибочные формы и методы воспитания; отсутствие специального обучения; дефицит общения с окружающим миром и др. причины. Учитывая, что процесс речевого нарушения обратим и такие дети достаточно критичны к своему дефекту, то вовремя обращённое внимание специалиста, специальное коррекционное воздействие позволит добиться достаточно неплохих результатов в формировании правильной устной и письменной речи.

С учетом степени ОНР выделяют 4 уровня речевого развития:

1 уровень речевого развития - «безречевые дети»; общеупотребительная речь отсутствует;

2 уровень речевого развития – начальные элементы общеупотребительной речи, характеризующиеся бедностью словарного запаса, явлениями аграмматизма;

3 уровень речевого развития – наличие развёрнутой фразовой речи с выраженными элементами недоразвития лексики, грамматики и фонетики;

4 уровень речевого развития – на первый взгляд речь производит благополучное впечатление, но глубокое обследование выявляет остаточные проявления ОНР.

Для младших школьников отмечают третий и четвёртый уровни ОНР.

На начало учебного года характеристика речи младших школьников такова: скудный словарный запас, низкие представления о мире предметов и явлений, отсутствие желания и мотивации к учебной деятельности, низкий уровень формирования учебных действий, страдает усвоение знаний, пропадает интерес к учёбе, а конкретно, к родному языку, чтению, к предметам, где требуется активное речеговорение.

Задача специалиста – логопеда научить детей с ОНР связно и последовательно, грамматически правильно излагать свои мысли и учебный материал, рассказывать о различных событиях из окружающей жизни, чувствовать себя комфортно и свободно в условиях общения с окружающими, поддерживать у детей интерес к предметам учебной деятельности.

Поставлен вопрос перед специалистом – как помочь? Коррекционных воздействий огромное количество. Остановлюсь на «новой», но довольно, древней методике, по ряду причин, раньше широко и публично не освещаемую, открыто и часто не применяемую в школах и других детских учреждениях – это МНЕМОТЕХНИКА.

Мнемоника подразумевает технику запоминания и включает комплекс способов и приёмов, построенных на естественных механизмах памяти мозга, направленных на облегчение запоминания.

Возможно, что приём мнемотехники, который использую в логопедической работе, в чистом виде, назвать нельзя. Методику приходится адаптировать, т. к. собственные наблюдения и результаты детей показывают, что для успешного развития речи младших школьников, применение мнемотехники можно использовать как на всей цикловой лексической теме, так и на отдельном этапе занятия.

Систематическое использование приёмов мнемоники позволяют с уверенностью отметить, что у детей усваивается и упорядочивается информация; в памяти фиксируется последовательность текстового материала; расширяется и сохраняется горизонт познаний о мире, о его объектах; о правилах; появляется уверенность в своих действиях, дети уверенно с желанием применяют освоенные действия на своей практике как в период обучения, так и в период самостоятельной деятельности вне школы.

Этот прием даёт хороший результат при формировании речевых компонентов: лексико – грамматический строй, связная речь, автоматизация звуков. Дети принимают этот метод и уже после 1 – 3 приёмов они оценивают своё состояние речи, ощущают уверенность в речеговорении, и, самое главное, имеют огромное желание высказываться, общаться.

Чтобы облегчить процесс формирования связной речи предлагаю детям облегчённое запоминание, где опорой является ряд факторов (С. Л. Рубинштейна, А. М. Леушиной, Л. В. Эльконина и др.), один из которых - НАГЛЯДНОСТЬ.

С первых занятий мы с детьми говорим о том, что нас окружает великое множество предметов, каждый предмет имеет своё единоличное название, своё единоличное значение, признак, качество, действие, место расположения, время. Рассматриваем предметы и, опираясь на наглядность, определяем, сравниваем, доказываем их характеристики.

В дальнейшем подвожу детей к тому, что о своих знаниях хорошо бы поделиться с другими, кто ещё этого не знает: *надо об этом рассказать!* Параллельно формирую у ребят чувство последовательности рассказа. Подвожу к следующему - чтобы рассказ был понятен и приятен для прослушивания, он должен опираться на созданный ПЛАН рассказа – это второй фактор (психолог Л. С. Выготский).

Через понятную детям условно-наглядную схему, которая основывается на принципе от простого к сложному действию (работа начинается с простейших мнемоквадратов, затем последовательно переходит к мнемодорожкам, а позже - к мнемотаблицам).

Работа учителя – логопеда носит коррекционно – компенсаторную направленность, поэтому за основу может быть взята одна методика, но взаимодействовать параллельно она может и с другими методиками, видами и формами работы.

Основная цель работы – предложить помощь детям, мотивировать их к её принятию, внедрить полученный опыт и знания в практику, сформировать уверенность в своей значимости и нужности среди других людей.

Прием наглядного моделирования используется в работе над развитием и формированием связной устной и письменной речи:

✓ Автоматизация (дифференциация) звуков;

✓ Активизация словарного запаса;

✓ Формирование лексико – грамматических основ речи;

✓ Формирование компонентов связной устной речи:

- Составление рассказов по картине и серии картин; описательных рассказов, творческих рассказов;

- Составление пересказов;

✓ Совершенствование навыка чтения и письма

Метод помогает в развитии психических процессов, напрямую связанных с процессом речи:

✓ Ассоциативное мышление;

✓ Зрительная и слуховая память;

✓ Зрительное и слуховое внимание;

✓ Воображение и представление

Если отталкиваться от правила по укреплению и развитию памяти у школьников, которое говорит о том, что когда, что-то учишь, то записывай, рисуй схемы, диаграммы, черти графики и успех в запоминании, усвоении, использовании материала на практике и передаче его

окружающим, в воспроизведении его на бумаге – гарантирован.

Приведу пример части своей работы по формированию представлений об окружающем мире и развитию связной устной речи у младших школьников с ОНР 3 – 4 уровней. Как правило, работа начинается с большой предварительной подготовки по изучаемой теме:

1. Представление предмета.

- Чтение рассказа «Домашний осёл».

Знаете ли вы, что - то необычное про домашних ослов?

А я знаю и хочу поделиться с вами этими знаниями.

С древних времён упоминается это животное. Много столетий назад только богатый человек мог иметь этих животных. Предком домашнего осла считается дикий африканский осёл. Ослы использовались для перевозки грузов и для верховой езды. Это длинноухое животное, ростом значительно меньше лошади, с тяжёлой головой, тонкими ногами и короткой гривой, доходящей только до ушей. Хвост осла тонкий, с кистью жёстких волос на конце. Домашний осёл имеет различные размеры и окраску: от серого и коричневатого до почти белого окраса.

У ослов отлично развиты слух, зрение и обоняние. Кроме прочего, эти животные хорошо чувствуют перемену погоды. К пище они крайне нетребовательны, но воду предпочитают только чистую!

Ослы издают просто ужасный, душераздирающий крик «И - а» и делать это они любят хором. Стоит только одному издать душераздирающий вопль, как его подхватывают все ослы, которые находятся поблизости. Получается такой концерт, от которого, хоть, уши затыкай.

Ослы были приручены человеком гораздо раньше, чем лошади. Они очень выносливы. На маленьком ослике запросто может ехать взрослый мужчина, а если надо, животное может даже очень долго нестись с такой ношей во всю прыть.

Сырость и холод ослы переносят очень плохо, поэтому, чем хуже климат страны, где их выводят, тем меньше и выносливее ослы. Все ослы, как дикие, так и домашние умны и очень терпеливы. Так что те, кто говорят, что ослы глупы, совершенно не правы. Упрямятся они, только когда на них навьючивают непосильную ношу, с которой они просто не смогут уйти далеко.

- Активизация словарного запаса (пример представлен для детей 2 - 4 классов с ОНР 3 - 4 уровней; этот же материал адаптируется для детей 1 класса)

В предварительной работе при составлении описательного рассказа дети определяют главные признаки предмета, устанавливают последовательность изложения, удерживают ее в памяти.

Первичное представление формируется при помощи картинки, принимаемого описательного рассказа на слух и соотнесения с образом. Как удержать внимание и перевести деятельность ребят на столь не любимое действие, как чтение? – обыгрываем ситуацию. Говорю, что корзинка, которую вёз ослик, наполнена корточками со словами, прочитав их, ребята смогут заполнить таблицу, где поместим сведения про ослика. Решаем проблему, узнаём о предмете, познаём неизвестное, делаем открытия, делимся с другими, ведь, вся надежда только на то, что, лишь, они смогут рассказать про ослика другим.

Дети читают многократно слова, соотнося их с объектом, записывают их. Оформляют в таблицу (примерные слова, которые зависят от содержания представленного текста).

Таблица опорных слов, словосочетаний к теме «Из жизни домашних животных»

Древнее животное	Предок дикий африканский осел	Были только у богатых
Невысокое	Небольшое животное	Меньше лошади
Длинные уши	Гладкая шерсть; Короткая грива	Длинный тонкий хвост на конце хвоста кисточка

Короткая грива	Вытянутая морда	Четыре ноги На ногах копыта
Нетребовательны к пище; Питаются сеном	Жуёт траву	Пьют только чистую воду
Развитиы слух зрение и обоняние	Чувствуют перемену погоды	Приручены раньше, чем лошади
Умные и терпеливые	Возят на себе людей;	Помогает человеку перевозить грузы; упрямы от непосильной ноши;
В теплых, сухих странах	В степях	Около гор
Ужасный, Душераздирающий крик,	Вопят хором	
Ухаживать	Кормить	Уважать и любить

Замечу, что чтение всего текста проходит многократно разными видами. Включаются в работу множество анализаторов, способствующих запоминанию.

Затем детям предлагаю опереться на мнемодорожки, таким образом, даже к мнемотаблице подходим уже с определённым багажом представлений и знаний о предмете изучения.

Заключительным этапом работы является рассказ по мнемотаблице «Домашний осёл» из цикла «Из жизни домашних животных» (см. Приложение № 1)

На любом лексическом материале параллельно идёт работа по, активизации словарного запаса, по устранению фонетико – фонематического недоразвития, по формированию лексико – грамматических норм речи, формированию норм письменной речи, чтения.

Развиваются психические процессы, непосредственно связанные с процессом речи. Для этого представляю детям нарушенный смысловой порядок картинок, исчезнувшую картинку, картинку не соответствующую содержанию темы.

Существует мнение, что ответы детей с опорой на мнемотаблицы носят схематичный характер. Так ведь, любой пересказ о предмете или действии события идёт по плану и имеет характер схематичности. Отличают такие пересказы друг от друга состояние активного словарного запаса каждого ребёнка, умение окрашивать свою речь интонационно и эмоционально.

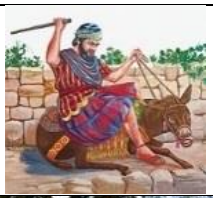
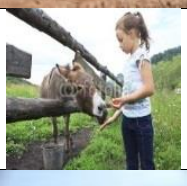
Естественно, напрашивается вопрос: - Каков же результат? Результатом являются слова учителей, где учатся дети с ОНР о том, что пересказы, рассказы, письменные творческие работы ребят логопедической группы имеют удовлетворительные оценки. Пусть их ответы еще не являются полной нормой, но, в первую очередь, активизировалось желание этих детей говорить, отвечать на вопросы. Дети стали слышать, слушать, понимать, воспринимать, поступающий к ним материал, информацию и делиться знаниями. Теперь они не отмалчиваются: идёт соблюдение последовательности передаваемого содержания, появляются слова описывающие характерность предмета вместо стандартных слов «маленький», «большой», «хороший», «плохой», «нормальный» и т.д.

Для специалиста это главная оценка результатов работы, которая продолжится, и действия ребят в речеговорении будут совершенствоваться.

Данная методика рекомендуется для родителей при подготовке с детьми домашних заданий по устным предметам, учителям – при индивидуальной оценке знаний по пройденным темам.

Приложение № 1

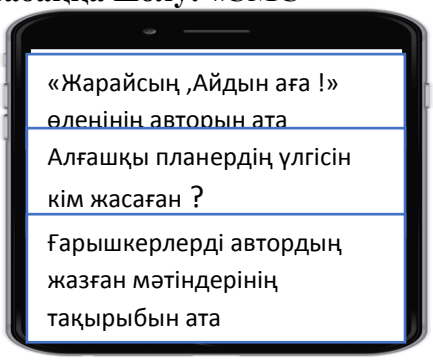
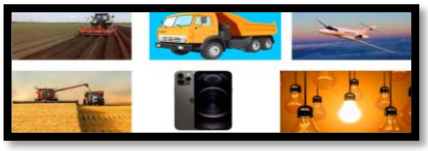
Мнемотаблица по изучению лексической темы
«Домашний осёл» из цикла «Из жизни домашних животных»

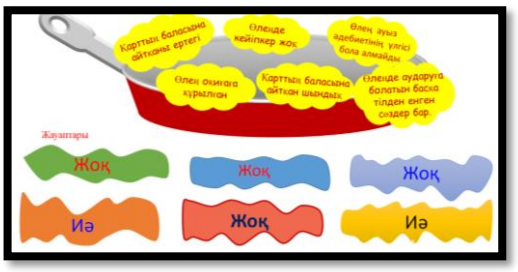
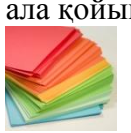
ОСЁЛ		
		
		
		
		
		
		
		
		

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

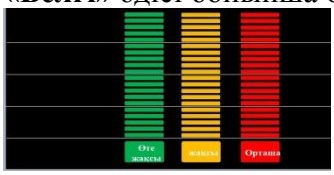

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	4.2.1.2 шығарманы іштей көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып сұрақтар қоя отырып қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып оқу, талдау жасап оқу, сын тұрғысынан бағалап оқу			
Сабақтың мақсаты	Шығарманы іштей көз жүгіртіп, шолып, түртіп алып, сұрақтар қоя отырып, қажетті ақпаратты тауып, белгі қойып оқиды, талдау жасап оқиды, мұғалімнің көмегімен шығарманың құрылымын, стилін жетілдіреді			
Сабақтың барысы				
Сабақтың кезеңдері	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 10 мин	**І.Ұйымдастыру.** Сәлемдесу. 	Амандасуға арналған жаттығуды орындайды.	Жарайсыңдар!	
Сабақтың ортасы 25мин	**І. Қызығушылығын ояту "Көңіл күй таңда"** әдісі Балалардың көңіл күйлерін сұрау (күнге жазылған сөздерді таңдайды) **Топ атаулары: І топ: «Нұрлы ақыл» ІІ топ: «Жылы жүрек»**	Мәтінмен жұмыс	Көңіл күйлерін айтады. Жарайсың! 	
	МТ:Бағалау парақшасы +1 Ақыл	Бағалау парақша		

	  Топ ережесімен таныстыру **Ой қозғау.1-тапсырма. Өткен сабаққа шолу: «СМС** **Ой қозғау. Белсенді сөздік** (тақырыпты меңгеруге көмектесетін жаңа сөздер мен суреттер) Өткен змандағы адамдар болашақ туралы нені армандауы мүмкін? **XXI ғасыр-ғылым мен техниканың дамуы** **Өткен замандағы адамдар болашақ туралы дамыған , көркейген заман болса деп армандауы мүмкін .** Балалар ата-бабаларымыздың армандаған армандары орындалды деп ойлайсыздар ма? -Ия -Дұрыс айтасыздар адам армандаса сол міндетті түрде орындалады. –Ендеше бүгін біздер Бүркіт Ысқақаовтың Арман орындалады «Қанатты қиял» өлеңімен танысамыз **Автормен таныстыру Оқулықпен жұмы**	Топ ережелері мен танысады Сұрақтарға жауап береді .суреттер бойынша әңгімелейді Сұрақтарға жауап береді Автордың өмірбаяны мен танысады Оқулықпен жұмыс Қарттың әңгімесінен	**Дескриптор:** -сұрақтарға жауап береді 1б **Бағалау +1 Ақыл** **Дескриптор:** -сұрқтарға жауп бере алады 1б **Бағалар +1 Ақыл** **Дескриптор:** Қарттың әңгімесінен ертедегі адамдардың жақсы өмір туралы қиялын тауып әңгімелеп бере алады 1б **Бағалар +1 Ақыл** **Дескриптор:**	 суреттер

	2-тапсырма ТЖ: «Ойлан, топтас , талқыла». I топ: «Нұрлы ақыл» Қарттың әңгімесінен ертедегі адамдардың жақсы өмір туралы қиялын тауып әңгімелеп бер ы жүрек» Өткен күндерді қазіргі өмірмен салыстырып әңгімелеп бер. **Саралау: Тапсырма бойынша**	ертедегі адамдардың жақсы өмір туралы қиялын тауып әңгімелеп береді Өткен күндерді қазіргі өмірмен салыстырып әңгімелеп бередіь	Өткен күндерді қазіргі өмірмен салыстырып әңгімелеп бере алады 1б **Бағалар +1 Ақыл**	
	3- тапсырма ҰЖ«Иә немесе Жоқ» әдісі Өз пікіріңді дәлелдендер **Саралау:** диалог және қолдау **Сергіту сәті** **Төрт топтың түстеріне байланысты А4 қағазбен қимыл жасау** (Балалар ғалымдардың зерттеуі бойынша әлемде 4 пайыз адам көзін жұмып қағаздың дыбысын есту арқылы оның түсін анықтай алады екен. Қызықпа сендерге бұл дерек? .Қазір бұны тексеріп көрейік пе? Жасап көреміз бе? Қолдарына түрлі –түсті қағазды ала қойыңыздар. **4-тапсырма ЖЖ «Жұптасып орында» әдісі** Баланың мамандық таңдауына не әсер етті? **Жауап** Баланың мамандық таңдауына **еңбек, оқу, өнер, ата-анасының ақылы, өзінің ақылы** әсер етті **Саралау: Тапсырма бойынша** **6-тапсырма ТЖ «Тапқыр болсан тауып көр» әдісі**	Өз пікіріңді дәлелдейді Сергіту сәтін іс-қимылмен көрсетеді	**Дескриптор:** Өз пікіріңді дәлелдей алады 1б **Бағалар +1 Ақыл** **Дескриптор: -**сергіту сәтін қағазбен іс -қимылмен жасай алады **Дескриптор:** Баланың мамандық таңдауына не әсер еткенін айта алады 1б **Бағалар +1 Ақыл**	Үлестірмелі материал

	 Саралау: диалог және қолдау көрсету	Баланың мамандық таңдауына не әсер еткенін айтады. Кейіпкерлер-дің арманы орындалғанын дәлелдейді	**Дескриптор:** Кейіпкерлердің арманы орындалғанын дәлелдей алады 1б **Бағалар +1 Ақыл**	Суреттер
	6-тапсырма ҰЖ: «Менің арманым»әдісі Оқушыларды ынғайландырып отырғызып, көңілді толқытатын бәсең әуен арқылы көздерін жұмуын сұраймыз. -Балалар барлығымыздың алдымызға қойған мақсат армандарымыз бар. Қазір сол армандарымызды көз алдымызға елестетейікші. Керемет әуенмен оқушылар елестете бастайды.Әуен біткен соң барлығымыз көзімізді ашамы Оқушылардан жеке-жеке сұрау . Армандарымен бөліскен оқушыларға қошемет көрсетіп қол соғамыз **Жауап:** Арманға жету үшін мақсат қою керек. Мақсатың орындалу үшін өмірге маңызы бар әрекеттер жасау керек. Ал мақсатты әрекеттер – жарқын болашақтың кепілі екені ақиқат. **Саралау:** Қарқын бойынша саралау Қарқыны төмен, қолдауды көп қажет	Сұраққа жауап береді	**Дескриптор:** Сұраққа жауап бере алады 1б **Бағалар +1 Ақыл**	

	ететін оқушыларға жетелеуші сұрақтар арқылы көмектесемін			
Сабақтың соңы 10 мин	**IV. Сабақты қорытындылау.** 1.Бүгінгі сабақта не ұнады? 2) Өткен күндер мен қазіргі күндерді салыстыр 3)Баланың мамандық таңдауына не әсер етті? **Оқушылардың білімін бағалау** **Бағалау парақшасы «+1Ақыл»** **Кері байланысты «Белгі»** әдісі бойынша өтеді **Үй тапсырма :** Армандар орындалады «Қанатты қиял»	Қорыту үшін мұғалімнің қойған сұрақтары на жауап береді Мадақтау сөздерін айту Кері байланыс жасайды	**Дескрипте р:** -сұрақтарға жауап береді; **Бағалау парақшас ы «+1Ақыл»**	

Саралау	Бағалау	Денсаулық пен қауіпсіздік техникасының сақталуы
Топтық жұмыс« Тапқыр болсан тауып көр» әдісін қолдану кезінде қолдауды көп қажет ететін оқушыларға жетелеуші сұрақтар арқылы көмектесемін **Жұптық жұмыс «Жұптасып орында»** әдісін қолдану кезінде тапсырма бойынша саралау жүргізуді жоспарладым. **Ұжымдық жұмыс «Иә немесе Жоқ»** әдісін орындау кезінде **диалог және қолдау көрсету** бойынша саралау әдісі қолданылды	1-Бағалау критерийлері ҚБ **ӨЖ «Біліміңді қолдан»** **Кері байланыс «Белгі » әдісі** **Бағалау парақшасы «+1Ақыл»** Жинаған ұпайымен санайды. Оқушылар бағаланады	Сергіту сәтін өткізу барысында қауіпсіздік шараларын сақтау ескертілелі Сабақта еңкеймей, қисаймай дұрыс отыру

Сабақ бойынша рефлексия	Сабақ өткізу барысында сабақ мақсаттары оқу мақсатына сай дұрыс қойылғанын білдім. Сабағымда саралау дұрыс жүргізілді. Бақылаушылардың пікірінше сабағым мақсатына жетті. Мен сабағымда өткен сабақты еске түсіру кезіндегі «СМС»әдісімен сұрақ-жауаптан бастауды тиімді деп ойлады
Жалпы баға	
Сабақтың жақсы өткен екі аспектісі (оқыту туралы да ,оқу туралы да ойланыңыз)? 1.Тапсырма бойынша саралау тапсырмасы «Жұптасып орында » әдісі 2.Қарқын бойынша саралау тапсырмасы «Тапқыр болсаң, тауып көр» әдісі Сабақты жақсартуда не ықпал ете алады ? (оқыту туралы да ,оқу туралы да ойлыныңыз)? 1.Жаңа сабақты өзім түсіндірмей, оқушылардың өздеріне үлгі бере отырып түсіндірту 2.Тапсырмаға сай саралау әдісін талдау Сабақ барысында сынып туралы немесе жекелеген оқушылардың жетістіктері/қиындықтары туралы нені білдім? келесі сабақтарда неге көңіл бөлу қажет ?	

Формирование творческого мышления – это один из основных принципов обучения.

Мышление – это по своей сути познание, приводящее к решению встающих перед человеком проблем или задач. Активное усвоение знаний и развитие мышления происходят только тогда, когда в ходе учебного процесса ставится задача, возникает проблема, побуждающая к поиску новых нестандартных решений.

Одна из основных проблем современного образования – низкая творческая инициатива учащихся. Часто школьники проявляют неспособность к решению задач, не имеющих стандартных алгоритмов решения.

Традиционно, говоря о нестандартных задачах по информатике, подразумеваются задачи, решаемые средствами языков программирования. Программирование – благодатная среда для развития индивидуальных творческих способностей каждого ученика, так как здесь легко можно найти задачу, решаемую многими способами, например из физики, математики и других предметов.

Работая с учениками, которые изучают информатику первый год перед учителем стоит проблема: дать базовые знания и на их основе научить учащихся самостоятельно исследовать возможности современных прикладных программ для решения поставленных задач в конкретной предметной области, применяя при этом различные способы решения и выбирая из них наиболее оптимальный.

При таком подходе, во время подготовки к урокам, особенно при выборе

задач, важно чётко оценить знания умения и возможности класса.

Например, в курсе информатики 3 класса изучаем простейший графический редактор Paint.

Тема: «Сборка рисунка из деталей».

Цель: Научиться собирать рисунок из отдельных деталей.

К этому времени ребята знакомы с составом окна графический редактор Paint, умеют работать с панелью инструментов и Палитрой, Буфером обмена, умеют выделять фрагменты рисунка и переносить их

Ставится задача: имея набор заготовок для составления рисунка «Божья коровка», собрать максимально приближенный рисунок к образцу.

Набор элементов: ус, пятно, голова, тело.

Вместе с ребятами проводится анализ задачи и выявляются недостающие элементы:

1. Ус, но повёрнутый в другую сторону,
2. Необходимое количество пятен,
3. Тело не наложено на голову.

Вопрос: как получить необходимое количество пятен?

Ответ: Копированием, через буфер обмена.

Показываю как это делается сама или предлагаю сделать ученику. НО! При наложении, после выделения пятна, цвет фона закрывает цвет тела.

Вопрос: Как удалить недостаток?

Стандартный ответ: Закрасить кисточкой.

Но такой способ не позволит выполнить рисунок аккуратно, так как при рисовании кисточкой могут возникнуть неровности.

Ставится проблема №1: Как при наложении деталей рисунка сделать фон прозрачным.

Далее рассматриваем ус: нужен аналогичный, но повёрнутыё в другую сторону.

Ставится проблема №2: Как получить ус, но повернутый в другую сторону?

Далее начинается практическая работа, задача которой является: найти способ решения поставленных проблем исследуя пункты строки Меню.

В процессе работы учащиеся должны найти:

1. Пункт меню Рисунок - Непрозрачный фон и снять флажок, сделав его прозрачным;
2. Пункт меню Рисунок – Отразить / Повернуть, установить флажок Отразить слева направо.

Пример решения таких задач на практике учит ребят самостоятельно, без боязни допуска ошибок, исследовать возможности новых прикладных программ, без особой помощи учителя. А, как было сказано в начале, если есть проблема и желание решить её, то возникает стремление к поиску решений, т. е. к творчеству.

Детей очень легко научить чему-либо, достаточно только их заинтересовать. Развивая креативное мышление, любой учитель одновременно решает сразу несколько задач.

Во-первых, он формирует у ребенка нетривиальное мышление, лишенное стереотипов, что помогает в решении разных проблем.

Во-вторых, развивая креативность, учитель делает ум ребенка подвижным и гибким.

В-третьих, параллельно с мыслительными способностями развиваются фантазия и усидчивость. Ведь не секрет, что если дети увлеклись какой-то задачей, они способны заниматься ее решением в течение долгого времени.

В качестве заключения, хочу привести следующее высказывание: «Развитие творческого мышления – это не самоцель, а лишь средство, инструмент воспитания гармонично развитой личности. Невозможно человека заставить творить». А как говорил фантаст Азимов: «Человек сам должен прийти к желанию искать, пробовать и ошибаться».

Литература:

1. Алимов А.Т., Савриева И.Б. Развитие самостоятельного и творческого

мышления у учащихся в процессе обучения. Молодой ученый. 2019. №1. С. 468 - 470.

2. Ефремов В.И. Творческое воспитание и образование детей на базе ТРИЗ. - Пенза: Уникон-ТРИЗ, 2018. – 347 с.

3. Шамшина Н.В. Активизация познавательной деятельности учащихся на уроках информатики путем решения занимательных задач в Excel // Современные тенденции физико-математического образования: школа - вуз: материалы Международной научно-практической конференции, 17-18 апреля 2021 года: в 2 ч. Ч. 1. Соликамск: СГПИ, 2015. - С. 36-40.

Бахтиярова Рая Аубакировна

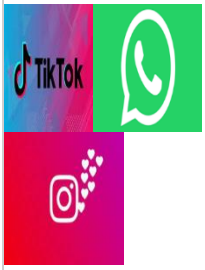
ҚАЗАҚСТАНДЫҚ КӘСІБИ ВЕЛОШАБАНДОЗ

Ақтөбе облысы, Мұғалжар ауданы Мұғалжар ЖББОМ қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	6.1.2.1. әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулық, өмірбаян) көтерілген мәселені талдау; 6.4.4.2. етістіктің етіс түрлерін, тіркесімдік мүмкіндігін ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдану
Оқу мақсаты:	Барлығы: әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулық, өмірбаян) көтерілген мәселені талдайды, етістіктің етіс түрлерін, тіркесімдік мүмкіндігін ауызша және жазбаша тілдесім барысында қолдана алады.
	Көпшілігі: әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулық, өмірбаян) көтерілген мәселені өздігінен талдайды, етістіктің етіс түрлерін, тіркесімдік мүмкіндігін ауызша және жазбаша тілдесім барысында дұрыс қолдана алады.
	Кейбіреуі: әлеуметтік-мәдени, ресми-іскери тақырыптарға байланысты диалог, монологтердегі (нұсқаулық, өмірбаян) көтерілген мәселені өздігінен, сыни көзбен талдайды, етістіктің етіс түрлерін, тіркесімдік мүмкіндігін ауызша және жазбаша тілдесім барысында дұрыс, еркін, сауатты қолдана алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы 7 мин.	I.Ұйымдастыру кезеңі. Топқа бөлу II.Алдыңғы оқу **«Шеңбер» әдісі** III.Мағынаны тану: **«Адасқан әріптер»әдісі.** Экрандағы адасқан әріптерді орнына қойып, фотодағы суретті көре отырып,	FILIPPITI бағдарламасы бойынша топқа бөлінеді. Алдыңғы білімді пысықтау. «Шеңбер» әдісі арқылы жауап береді Экрандағы адасқан әріптерді орнына қойып, фотодағы суретті көіп,		ШЕҢБЕР Htths //wheeiofnames.com/cwn-9zd Компьютер, слайд, түрлі платформалар, аудиомәтін

	сабақтың тақырыбын анықтайды аудиомәтінді тыңдап, оқу мақсатын болжау. Ортақ етіс туралы түсіндіріледі Оқулықтағы мәтінді оқу.	аудиомәтінді тыңдай отырып, бүгінгі сабақтың тақырыбы мен мақсатын болжайды.		
Сабақтыңортасы **30 мин.**	**ТЖ «Сүйсіну» әдісі.** **1-топ** Мәтінді оқу, аудиомәтінді еске түсіру, сұрақтарға жауап беру, берілген тапсырма бойынша топтастыру, етіс түрлерін жазбаша тілдесім барысында қолдану, велошабандоз А.Винокуровтың жақсы қасиеттерін, жетістіктерін айтып сүйсіну 2-топ Синквейм әдісі Өлең құрастыру 3-топ Қысқаша эссе жазу **программасы арқылы жұпқа бөлінеді** **ЖЖ «Эстафета» әдісі** Берілген сұрақтарға жауап беру, келесі оқушыға жолдау **Ж. «Ойлан, таңда, орында» әдісі** **Деңгейлік тапсырмалар беріледі** Сұрақтар беріледі, шартын түсіндіру.	***Дескриптор:4*** - Мәтінді оқиды, аудиомәтіндегі велошабандоз туралы мәліметті еске түсіреді, сұрақтарға жауап береді, берілген тапсырма бойынша топтастырады, етіс түрлерін жазбаша тілдесім барысында қолданып,, велошабандоздың жақсы қасиеттерін мақтанышпен жазады. 2-топ Синквейм әдісі Өлең құрастырады Жақсы қасиеттерін айтып сүйсінеді. 3-топ Қазақстандық велошабандоз туралы қысқаша эссе жазады. Етіс түрлерін жазбаша тілдесім барысында қолданады. **Дескриптор:2** Оқиды, сұраққа жауап береді, келесі жұпқа жалғастырады **Дескриптор:3** Ойланып, экрандағы берілген сұрақты таңдайды Етіс түрін анықтайды Жасалу жолын түсіндіреді	ҚБ «Бірін-бірі бағалау» әдісі. Мұғалімнің мадақтама сөздері. «Керемет!» Қолпаштау сөздер	 https://learningapps.org/view2667278
Сабақтың соңы **5 мин** **Рефлексия** **3 мин** **Үйге тапсырма**	Тақырыпты бекіту **«Әлеуметтік желі» әдісі.** «Жеделсаты» әдісі арқылы бағалау	Инстаграмм – бәрі түсінікті, сұрағым жоқ. Вацап – бәрін түсіндім, кейбір сұрағым туралы сізбен хабарласамын. Тик-ток – түсінген сияқтымын, қосымша сұрақтарым бар.		

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

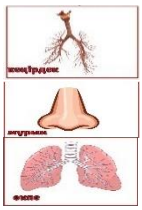
Бахытжанова Жаннұр Әлібиқызы

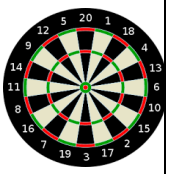
ТЫНЫС АЛУ ҚҰПИЯЛАРЫ

Ақтөбе қаласы №36 қазақ орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	3.2.3.1 адамның ішкі ағзаларының орналасуын анықтау 3.2.3.3 тыныс алу жүйесі мен оның адам ағзасындағы рөлін сипаттау
Сабақтың мақсаты	Адамның қалай тыныс алатынын білу

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	**І.Ұйымдастыру.** Сәлемдесу. **Топқа бөлу.** «Жарық» әдісі кезінде кеспе қағаздарды таңдайды, көрсетілген топқа барып, отырады. 1-топ «Өкпе» 2-топ «Мұрын» 3-топ «Кеңірдек» **Психологиялық дайындық. «Анти-жалқаулық» әдісі** Қораптағы капсула тәріздес қима қағаздарды таратып береді. -Балалар, мен сіздерге «Анти-жалқаулық» деген капсулаларды таратып беремін. Бұл витаминдердің әсер ету уақыты: 40 минут. Яғни сіздерге осы сабақ барысында: -зейіндеріңді ашып; -жылдам жауап беруге көмектеседі; -ізденімпаз болуға жетелейді. Бағалау шкалалары беріледі. Әр сұраққа жауап берген сайын, тапсырмаларды дұрыс орындаған сайын бір дөңгелектен бояп отырады. **Өткен тақырыпқа шолу, жаңа тақырыпты ашу «Пазл» әдісімен LearningApps платформасы арқылы өтеді:** Балалар сұрақтарға дұрыс жауап берген сайын мозайка ашылады.	Сәлемдеседі! 3 топқа бөлінеді Капсулаларды таратып алады. Өзін өзі бағалау шкаласының астына өз аттарын жазып қояды.	Ауызша мадақтау **Дескриптор:** Сұраққа жауап береді-1балл.	 Интербелсенді тақта https://learningapps.org/watch?v=

	-Тыныс алу жүйесін қандай мүшелер құрайды? *Мұрын қуысы, кеңірдек, ауа тамырлар, өкпе* **-Ағзада ауа қандай жолдардан өтеді?** *Мұрын қуысынан, жұтқыншақ арқылы кеңірдекке, одан әрі ауатамырлары арқылы өкпеге* **-Асқорыту жүесі қандай мүшелерден тұрады?** *Ауыз қуысы, өңеш, асқазан, ашішек, тоқішек* **-Өкпе неден құралады?** *Кішкентай ауа көпіршіктерінен* **-Өкпенің қай жақ бөлігі үлкен болады?** *- Оң жақ.* **-Астың ағза арқылы саяхаты неше сағатқа созылуы мүмкін?** *18* **- Олай болса, бүгінгі сабағымыздың тақырыбы не туралы болады деп ойлайсыңдар?** Сабақ мақсаты жария етіледі. Тақтада ілулі тұрған нысананың қасына ілінеді. -Балалар, мен бұл сабақ мақсаттарын әзірше нысананың жанына ілемін. Егер бүгінгі сабақтан сіздер бәрін түсініп, тапсырмаларды дұрыс орындайтын болсаңыздар онда біз мақсатымызға жеттік деп нысананың қақ ортасына ілетін боламын.	Мозаиканы жинайды. Сұраққа жауап береді. Тақырыпты шығарады.		pqco02idn23 Интербелсенді тақта
Сабақтың ортасы	-Қазір бейнежазбаға назар аударып, қарап шығайық. **Мұғалімнің түсіндірмесі.** Суретпен жұмыс. Тыныс алуға қабырғаның бұлшықеттері мен көкет көмектеседі. Тыныс алу және шығару кезінде көкетте болатын өзгерісті түсіндіріңдер. **Жеке жұмыс** Макетпен жұмыс. Өкпенің жұмысын көретін боламыз. -Енді, балалар, осы жасаған тәжірибе жұмыстарыңыздан не түйдіңіздер?	- Тыныс алу және шығару кезінде көкетте болатын өзгерісті түсіндіреді. Диаграмманы сипаттайды. Суретпен жұмыс жасайды. 56-бет 1-топ Сөйлемдерді	**Дескриптор:** - Тыныс алу және шығару кезінде көкетте болатын өзгерісті түсіндіреді-2балл. **Дескриптор:** - Диаграмманы	Интербелсенді тақта Плакат Өкпенің макеті Түрлі түсті шарлар

	(Біз дем алған кезімізде өкпе ауаға толады, дем шығарған кезімізде өкпедегі ауа кері шығады) **Жұптық жұмыс** Қолдарындағы шарды пайдалана отырып бір бала қалыпты тыныс ала отырып шарды үрлейді, екінші бала терең тыныс ала отырып шарды үрлейді. -Балалар , екі шарды салыстыра отырып, не байқағанымызды айта қояйық. **Диаграмманы сипатта.** Терең тыныс алу қалыпты тыныс алудан қалай ажыратылады? Терең тыныс шығару мен қалыпты тыныс шығарудың көлемін салыстыр. -Қалыпты тыныс алу кезінде демді ішке тарту және демді сыртқа шығару кезекпен жүреді. Сондықтан да өкпемізге сиятын ауаның көлемі 1 литрді құрайды. Ал егерде терең тыныс алатын болсақ, өкпеміздегі ауаның көлемі 3 литрге дейін жетеді. **Топтық жұмыс** 1-топ Сөйлемдерді қажетті сөздермен толықтыр. 2-топ Тыныс алу тереңдігін анықта. 3- топ Филвордта жасырылған сөздерді тап. **Сергіту сәті. Нейро жаттығу** **«Бақылау» әдісі.** Зертте. -Терең тыныс шығарудың көлемі қандай болады? Қорытынды жаса.	қажетті сөздермен толықтырады. 2-топ Тыныс алу тереңдігін анықтайды. 3- топ Филвордта жасырылған сөздерді табады. Билеп сергиді. Тәжірибені бақылайды. Сұрақтарға жауап іздеп, жауап береді.	сипаттайды -2балл. - **Дескриптор:** 1.Сөйлемдерді қажетті сөздермен толықтырады. 2.Тыныс алу тереңдігін анықтайды. 3.Филвордта жасырылған сөздерді табады. 3 балл Ауызша мадақтау. **Дескриптор:** - Терең тыныс шығарудың көлемін анықтайды-2балл.	Оқулық бақылауға қажетті құралдар Слайд А3 форматы Түрлі-түсті қарындаштар Интербелсенді тақта Пластикалық құтылар, түтік, бос ыдыс
Сабақтың соңы	**Кері байланыс** **«Принтер» әдісі** арқылы береді. **Оқу тапсырмасы:** Мәтінді түсініп оқып, тыныс алу жаттығуларын үйрену.	Түсінгені туралы ой қорытады. Тапсырманы жазып алады.	ҚБ қойылады.	Принтер суреті бар парақтар

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Бекенбаева Арайлым Нурлыбаевна

ТАРИХ ПӘНІНІҢ БОЛАШАҚ ҰРПАҚ ҮШІН МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Ақтөбе облысы Темір ауданы №3 Шұбаркұдық жалпы орта білім беретін мектебінің тарих пәні мұғалімі

Бір халық өзінің тарихын білмесе, бір ел өзінің тарихын жоғалтса, оның артынша өзі де жоғалуға ыңғайлы болып тұрады.

Міржақып Дулатұлы

Қазіргі таңда жас жеткіншектерге тәрбие берудің басты қайнар көздерінің бірі- ол өз тарихын үйрету болып табылады. Тарих жас ұрпақтың көңілін оятады, жүрегін тербейді, бұрынғының үстіне жаңа дем беріп, адам баласының жанын жақсартады. Тарих адам өмірінің үмітін арттырып, пікірін ашады. Отаншылдық сезімін оятып рух береді.

Тарих - жүректің айнасы. Болашаққа ұмтылған адам тарихты танып білуге, нық қадам басу үшін тарихымызға терең үңілуіміз керек. Келешек жас ұрпақ саналы, білімді болу үшін тарихи оқулықтар мен сонау б.з.д. ата-бабаларымыздың қалдырған мол мұраларымен таныс болуы керек.

Тарихи оқулықтар сонау орта ғасырлардағы М. Қашғари, Әль- Бируни және тағы басқа ғұламалардың тарапынан жазылған. Жазылған тарих кітаптары өткенді болашаққа жеткізсе, болашақ өткен тарихымен танысады. Тарих пәнінің басты міндеті - жас ұрпақты адамзаттың шынайы тарихымен таныстыру. Тарихын танымайтын ұрпақ келешекке еш уақытта батыл қадам жасай алмайды. XXI ғасыр техника мен ғылымның тез қарқынмен даму заманы болғандықтан уақыт талабына сай білімді де, парасатты, жан дүниесі кемелденген, намысты ұрпақ тәрбиелеу- басты мақсат болып табылады.

Тарихи сана- жан- жақты дамыған тұлғаның басты құндылықтарының бірі, оны қалыптастыруда тарих пәнінің орны ерекше. Сондықтан баланың бойына жастайынан ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, яғни адамгершілік құнды қасиеттерді сіңіріп, өз-өзіне сенімділікті тәрбиелеуде отбасы мен педагогтар шешуші роль атқарады. Рухани - адамгершілік тәрбие- екі жақты процесс. Бір жағынан ол үлкендердің, ата-аналардың, педагогтардың балаларға белсенді ықпалын, екінші жағынан- тәрбиеленушілердің белсенділігін қамтитын қылықтарынан, сезімдері мен қарым-қатынастарынан көрінеді.

Н.Ә.Назарбаев: «… жаңа жағдайларға байланысты бәрімізді алаңдататын мәселе – білімді, кәсіби даярлығы бар адам тәрбиелеу ғана емес, қоғамдық өмірдің барлық саласында ұлттық және дүниежүзілік құндылықтарды қабылдауға қабілетті, рухани және адамгершілік мүмкіндігі мол тұлға қалыптастыру болып табылады», — деп атап көрсетті. Әсіресе, оқушының адамгершілікке тәрбиелейтін пәннің бірі- тарих. Ол шәкірттердің бойында отансүйгіштікті, ұлтжандылықты, сенімділікті қалыптастырады. Қазақ халқындағы хандар мен билердің, шешендер мен жыраулардың орны бөлек. Тарих пәні оқушылардың рухани дүниесін байытып, өзінің қоғамдағы орнын табуға, ұрпақтың батырлығына көмек көрсетуді тудырады, олардың ізгі талап – тілектерін оятады. Сонымен бірге, қазақтың ұлттық салт-дәстүрін, мәдениетін, оқушылардың моральдық қасиеттерін қалыптастырады. Тарихи тұлғаларды Абылай хан, Кенесары, Махамбет, Шоқан, Абай, Ыбырайды

мысалы ала отыра келешек ұрпақтың өзінің қоғамдағы орнын табуға, моральдық қасиеттерін қалыптастыруға жол береді.

Кеңсахара жалпы орта білім беретін мектебі

Тәрбие сағатының барысы

Барысы	Тәрбие сағатындағы орындалуы тиіс іс-әрекеттер	Ресурстар
Кіріспе 10 мин **Негізгі бөлім 25 мин**	Бүгінде қалада да, ауылда да үлкен көшелер мен жүйткіген өліктер көбеюде. Көшелер мен жолдардағы жағдай барған сайын күрделеніп келеді. Жол-көлік оқиғаларының қаупі арта түсуде. Сондықтан да жүргізушілер мен жаяу адамдар көшелер мен жолдарда ерекше тәртіпті және мұқият болуы қажет. Жол заңы дұрыс жүріп ,абай болуды талап етеді. Жол-көлік оқиғаларының зардабынан көбіне балалар зардап шегуде.Оның себебі,көптеген мектеп оқушылары жолда жүру ережелерін әлі де болса нашар біледі.БҰҰ Бас ассамблеясының 2005 жылғы 26 қазандағы ұсынысы бойынша жыл сайын қарашаның үшіншіжексенбісінде жол-көлік оқиғалары құрбандарын еске алудың бүкіл әлемдік күні атап өтіледі Ал біздердің жол жүру ережелерімен танысып, үйреніп жүргенімізге де біраз уақыт болды. Осы уақыт ішінде біз көшелер мен жолдарда қойылатын белгілермен таныстық. **.** *2.Жаяу жүргінші деген кім? Көлік құралынан тыс және онда жұмыс жасамайтын а***. «Көше ережесін білесің бе?»** *1.Бағдаршам деген не? Жарықпен белгі беру арқылы көшедегі автомобиль жолы мен темір дам.* *3.Автобус деген не? Жолаушылар мен жүктерді тасымалдауға арналған, онда жүргізуші орнын қоспағанда сегізден астам отыратын орны бар автокөлік құралы.* *4. Жол элементтерін ата. Көше, бұрылыс, тротуар, жол жағалауы, бөлу жолағы* *5.Тротуар деген не? Жолдың жүргін бөлігімен қатарлас немесе одан газонмен бөлінген жаяу жүргіншінің қозғалуына арналған элементі.* *6.Тыйым салу белгілері қандай түспен белгіленеді? Қызыл дөңгелек.* *7.Бағдаршамның қызыл көзі жанып тұрғанда қандай көліктерге жүру рұқсат етіледі? Өрт сөндіру, жедел жәрдем, полиция***.**	
Қорытынды 10 мин	Бағдаршам өмірімізді қауіптен сақтандыратын көмекшіміз. Көліктер мен қатар, аспанда ұшақтарымыз да ұшады. Олардың да жолда жүру ережелері бар. Қазіргі таңда біздің қаламызда болсын, басқа қалаларда болсын көліктер саны өте көп. Сондықтанда статистикалық мәліметтерге сүйенетін болсақ көптеген жол апаты, жарақат алып жатқан адамдар саны қаншама. Бұлардың барлығы біріншіден жол ережесін білмегендіктен, екіншіден жол ережесіне бағынбағандықтан болып отыр	

Болатбекоа Жаннат Гизатона

Ақтөбе қаласы №36 ҚОМ бастауыш сынып мұғалімі

ЗАТТАР ҚАНДАЙ БОЛАДЫ?

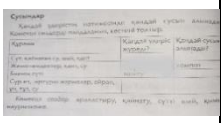
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	4.3.1.1 заттың қасиетіне байланысты қолдану аясын анықтау 4.1.2.2 алынған нәтижені білім алушы таңдаған формада ұсыну
Сабақтың мақсаты	• заттың қасиетін түсіндіреді; • заттың қасиетіне байланысты қолдану аясын анықтайды; Балық оқушылар: • Оқулықта берілген тапсымаларды орындайды. Тақырыпты меңгереді. Оқушылардың бастым бөлігі: Тақырыптың маңызы туралы дәлелдеп айтады. Кейбір оқушылар: Білімді сыныптастарына түсіндіріп оқулықтан тыс ресурстар қоса алады.
Бағалау критерийі	заттың қандай түрі болатынын біледі, түрлі үдеріс кезінде заттардың қасиеті өзгеретінін түсінеді.
Құндылықтарды дарыту	Оқуылар бір-бірін сыйлай алады.
Көрнекіліктер	Оқулық, суреттер, топқа бөлуе арналған кеспе қағаздар және постер, топтық тапсырмалар, кері байланыс, стикер, слайд.
Әдіс-тәсілдер	Сұрақ-жауап, әңгімелеу, түсіндіру, ойын, көрнекілік, рефлексия, талдау.
Пәнаралық байланыс	Музыка, дүниетану.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Ұйымдастыру, Өзін-өзі тексеру **5 мин**	**Ұйымдастыру кезені** Көршіңді оң жақтан құшақта, Көршіңді сол жақтан құшақта. Оң жақтағы көршіңе бір жымиып, Сол жақтағы көршіңе бір жымиып. Жылы лебіз білдіріп, Біз сабақты бастайық. **Топқа бөліну** Кеспе қағаздағы бинеленген жұмырт-қаның ішін жыртып ішіндегі бинелен-ген суретке қарап, өз еріктемен таңдап үш топқа бөлінеді. **Өткен тақырыпқа шолу:** **«Plickers»** QR-код	Шеңберге тұрады, топқа бірігеді. Балаларға карта	Сұраққа жауап берген	Кеспе қағаздағы бинеленген жұмыртқаның ішін жыртып ішіндегі бинеленген суретке қарап 3-топқа бөлінеді.

«ҰЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

	-Өткен тақырыпты«Plickers» QR-код ақылық балаларды үй жұмысына қаналақты дайындалғанан білеміз. 1. Дене неден тұрады? (Дене дегеніміз айналадағы заттар). 2. Шыны қандай болады? (Қатты, сынғыш). 3. Бұл зат кез келген тірі ағзаның құрамына кіреді? (Су). 4. Қай заттар жасанды? (Пластмас). 5. Әр үйде ас үйінде кездеседі? (Тұз). - Дене айналадағы заттар екенін ажырата алады. - Адам жасаған денелерін ажырата алады? - Зат деген айналымдағы денелер екенін ажыратадды. - Заттарға мысалдар келтіре алады. Кезекші күнін, айын, аптасын, аптанын қай күні екенін айтады.	беріледі, картаны а,ә,б,в таңдау арқылы, беілген сұрақтарға жауап береді, үй жұмысын қортындылау.	оқушыны «Ауызша мадақтау» әдісімен бағалау.	 Бейсенбі **2-апта**
Жаңа білім 15 мин 2 мин Бекіту 18 мин	**(Ұ) 1- тапсырма «Еркін әңгіме»** әдісімен орындалады. Дәптермен жұмыс болады. А) Анықтау. -Екі ыдыстағы суды салыстырыңдар. Қай стақандағы судың құрамы таза. Ойларыңды түсіндіріңдер. Ә) Сөздік жұмысы. *Таза зат, қоспа, балқу, қайнау.* Б) Мәтінмен жұмыс. -Мәтінді түсініп оқып танысыңдар. Табиғаттағы заттар таза және қоспа деп бөлінеді. Айналамыздағы заттар-дың барлығы дерлік қоспа түрінде кез-деседі. Қоспа- әртүрлі бөлшектерден құралған зат. Мысалы, ауа-газдарың қоспасы. Күнделікті тұрмыста пайдаланатын бұйымдар, тағам, киім-кешектің де құрамында әртүрлі заттар болады. Таза зат табиғатта өте сирек кездеседі. Ол бір ғана заттан тұады. Біз таза деп ой-лайтын ауызсудың өзі шын мәнінде таза зат емес, оның құрамында түрлі тұздар болады. Ал таза су алу үшін оны арнайы құрылғыда тазарта-ды. Оны тазартылған (дистилденген) су деп атайды. **Сергіту сәтінде «Су» қимыл қозғалысын жасайды.**	Сөздікті жазып алады. Сұрақтарға жауап береді. Қимылдайды, сергиді. Сұрақтарға жауап беріп,	**Дескриптор:** Сөздікті жазып, жаттап алады-2балл. - Екі ыдыстағы суды салыстырып, құрамы таза суды анықтайды-2 балл.	Жаратылыстану оқулығы, Дәптер Таза зат қоспа

	1-тапсырма -«Ойлан, топ, талқыла» Зертте. Қоспаның құрамындағы заттарды бөліп алуға бола ма? Қажетті заттар: 1-топ • лимон қышқылы,су 2-топ • ұн, су 3-топ • пистолет, желім **2-тапсырма -«Сусындар» жұптық жұмыс** Жұпқа берілген тапсырманы орындайды. **3-тапсырма -«Заттарды таптастыр» жеке жұмыс** **Саралаудың «Тапсырма»** тәсілі жүзеге асады. **Кейбір оқушыға:** -Заттардың қандай қаисеттерін атай аласың? а) Суретпен жұмыс. Суреттердің көмегімен сұрақтарға жауап беріңдер. -Темірден балғаны қалай жасайды деп ойлайсыңдар? -Көжені қалай жасайды? -Балмұздақ қандай өзгеріске түсті? Неліктен? -Қамырды қалай жасайды? ә) Ойлан. - Қымыз таза зат па әлде қоспа ма?	тапсырма орындайды.	**Дескриптор:** -Қоспаның құрамындағы заттарды бөліп алу туралы әңгімелейді-1балл. Суреттердің көмегімен сұрақтарға жауап береді-3балл. Қымыздың құрамын анықтайды-2балл.	
Кері байланыс 5 мин	**Кері байланысты «Шеринг» әдісі** арқылы береді. Оқушылар шеңберге тұрып бүгінгі тақырыптан алған білімі туралы талдайды. Мұғалім оқушылар жауабын тал-дап, өз қалыптастырушы бағасын қояды. **Оқу тапсырмасы:** мәтінді мазмұндау.	Кері байланыс жасайды. Оқу тапсырмасын жазып алады.	ҚБ қойылады	

Сусындар

Қандай үдерістің нәтижесінде қандай сусын алынады? Көмекші сөздерді пайдаланып, кестені толтыр.

Құрамы	**Қандай үдеріс жүреді?**	**Қандай сусын алынады?**
Сүт, қайнаған су, шай, қант		
Жеміс-жидектер, қант, су		компот
Биенің сүті	ашыту	
Сүр ет, әртүрлі жармалар, айран, ұн, тұз, су		

Көмекші сөздер: араластыру, қайнату, сүтті шай, қымыз, наурызкөже.

Дүйсени Жадыра Есенғалиқызы

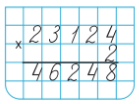
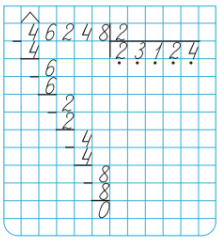
Ақтөбе қаласы Сазды орта мектебінің арнайы-педагог мұғалім

МАТЕМАТИКА-ҚАЗАҚ ТІЛІ ПӘНІНЕН ТҮЗЕТЕ -ДАМЫТУШЫЛЫҚ САБАҚ

Сабақ мақсаты	мәтіннің тақырыбы мен берілген диаграмма, сызба, кесте бойынша мәтіннің мазмұнын болжау және өз ойын дәлелдейді; сөйлемнің бірыңғай мүшелерін ажырату және тыныс белгісін (үтір, қос нүкте) қояды; екітаңбалы/үштаңбалы сандарды біртаңбалы санға ауызша көбейту мен бөлуді орындайды;

Сабақ барысы

Сабақ кезеңдері/уақыты	**Арнайы педагогтың әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау (мақсатқа жету/жетпеуі)**	**Ресурстар**
1	**2**	**3**	**4**	**5**
1.Кіріспе бөлімі	**Ұйымдастыру кезеңі** **Психологиялық ахуал қалыптастыру.** **Жұмыс ережесін келісу** Сабақта бір-бірімізді сыйлаймыз, тыңдаймыз! Уақытты үнемдейміз! Нақты,дәл жауап береміз! Сабақта өзіміздің шапшаңдығымызды, тапқырлығымызды көрсетеміз! Сабаққа белсене қатысамыз!	Оқушы мұғаліммен амандасады. Оқу құралдарын түгендейді. Жұмыс ережесімен танысады.		
1.Негізгі бөлім: Дайындық кезеңі	**Есіңе сақта!** Сөйлемде бір ғана сұраққа жауап беріп, бірдей тұлғада тұратын сөйлем мүшелерін бірыңғай мүшелер деймз. Бірыңғай мүшелер сөйлемдегі бір мүшемен ғана байланысады. Мысалы: Әсем демалыс кезінде көрмеде, мұражайда, театрд болды. Сөйлемдегі бірыңғай мүшелердің арасына үтір қойылады.	Оқушы сөйлемнің бірыңғай мүшелерінің анықтамасымен танысады. Есіңе сақтайды. Дәптерге жазады.		Оқулық Қазақ тілі 4-сынып 1-бөлім 81-86 бет
Қалыптастыру кезеңі	**Сөйлемдерді оқы. Сызбаларға қарап, бірдей сұраққа жауап беретін сөздер сөйлемде бір ғана мүшенің қызметін атқаратынын байқа.** Сөйлемдерді көшіріп жаз.	Оқушы сөйлемдерді оқиды. Сызбаларға бойынша бір ғана мүшенің қызметін байқайды. Зат есім, етістік екенін айтады.		

				
Өз бетімен жұмыс кезеңі	**Өлеңді көшіріп жаз. Бірыңғай мүшелердің астын сыз. Олар сөйлемде қандай мүше болып тұрғанын айт. Өлеңнің мазмұнын айт.** Байқоңырым – байлығым Биіктеткен бағамды. Тоқтар, Талғат, Айдыным – Ғарышкерлер табанды.	Өлеңді көшіріп жазады. Бірыңғай мүшелерінің астын сызады. Мазмұнын айтады.		Қазақ тілі пәні бойынша жұмыс дәптері
2.Негізгі бөлім: Дайындық кезеңі	**Есіңе сақта!** **Көбейту және бөлу алгоритімен танысып ал.** Жазамын: ... . Бірліктерді көбейтемін: ... . Ондықтарды көбейтемін: ... . Жүздіктерді көбейтемін: ... . Мыңдықтарды көбейтемін: ... . Ондық мыңдарды көбейтемін: ... . Жауабын оқимын: ... . **Бөлуді жоғары разрядтан бастап орындайды. Алдымен алғашқы толымсыз бөлінгішті және бөліндідегі цифрлар санын анықтайды.** Жазамын: ... . Алғашқы толымсыз бөлінгіш – 4 ондық мыңды анықтаймын. Бөліндіде 5 цифр болады. Ондық мыңды бөлемін: ... . Бірлік мыңды бөлемін: ... . Жүздікті бөлемін: ... . Ондықты бөлемін: ... . Бірлікті бөлемін: ... . Жауабын оқимын:	Оқушы көбейту мен бөлу алгоритмімен танысады.		Оқулық Математика 4-сынып 1-бөлім 74-76 бет
Қалыптастыру кезеңі	**Жазбаша түрде түсіндіре отырып есепте. Тексер.** 112 342 · 2 233 231 · 3 444 103 · 2 313 021 · 3 84 264 : 2 69 369 : 3 846 822 : 2 848 444 : 4	Есепті жазбаша түрде түсіндіре отырып есептейді.		Математика пәні бойынша жұмыс дәптері
Өз бетімен жұмыс кезеңі	**Теңдеулерді шеш.** 601 000 – y = 24 121 · 3 231 + x = 90 909 : 3 20 · a = 568 + 432 963 – x = 900 – 579	Оқушы теңдеуді шешеді.		

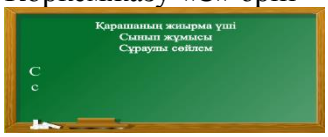
3.Қорытынды бөлім	- Біз бүгінгі сабақта не істедік? - Не білдік?	Оқушы сабақтан не білгенін есіне түсіреді. Сабақтан алған әсерімен бөліседі.		

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	*2.1.3.1 күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу;* *2.3.7.1 сөйлем түрлерінің айтылу мақсатына сәйкес тыныс белгілерін (нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі) қолдану;* *2.1.2.1 мәтіннің тақырыбы мен тірек сөздердің негізінде мәтіннің мазмұнын болжау*
Сабақтың мақсаты	Сөйлем түрлерін анықтауды үйренеді
Құндылықтар	Ұлттық мүдде: қазақ тілінің қолдану аясын кеңейту

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы 5 минут	Психологиялық ахуалды жақсарту 	Сабаққа дайындық жасап, жақсы тілектер тілейді.	Мақтап, мадақтап отыру	Слайд
	Топқа бөлу **«Жебе» әдісі** **Топ атаулары:** топ - «Хабарлы сөйлем» топ - «Сұраулы сөйлем» топ – «Лепті сөйлем» 	Топқа бөлініп отырады		Жебелер
Өткенді пысықтау 5 минут	Үй тапсырмасы **«Спиннер» ойыны**	Сұрақтарға жауап	ҚБ: «Жапон-	Слайд

	 Сұрақтар: 1. Сөйлемдегі сөздер қалай жазылады? 2. Жауап алу мақсатында айтылатын сөйлем... 3. Сөйлемнің соңында қандай тыныс белгілері қойылады? 4. Сөйлем дегеніміз не? 5. Сөйлемнің бірінші сөзі... 6. Бірдеңенің жайын хабарлау мақсатында айтылған сөйлемді ... 7. Сөйлем неден құрылады? 8. Сөйлемнің түрлерін ата. 9. Мәтін түрлерін ата.	береді	ша бағалау» әдісі Сөйлемдегі сөздер байланысып жазылатынын айтады - 1б Сұраулы сөйлем екенін табады – 1 б Сөйлемнің соңына қойылатын тыныс белгілерді табады – 1 б Сөйлемнің не екенін айтады – 1 б Топаралық бағалау 	
Сабақ тың ортасы 20 минут	**Тақырыпты ашу** «Болжау» әдісі Жаңа тақырып **Дәптермен жұмыс** Көркемжазу «С» әрпі **Оқулықпен жұмыс** **46 – жаттығу** 	Сұрақтарға жауап береді Жаңа тақырыпты түсінеді Дәптермен жұмыс жасайды	Слайд Слайд Жаңа тақырыпты біледі, түсінеді.	

Сергіту сәті 2 минут ***Сабақты қорыту*** **6**минут Қосымша тапсырма 2минут	**Дәптермен жұмыс** **47 - жаттығу** **Тапсырма:** *сұраулы сөйлемдер құрап жаз.* **Жұптық жұмыс** **Тапсырма:** берілген сөйлемдерден сұраулы сөйлемдерді тап. **Топтық жұмыс** **1 – топ:** Өлеңнен сұраулы сөйлемдердің астын сыз. Бұлттар неге ауады? Жаңбыр қашан жауады? Шөлдеді ғой торғайлар, Шаң басты ғой ауаны. **2 – топ:** **Сөйлемдерді сұраулы сөйлемге айналдыр.** **Үлгі:** Айнұр «Маша мен аю» ертегісін көрді ме? Айнұр «Маша мен аю» ертегісін көрді. Ертегі Айнұрға ұнады. Ол анасына айтып берді. Анасы қызын мақтады. **3 – топ:** **Тапсырма:** Сергіту сәті ***Бекіту***	Тапсырманы орындайды Сұраулы сөйлемдер құрап жазады. Сабақ қашан басталады? Сыныпта кезекші кім? Асқар сабақтан неге кешікті? Қазақ тілінде неше дауысты дыбыс бар? Сұраулы сөйлемдерді табады Сұраулы сөйлемдердің астын сызады. Сөйлемдерді сұраулы сөйлемдерге айналдырады. Сурет бойынша сұраққа жауап береді. Назгүл кітап оқыды. Айназ гүл берді Әкем балта алды. Анам тамақ жасады. Оқушылар би қимылдарын қайталайды. Сөйлемдерді мағыналарына қарай ажыратады. Жиналған	Дескриптор: Каллиграфия талаптарына сай жазады Дескриптор: Өлеңді тиісті дауысырғағымен оқиды Сұраулық мағынаны білдіретін сөйлемдерді табады Дескриптор: Хабарлы сөйлемдерді сұраулы сөйлемдерге айналдырып жазады-1б Керемет жұмыс жасадыңдар! 	оқулық Жұмыс дәптері Таратпа қағаз Жұмыс дәптері Таратпа парақтар А3 форматтағы суреттер

Кері байланыс 5 минут	***«Додэкаэдр» әдісі*** Тапсырма: сөйлемдерді мағыналарына қарай ажырат. **Бағалау** **«Түймедақ» әдісі** Жиналған смайликтерді санап,ұпай сандарын жаз. **Кері байланыс** 	смайликтерді санап, ұпай сандарын жазады Білім қоржынына асықтарды түстері бойынша салады	 Топтық бағалау	Смайликтер Асықтар, қалталы киіз үй ламинаттал-ған

Әнуарбеков Ақжол Темірбайұлы	**ЛАБИРИНТТЕН ШЫҒУ**	Ақтөбе қаласы №36 қазақ орта мектебінің мұғалім

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	4.5.1.1 түс датчигін қолдану 4.5.1.2 ультрадыбыс датчигін қолдану
Сабақтың мақсаты	**Барлық оқушылар:** Lego Mindstorm роботының ультрадыбыс датчигін қолдануды үйренеді
Құндылықтар	“Мәңгілік ел” идеясы бойынша “Жалпыға бірдей еңбек қоғамы”, «Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігі және Астана» құндылығы қалыптасады.

Сабақтың барысы

Сабақтың жоспарланған кезеңдері	**Сабақтағы жоспарланған жаттығу түрлері**	**Ресурстар**
Сабақтың басы	**Ұйымдастыру:** Оқушылармен амандасу, сыныпта психологиялық ахуал жасау. Пернетақта алдында, Дәу монитор тұр қарап. Көп шаруаны атқарар, Компьютер бұл ғажап. Ғаламторға жалғасаң, Жоқ онымен таласың.	

	Бар сұраққа бір демде, Миллион жауап аласың. **Мақсаты:** оқушыларды ынталандыру, жағымды орта қалыптастыру. **Сыныпты топтастыру**. **«Рандомно»** әдісі бойынша оқушылар 3 топқа топтасады. **Тақырыпты ашу әрекеті.** **«Ой қозғау»** әдісі. Оқушыларға үй тапсырмасын қайталау мақсатында, **«Барабан»** әдісі арқылы сұрақтарға жауап береді. ✓ **Робот дегеніміз не?** ✓ **Датчиктің неше түрі бар?** ✓ **Түс датчигі қанша түсті анықтайды?** ✓ **Жанасу датчигі дегеніміз не?** ✓ **RGB белгісі нені білдіреді?**	
Сабақтың ортасы	**Оқулықпен жұмыс. Сұрақтарға жауап беру.** **Оқулықпен жұмыс** **Лабиринт** – түрлі өткелдер мен жолдар арқылы берілген, шатасқан, күрделі құрылым. Лабиринт әртүрлі болып ұсынылуы мүмкін. Лабиринттен өтудің мақсаты – шығырман бағыттардан, кедергілерден өтіп, дұрыс жол тауып шығу. 1.Лабиринт дегеніміз не? 2.Лабиринттің шығу тарихы ✓ **Робот қозғалысы – Движения роботов -Movement of robot** ✓ **Лабиринттен шығу – Выход из лабиринта-Exit from labyirinth** **Мақсаты:** Жаңа сабақта кездесетін сөздіктермен танысады. Бұл үш тілділік білім беру жүйесіне өз септігін тигізеді. **Тиімділігі:** Балалар үш тілділікке дағдыланады. **Дескриптор** | **Қалыптастырушы бағалау** ✓ Лабиринт дегеніміз не екенін айтады. ✓ Лабиринттің шығу тарихы жайлы айтады. ✓ Робот лабиринттан жол тауып шығу үшін қандай датчиктерді қоладу керек екенін айтады. | «Бас бармақ» әдісі **Жұптық жұмыс.** **Тапсырма:** Роботтың суретін ұялы телефонның көмегімен салу. **Жұптық тапсырма** **Постер қорғау.**	Оқулық, жұмыс дәптері Оқулық, жұмыс дәптері

	Топтық тапсырма **Тапсырма:** 3 топқа тапсырма беріледі. 1-топ : Мақта қыз бен мысық ертегісін суреттер арқылы рет-ретімен қою. 2-топ: Жұмбақтар беріледі,сол жұмбақты лабиринттің көмегімен жауап тауып, суреттермен сәйкестендіреді. 3-топ: Торкөздердің көмегімен сызу арқылы,суретті бейнелеу.	
Сабақтың соңы	 **Рефлексия:** **Үй тапсырмасы:** Ультрадыбыс датчигін қолдануға байланысты жоба жұмысын ойластыр. Оған қажетті программаның командалық блоктарын жоспарла.	

Вопросы воспитания людей, проблемы формирования личности занимают большое место во всей работе учителя. Воспитание является важнейшей задачей школы. Проблема воспитания в настоящий момент является актуальной. Какие же качества личности необходимо сформировать на уроках математики в первую очередь? Это – убежденность в материальной основе мира, в материалистической сущности законов природы, признание радости творческого труда в качестве одной из основных ценностей, уважение к достижениям человеческого гения, убежденность в важности математических знаний для профессиональной подготовки, чувство красоты и гармонии математических законов. На уроках математики вполне возможно и даже естественно воспитывать у школьников такие качества как фантазия, трудолюбие, дисциплина мышления, любознательность.

Мировоззрение, политические убеждения, нравственный облик ученика, сознательное отношение к труду складываются под влиянием различных факторов. К ним относятся:

- воспитательная работа, которую проводят классный руководитель и родители ученика;
- содержание изучаемого материала и методика учебного процесса;
- влияние личности учителя и др.

Воспитание учащихся в процессе обучения во многом обусловлено

спецификой изучаемого предмета, поэтому в деятельности каждого учителя на первый план выдвигается его умение воспитывать учащихся в процессе преподавания своей дисциплины. Воспитательная работа преподавателя математики очень многогранна, и она сопутствует обучению на всем его пути. Первой задачей воспитания является развитие способности воспринимать объекты реального мира при помощи чувств. Учителю математики приходится прежде всего обращать внимание на совершенствование зрительного восприятия, от которого зависят верные представления о формах окружающих нас предметов, о расстояниях между ними. Таким образом, развитие глазомера у учащихся и умение пользоваться различными приемами измерения способствует постепенному вырабатыванию понятия о пространстве.

Особое внимание уделяется развитию мышления учащихся, в первую очередь задач на усвоение законов формальной логики и восприятия методов диалектического познания явлений окружающего мира. В самом начале изучения геометрии ученику должно стать ясно, что изменение количественное влечет за собой и изменение качественное, поэтому преподавателю нельзя давать учащимся какое-либо новое понятие в застывшем, неподвижном виде, каждое понятие должно выявляться в движении и изучаться не изолированно, а в связи с другими понятиями. Учащиеся должны видеть, как угол, постепенно изменяясь, становится острым, прямым, тупым; как секущая в своем движении обращается в касательную. Такого же рода изменения следует замечать и в арифметике (с увеличением числителя дробь из правильной обращается в неправильную или в целое число), и в алгебре (изменение коэффициентов в уравнении влечет за собой изменение его корней).

Формальная логика, конечно, внедряется в сознание учеников не путем заучивания каких-либо ее законов, а с помощью рассуждений, которые нужно усвоить при изучении того или иного математического материала. Доказательство теоремы – это, в сущности, построение силлогизмов. Закон исключенного третьего, доказательства от противного все время приходится применять на уроках математики. Привыкая каждое предложение строго доказывать, учащиеся приучаются к основательности в суждениях: получая навык выводить одно предложение из другого, они приобретают способность судить логически.

Изучаемый предмет приобретает интерес для учащихся именно тогда, когда преподавание все время сопровождается практическими приложениями. Все обучение математике должно сопровождаться умелым использованием иллюстраций и задач практического характера, которые в изобилии можно почерпнуть из окружающей жизни. При вычислении длины, площади, объема, веса различных предметов и деталей машин, определения формы наблюдаемых предметов, особенностей их взаимного расположения ученики могут сталкиваться с недостаточностью данных, что заставляет их обращаться к помощи математических и технических таблиц и справочников или делать дополнительные измерения. Практические приложения математики создают уверенность в правильности выводов, развивают в учащихся веру в свои силы, радость творчества.

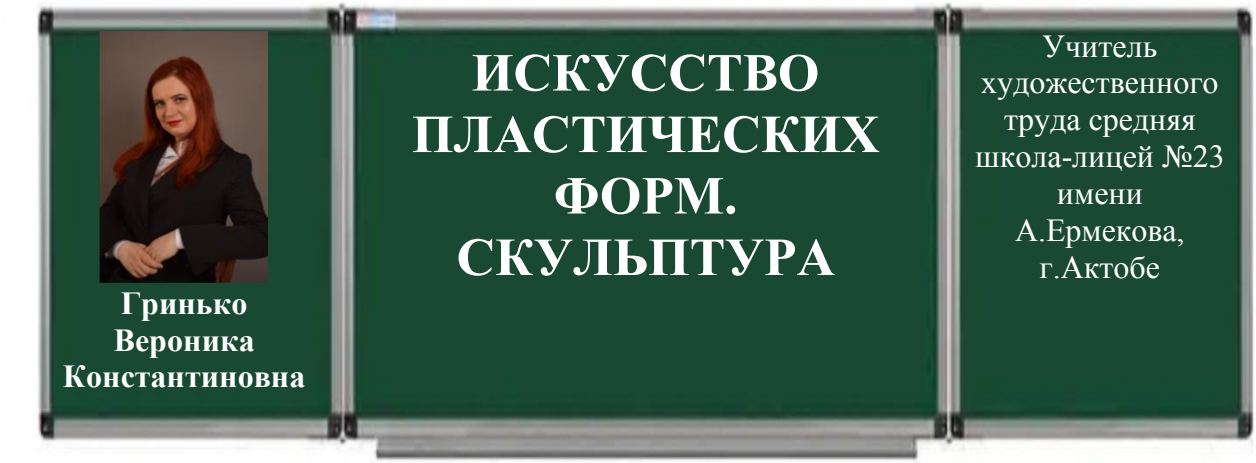
Активная работа мысли при изучении математики развивает творческую фантазию, в которой большую роль играет интуиция. Интуиция является особой способностью человеческого ума, составляющей основу его творчества. Способность эта заключается в том, что человек может на нескольких данных опыта подметить некоторую закономерность и распространить результаты наблюдения на все возможные случаи. Если человеку удается при большом количестве фактов сразу уловить то основное, существенное, что принадлежит всем объединенным факта, то он оказывается на пути к открытию. Поэтому надо воспитывать у детей умение

обращать внимание на главные признаки явлений и делать обобщения.

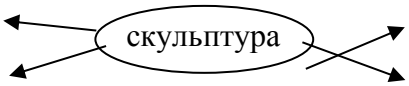
Важной воспитательной задачей математики является формирование и развитие трудовых навыков. При правильной организации учебного труда необходимо заботиться о рационализации записей учащихся, добиваясь их краткости и полноты, развивать устную речь, прививая культуру речи. Так, обучение геометрии открывает большие возможности для развития правильной речи. Учащийся привыкает к точности и лаконичности формулировок, учится обдумывать то, что хочет сказать, давать отчет во всем сказанном. Геометрия заставляет говорить «новым языком». Недаром этому вопросу придавали большое значение такие великие ученые как Н.И. Лобачевский, П.Л. Чебышев, А.Я. Хинчин. А язык Паскаля в свое время считался образцовым даже для французских литераторов.

При воспитании трудовых навыков у учащихся никак не обойтись без требования аккуратности, что особенно важно при выполнении измерений, когда одна небольшая оплошность может повлечь за собой большие ошибки. Надо добиваться, чтобы решение каждой задачи, доказательство теоремы, выполнение чертежа или производство работы измерительного характера учащийся всегда делал тщательно и доводил до конца, а завершал выполнение задания самоконтролем. Это заставит учащихся настойчиво добиваться правильных результатов, разовьет их внимание.

Таким образом, преподаватель математики находит богатую почву для воспитания у учащихся тех черт характера и развития тех навыков, которые обязательно будут необходимы им на протяжении всей жизни. Ниже рассмотрим основные направления многогранного воспитательного процесса на уроках математики.

Цели обучения в соответствии с учебной программой	5.1.1.1 - Изучать и определять ассоциативные значения и визуальные характеристики окружающего мира (композиция, цвет, форма, фактура, пропорции) 5.2.1.1 - Использовать визуальные элементы окружающего мира и выразительные средства искусства для передачи своих идей и чувств 5.3.3.1 - Описывать методы и подходы (техники), использованные для создания собственной работы и работы других (художники, ремесленники, дизайнеры), применяя предметную терминологию
Цели урока	расширить представление детей о виде пластического искусства (скульптуре), развить наблюдательность, глазомер, пространственное воображение; обучить приёмам лепки, умению выполнять дымковскую игрушку
Ход урока	

Этап урока/время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 8 мин	1.Приветствие обучающихся. - Здравствуйте, дети! Я рада вас видеть и очень хочу начать работу с вами! Хорошего вам настроения и успехов! А девизом нашего сегодняшнего урока, станут такие строки… «Оқусыз білім жоқ , Білімсіз күнін жоқ» («Нет жизни без знания, Нет знаний без учения») На ваших партах лежат три смайлика: радостный, грустный и злой. Выберите и поднимите тот смайлик, который соответствует вашему настроению. Хорошо, я рада, что у большинства из вас хорошее настроение, а тем, у кого оно не такое радостное, желаю, чтобы к концу урока оно улучшилось. **2.Сообщение темы урока**	Отвечают на приветствие.	Словесное оценивание в виде похвалы за ответы.	Учебник стр. 24-27
Середина урока 27 мин	Стратегия «Ассоциация» на тему: «скульптура» Скульптура (от лат. Sculptura) – ваяние, вырезание, высекание. ***Скульптура*** – это вид изобразительного искусства. В отличие от графики и живописи скульптура – это объемное изображение, существующее в реальном пространстве. Цвет в скульптуре применяется достаточно ограниченно и условно. Что же является предметом изображения в скульптуре? Почти исключительным предметом изображения в скульптуре являются живые существа: люди и животные. Основное же внимание посвящено человеку, человеческому облику и образу. В живописи можно воссоздать пейзаж, натюрморт, написать цветок или дерево. В скульптуре же изображение растений очень ограничено и встречается редко. 	Изучение материала, слушание обьяснения учителя	Выполняют стратегию ассоциация Дескриптор 1. Называют основные виды скульптуры 2.Рассказывают на какие виды делится скульптура по назначению.	Учебник стр.24 https://www.youtube.com/watch?v=QhbxJ3kscts

	По назначению скульптура подразделяется на станковую, монументальную и декоративную. **Станковая скульптура** – это статуи, бюсты, группы, рельефы, созданные на скульптурном станке. **Монументальная скульптура** – скульптурные памятники значительных размеров в честь крупного исторического события, выдающегося деятеля и т.п. **Декоративная скульптура** – архитектурный декор, рельефы, статуи, украшающие фасады и интерьеры, парковая скульптура, мелкие статуэтки. А какой скульптура может быть по форме? По своей форме скульптура делится на круглую скульптуру и рельеф. Круглую скульптуру можно обойти. Слово «рельеф» происходит от итальянского «relevio», что означает «выпуклость», «выступ». В рельефе изображение создается объемной формой, лишь частично выступающей над плоской поверхностью. *Виды скульптуры:* рельеф, круглая скульптура. ***Круглую скульптуру*** можно обойти со всех сторон (фигурные группы, статуи, бюсты). ***Рельеф*** располагается на плоскости и выступает над ней. Он рассчитан в основном на восприятие спереди. Какой бы по форме ни была скульптура, мысли и чувства человека в ней передаются на языке объемов и пластических телодвижений. Положение спины, рук, головы персонажей, их жесты, мимика, их движения, расслабленные или напрягшиеся мышцы - все это «язык» скульптуры. А с какими материалами работает скульптор?	Учащиеся называют материалы с коорыми	Словесное оценивание в виде похвалы за ответы.	

	Таких материалов много. Наиболее распространенными являются *мрамор, гранит, дерево, бронза, кость, фарфор, фаянс, ценные породы камня, стекло, глина* и т. д. *Материалы для скульптуры:* камень, дерево, металл, глина, пластилин, воск, мрамор, гипс, бронза, чугун, гранит, кость, фарфор, фаянс, стекло и т.д. А какие виды скульптурной техники вы знаете? *Основными видами скульптурной техники* являются *лепка* и ***ваяние.*** Лепя т в мягких материалах - глине, пластилине, воске, то есть тех, которых слушаются движения человеческой ру-ки, добавляя материал до необходимого размера. Ваяют в твердых материалах: в мраморе, граните и т. д. Ваяние основано на удалении (отсечении) лишнего материала. «В твердый горный камень воображение художника вкладывает живую фигуру, которую он извлекает оттуда, удаляя излишки кам-ня», - объяснял Микеланджело. ***Инструменты скульптора:*** для твердых материалов – молотки, зубила. При работе с деревом – резцы, стамески. Для глины и пластилина – стеки. Стратегия «Синквейн» со словом «скульптура» **Релаксация во время практической работы.** <u>Зарядка для глаз".</u> • сесть удобно; • посмотреть вверх, вниз, вправо, влево - 5 кругов; • вращение глазами по часовой стрелке и против - 5 кругов; • посмотрите на кончик носа; • опустите руки вниз, сожмите кулачки сильно, разожмите - 2 раза, а теперь быстро; • отдохнули и за дело! **Самостоятельная работа:** Прослушайте стихотворение и скажите, с каким видом народного промысла мы познакомимся сегодня на уроке? Чем знаменито Дымково? Игрушкою своей!	работает скульптор Учащиеся называют какие виды скульптуры им известны. Ученики составляют синквейн со словом «скульптура ».	Дескриптор Умеют из полученной информации выделить главное и нужное. Дескриптор Умеют из полученной информации выделить главное и нужное. Дескриптор Умеют составлять синквейн.	

	В ней нету цвету дымного, Что серости серей. В ней что-то есть от радуги, От капелек росы, В ней что-то есть от радости, Гремящей, как басы! Она глядит не прянично – Ликующие и празднично. В ней молодость – изюминка, В ней удаль и размах… Сияйте, охра с суриком, По всей земле в домах! Сияйте, охра с суриком, Чтоб всем – светло, и сумрачно! И злость, и хмурость льдинкою Без всякого следа Пусть под улыбкой Дымкова Растают навсегда! В. Фофанов. (Ответы учащихся) Сегодня на уроке мы будем выполнять «Дымковскую игрушку». Ласково и нежно называют эту игрушку – Дымка. По месту их рождения – они из Слободы Дымково. С высоко берега реки Вятки, на котором стоит город Киров, видно слободу Дымково. Характерные отличительные особенности Дымковской игрушки. Игрушки белоснежные. Перед тем как расписать, их белили мелом, разведенным в молоке. Узор состоит с геометрических элементов: кружки, овалы, кольца, полоски, клетки, линии. Для росписи игрушек используют цвета: желтый, синий, красный, зеленый, черный, (белый фон). В современной игрушке присутствуют: оранжевый, коричневый, розовый голубой. Сейчас мы с вами приступим к выполнению из пластилина барышни. Берем пластилин мнем его и вылепливаем			https://www.youtube.com/watch?v=Nu2XUk6iylQ https://www.youtube.com/watch?v=qZ7m7eTer-8

	трапецию, затем соединяем края. Второй способ лепим углубление и создаем форму колокольчика. Далее лепим туловище, руки, голову, косичку, кокошник. 			
Конец урока 5 минут	Уважаемые девочки я предлагаю вам встать в круг и сказать друг другу пару комплиментов ***Вопросы для закрепления темы урока:*** 1. Чем скульптура отличается от графики и живописи? 2. Из каких материалов можно делать скульптуру? Какие инструменты использует скульптор? 3. Чем рельеф отличается от круглой скульптуры? 4. Рассмотри и сравни скульптуры и работы разных мастеров (илл.). Из каких они материалов? Уважаемые девочки наш урок подошел к завершению, у вас на столе лежат перья павлина, предлагаю вам повесить на доску тот цвет пера, который больше подходит под ваше эмоциональное состояние после урока. ***Дифференциация по уровням сложности*** Все понравилось Не понравился урок атрудняюсь ответить 	Рефлексия урока Были ли цели урока/цели обучения реалистичными? Все ли учащиеся достигли ЦО? Если нет, то почему? Правильно ли проведена дифференциация на уроке? Выдержаны ли были временные этапы урока? Какие отступления были от плана урока и почему?	Какие два аспекта урока прошли хорошо (подумайте как о преподавании, так и об обучении)? 1: 2: Что могло бы способствовать улучшению урока (подумайте как о преподавании, так и об обучении)? 1: 2: Что я выявил(а) за время урока о классе или достижениях/трудностях отдельных учеников, на что необходимо обратить внимание на последующих уроках?	

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Жакешова Перизат Ерболатовна

Ақтөбе қаласы "Х.Досмұхамедұлы атындағы №35 орта мектебі" КММ тнформатика пәнінің мұғалімі

ТІЛ АЛФАВИТІ

Компьютер белгілі бір есептерді шешу үшін адам тарапынан сол есепті қандай жолмен және қалай шығару керектігі туралы тапсырма алуы қажет. Бұл тапсырмалар бір жағынан компьютерге түсінікті болып жазылуы керек болса екінші жағынан тапсырма беруші кісіге де ыңғайлы болғаны жөн. Осындай компьютерлік тілде жазылған тапсырмалар мен командалар жинағы **программа** деп аталады. Ал программалық тексттерді шешу үшін пайдаланатын символдардың жиынтығы компьютерлік тіл альфавитін құрайды.

Кез келген программалық тіл символдардан, сөздерден, сөз тіркестері және сөйлемдерден тұрады. Сөздер символдардан құралады, ал операторлар сөз тіркестерінен тұрады. Turbo Pascal тілі құрылымының қарапайымдылығы мен игеруге жеңілдігінің арқасында программалаушылар арасында кеңінен қолданылады. Turbo Pascal тілінің альфавиті келесі символдардан тұрады.

1. Латын альфавитінің 26 әрпінен;
2. Араб цифрларынан: 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9;
3. Ұлттық альфавит әріптерінен;
4. Аранайы символдардан: + - ; ‘ , . </> () : ;

ПАСКАЛЬ ТІЛІНІҢ ОПЕРАТОРЛАРЫ

Меншіктеу операторы

Меншіктеу операторы барлық тілдерде пайдаланылатын негізгі оператор болып табылады.

Меншіктеу операторының жалпы жазылу түрі төмендегідей:

W:=E.

Мұнда: W - айнымалы атауы, ":=" меншіктеу белгісі, Е-арифметикалық өрнек.

Мысалы: К:=19.36; М:="завод";

Ц1:=3.5+sqrt(sqrt(x)+1);

Y1:=3.5+sin(x)

Бос оператор

Бос оператор ешқандай да амал орындамайды. Бос оператор қалдырылып кеткен (жоқ оператор) операторлардың орнын белгілеу үшін пайдаланылады. Әдетте бос оператор орнына нүктелі үтір ";" қойылады. Мысалы:

S:=A; R:=5;

M:=19.36;

Мұнда үшінші оператор бос оператор болады.

Мәліметтерді енгізу операторы

Енгізу операторы READ (READ-ағылшынша оқу дегенді білдіреді) пайдаланылады.

Енгізу операторының жалпы түрі (форматы) төмендегідей:

READ(a1,a2,...,an);

Мұндағы a1,a2,...,an - айнымалы атаулары, оларды енгізу операторының параметрлері деп те атайды.

Мәліметтерді шығару операторы

Паскаль тілінде нәтижені экранға шығару үшін WRITE (жазу) операторы пайдаланылады:

WRITE(a1,a2, ...,an); Мұндағы a1,a2,...,an - жай айнымалылар немесе апострофтар ішіне алынған символдар тобы болуы мүмкін. Мысалы, егер B=17.15 болып, WRITE ('B =', B) командасы орындал-ғанда, экранда B=17.15 дерегі көрінеді. Нақгы сан үшін формат екі саннан тұрады:

I-сан - санға берілетін барлық орын,

II-сан - үтірден кейін алынатын бөлшек бөлік саны.

Мысалы:

WRITE (Ц : 5 : 2);

Мұндағы 5-нәтижеге берілген барлық орын, 2-үтірден соң алынатын бөлшек бөліктің саны.

WRITE операторын түсініктеме беруге пайдалануға болады. Мысалы, WRITE ('A,B,C - мәндерін енгіз:'); READ(A,B,C)

Бұл жағдайда экранға:

A, B, C мәндерін енгіз: деген түсініктеме сөз шығады. Мәндер арасына қажетті бос орын калдыру үшін: ' ' пайдаланылады.

Айталық, X=7, У=15, 2=11, ал, К=450,08 болсын, оларды

экранға шығарудың әр түрлі жағдайын көрсетейік.

Операторлың жазылуы: Экранда

WRITE (X,Ц); 715

WRITE (X,'__',Y); 7_ _15

WRITE ('X=',X); X=7

WRITE (X,' : 3, Z); 7 11

WRITE('X+Ц=', X+Ц); X+Ц=22

WRITE(Z, 'соңы'); 11 - соңы

WRITE('бітті'); бітті

WRITE(R); 4.5008+2

Мысалдар:

1-мысал. Радиусы R болатын шардың көлемін есептеуге

программа құрыңдар.

```
(*_______-______! шар көлемін есептеу ! _______._________*)
program B1(input, output);
const
pi=3.14
Var
r : real; (*шар радиусы*)
V : real; (*шар кълемі*)
Begin
writeln ('r-мәнін енгіз:');
read(r);
v:=(3/4) * pi * r * r * r;
writeln;
writeln ('нәтиже:');
writeln ('шар кълемі v=', V : 8 : 3);
end.
```

экранда R-мәнін енгіз:

0.2 Enter

нәтиже:

шар көлемі v=0.033

Паскаль тілінде дәрежелеу амалы жоқ, сондықтан дәрежелеуді жеке программа көмегімен немесе xn-дәрежесін - exp(ln(x*n))

формуласы арқылы табады. Мысалы, у =S*x(1+x)n /15(1+x)n -1 өрнегін есептеу қажет болса, онда мына үзінді пайдаланылады: ... a:=exp(1n(1+x)*n); y:=(S*x*a)/(15*a-1);....

2-мысал. Берілген төрт орынды санның цифрларының көбейтіндісін табуға программа құрыңдар.

Программа.

```
Program kob;
Var x, p, d: integer;
Begin
write ('төрт орынды сан енгіз!');
readln(x);
p:=1;
d:= x div 1000; p:=p*d;
d:= (x div 100)mod 10; p:=p*d;
d:=(x mod 100) div 10; p:=p*d;
d:=x mod 10; p:=p*d;
Write('нәтиже=', p);
End.
```

Сұрақтар және жаттығулар.

1. Енгізу және шығару операторларының міндеттерін көрсетіндер?

2. Тұрақтылар - енгізу операторының параметрлері бола ала ма?

3. Енгізу және шығару операторларында енгізілетін және шығарылатын параметрлер санына шек қойыла ма?

4. Программада түсініктеме қалай жазылады?

5. Төмендегі Паскаль тілінде жазылған өрнектердің мағынасы қалай? Экранда не көрінеді? (*цилиндр көлемі*)WRITELN ('цилиндр көлемі')

6. Мына айнымалыларды енгізу түрін жазыңдар:

а) A, A2, A3, A4; б) x және y;

7. Егер x=3, y=5 болса, онда (5,x+y) мәндерін шығарғанда экранда кандай сандар көрінеді?

8. Паскаль тілінде жазылған төмендегі операторлардың қатесін табыңдар:

а) write (y1, y2);г) write [y1,y2];

б) write (y1, y2)д) write 1.62

в) write (y1,y2;е) write (A, B/Ғ)

Жалгасбаева Айнагуль Бакткереевна

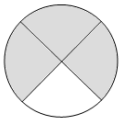
ОБЫКНОВЕННАЯ ДРОБЬ. ЧТЕНИЕ И ЗАПИСЬ ОБЫКНОВЕННЫХ ДРОБЕЙ.

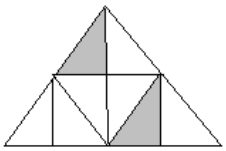
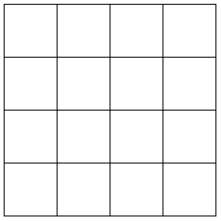
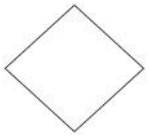
Учитель математики КГУ «Гимназия №17» г.Актобе

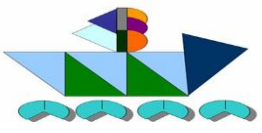
Цели обучения в соответствии с учебной программой	5.1.1.9 усвоить понятие обыкновенной дроби; 5.5.2.1 читать и записывать обыкновенные дроби;
Цели урока	Познакомить с понятием доля, обыкновенная дробь, числитель и знаменатель дроби, читать и записывать обыкновенные дроби, формировать умение самостоятельно проверять правильность выполнения задания
Уровень мыслительных навыков	Применение, навыки высокого порядка

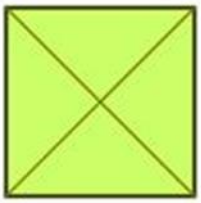
Ход урока

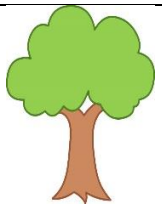
Этап урока/ Время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 10 мин	**Организационный момент**. Психологический настрой **«Улыбка»:** Подарите улыбку друг другу, И всем нам прекрасное настроение! **Актуализация и систематизация знаний, умений и навыков**. Повторение Вычислите 48:6= 8 96:3=32 37:4=9(ост 1) 125:5=25 72:9=8 57:8=7 (ост 1) (Включение упр. на коррекцию и развитие высших психических функций) а) упражнения на сравнение предметов: - найти, чем отличаются предметы друг от друга (целый предмет и часть предмета: целый карандаш и часть карандаша; брусок и часть бруска; яблоко и часть яблока; шнурок и часть шнурка; треугольник и часть треугольника); б) упражнения на классификацию предметов:	дарят друг другу улыбку проверяют в парах работу своего соседа по слайду сравнивают Классифицируют	Похвала учителя взаимооценивание по карточкам «Светофор»	ИКТ Слайд 1 рабочая тетрадь карточки «светофор» слайд 2 слайд 3 Слайд 4 **Учебник:** **Рабочая тетрадь:** Рабочий лист

	- из представленных предметов выберите те предметы, которые составляют ровно половину от целого предмета. Как это можно проверить? (наложением на целый предмет) - половина шнурка, половина треугольника. . Введение в тему. а) (просмотр мультфильма “Апельсин” и обсуждение) У: Сколько было апельсинов? (Один) У: Как же тогда апельсин достался каждому? (Волк разделил его на дольки.) У: Сколько апельсина получил ёж? (Ёж получил дольку апельсина.) У: Вот эта долька от апельсина называется дробью. б) определение темы урока. Коррекционное задание, направленное на развитие внимания (определение темы урока) - Ребята, посмотрите на доску. Среди записанных в строчку букв найдите и прочитайте тему урока. (Обыкновенные дроби) **атмиаапобыкновенныедробьмив** 1) Записать в тетрадях тему урока. Сообщение цели урока: - Правильно. Сегодня на уроке мы узнаем что такое “дробь”, “числитель”, “знаменатель”, выполним много разных интересных заданий	Смотрят мультфильм Записывают тему		**Ресурсы** для каждого Объяснение: http://files.school-collection.edu.ru/dlrstore/d0ed0a00-55d0-49b6-882d-1c785446a909/%5BNS-MATH_1-73-83%5D_%5BIM_055%5D.html Слайд 5
Середина урока 25 мин	работа с раздаточным материалом. а) Учитель показывает рисунок. **У**: Какая это геометрическая фигура? Сколько частей закрашено? Куда запишем это число? Над чертой или под чертой? Как называется это число? Числитель или знаменатель? На сколько равных частей разделен круг? Куда запишем это число? Над чертой или под чертой? Как называется это число? Числитель или знаменатель?	формулирует свой вопрос и задает любому ученику (в случае не получения ответа сам на него отвечает) ученик с ООП	Взаимооценивание с помощью «Большого пальца» согласие 👍 не согласие ✊	Слайд 6 Слайд 7

	Читаем правильный ответ. Учитель показывает рисунок. **У**: Какая это геометрическая фигура? Запишите дробью закрашенную часть фигуры? Ребята ищут правильный ответ. Записываем правильный ответ. Объясните, как эта дробь получилась. Учитель показывает рисунок. 2, 3/8, 2/6, 1/4, 2/8 **У**: Какая это геометрическая фигура? Какая дробь, показывает закрашенную часть фигуры? Ребята ищут правильный ответ. Учитель показывает рисунок. **У**: Какая это геометрическая фигура? Закрасьте 5/16 квадрата. Учитель показывает рисунок. **У**: Какая это геометрическая фигура? ученики работают по индивидуальным карточкам. 1. Работа в группах I. Группы получают карточки с числами 1, 67, 42, 101, 2, 7 и с условиями: 1) составить дроби со знаменателем 67; 2) составить дроби со знаменателем 42; 3) составить дроби со знаменателем 101;	(проблема с речью) может ответить на 3 вопрос с помощью рисунка записывают в тетрадь анализируют и делают вывод решают задачу, используя дескрипторы	словесное словесное дескрипторы	Слайд 8 Слайд 9 Слайд 10 карточки Слайд 11 Слайд 12

	4) составить дроби со знаменателем 2; 5) составить дроби со знаменателем 7; 6) составить дроби с числителем 67; 7) составить дроби с числителем 42; 8) составить дроби с числителем 1; 9) составить дроби с числителем 2; 10) составить дроби с числителем 7; Задание: из чисел, данных на карточках, надо составить всевозможные дроби по заданному условию. **Дескрипторы:** *Обучающийся* - знает и составляет дроби со знаменателем 67; - знает и составляет дроби со знаменателем 42; - знает и составляет дроби со знаменателем 101; - знает и составляет дроби со знаменателем 2; - знает и составляет дроби со знаменателем 7; - знает и составляет дроби с числителем 67; - знает и составляет дроби с числителем 42; - знает и составляет дроби с числителем 1; - знает и составляет дроби с числителем 2; - знает и составляет дроби с числителем 7; **Физминутка** Учитель проговаривают считалку: Раз – поднялись, потянулись и цилиндром повернулись, Два – согнулись, разогнулись, в конус быстро обернулись, Три в ладоши три хлопка, встали все как звезда! На четыре – три кивка, ты - усеченный конус на века, Пять руками помахать, сферу всем показать, Шесть – тихонько сесть. Учитель для всего класса в группах выдает задачу на функциональную грамотность **методом «подумай и поделись»**	Выполняют физминутку, развивая креативное мышление Ученики думают над решением задания и делятся своими мыслями Решают индивидуально Затем обсуждают в группе	критерии оценивания: каждое верное задание оценивается в 1 балл Самооценивание с помощью стратегии «Большой палец» согласие 👍 не согласие ✊	(музыка Чайковского П.И. «Лебединое озеро» для физминутки) Слайд 13 фигурки Слайд 14

	Задача на функциональную грамотность: Работа индивидуально и затем в группе. У каждого из учащихся на столе три квадрата из картона. Задание: поделить квадрат на четыре равные доли тремя способом. Затем в парах обсудите полученный результат. Вопросы к учащимся: а) Покажите четверть квадрата; б) Покажите 3/4 квадрата; в) Покажите половину квадрата <u>Задача на функциональную грамотность с развитием креативного мышления</u> Творческое задание «Корабль» (индивидуально) На столах находятся различные геометрические фигуры из цветного картона, разрезанные на части: прямоугольники, круги, треугольник. Задание учащимся: взять необходимое количество и построить корабль: Прямоугольник, разрезанный на 8 частей – взять из них 6 долей (6/8). Это корпус корабля. Прямоугольник, разрезанный на 4 части – взять из них 2 доли (2/4). Это мачта. 2 круга, разрезанные на половинки – взять из них 3 доли (3/2). Это паруса. Один квадрат поделить на два треугольника. Это встречный парус. Три круга, каждый из которых разрезан на 4 части – взять 3/4 от каждого круга. Это волны.		Взаимооценивание с помощью слайда	
Конец урока 5 мин	**Домашнее задание** (: № 264, № 269 (чет). Учитель проводит инструктаж по выполнению домашнего задания и выясняет: остались ли вопросы на конец урока	Записывают в дневник Слушают комментарии учителя	самооценивание с помощью стратегии «Большой палец»	Слайд 15 Слайд 16

	Рефлексия «Дерево оценивания» *Учащиеся с помощью наклеивания на дерево, повешенное на стену, стикером в виде яблока, цветка и листочка в корзине подытоживают свои мысли за урок, здесь:* **Яблоко** – сегодня на уроке многое узнал (-ла), было важно… **Цветок** – сегодня понял(-ла) много, для меня было полезно… **Листок** – сегодня на уроке были непонятные вопросы, нужно почитать.	Анализируют и дают ответ Рефлексируют	Нет вопросов Есть вопросы Словесное	Стикеры

Цели:

- повышение правовой грамотности родителей;
- ознакомление родителей с нормативными документами в вопросах защиты прав ребенка, а также прав, обязанностей и ответственности родителей;
- оказание помощи в разумном выстраивании отношений с ребенком.

Форма проведения: родительское собрание.

Оборудование: Кодекс РК от 26 декабря 2011 года № 518 «О браке (супружестве) и семье», Конвенция о правах ребенка, Закон РК от 27 июля 2007 года № 319 «Об образовании», Декларация прав ребенка.

Ход родительского собрания

Учитель. Уважаемые родители! Сегодня мы собрались, чтобы обсудить очень важную и актуальную проблему, связанную с защитой прав и достоинств маленького ребенка, а также рассмотреть права и обязанности родителей по отношению к ребенку.

Задание. На чистом листе бумаги надо написать, какие обязанности есть у ребенка, а на обратной стороне – какие права есть у детей. (*Родители выполняют задание.*)

Беседа.

– Что было легче перечислять: права или обязанности?

– У ваших детей больше прав или обязанностей? Почему?

Задание. По желанию зачитать вслух права и обязанности своего ребенка. (*Желающие зачитывают то, что написали.*)

Учитель. Получается, что прав у наших детей гораздо меньше, чем обязанностей. Почему? Мы не хотим признавать права наших детей? Или же мы их просто не знаем?

Наша встреча поможет ответить на эти вопросы.

Беседа. Что такое семья? (*Ответы родителей*)

«Семья – группа живущих вместе родственников; объединение людей,

сплоченных общими интересами» *(Толковый словарь С. И. Ожегова и Н. Ю. Шведовой)*.

Ценность семьи как важнейшего института воспитания и социализации детей никогда не вызывала сомнений. То, что несет в себе семья, невозможно заменить ничем. Сохранение истинных духовных ценностей человека возможно только в семье, а их передача – только через детей. Дошкольное детство – уникальный период в жизни человека, в процессе которого формируется здоровье и осуществляется развитие личности. В то же время это период, в течение которого ребенок находится в полной зависимости от окружающих его взрослых – родителей и педагогов. Здоровье детей и их полноценное развитие во многом определяется эффективностью защиты их прав. У ребенка, обделенного заботой и вниманием, нет второй возможности для нормального роста и здорового развития, поэтому проблемам охраны детства на всех уровнях нужно уделять первостепенное внимание.

Сейчас много говорят о правах ребенка, но существует и другая сторона той же проблемы – права родителей. И на наших глазах становится всё более актуальным преимущественное право родителей на воспитание своих детей. Оно отражено в Кодексе Республики Казахстан «О браке (супружестве) и семье». Первым документом, регулирующим права детей, была Декларация прав ребенка, принятая в 1923 году Международным союзом спасения детей. Данный документ действовал в течение 36 лет. В десяти принципах, изложенных в Декларации, провозглашаются главные права детей: на имя, гражданство, любовь, понимание, материальное обеспечение, социальную защиту и предоставление возможности получать образование, развиваться физически, нравственно и духовно в условиях свободы и достоинства.

Особое внимание в Декларации уделяется защите ребенка. На основе Декларации прав ребенка был разработан международный документ – Конвенция о правах ребенка.

Конвенция – это не список прав ребенка, а перечень тех обязательств, которые государства возложили на себя для защиты данных прав.

Конвенция признает за каждым ребенком (независимо от его расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального, этнического и социального происхождения) юридическое право:

- на воспитание;
- на развитие;
- на защиту;
- на активное участие в жизни общества.

Конструктивное общение семьи и школы

Конвенция увязывает права ребенка с правами и обязанностями родителей и других лиц, несущих ответственность за жизнь детей, их развитие и защиту, и предоставляет ребенку право на участие в принятии решений, затрагивающих его настоящее и будущее.

Закон Республики Казахстан «Об образовании» утверждает право детей на бесплатное образование.

В помощь семье и воспитанию детей дошкольного возраста, охране и укреплению их здоровья, развитию индивидуальных особенностей и необходимой коррекции нарушений развития действуют дошкольные образовательные учреждения.

Устав организации образования – нормативный документ, в котором представлены права и обязанности всех участников образовательного процесса: детей, педагогов, родителей.

Конвенция о правах ребенка – правовой документ высокого международного стандарта, имеющий большое педагогическое значение. Конвенция провозглашает ребенка полноценной и полноправной личностью, самостоятельным субъектом права и призывает строить взаимоотношения взрослого и ребенка на нравственно-правовых нормах, в основе которых лежит

подлинный гуманизм, демократизм, уважение и бережное отношение к личности ребенка, его мнению и взглядам. Реализация прав ребенка включает защиту:

- от всех форм жестокого обращения;
- права на охрану жизни и здоровья;
- права на образование;
- права на игру;
- права на сохранение своей индивидуальности.

Уважаемые родители, каждый человек, конечно, имеет свои права, но пользоваться ими можно, не нарушая прав другого человека. Уважать права других людей – обязанность каждого человека. А всегда ли умеют наши дети соблюдать права по отношению друг к другу?

Игра «Дети – цветы жизни»

Цветок 1 – права детей.

Цветок 2 – обязанности родителей.

Учитель. Уважаемые родители, насколько часто мы задумываемся над тем, хорошие ли мы родители и справляемся ли мы с нашими обязанностями?

Сейчас мы проведем тестирование, которое выявит, какой вы родитель. Проверьте себя, ответив на вопросы (*да, нет, иногда*).

Тест

Следите ли Вы за статьями в журналах, программами телевидения и радио по вопросам воспитания? Читаете ли Вы время от времени книги на эту тему?

- а) да
- б) нет
- в) иногда

Ваш ребенок совершил поступок. Задумываетесь ли Вы в этом случае, не является ли его поведение результатом Вашего воспитания?

- а) да
- б) нет
- в) иногда

Свойственно ли Вашей семье единодушие в вопросах воспитания детей?

- а) да
- б) нет
- в) иногда

Если ребенок предлагает Вам свою помощь, примете ли Вы ее, даже если при этом дело может задержаться, а то и вовсе остановиться?

- а) да
- б) нет
- в) иногда

Используете ли Вы форму запрета или приказа только тогда, когда это действительно необходимо?

- а) да
- б) нет
- в) иногда

Считаете ли Вы, что последовательность является одним из основных педагогических принципов?

- а) да
- б) нет
- в) иногда

Сознаете ли Вы, что среда, окружающая ребенка, оказывает на него существенное влияние?

- а) да
- б) нет
- в) иногда

Признаете ли Вы, что спорт и физкультура имеют большое значение для гармоничного развития ребенка?

- а) да
- б) нет
- в) иногда

Сумеете ли Вы не приказать своему ребенку, а попросить его?

- а) да
- б) нет
- в) иногда

Подведение итогов.

За каждый положительный ответ – 2 балла, за ответ «иногда» – 1 балл, за отрицательный ответ – 0 баллов.

Менее 6 баллов. Вы имеете довольно смутное представление о настоящем воспитании. И хотя говорят, что начинать никогда не поздно, советуем не уповать на эту поговорку, не медлить и заняться улучшением своих знаний в этой области.

От 7 до 14 баллов. Вы не делаете крупных ошибок в воспитании, но всё же есть, над чем задуматься. Начать можно с ближайшего выходного – посвятите его полностью детям, забыв на время

приятелей и проблемы на работе. Вас дети полностью вознаградят за это, будьте уверены.

Более 15 баллов. Вы вполне справляетесь со своими родительскими обязанностями. Тем не менее подумайте, можно ли еще что-нибудь улучшить?

Беседа.

– Какие чувства вы испытываете, когда отвечаете ребенку: «У меня нет сейчас времени» или «Займи себя сам»?

Подведение итогов.

Учитель. Сегодня мы много говорили о наших правах и обязанностях, о том, что должны развивать в наших детях чувство ответственности, но начинать необходимо, конечно же, с самих себя. Как говорила Агния Барто, на стихах которой выросло не одно поколение детей: «Справедливо некоторые врачи считают, что если ребенок нервный, надо прежде всего лечить его родителей».

«Иные родители искренне считают, что их детям-школьникам нужны только положительные эмоции, будто людям, выздоравливающим после инфаркта. Прочитает мальчик, как тяжело было на душе у Герасима, когда он топил Муму, и расстроится. Но мама же спешит на помощь: – Не расстраивайся, сынок, ведь ничего этого не было, всё только в книжке придумано.

Сердобольная хорошая мама уверена, что, охраняя сына от переживаний, она бережет его детство, а на самом деле она обедняет его душу» (*А. Л. Барто*).

Уважаемые родители! Будьте внимательны к детям, послушайте своих детей, может быть они скажут вам что-то очень важное. Пусть ваш ребенок станет личностью. Так давайте поможем нашим детям в этом!

ПАМЯТКА РОДИТЕЛЯМ

Права и обязанности родителей по воспитанию и образованию ребенка

В соответствии со ст. 70 Кодекса РК «О браке (супружестве) и семье» родители:

- ✓ обязаны заботиться о здоровье своего ребенка;
- ✓ имеют право и обязаны воспитывать своего ребенка;
- ✓ имеют преимущественное право на воспитание своего ребенка перед всеми другими лицами;
- ✓ несут ответственность за обеспечение необходимых условий жизни для его физического, психического, нравственного и духовного развития;
- ✓ обязаны обеспечить получение ребенком обязательного среднего образования;
- ✓ с учетом мнения ребенка имеют право выбора организации образования и формы обучения ребенка до получения им общего среднего образования;
- ✓ все вопросы, касающиеся воспитания и образования ребенка, решают по взаимному согласию исходя из интересов ребенка и с учетом его мнения.

Лишение родительских прав

В соответствии со ст. 75 Кодекса РК «О браке (супружестве) и семье» родители лишаются родительских прав, если они:

- ✓ уклоняются от выполнения обязанностей родителей, в том числе злостно уклоняются от уплаты алиментов;
- ✓ отказываются без уважительных причин взять своего ребенка из родильного дома (отделения), из организаций для детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей, и иных организаций;
- ✓ злоупотребляют своими родительскими правами;
- ✓ жестоко обращаются с ребенком, в том числе осуществляют физическое или психическое насилие над ним, покушаются на его половую неприкосновенность;
- ✓ злоупотребляют спиртными напитками или наркотическими средствами, психотропными веществами и (или) их аналогами;
- ✓ совершили умышленное уголовное правонарушение против жизни или здоровья своего ребенка, супруга либо других членов семьи.

В соответствии со статьей 127 Кодекса РК об административных правонарушениях за невыполнение родителями или другими законными представителями обязанностей по воспитанию и обучению детей предусмотрен штраф в размере семи месячных расчетных показателей. За те же действия, совершенные повторно в течение года после наложения административного взыскания, предусмотрен штраф в размере 20 месячных расчетных показателей либо административный арест до 15 суток.

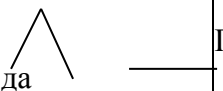
Иргалиева Джамиля Аккалеевна

СУММА N-ПЕРВЫХ ЧЛЕНОВ АРИФМЕТИЧЕСКОЙ ПРОГРЕССИИ

Учитель математики КГУ «Средняя школа №12» г.Актобе

Цели обучения в соответствии с учебной программой	9.2.3.5 знать и применять формулы n-го члена, суммы n первых членов и характеристическое свойство арифметической прогрессии;
Цели урока	Учащийся применяет формулуn-го члена арифметической прогрессии при решении заданий
Критерии оценивания	Применяет формулу n-го члена арифметической прогрессии при решении заданий
УМН	Применение

Ход урока

Этап урока/ Время	Действия педагога	Действия ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока 7 минут	**Организационный момент.** Приветствие! Ребята встают в круг _ Здравствуйте, ребята! Сегодня 22 ноября! Какой сегодня день? Какой сегодня день отмечают? (День сыновей) Давайте поприветствуем наших мальчиков! Подарим им улыбку и пожелаем друг другу хорошего дня! Разбиение на группы Учитель сообщает тему урока и цели обучения. Зачитывается эпиграф урока : ***«Для того чтобы усовершенствовать ум, надо больше рассуждать, чем заучивать» Р. Декарт*** Но сначала проверим дом задание (Самопроверка) **Актуализация знаний** **1)Графический диктант:** 1) последовательность 1; 3; 5; 7; 9 ;… является арифметической прогрессией **2) разность арифметической прогрессии 25, 21, . . равна (- 4)** **3) Формула n-члена арифметической прогрессии:**	Отвечая на вопросы учителя Приветствуют друг друга С помощью приложения «Рулетка» разбиваются на 4 группы Дети сверяют решение с доской (самопроверка) Заполнят пропуски. Передает карточку следующими. В тетрадях выполняют гр диктант	Устная обратная связь Устная обратная связь В лист оценивания 2б да нет	Презентация Карточки Презентация Презентация Ответы на доске

<table>
<tr>
<td>Середина урока
30 минут</td>
<td>
$a_n = a_1 + dn$
А теперь обменяйтесь тетрадями и друг друга проверьте
Обьяснение новой темы (создание проблемной ситуации)
С формулой суммы n первых членов арифметической прогрессии был связан эпизод из жизни немецкого математика К.Ф. Гаусса (1777 – 1855).
Когда ему было 9 лет, учитель, занятый проверкой работ учеников других классов, задал на уроке следующую задачу: «Сосчитать сумму натуральных чисел от 1 до 40 включительно: 1 + 2 + 3 + … +40.
Каково же было удивление учителя, когда один из учеников (это был Гаусс) через минуту воскликнул: «Я уже решил…»
Большинство учеников после долгих подсчетов получили неверный результат. В тетради Гаусса было написано одно число и притом верное.
(Создание проблемной ситуации)
Как Гауссу удалось так быстро сосчитать сумму такого большого количества чисел?
Историческая справка
Сообщение ученицы о Карле Фридрихе Гауссе(1777-1855)
На доске висят формулы
Закрепление:
Групповая работа (группы по 4-6 человека)
1)Решают задачи по группам (сверяем решения у доски)
Физминутка (3-5 мин)
«Австралийский дождь»
Онлайн-тест (Индивидуальная работа
<table>
<tr><td></td><td>Дескрипторы:</td><td>Балл</td></tr>
<tr><td>1</td><td>По последовательности чисел определяет разность арифметической прогрессии</td><td>1</td></tr>
<tr><td>2</td><td>Используя формулу n-ого члена арифметической прогрессии вычисляет a_{20}</td><td>1</td></tr>
</table>
</td>
<td>Обмениваются тетрадями
(взаимопроверка)
Записывают в тетрадь тему урока, вывод формул (групповая работа)
У доски решает ученик более подготовленный
Сообщение ученицы о Карле Фридрихе Гауссе(1777-1855)
Учащиеся решают в группах 3 задания. Затем группы, которые первыми справятся с заданием, записывают его решение на доске
Дети встают в круг и выполняют движения
Учащиеся решают в группах 3 задания. Затем группы, которые первыми справятся с заданием, записывают его решение на доске.</td>
<td>Похвала учителя
Устная обратная связь.
Проверка по слайду с готовым решением.
Похвала учителя
Проверка выборочных работ
У учителя на экране ноутбука высвечиваются баллы ученика
За каждый правильный ответ -1 балл
Максимальное количество баллов -10</td>
<td>презентация
Слайд
Слайд
Приложение 1
количество</td>
</tr>
</table>

	3	Составляет систему уравнений и вычисляет разность арифметической прогрессии	1	Выполняет решение в тетради самостоятельно Каждый ученик по ссылке заходит на онлайн тест и отвечает на вопросы (10 вопросов на закрепление формулы -го члена арифметической прогрессии)		
		По значению разности арифметической прогрессии вычисляет первый член прогрессии	1			
	4	Используя формулу n-ого члена арифметической прогрессии вычисляет a_7	1			
	5	По заданной числовой последовательности определяет разность арифметической прогрессии и вычисляет a_{20}	1			
	6	Используя формулу n-ого члена арифметической прогрессии составляет уравнение и вычисляет номер члена арифметической прогрессии	1			
Конец урока 3 минуты	Рефлексия. ***«Дерево успеха».*** Учащиеся записывают свои достижения на «листьях дерева» и прикрепляют к стволу дерева.			К дереву крепят «листья успеха»		«дерево», «листья успеха»
	Домашнее задание.п.16, формулы выучить, №392(в,г), №393(б), №397			Записывают домашнее задание		

Жакыпова Мархаббат Алтайкызы

ҒҒ ДЫБЫСЫ ЖӘНЕ ӘРПІ

Ақтөбе қаласы, №36 қазақ орта мектебінің бастауыш класс мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	1.1.5.2 сөйлеу барысында дауыс ырғағын, екпін, әуен, қарқын, кідірісті сақтау, ойды ым-ишара, қимыл арқылы жеткізу; 1.2.1.2* оқу түрлерін (буындап оқу, тұтас оқу, мәнерлеп оқу, түсініп оқу) қолдану; 1.2.5.1* мұғалімнің қолдауымен мәтіннің, сюжетті суреттің мазмұны бойынша сұрақ қою, сұраққа жауап беру; 1.3.6.1 жазу жолын, жоларалықты, жолдың жоғарғы және төменгі сызықтарын сақтап, әріп элементтерін, әріптердің бір-бірімен байланысын көркем жазу
Сабақтың мақсаты	Ғғ дыбысы мен әрпімен таныстыру, үйрету
Құндылықтар	Ұлттық мүдде: қазақ тілінің қолдану аясын кеңейту
Сабақтың барысы	

Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 5 минут	**Амандасу.** Топқа бөлу 1-топ.**Күн** 2-топ.**Жұлдыз** 3-топ.**Жер** 4-топ.**Ай** Сабаққа дайындық жасау **Өткенді пысықтау** «Н» – «ң» дыбыстары бар сөздерді салыстырып оқу. Тон-тоң шын-шың мен-мең Қон-қоң сен-сең кен-кең **«Мен ғарышкермін»** ойыны. – Балалар, бүгін біздер ғарышқа ұшамыз. Ғарышқа ұшу үшін бізге не керек? Ғарыштық аппараттарды ұшыратын ғарыш айлағының бірі – «Байқоңыр». «Байқоңыр» ғарыш айлағы Қазақстан Республикасының оңтүстік-батыс бөлігінде, Қызылорда облысының территориясында орналасқан. 1955 ж. 12 ақпан – «Байқоңыр» ғарыш айлағын салу жөнінде шешім қабылданды. 1955 ж. 12 мамыр – кешеннің құрылысы басталды. 1957 ж. – «Р-Э» зымыраны ұшырылды. 1961 ж. 12 сәуір – Тарихта тұңғыш рет ғарышқа адам ұшты. Ю. Гагарин ғарышта болып қайтты. Аспанды,ғарышты немен көре аламыз? Бүгін бізде ғарышқа ұшамыз. Алдымыздағы ғарышкердің бас киімін (скафандр) киеміз. Ал ұштық! Өзімізді ғарышта жүрміз делік. Ғарышта ауа болмайды Ауа жоқ жерде заттың да салмағы болмайды. Ендеше біз де салмағы жоқ шар сияқты бір орында тұра алмаймыз. Өзімізді шар тәрізді сезініп, аяғымыздың ұшымен, дыбыс шығармай қалықтап жүріп көрейік. **Тақырыпты ашу**	Оқушылар топқа бөлінеді Сөздерді салыстыра отырып оқиды Ғарышта скафандрмен қажет. Зымыран керек. Ғарышқа ұшатын адамды ғарышкер деп атайды.	Мақтап, мадақтап отыру Дескриптор: Буындарды жеке тұтас сөздегі айтылуымен оқиды. Әрбір дыбысты естіп, әріпті көріп, өздігінен саналы оқиды. Дескриптор. «Ғ» дыбысының айтылу ерекшелігімен таныстыТүймелерден «ғ» әрпін жасады. 	суреттер Зымыран Телескоп Зымыранның дауысы

Сабақты қорыту **6**минут	**«Ғарыш»** сөзіндегі біз танымайтын әріп бар ма? «Ғ» әрпі мен дыбысы Дыбысты айту «Ғ» әрпіне байланысты сөздер айту «Ғ» дыбысы ұяң дауыссыз дыбыс «Ғ» дыбысының сөз алдында, ортасында кездеседі. Түймелерден «ғ» әрпін жасау. Алдымыздан планеталар кездесіп жатыр Қандай планета екен? Планеталарда жабыстырылған сөздерді оқу. Аға қарға тоғай ғарыш Таға сырға торғай ғарышкер **Оқулықпен жұмыс** Ғарышкерлер мәтінін оқу Тұңғыш ғарышкерлерді таныстыру. Бейнежазбаға назар аударайық. 1961 жылғы 12-ші сәуірде адамзат баласы үшін айтулы оқиға орын алды.Қазақтан шыққан тұңғыш ғарышкер Тоқтар Әубәкіров. Талғат Мұсабаев екінші ғарышкері Айдын Айымбетов Айдын Айымбетов ғарышта он күн болып, маңызды зерттеулер жүргізген болатын. Халықаралық ғарыш станциясынан оралған Айымбетовті президент Нұрсұлтан Назарбаевтың өзі күтіп алды.Ғарыш кеңістігін игеруге сіңірген аса зор еңбегі, ғарышқа ұшу кезінде көрсеткен батырлығы мен ерлігі үшін Қазақстан Республикасының ғарышкері Айдын Ақанұлы Айымбетовке «**Халық қаһарманы**» атағы (14.10.2015) Жаңылтпашты жаттатқызып, оқушылардың тез-тез айтуын ұйымдастыру. Жазылым 1.Оқулықтағы «ғ» әрпінің таңбалануына назар аудару.	Ғ дыбысын айтады.Ғ әрпіне байланысты сөздерді буынға бөліп айтады. Бейнежазба көреді	Дескриптор: «Ғ» әрпінің бас және кіші әрпін жазды. Үлгі бойынша сөздерді жазды. Каллиграфиялық талапқа сай дұрыс және сауатты жазды Дескриптор: 1-Сөздерден сөйлем құрады,оқыды. 2-әріптерден сөздер құрады,неше әріп,неше дыбыс бар екенін анықтады,оқыды 3-Буыннан сөздер құрады,сәйкестендірді. 4-Макаронның арасынан 3 сөзді тапты,буынғ	Түймелер Оқулық бейнежазба Суреттер

Топтық тапсырма 2минут Сергіту сәті 1 минут Кері байланыс 5 минут	2.«Ғ» әрпін тақтаға жазып көрсету. 3.«Ғ» әрпін ауада жазып көрсету. Топтық тапсырма: 1-топ.Сөздерден сөйлем құрау *Ғарышкер ғарышқа ұшты.* 2-топ.Әріптерден сөз құрап,неше әріп,неше дыбыс барын анықтау *-торғай* *-мұғалім* *-сызғыш* *-сағат* 3-топ.Буыннан сөз құрап,сәйкестендіру *Шаң ғаш* *А ғыз* *Та ғы* *Бұ ға* *То ғы* 4-топ.Макаронның арасынан 3 сөзді тауып, буынға бөлу *-суретші* *-ұшқыш* *-оқушы* Сергіту сәті Ғ дыбысы бар сөздерді естісең қолыңды шапалақта: Жаңғақ,қалам,ағаш,бұғы,сызғыш,күз, шана. ҚББ **Ғ дыбысының орын тап. Буынға бөл.** Оқушылар ғарыш әлемінен қайта жерге қонамыз. Сонымен аспанде не көрдік? Қандай әріппен таныстық? Ғ дыбысы қандай дыбыс? Тұңғыш ғарышкерлеріміз кім? Неше планета бар? Рефлексия Сабақты толық түсінсең ғарыш-керге жасыл түсті қағазды сал. Сабақты толық түсінбесең, сұрағың болса ғарышкерге қызыл түсті қағазды сал. Сабақты түсінбесең ғарышкерге сары түсті қағазды сал.	Оқушылар жазу дәптеріндегі тапсырмаларды орындайды Топтық тапсырма орындайды Тақтаға шығып қорғайды ҚББ орындайды	а бөлді. Топты бағалау Тамаша жұмыс! Ғ дыбысының орнын табады,буынға бөледі. 	 Жұмыс дәптері Әріптер, сөздер, макарондар тапсырма Скафандр кию Топты бағалау

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Ибраева Жулдыз Жангельдыевна

ҚОЛДЫ ОРНАЛАСТЫРУ. ФОРТЕПИАНОДА ОЙНАУДЫ ҮЙРЕНУДІҢ БАСТАПҚЫ КЕЗЕҢІ

Ақтөбе жоғары гуманитарлық колледжінің «Мәдениет және саз» бөлімінің музыка пәнінің (фортепиано) оқытушысы және концертмейстері

«Мәдениет және саз» бөлімінің 1 курс студенті Сулейменов Саят қосымша музыкалық аспап (фортепиано) пәнінің ашық сабақ жоспары:

Мақсаты: баланың аспапта дұрыс ойнау дағдыларын дамыту

Тапсырмалар:

Тәрбиелік:

-non legato ойнау әдістерін жаттықтыру;

-жаттығулар арқылы саусақ ұшын нығайту;

Дамытушылық:

-аспапта ойнау кезінде есту бақылауын дамыту;

-қозғалыстарды үйлестіру;

-қиялды музыкалық ойлауды дамыту;

Тәрбиелеу:

- музыкаға деген сүйіспеншілікке тәрбиелеу;

- эстетикалық талғамды тәрбиелеу;

Фортепианолық ансамбльде ойнау дағдыларын дамыту. Non legato ойнау дағдысын жетілдіру .

Сабақтың түрі: аралас, қайталау және өтілген материалды бекіту

Сабақтың формасы: жеке

Сабақтың ұзақтығы: 30 мин

Жабдық:

Фортепиано

Музыкалық әдебиет

Көрнекі материал

Сабақтың жоспары:

Ұйымдастыру кезеңі

1. Сәлемдесу. Саусақ, қол, қол және денеге арналған гимнастика

Негізгі бөлім

2. Үй тапсырмасын тексеру

3. Музыкалық материалмен жұмыс жасау

4. Көріп оқу

5. Сабақты қорытындылау

Қорытынды

6. Үйге тапсырма

1. Ұйымдастыру кезеңі

Оқушылармен және қонақтармен амандасу. Аспапта отыру.

Саусақ, қол, қолға және денеге арналған гимнастика жасау.

Сабақтың тақырыбы мен мақсатын хабарлау.

2. Үй тапсырмасын тексеру

Аяқталған пьесаларға өздері таңдаған суретті салу тапсырылды.

«Василек» және «Петушок» пьесаларын сөзбен айту. Таяқшадағы үш жиілік кілті ноталарының орналасуын қайталау.

3. Музыкалық материалмен жұмыс жасау

Баланың әуел бастан оқитын барлық шығармалары жарқын, қиялы, бағдарламалық болуы керек. «Non legato» ойнаған кезде саусақтың ұшын түсіру және оны пернелерге батыру дәлдігін бақылау маңызды.

4. Көріп оқу – «Мамандық» пәнінің құрамдас бөлігі. Музыканы еркін оқу дағдысын ойдағыдай меңгеру үшін бұл бағыттағы жұмысты алғашқы сабақтардан бастап, әрі қарай оқудың барлық жылдарында жүйелеу қажет. Бастапқы кезеңде мұғалім балалармен жұмыс жасағанда сенсорлық дағдыларды дамыту үшін көркем материалды да, негізгі жаттығуларды да қолдануы қажет.

1. М. Красев «Елочка»

2. Орыс халық әні «Ходит зайка по саду»

5. Сабақты қорытындылау

Ойын технологиясын қолдану білімнің қажетті көлемін тез және тиімді игеруге ық-

пал етті. Аспапта ойнаудан бұрын гимнастика, «қолды мүсіндеу» (лепка рук) еркіндік пен релаксация сезімін тудырды. Нота кезеңінде қара пернелерді ойнау жаңадан бастаған пианистің қолын ыңғайлы етуге көмектесті.

6. Үйге тапсырма

Баланың техникалық дамуы бойынша жұмысты жалғастыру – ойынды және пьесаларды жеңіл, ырғақты, қарқынмен орындау.

Ибрашева Шолпан Данабековна

ЖЖ ДЫБЫСЫ ЖӘНЕ ӘРПІ

Ақтөбе қаласы, «№36 қазақ орта мектебі» КММ бастауыш сынып мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	1.1.5.2 сөйлеу барысында дауыс ырғағын, екпін, әуен, қарқын, кідірісті сақтау, ойды ым-ишара, қимыл арқылы жеткізу; 1.2.5.1* мұғалімнің қолдауымен мәтіннің, сюжетті суреттің мазмұны бойынша сұрақ қою, сұраққа жауап беру;
Сабақтың мақсаты	Жж дыбысы мен әрпін меңгерту
Құндылықтар	Ұлттық мүдде: қазақ тілінің қолдану аясын кеңейту

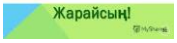
Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі// уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы 3 минут Өткенді пысықтау 5 минут	Сабаққа дайындық жасау Психологиялық ахуалды қалыптастыру Топқа бөлініп отырғызылады ҰЖ «Қай сөз артық?» әдісі «Ж» әрпінен басталатын және «ж» әрпі сөздің ортасанда кездесетін 1, 2, 3 буынды сөздердің арасынан артық сөзді табады Жел, жер, ~~жүгі~~, жол. ~~Жағалау~~, жасыл, жалау, жауын. Жұмысшы, жолбарыс, жабағы, ~~жас~~. Жаңа тақырыпты хабарлау Жж әрпі мен дыбысы (2-сабақ) 63-сабақ, 66-бет	1-топ: Дыбыс 2-топ: Буын 3-топ: Сөз 4-топ: Мәтін Сөздерді оқиды, артық сөзді анықтайды Сөздерді оқу, сөз тіркестерін құрау Сөздер айту Жарыс түрлері Жайлауда ... болды.	«Үш шапалақ» Дескриптор: Жж дыбысы және әрпін таниды, оқиды Сөздерді тұтастай оқи алды	Оқулық
Сабақтың ортасы 20 минут Сергіту сәті 2 минут	**Тақырыпты ашу** Дыбыстық жинақтау дағдысын дамыту жұмысы. *Оқылым* Жу жуан жең жаңа Жуа жусан жеңіл жаңалық Сөздердің мағынасын ашу, сөз тіркестерін құрау: Жуан дыбыс, жеңіл сөмке, жаңа киім -«Ж» дыбысынан басталатын тағы қандай	Шабандоз Жорға Жайлау Атжарыс болды. -Бас қамшыны, бас! -Алда келе жатқан	Мақтап,	

Сабақты қорыту 5 минут Кері байланыс 5 минут	сөздерді білеміз? -Жарыстың қандай түрлерін білеміз? *Тыңдалым* «Атжарыс» мәтінімен таныстыру. Жайлауда атжарыс болды. Жанат – шабандоз. Жарастың аты жорға. -Бас қамшыны, бас! -Алда келе жатқан кім? *Тізбектеп оқыту *Мәтіндегі сөйлем санын анықтау *Мәтіннің соңғы сөйлемінің тыныс белгісіне назар аударту ТЖ 1-топ: Сөйлемді толықтыру 2-топ: Сәйкестендіру 3-топ: Мәтін құрастыру 4-топ: Сызба бойынша сұраулы сөйлем құрау Сұраққа жауап алу -Жолға шығатын адамды кім дейді? Дыбыстық талдау жасау **«Нейрожаттығу» әдісі** *Жазылым* Жазу дәптерінде *Жж* әрпін жазу. Мәтіннен «Ж» әрпі бар сөздерді жазып алу **Бекіту** Learning Apps платформасы https://learningapps.org/watch?v=pgxyvh5dn23 **Кері байланыс** Сыйлықты түсіне қарай таңдату: **Рефлексия** - Неге бұл түсті таңдадың? **Бағалау**	кім? -Атжарыс қайда болды? Жайлау, Жанат, Жарас Жасыл – өте жақсы Сары – жақсы Қызыл – талпын Жасыл – сабақта өте жақсы қатысып отырдым Сары – кейбір сұрақтарға дұрыс жауап бере алмадым Қызыл – сабақта мүлдем қатыспадым Керемет! Тамаша! Жарайсың! Жақсы! Талпын!	мадақтап отыру Дескриптор: Каллиграфия-лық талапқа сай дұрыс және сауатты жазу Кері байланыс жасайды	

Оқу мақсаты	4.3.1.1заттың қасиетіне байланысты қолдану аясын анықтау 4.1.2.2 алынған нәтижені оқушы таңдаған формада ұсыну
Сабақтың мақсаты	Оқушылар заттың қасиетіне байланысты қолдану аясын анықтайды және алынған нәтижені оқушы таңдаған формада ұсынады
Сабақтың барысы	

Сабақтың жоспарлан-ған кезеңдері	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы 2 минут	I.Ұйымдастыру. Сәлемдесу. Психологиялық дайындық.	1.Мұғаліммен сәлемдеседі.	Жарайсыңдар!	
4 минут	II. Үй тапсырмасын сұрау «Ішкі және сыртқы шеңбер» арқылы өткен тақырып бойынша оқушылар бір-біріне сұрақтар қояды, жауап береді. Өткен сабақты пысықтау. 1. Иісті қалай сезесің? 2. Дәмді қандай мүше арқылы сезесің? 3. Тері арқылы нені сезесің? 4. Заттарды қалай көреміз? 5.Дыбысты қалай естиміз? 6.Суық пен ыстықты қалай сеземіз? 7.Қоршаған ортадан алынған осы ақпараттың бәрі қай мүшеге барады? 8. Сезім мүшелері қалай жұмыс істейді? -топқа бөліну	Сұрақтарға жауап береді. Өз ойларын айтады.	Ауызша мадақтау Дескриптор: 1. Мәтіннен түсінгендерін айтады.1б 2.Сұрақтарға жауап береді. Өз ойларын айтады.1б 	сурет
Сабақтың ортасы 1минут 3 минут 5 минут	Оқушыларды оқу мақсаты және бағалау критерийімен таныстырамын. III. Жаңа тақырып. Білу және түсіну Сен - заттың қандай қасиеттері болатынын білесің; -Затты қасиетіне байланысты қалай қолданатынын түсінесің. Мына жерде дене ме, зат па мен білмеймін? Әр топтан бір-бір оқушыдан шығып заттарды топтастырады. (мақта, қолғап, шеге, қасық, айна, стакан, мата, қайшы, кілт, қарындаш) 	Заттарға назар аударып, топтастырады .. Бұл денелердің арасында қандай байланыс барын түсіндіреді.	. Дескриптор: 1. Сұрақтарға жедел жауап береді.1б Дескриптор: 1. Суреттерге назар аударып, бірінші топтағы суреттерге не ортақ екенін анықтайды. 1б	Оқулық

5 минут 2 минут 3 минут 5 минут	Дене заттан жасалады. Зат пен дене Суреттерге назар аудар. Суреттерге не ортақ? Бұл денелердің арасында қандай байланыс бар? Зертте. Топтық жұмыс Заттардың қандай қасиеттері болады? Қажетті заттар: Ітоп ерігіштік II топ қатты III топ жанғыш Сергіту сәті "Зат, дене" ойыны. Қайда қолданады? (Қайшы, дөңгелек) ЕБҚ 1. Денені анықта. Қандай заттан жасалған. Дәптермен жұмыс Пікірлер / Дұрыс / Дұрыс емес Сүт аққыш Сым иілгіш Өсімдік майы жұмсақ Тас қатты	Заттардың қандай қасиеттері болатынын зерттейді. Сергіту сәтін іс-қимылмен көрсетеді.	2.Бұл денелердің арасында қандай байланыс барын түсіндіреді. 1б Дескриптор: 1. Заттардың қандай қасиеттері болатынын зерттейді.1б Дескриптор: 1."Зат пен дене" ойынын ұйымдастырады.1б	сурет

5 минут 2 минут 3 минут	Топырақ жылтыр Шырын сұйық Темір мөлдір Тұз сұйық Топырақ борпылдақ Мұнай қатты Затты қолдану Негеш пен Эврика "Зат пен дене" ойынын ойнап отыр. Біреуі денені атайды, екіншісі оның неден жасалғанын және қандай қасиетіне байланысты қолданылғанын айтады.Бұл ойынға сенде қатыс. Оқулықпен жұмыс. Мәтінді түсініп оқиды. Сен білесің бе? Заттың қорабында, сауытында немесе затбелгісінде арнайы белгілер көрсетіледі. Ол заттың қасиетімен құрамын білдіреді. Ойлан Заттардың қасиетін өзгертуге бола ма? 	Сұраққа жауап береді. Өз ойларын түсіндіреді. Мәтінді түсініп оқиды. Сұрақтарға ойланып жауап беріп, өз ойларын айтады.	Дескриптор: 1.Мәтінді түсініп оқиды.1б Дескриптор: 1.Сұрақтарға ойланып жауап беріп, өз ойларын айтады.1б
Сабақтың соңы 2 минут	IV.Сабақты қорытындылау: 1. Дене деген не? 2.Адам жасаған денелерді не деп атайды? 3.Зат деген не?	Сұрақтарға жауап береді.	Дескриптор 1.Сұраққа жауап беріп, өз ойларын айтады.1б

1 минут 2 минут	4. Заттардың қандай қасиеттері болады? -Бүгінгі оқу мақсаты қандай болды? -Жетістік критерийлеріне жеттік пе? Үй тапсырма . Мәтінді түсініп оқу. Оқушылардың білімін бағалау Рефлексия	Үй тапсырмасын жазады. Өздері кері байланыс жасайды.	Балдар жиынтығын қою	

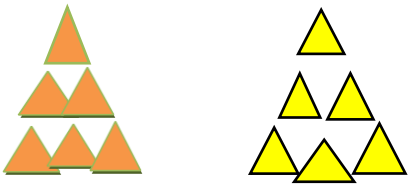
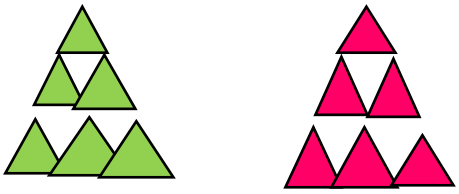

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	2.5.1.1.** Екі амалмен орындалатын есепті кесте, сызба, қысқаша жазба түрінде модельдеу. 2.5.1.7.** Екі амалмен шешілетін есептерді модельдеу және шығару.
Сабақтың мақсаты	өрнек бойынша есеп құрастырады екі амалмен шығарылатын есептерді шығарады
Құндылықтар	денсаулық, достық және айналадағыларға қамқорлық көрсету

Сабақ барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурс-тар**
Сабақтың басы (2 мин)	**Ұйымдастыру кезеңі:** 1.Сәлемдесу. 2.Оқушыларды түгендеу. **Психологиялық ахуал орнату.** **«Үш қадам» әдісі** 1.Көңіл – күйіміз қандай? (қол бұлғау) 2.Сабаққа дайындықтарың қалай? (шапалақтау) 3.Сабаққа ынталарың қандай? (басбармақ көрсету)	Оқушылар сабаққа назар аударады. Оқушылар сұраққа жауап береді Тамаша!Керемет! Ғажап!		
Сабақтың ортасы (5 мин)	**«Топқа бөліну»** -Балалар тақтаға шығып өрнектерді бір-бірден алып, артындағы суреттерге сәйкес топқа отырыңыздар. «Домбыра» тобы «Алтыбақан» тобы «Киіз үй» тобы «Торсық» тобы **«Бағалау»**	Өрнектерді салыстырады Берілген есептерді	Мадақтау	Оқулық

10 мин	Әр оқушыға қалта және дәндер беремін. Әр дұрыс есеп пен тапсырмалар, дұрыс жауаптарыңызды 1 дәнмен бағалап қалтаға салып, жапсырып отырасыздар, осы жұмыс арқылы саусақ моторикасы да артады **Тақтаға назар аударайық.** «Болжау» әдісі Бүгінгі сабағымыздың тақырыбы қандай болады деп ойлайсыңдар? Жасырынған сөзді тапсақ, тақырыпты табуға болады? -Терезенің алдында не тұр? -Гүлдердің пайдасы бар ма? -Олай болса осы әдемі гүлдердің арасында жасырынған сөз бар екен,қане алып оқиық. -Тағы сұрақ қойғым келіп тұр. -Осы сыныпта шапшаң оқитын бала кім? 1 минутта 70-80 сөз оқитын кім ? Шәкәрім -Шәкәрімнің партасының астында бір сөз жасырынған екен «Құрама есеп» сөздерін таптық. Олай болса бүгінгі тақырып «Құрама есеп» деп аталады. **«Ой қозғау»** **Сабақтың мақсатын хабарлау** Сен құрама есептің не екенін білесің және оны шығаруды үйренесің. -Қане есептің шешуінің мәнін анықтап, өзімізді тексерейік. **-Есеп неше амалмен шықты, есеп 1 амалмен шықты, бұл жай есеп.** -Қане есептің шешуінің мәнін анықтап, өзімізді тексерейік. **-Есеп неше амалмен шықты, есеп 1 амалмен шықты, бұл жай есеп.** -Қане есептің шешуінің мәнін анықтап, өзімізді тексерейік. **-Есеп неше амалмен шықты, есеп 2 амалмен шықты, бұл құрама есеп.** **Есіңде сақта!** • Жай есепті бір амалмен шығарады. • Құрама есепті екі немесе одан да көп амалмен шығарады. **Сергіту сәтін орындау.** -Оқушылар сабақ ұнады ма? -Егер саған ұнаса, аяғыңды тарсылдат, -Егер саған ұнаса, саусағыңды	шығарады Есептерді салыстырады Қорытынды жасайды Ақпаратпен танысады 1. есептің шартын жазады 2.шешу амалтаңбасын таңдап, өрнек құрастырады 3.мәнін есептеп, жауабын жазады **№1** Қыздар – 13 Ұлдар – 18 Барлығы - ? Ш: 13+18=31 Ж: Сыныпта барлығы 31 оқушы бар. **№2** Болды -31 о. Кетті – 9 о. Қалды - ? о. Ш: 31- 9=22 Ж: Сыныпта 22 оқушы қалды. **№3** Болды – 13 қ. Және 18 ұ. Кетті – 9 о. Қалды - ? о. Ш: (13+18) – 9=31 – 9=22 Ж: Сыныпта 22 оқушы қалды	Білім зарядтарымен бағалау (жауабына қарай) **Дескриптор:** - есептің шартын жазады (1б) -шешу амал таңбасын таңдап,өрнек құрастырады (1б) -мәнін есептеп, жауабын жазады (1б)	№1,2,3 88-бет Ақпарат жазылған А4 Оқулық № 4 89 –бет Ламинат маркер

	тарсылдат. -Егер саған ұнаса, шапалақта балаша. Топтық жұмыс «Пирамида» әдісі Әр топқа тапсырмалар беру, әр топ орындап, пирамида құрастыру, қорғау. **№1Сандарды ата. №2 Екі таңбалы сандарды қосу және азайту.** **№3 Сандарды тап. №4Өрнектердің мәнін тап** **Жұптық жұмыс.** **«Көршісін тап» тапсырмасы** Берілген екі таңбалы санның алдындағы және өзінен кейінгі санды жазу, оқу. **«Бліміңді қолдан» әдісі**	**№4** Есепті шығар. Барлығы -15 гүл Дәлізге -3гүл Дәліздеп сыныпқа – 4гүл Болды - ? гүл Ш: (15 - 3) + 4 = 12+4= 16 Ж: Сыныпта 16 гүл болды		
10 мин **Сергіту сәті** **2 минут**	**«Ойлан, жұптас, бөліс» әдісі** **№5** Өрнек бойынша есеп құрастыр. Дүкенде 100 дәптер болды. Оның 26-сын Марат, 17-сін Айзат сатып алды. Дүкенде неше дәптер қалды? Мектеп кітапханасында 300 әдеби және 200 ертегі кітап болды. Оған тағы да 100 сөздік қосылды.. Барлығы неше кітап болды? «Шеңбер жасап жүреміз» Бейнекөрініс ұсынылады	Болды – 300 к. және 200 к. Қосылды- 100 к. Барлығы -? Кітап Ш: (300+200)+100=500 +100= 600 Ж: Барлығы 600 кітап болды. Балалар жаттығу жасайды	Білім заряд-тарымен ба-ғалау (жауа-бына қарай) **Дескриптор:** - есептің шартын жазады -шешу амал-таңбасын таңдап, өрнек құрастырады -мәнін есеп-теп, жауа-бын жазады	Оқулық №4, 87 бет Дәптер қаламсап https://youtu.be/tZgdO3VRt18
Сабақтың соңы 9 мин	№6 «Анықта» әдісі №7 Бар еді – 14 е. және 7 э. Оқыды-8к. Оқымады-? к. Ш: (14+7)-8=21-8=13 Ж: Айгүл оқымаған 13 кітап қалды. №8 Ребус шешу -Балалар, қалталарымызға дән толтырылды ма, қалта дайын болса	Есепті шығар. Болды – 35 б. және 18 б. Сатылды- 27 б. Қалды-? б. Ш: (35+18)-27=53-27=26 Ж: Асханада қалды 26 бәліш. Жауабы: Түзу		Оқулық №6, 89 бет Дәптер қаламсап

	ұпай санын анықтап, қалталарды машинаға салайық.			
Рефлексия 7 мин	**«Түрлі түсті шарлар» әдісі Түсіндім Білімге ұмтыл! Сұрағым бар?** Үйге тапсырма .№7, 89 бет	Бүгінгі сабақтан алған білімдерін бағалайды.	«Комментарий» арқылы	

Қазтаева Жұлдыз Темірбекқызы

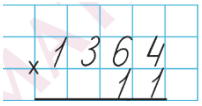
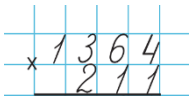
ҮШ ТАҢБАЛЫ САНҒА КӨБЕЙТУ АЛГОРИТМІ

Ақтөбе қаласы, «№36 қазақ орта мектебі» КММ бастауыш сынып мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	4.1.2.11- екі таңбалы, үш таңбалы санға жазбаша көбейту және бөлу алгоритмдерін қолдану.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
	Топқа бөлу. Бағалау сағатының түстері арқылы оқушыларды топқа бөлу I топ «Жасыл» II топ «Қызыл» III топ «Сары» **Қалта шамы** әдісі Оқушылар қалта шамын жағу арқылы ақ қағаздың ортасында ненің суреті жасырулы тұрғанын анықтайды. (Жүрек суреті жасырылған) Жүрек қандай? Ендеше осы мейірімге толы, жылулыққа толы, батыр жүрегімізбен сабағымызды бастаймыз. **Үй тапсырмасын тексеру.** № 8, 47 бет	Бағалау сағаттарын таңдайды, топқа бірігеді Мейірімге толы, жылулыққа толы, батыр. Бір- бір оқушыдан оқиды. Қалған оушылар тексереді.		
Жаңа сабақ	Оқушылар барлығымыз экранға қараймыз. Бұл не? Көп таңбалы санды неше таңбалы санға көбейту?	Көбейтінді. Көп таңбалы санды екі таңбалы санға көбейту. Бір оқушы шығып көбейтіндінің мәнін табады.	Дескриптор: 1-толымсыз көбейтіндіні табады.	Слайд

	 Кім табады көбейтіндінің мәнін? Екі көбейтінді бірдей ме? Қандай айырмашылығы бар? Тақтаға жазып, түсіндіремін.	Көп таңбалы санды үш таңбалы санға көбейту.	2-толымсыз көбейтіндіні табады. 3-толымсыз көбейтіндіні табады Толымсыз көбейтінділерді қосады 3 балл	
Пысықтау кезеңі	1-тапсырманы оқушыцлар тақтада орындайды. 1 235 · 231=285285 2 541 · 235 =597135 5 261 · 175=920175 2 311 · 25 =57775 4 078 · 133=542374 4 103 · 221=906763	Оқушылар көбейтіндіні тақтада орындайды	Дескриптор: 1-толымсыз көбейтіндіні табады. 2-толымсыз көбейтіндіні табады. 3-толымсыз көбейтіндіні табады Толымсыз көбейтінділерді қосады 3 балл	Оқулық, слайд
Пысықтау кезеңі	2-тапсырма. Жұптық жұмыс ***1488*316:3+3612*152-1025:5*272=650 000*** Оқушылар өрнектің мәнін амалдарды ретімен орындау арқылы табады. Әр топтан 1 жұптан амалдардың орындалу ретімен оқиды. Қалған оқушылар тексереді	Оқушылар берілген тапсырманы жұптасып орындайды. Тексереді.	Дескриптор: 1,2,3,4,5,6,7-өрнектің мәнін табады. 3 балл	Оқулық, слайд, қима қағаз
Сергіту сәті	Сергіту сәті. «Нейрогимнастика» оқушыларға А4 форматындағы нейрогимнастика формалары таратылады.	Мұғалімнің нұсқауымен оқушылар екі қолмен жаттығу жасайды.		Нейрогимнастика парақшасы
Пысықтау кезеңі	3-тапсырма. Топтық жұмыс	Оқушылар топтаса отырып, берілген тапсырманы бірлесіп орындайды. 1-топ	Дескриптор: **1-топ.** Түбіртек бойынша Әлияға мен Арманға қандай жиһаз сатып	Оқулық, слайд, А3 форматына салынған үй

		 2-топ 3-топ 	алып бергенін анықтайды. **2-топ** Түбіртек бойынша Серік пен Айнаға қандай жиһаз сатып алып бергенін анықтайды. **3-топ** Түбіртек бойынша Айна мен Бауыржанға қандай жиһаз сатып алып бергенін анықтайды. 1 балл	жиһаздары суреттері.
Сабақтың соңы	Қорытындылау. Боулинг платформасы арқылы сұрақтарға жауап алу. 1.Көп таңбалы санды үш таңбалы санға көбейту алгоритмін ретімен ата. 2. Толымсыз көбейтінділердің саны немен байланысты? 3. Көбейтіндінің мәнінің дұрыстығын қалай тексереміз?	Санды бірлігіне көбейтіп, бірінші толымсыз көбейтіндіні табады. Ондығына көбейтіп екінші толымсыз көбейтіндіні табады. Жүздігіне көбейтіп үшінші толымсыз көбейтіндіні табады. Үш толымсыз көбейтіндіні қосады. Көбейткішке байланысты. Көбейтуге кері амал бөлумен.		
2 мин	**Рефлексия: Whats App желісі арқылы.** 	Оқушылар 4 Б чатына сабақ жайында өз ойларын жазады.		Оқушылардың өз смартфондары.
2 мин	**Бағалау.** 	Оқушылар орындалған әр дұрыс тапсырма үшін бағалау сағатының тілін жылжытып отырады.		Бағалау сағаттары.
1 мин	**Үйге тапсырмасын беру № 11, 47-бет**	Оқушылар күнделікке үйге берілген мысалды жазады		Күнделік

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Кадирова Жупар Жумалиевна

Ақтөбе қаласы, "Х.Досмұхамедұлы атындағы №35 орта мектебі" КММ информатика пәні мұғалімі

ИНФОРМАТИКА ПӘНІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМЫТУҒА АРАНАЛҒАН ЖАТТЫҒУЛАР

Білім беру мазмұнындағы өзгерістер, тұлғаға бағытталған оқытуды жүзеге асыру - мұғалімнің әдістемелік қызметінен көп жаңашылдықты күтеді, кәсіби құзыреттілігі шеңберінің кеңдігін қажет етеді. Заман талабына сай болу үшін мұғалім әрқашанда ізденіс үстінде болу керек. Сондықтан информатика сабағында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту да басты талаптардың біріне айналды.

Информатика сабақтарында оқушылардың функционалды сауаттылығын белсенді жұмыс түрлері арқылы қалыптастыруға болады:

- жоба әдісі – оқушының өзіндік шығармашылығын жүзеге асыруға, оның интеллектуалдық және дене даму мүмкіндігіне және шығармашылық қабілеттерге бағытталған оқу үдерісін ұйымдастыру түрі;
- миға шабуыл – әр қатысушының шығармашылық ой-өрісін ынталандырып, жаңа бастамаларды туындауға бағытталған арнайы топтық әдіс;
- топтық талқылау – біркелкі шағын оқушылар тобындағы нақты сұрақтар бойынша топтық пікірталас (6-дан 15 адамға дейін).

Сандық технологиялар дәуірінде функционалды сауаттылық компьютерлік сауаттылықпен қатар дамуда, яғни негізгі жетістіктер мен пәндік құзіреттіліктің информатика сабақтарындағы оқушылардың функционалды сауаттылығына табысты қол жеткізу үшін келесі талаптарды сақтау керек:

- информатика сабақтарындағы оқыту іскерлік түрде берілуге тиіс;
- оқыту процесі оқушының АКТ негізінде өз бетімен жеткен нәтижелеріне деген жауапкершілігі мен дербестілігінің дамуына бағытталған;
- жетістікке дағдылануға мүмкіндік беріледі;
- топтық жұмыстың тиімді тәсілдері қолданылады;
- интерактивті инновациялық технологияларды пайдалану.

Информатикада жаңа ақпараттық технологияларды, Ж.Қараевтың деңгейлеп, саралап оқыту технологиясын пайдалану оқушылардың ойлау қабілетін дамыту, өз бетінше жұмыс жасауға дағдыландыру, шапшаңдылық, шеберлік дағыларын ұйымдастыру, оқушылардың құзыреттілігін арттыру арқылы теориялық -практикалық сауаттылығын арттырады.

Информатика пәнінде 6 - сыныпта бағдарламалау тіліне көп көңіл бөлген. Оқушылар математика, физика есептерін шығарып программа құруда. Тәжірибе барысында сабақта компьютерді пайдаланып алгоритм негізінде программа құрғанда, компьютер көмегімен есеп шығарғанда, блок- схемаларды әдемі, ұқыпты сызу, түсіндіру, тіл мәдениеті, сөйлей білу, эстетикалық талғамы оқушыдан сауаттылықты талап етеді.Есепке программа құру барысында оқушылардың алгоритмдік ойлау стилін дамыту,өз ойын еркін, жүйелі түрде жеткізуге қалыптасады, логикалық ойлау қабілеті, сабаққа деген қызығушылығы, өз беттерімен жұмыс істеу дағдылары артады. Компьютер қолданғанда есеп тез шығарылады және есепке сәйкес программа құру көп уақыт алмайды. 6-сыныпта өткізілген «Python тілінде сызықтық алгоритмді программалау» қорытындылау сабағын ұсынамын.

Бұл сабақта белсенділік, шеберлік, білімділік көрсеткен оқушы «Білікті программист» лауазымын алады. Ол үшін 3 кезеңдегі тапсырманы орындау керек.

1-кезең. Барлығына бірдей электронды оқулықтағы тапсырма бойынша 10 тест сұрақтары беріледі, әр дұрыс жауап 2 ұпай.

2-кезең. 3 тапсырма беріледі. оны қол көтерген оқушылар орындайды, әр дұрыс жауап 3 ұпай.

3-кезең. 3 тапсырма беріледі. Әр тапсырманы қол көтерген оқушылар орындайды, дұрыс жауаптар 5 ұпаймен есептеледі.

Сабақтың шарты бойыша 3 кезеңнің тапсырмасы тиянақты, дұрыс әрі тез орындаған «***Білікті программист»*** атанады.

1-кезең. «Ойланып көрші» (тест компьютерда орындалады)

2-кезең. Ауызша тапсырма

1. *Int сөзінің мағынасы?*
2. *Python тілінде қолданылатын әліпби?*
3. *Python тілінің кеңейтілімі?*
4. *Транслятор қандай ұғымды білдіреді?*
5. *Бүтін санды табу қандай белгімен белгіленеді?*
6. *And, or not сөздерінің мағынасы?*

2. Мәліметтер типтері (иә, жоқ немесе дұрыс жауабын айту)

1. boolean - логикалық тип *(иә, жоқ)*
2. str - нақты сан
3. int - бүтін сан
4. float - жолдар
5. tuple - кортеж

«Математикаға қалайсың» I тапсырма

Шаршы қабырғасының ұзындығы 5см. Python программалау тпрограммалау тілінде шаршының ауданын табатын программа құрыңдар.

II тапсырма

Тік төртбұрыштың қабырғалары сәйкесінше *a* және *b* см. Python программлалау тілінде тік төртбұрыштың периметрі мен ауданын табатын программа құрыңдар.

Сабақ барысында әр оқушының ұпай санын бағалау парағына белгілей отырып, сабақ соңында нәтижесін есептеп, әрбір оқушы бағаланады.

Калкабаева Эльвира Казиевна

ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ "SOFT SKILLS" В СОВРЕМЕННОЙ ШКОЛЕ

Заместитель директора по УВР «КГУ Гимназия №17» г. Актобе

На современном этапе в рамках множества дискуссионных площадок по вопросам образования обсуждаются вопросы, связанные с компетенциями, трансформацией образования, профессиональными стандартами, подготовкой молодого поколения для будущего. Практически уже никто не отрицает, что образование – это ключевой фактор устойчивого развития экономики XXI века любой страны. Образование, рассматривают как мощный инструмент создания человеческого капитала, влияющий на построение единого образовательного пространства.

Профессиональные знания педагогов и их профессиональные компетенции должны способствовать повышению качества образования.

Таким образом, безусловно, кроме предметных и методических знаний, современный педагог должен обладать набором ключевых компетенций.

Термины "hard skills" и "soft skills" широко используются в контексте образования и рынка труда для описания различных видов навыков и качеств, необходимых для успешной карьеры. Их история уходит в прошлое, и эти понятия стали важными с момента появления в общественном сознании.

Hard skills (жесткие навыки):

Этот термин пришел из области обучения и трудоустройства и был введен для

обозначения конкретных, измеримых и обучаемых навыков. Жесткие навыки обычно связаны с техническими и предметными знаниями, которые можно измерить или оценить, такими как владение программированием, знание иностранных языков, математические навыки и другие конкретные умения, получаемые через формальное образование или трени

Soft skills (мягкие навыки):

Понятие "soft skills" появилось в ответ на понимание того, что помимо технических навыков, для успешной карьеры необходимы и другие качества. Эти навыки относятся к личным и межличностным аспектам работы. К мягким навыкам относятся умения коммуникации, лидерства, эмпатии, сотрудничества, креативности и т.д. Они не так легко измеряются, как жесткие навыки, и часто формируются в процессе жизни и общения с окружающим миром.

Термин "soft skills" стал активно использоваться в 1970-1980 годах. С развитием информационных технологий и изменениями в организационной культуре, стало очевидным, что кроме технических знаний, для успеха в карьере необходимы и межличностные навыки.

Сегодня оба термина широко применяются в рекрутинге, образовании и обсуждениях профессионального развития, чтобы лучше понять и оценить комплекс навыков, необходимых для успешной работы в современном мире.

Мягкие навыки (soft skills) играют непререкаемо важную роль в профессиональном развитии современного педагога, внося вклад в качество обучения и формирование благоприятной образовательной среды. Эти навыки оказывают воздействие на различные аспекты педагогической деятельности, начиная от коммуникации и заканчивая развитием лидерских качеств.

Одним из ключевых элементов является эффективная коммуникация. Педагог должен быть способен не только передавать информацию, но и устанавливать эмоциональный контакт с учениками. Эта способность способствует лучшему пониманию индивидуальных потребностей и учебных стилей каждого ученика. Умение эмпатии и активного слушания также важны для построения доверительных отношений.

Работа в коллективе – еще один важный аспект. Современное образование ставит задачу обеспечения сотрудничества между преподавателями, а также между преподавателями и другими специалистами. Педагог, обладающий навыками командной работы, может легче взаимодействовать с коллегами, обмениваться опытом и разрабатывать совместные стратегии обучения.

Самоуправление – еще один критически важный аспект мягких навыков. Организация времени, управление стрессом и эффективное решение проблем – все это входит в обязанности педагога. Гибкость и способность адаптироваться к быстро меняющейся образовательной среде позволяют успешно преодолевать вызовы и изменения в профессии.

Мотивация и вдохновение играют ключевую роль в образовательном процессе. Педагог, способный вдохновить учеников, стимулировать их интерес к учебе и развивать в них стремление к саморазвитию, создает условия для эффективного обучения. Мотивация также напрямую связана с умением педагога создавать поддерживающую образовательную среду.

Лидерские качества современного педагога становятся все более важными. Ответственность за формирование образовательной программы, руководство учебным процессом и вдохновение коллектива требуют развития лидерских навыков. Педагог, обладающий этими качествами, способен эффективно организовывать учебный процесс и вносить вклад в развитие образовательного учреждения.

Таким образом, soft skills представляют собой фундаментальный компонент профессионального развития современного педагога. Эти навыки обогащают образовательный процесс, способствуют лучшему взаимодействию с учениками и коллегами, а также делают педагога более адаптивным к современным вызовам и требованиям в сфере образования.

Формирование soft skills, в современной школе становится важной задачей, поскольку образование все чаще признается не только как передача знаний, но и как формирование личности, обладающей комплексом навыков, необходимых для успешной адаптации в современном обществе. Внедрение инноваций и обмен опытом играют ключевую роль в этом процессе.

Современные школы стремятся внедрять мягкие навыки в учебные программы, внимание уделяется не только учебным предметам, но и развитию коммуникационных, лидерских и проблемно-ориентированных навыков. Проектные методики, групповые задания и практики совместного решения задач становятся обязательной частью обучения.

Один из способов формирования мягких навыков - внедрение междисциплинарных проектов. Учебные задачи, требующие сотрудничества, решения проблем и обмена идеями, помогают развивать коммуникационные и креативные умения.

Использование современных технологий в учебном процессе не только подготавливает учащихся к цифровой эпохе, но также развивает навыки самостоятельного обучения, анализа информации, а также проблемного мышления.

Формирование навыков сотрудничества и обучение давать и принимать обратную связь являются важными аспектами современного образования. Школьные проекты, направленные на совместную работу и обсуждение результатов, способствуют развитию этих навыков.

Школы внимательно рассматривают вопрос эмоционального обучения и развития учеников. Уроки эмпатии, тренинги по развитию чувства ответственности и самосознания помогают формировать мягкие навыки, такие как социальная компетентность и управление эмоциями.

Школы также активно внедряют профориентационные программы, которые помогают учащимся лучше понять свои сильные стороны, интересы и ценности. Это способствует развитию самоопределения и личностной уверенности.

Разработка навыков решения конфликтов и управления стрессом также становится важной составляющей образовательного процесса. Школьные программы включают в себя тренинги по общению и решению конфликтов, что способствует формированию этих навыков.

Современная школа стремится к созданию гармоничной образовательной среды, в которой мягкие навыки рассматриваются как неотъемлемая часть успеха в будущем. Инновации в образовании и обмен опытом позволяют школам эффективно внедрять современные методики и подготавливать учащихся к вызовам современного общества.

Список литературы:

"Спецпроект: мягкие навыки для тех, кто хочет учить" А.А. Баранов.

"Секреты успешного обучения: Как развивать мягкие навыки" Ю.В. Якубович.

Развитие социально-эмоциональных компетенций учащихся средней школы в процессе обучения." Копылова, Т. И. (2018).

Камысбаева Гульмира Амангалиевна

Учитель биологии
Сменная вечерняя общеобразовательная школа №44
г. Актобе

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИКТ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ КАК СПОСОБ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Важную отличительную черту современной цивилизации составляет возрастающая скорость информационных изменений.Создание персональных компьютеров, разработка современных систем коммуникации привело к использованию новых информационных технологий и в системе образования.

Современный урок невозможен без использования информационных и телекоммуникационных технологий, особенно это касается предметов естественно - научного цикла, т.к. именно они формируют единую картину мира.Компьютерные технологии используются на всех этапах современного урока: при объяснении нового материала, при контроле знаний умений и навыков, при выполнении лабораторных и практических работ, творческих и исследовательских работ. Использование на уроке мультимедийных технологий способствует не только лучшему усвоению и систематизации базовых знаний по предмету, но и активизирует интерес к предмету, а также формирует мотивацию к учению в целом.

Использование ИКТ на уроках биологии позволяет:

сделать урок более интересным, наглядным например в в 8 классе мы изучаем анатомию человека при помои приложения мозайка 3д мы рассматриваем системы органов человека: дыхательная, кровеносная, выделительная, нервная, пищеварительная.

вовлечь обучающихся в активную познавательную деятельность;

проводить лабораторные работы в 7-8 классах по плану в этих классах 13-14 л/р в год виртуальные лабораторные работы очень удобно при проведении так как нет препаратов для проведения л/р учащиеся только делают анализ и записывают выводы.

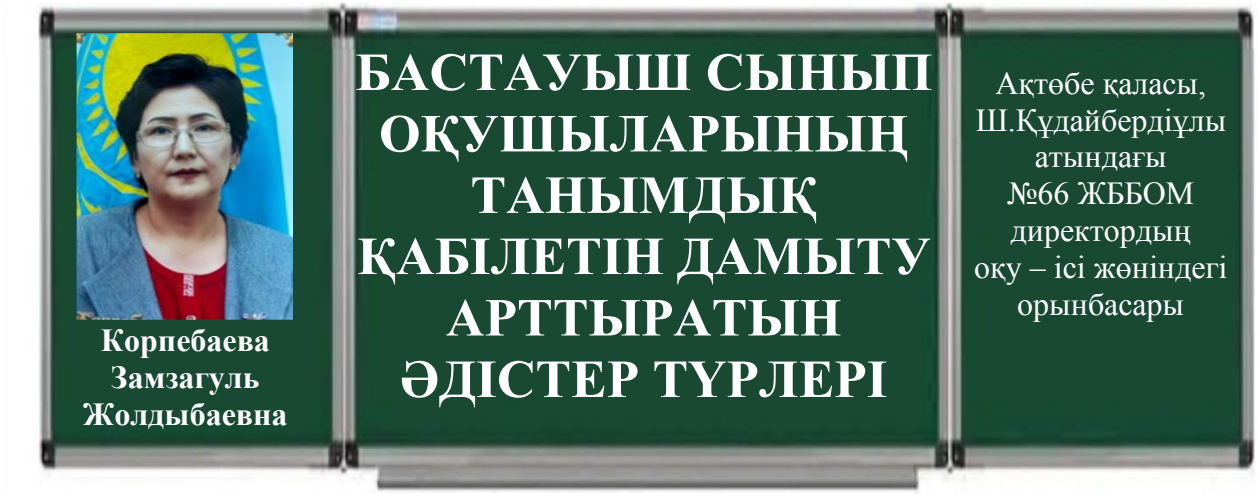
Презентации – это электронные диафильмы, которые могут включать в себя анимацию, аудио- и видеофрагменты, элементы интерактивности. Я как учитель биологии использую на уроках биологии во всех классах с 7-11 классах. Просмотр видеофрагментов, по изучаемой теме урока. Например, при изучении растений в 8-ом классе использую интерактивные игры: тренажер « Строение светового микроскопа», «Строение растительной и животной клетки», «Строения цветка», «Строение корня». Учащиеся выходят к доске и определяют название частей виртуального микроскопа, название органоидов клетки, частей цветка, находят соответствие между рисунками объектов и их названиями. Затем компьютерная программа показывает правильные и неправильные ответы. Если ученик допускает ошибки, он сразу видит их, а в классе идет их обсуждение. Все ученики включаются в работу.

Очень помогает в работе диск «Жизнедеятельность животных». Для учеников 9 класса разобраться, как устроена выделительная или пищеварительная система дождевого червя, улитки, птицы и коровы за один урок практически невозможно. Материал объемный, да еще, не все дети

представляют, о каком животном идет речь, не говоря о процессах пищеварения или выделения. Материал в данном диске позволяет познакомить с животным и показать строение органов и процессы в динамике.

Очень большие возможности открываются при использовании ИКТ при проведении лабораторных работ. Ведь не всегда есть возможность использовать живые объекты. Например, при проведении лабораторный работы «Строение и способы передвижения инфузории- туфельки» компьютер дает возможность рассмотреть строение инфузории- туфельки, фрагмент фильма демонстрирует волнообразное движение ресничек, раздражимость организма.

Выводы: Использование ИКТ на уроках способствует значительному усилению мотивации обучающихся к обучению, интереса к предмету, повышению качества знаний, развитию коммуникативных способностей, повышению информационной компетентности учащихся и прочности усвоения знаний и навыков. Благодаря анимации, звуковым эффектам, учебный материал становится запоминающимся, легкоусвояемым, экономит время.

Корпебаева Замзагуль Жолдыбаевна

Ақтөбе қаласы, Ш.Құдайбердіұлы атындағы №66 ЖББОМ директордың оқу – ісі жөніндегі орынбасары

Қазіргі ғалымдану және техниканың қарқынды даму кезінде оқу-тәрбие үрдісін ізгілендіру өзекті мәселелердің бірі болып табылады.Оқу-тәрбие үрдісін ізгілендіру – жеке тұлғаның еркін дамуы үшін оның бойында жалпы азаматтық құндылықтардың қалыптасуын қамтамасыз ететін дидактикалық ұстаным ретінде басшылыққа алынуы тиіс.

Бастауыш мектеп- бұл оқушы тұлғасымен санасының дамуы қуатты жүретін ерекше құнды, қайталанбайтын кезеңі. Сондықтан да бастауыш білім-үздіксіз білім берудің алғашқы басқышы. Оқу тәрбие процесінде мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынастың атқаратын рөлі ерек.Білім берудің негізгі мақсатына қатысты қазіргі қоғамда жаңа ұғым пайда болды. Мұғалім, ең алдымен, оқушыда өзін-өзі дамыту қабілетін қалыптастыруға ат салысу керек. Өйткені, бұл-тұлғаны ұлттық және әлемдік мәдениетке үйлесуге апаратын сара жол. Бүкіл дүние жүзіндегі болып жатқан осындай құндылықтардың өзгеруі жаңа ғасырға жас ұрпақты дайындау міндетімен байланысты. Біздің қоғамға жаңа мағлұматтарды қабылдап қана қоймай, оны ойлана отырып, сыни талқылап, ой елегінен өткізе білетін оқушылар керек. Яғни, оқушылар мағлұматтар мен идеяларды өз беттерімен, тәуелсіз меңгеріп, осы алған мәліметтері пайдалы болатындай ойланулары керек. Олар жаңа идеяларды әр түрлі көзқараспен зерттеп, шынайылығы мен пайдасын талқылап, идеяның жалпы құндылығын анықтай алулары қажет. Жан-жақты білімді, дарынды, талантты оқушыны қалыптастыру бағытындағы білім беру мәселесі мемлекетіміздің басты назарында.

Танымдық даму-баланың оқу және проблемаларды шешу қабілеті.Дәлірек айтқанда танымдық даму оқуға деген қабілеттілік, сондай-ақ зейін,сөз,сөйлеу дағдылары,ойлау, негіздеу және шығармашылық, зияткерлік сияқты қабілеттерін дамыту және тұрақтандыруға қатысты болып табылады.

Кез-келген оқыту белгілі мөлшерде адамды дамытады. Оқитын пән қаншалықты жаңа, бағалы болса да, мұғалімнің шеберлігі қандай жоғары болса да, мұғалім оқушының өз белсенділігін туғызбаса, берген білім күткен нәтиже бермейді. Оқушының адам ретінде қалыптасуы белсенділік арқылы жүзеге асады.Орта білім беру жүйесінде әлемдік жоғары деңгейге қол жеткізген анағұрлым танымал оқыту әдістемелері арасында сындарлы оқыту теориясына негізделген тәсіл кең тараған.

Танымдық қабілетті дамытудың тиімді әдістерінің бірі-сындарлы оқыту.

Сындарлы оқыту-оқушылардың ойлауын дамыту олардың бұрынғы алған білімдері мен жаңа немесе сыныптағы түрлі дерек көздерінен, мұғалімнен, оқулықтан және достарынан алған білімдерімен астастырыла жүзеге асады деген тұжырымға негізделеді.

Оған дейінгі сабақтарда Не? Қашан? Қайда? секілді сұрақтарды қазіргі әрбір сабағымда Не себепті деп ойлайсың? Олай айтуыңа не негіз болды? Қандай дәлелдер келтіре аласың? сұрақтарына алмастырдым. Оқулықтан тыс ізденуге тапсырмаларды жиі беремін, бұл оқушылардың өзін-өзі дамытуына көп ықпалын тигізеді.

«Дананың кілттері» стратегиясы.

Тони Райан жасаған тәсіл – ойлауды талап ететін тапсырмаларды орындауға оқушыларды қызықтыру және тарту үшін арнайы әзірленген жиырма шақты іс-әрекеттер кешені.

Бұл тәсіл көмекші сұрақтар, тапсырмалар арқылы оқушының талдау жасау, сын тұрғысынан және креативті ойлау қабілетін ашуға көмектеседі.

Әр топ мүшелері түрлі – түсті кілттерді таңдап алады да, артындағы берілген тапсырмаларды орындайды.

«Кемшіліктер» кілті.

Осы көлікті жасаудағы кеткен кемшіліктерге тоқталыңыз

«Тағы қалай?» кілті.

Осы көлікті тағы қалай қолданар едіңіз(қиялға ерік беру)

«Жаңа дизайн» кілті.

Болашақтағы көліктің суретін салу

Сындарлы ойлау- баланың оқуға деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, кез келген нәрсені бақылап, талдай алатын, озық ойлы, білімді, өзін-өзі реттей алатын тұлғаны тәрбиелеуде көп көмегін тигізеді.

Жоғарыдағы аталған әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы оқушылардың танымдық қабілетін дамытып,сындарлы ойлауға үйретуге болады.

Қай салада болмасын, ондағы жұмыстың нәтижесі сапасымен өлшенеді. Мектептегі сан-саналы жұмыстың құйылатын арнасы да білімнің сапасында болатыны даусыз. Білім қоғамды тұрақтандыратын, рухани мұраны сақтайтын, ұрпақты ұрпаққа сабақтастыратын құрал. Сондықтан алға басқан сайын біз халқымыздың тарихи құндылықтар, ұлттық тіл қазынасын, яғни халық қазынасының бағалы жақтарын келешекке өзімізбен бірге индустриясы дамыған, толық техникаланған болашаққа ала баруымыз керек, сонда ғана біздің ұрпақ өз тілегін, өз тілін, сабаққа деген қызығушылығын, танымдық қабілетін дамытады.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ПОДХОДОВ ОБУЧЕНИЯ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ПРАКТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ ЗОЖ НА УРОКАХ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Лаврухина Александра Витальевна

учитель физической культуры КГУ «Основная средняя школа №13 отдела образования города Костаная» Управления образования акимата Костанайской области

Физическая активность и здоровый образ жизни становятся все более актуальными в условиях современного общества. Формирование практических навыков здорового образа жизни (ЗОЖ) через уроки физической культуры играет важную роль в обучении детей и молодёжи основам здорового образа жизни. Современные инновационные подходы к обучению в области физического воспитания предоставляют возможность эффективно и творчески развивать практические навыки ЗОЖ.

Развитие двигательной активности является важным аспектом формирования здорового образа жизни у людей всех возрастов. Новые подходы к обучению, основанные на современных научных исследованиях, позволяют эффективно формировать практические навыки ЗОЖ через активные методы обучения и активное участие. Такие подходы способствуют созданию более устойчивых и прочных навыков, а также повышают мотивацию к здоровому образу жизни.

Одним из ключевых аспектов нового подхода к формированию практических навыков ЗОЖ является использование интерактивных занятий, направленных на развитие двигательных способностей. Например, создание ситуаций, симулирующих реальные физические нагрузки, позволяет учащимся получить практические навыки здорового образа жизни в контролируемой обстановке. Это способствует более глубокому усвоению информации и формированию прочных умений.

Использование технологий представляет собой один из ключевых инновационных подходов к формированию практических навыков ЗОЖ на уроках физической культуры.

На своих уроках физической культуры для усиления увлекательности занятий и развития у учащихся практических навыков, провожу такие игры:

1. "Охота за сокровищами". Ученики делятся на команды. В разных концах площадки или зала размещаются разноцветные метки, символизирующие сокровища. Цель игры — собрать как можно больше "сокровищ" за отведённое время. Ученики должны выполнять различные физические упражнения, чтобы получить право на сбор каждого сокровища. Например, для каждой метки ученики могут сделать определённое количество отжиманий, приседаний и т. д.

2. "Кубок чемпионов". Эта игра может проводиться как среди индивидуальных учеников, так и между командами. Учащиеся участвуют в серии различных спортивных испытаний: бег, прыжки, игры с мячом и другие. Уставшие ученики могут сменяться свежими игроками, чтобы обеспечить максимальную активность и участие всех учеников.

3. "Олимпийские игры". Эта игра – соревнование по различным видам спорта, таким как бег, прыжки, метание мяча и другие. Разделите учеников на команды и

позвольте им соревноваться в разных видах спорта, чтобы развить лидерство, сотрудничество и разнообразие физических навыков.

4. "Живые шахматы". В этой игре игровое поле делится на клетки, как на шахматной доске, и команды должны передвигать мяч, действуя согласно правилам шахмат. Например, каждая клетка может представлять определённое физическое упражнение, которое учащиеся должны выполнить, чтобы переместить мяч на эту клетку.

5. "Молния-Болт". Эта игра подразумевает быстрые эстафеты, где ученики соревнуются в скорости передвижения. Название отсылает к известному легкоатлету Усэйну Болту, что мотивирует детей к быстрому и активному движению.

Такие игры помогают не только сделать занятия более интересными, но и способствуют развитию физических навыков, командной работы, стратегического мышления и координации движений у учащихся.

Игровые элементы позволяют сделать занятия более увлекательными, а также помогают учащимся лучше усваивать информацию и учиться практическим навыкам.

Ещё одним важным аспектом инновационных подходов является применение информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) на уроках физической культуры.

В современном цифровом мире использование ИКТ на уроках физкультуры представляет собой инновационный подход, который может значительно повысить интерес учащихся к занятиям, включая и тех, кто по разным причинам ограничен в физической активности. Дети, которые по различным причинам не могут участвовать в активных физических упражнениях на уроках, могут вместо этого принять участие в играх, разработанных для мобильных устройств. Таким образом, они также получат возможность активного участия в уроке физкультуры и развития своих навыков. Кроме того, использование ИКТ позволяет персонализировать подход к обучению, уделяя внимание потребностям каждого учащегося, в том числе и тем, кто находится на скамейке.

На своих уроках применяю сервис "УмаИгра" (umaigra.com), который представляет собой платформу, с помощью которой создаю и провожу интерактивные игры, основанные на вопросах, головоломках, заданиях или викторинах, ребусах, которые выполняются учениками на мобильных устройствах. Приём использования головоломок, ребусов оживляет работу школьника на уроке. С помощью ребусов можно зашифровать тему урока, изучаемый термин или личность и предложить ребёнку найти ответ. Создавать ребусы помогает сервис «Квестодел». С помощью данного сервиса можно зашифровать слово или небольшую фразу. Есть возможность изменять сложность ребуса и регулировать ширину итоговой картинки создаваемого ребуса. Такие игры с элементами ИКТ помогают развивать когнитивные навыки, укреплять знания по темам, связанным с физической культурой, а также способствовать формированию здорового образа жизни.

Важно отметить, что использование ИКТ на уроках физкультуры должно быть частью комплексного подхода к обучению. Несмотря на возможности, которые предоставляют технологии, важно поощрять физическую активность и заботу о здоровье. Игры на мобильных устройствах должны дополнять, а не заменять, активные виды упражнений.

Ещё одним инновационным подходом в обучении, который помогает не только поддерживать здоровый образ жизни, но и воспитывает у учеников креативное мышление, научные навыки – это участие учеников в научных проектах по физической культуре. Научные проекты по физической культуре открывают перед учениками новые возможности для занятий спортом и физическими упражнениями. Проекты включают в себя исследование различных видов спорта, физических упражнений и их влияния на здоровье и физическую форму.

Важным аспектом участия в научных проектах по физической культуре является

развитие научных навыков и креативного мышления. В процессе работы над проектами ученики учатся ставить цели, определять задачи и планировать свою работу. Они учатся систематизировать и анализировать полученные данные, формулировать выводы и предлагать рекомендации. У учеников появляется возможность применить свои знания на практике и внести свой вклад в развитие научной сферы. Такие проекты могут стать стимулом для выбора профессии в будущем и внести свой вклад в развитие общества.

В результате использования вышеописанных инновационных подходов в повышении эффективности и качества урока физической культуры в современных условиях удаётся:

Раскрыть всесторонние способности учащихся;

Повысить заинтересованность ребят и увлечённость предметом;

Научить учащихся стараться использовать полученные знания в различных ситуациях;

Инновационные подходы к обучению на уроках физической культуры предоставляют широкие возможности для формирования практических навыков здорового образа жизни. Также, инновационные методы обучения включают в себя использование технологий в области физического воспитания и здоровья. Мобильные приложения, интерактивные тренажёры — все это может использоваться в качестве эффективных средств развития двигательной активности и формирования навыков ЗОЖ. Такие технологии могут сделать занятия более увлекательными, разнообразными и доступными для широкого круга обучаемых.

Кроме того, новые подходы к обучению учитывают индивидуальные особенности каждого учащегося, возрастные и физиологические аспекты. Это позволяет эффективнее адаптировать методики обучения для различных категорий людей и повышает эффективность формирования навыков ЗОЖ.

Таким образом, развитие двигательной активности с применением новых подходов обучения становится ключевым средством формирования практических навыков ЗОЖ.

Мухина Марина Александровна

учитель музыки, Средняя школа-лицей №23 им. А.Ермекова, г.Актобе, Казахстан

Цели обучения в соответствии с учебной программой	5.1.1.1. – определять музыкальный жанр и художественные средства выразительности, анализировать прослушанное произведение. 5.1.2.1. – определять жанр и стиль традиционной народной песни и инструментальной музыки. 5.1.3.1. – передавать музыкальное настроение и художественный образ музыки в ходе исполнения песни. 5.1.2.4. – использовать музыкальную терминологию в ходе выполнения устных и письменных работ.

Цели урока	Познакомить со стилем игры на домбре «Шертпе –кюй» и его основоположником Таттимбетом. Уметь слушать инструментальную музыку – кюй, анализировать его художественный характер. Уметь определять вид исполнения кюя.

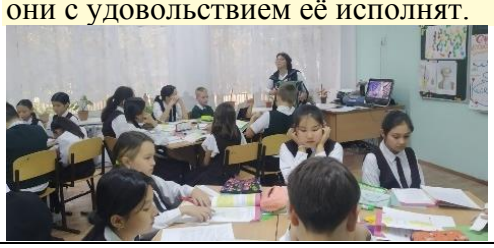
Ход урока

Этап урока/ Время	**Действия педагога**	**Действия ученика**	**Оценивание**	**Ресурсы**
Начало урока 7 мин	**Создание положительного эмоционального настроя.** **Заходят в класс под музыку Курмангазы кюй «Адай».** Проходя мимо доски, на нотном стане приклеить нотку, цвет которой показывает с каким настроением вы пришли на урок. Соответствие цветов настроению: красный – восторженное; оранжевый – радостное, теплое; желтый – светлое, приятное; зеленый – спокойное; синий - неудовлетворенное, грустное; фиолетовый – тревожное, напряженное; черный – упадок, уныние. Приветствие на трёх языках: Сәлем! – Hello! – Привет! *Давайте улыбнёмся друг другу. Пусть сегодняшний урок принесёт нам всем радость общения. Сегодня на уроке, ребята, вас ожидает много интересных заданий, новых открытий. А помощниками вам будут: внимание, находчивость, смекалка. Я желаю вам работать дружно и открыть что-то новое для себя.* (Проверка присутствующих учащихся). Сегодня урок необычный. Мы отправляемся с вами в путешествие по стране под названием «Музыкальное наследие казахского народа». Как и во время любого путешествия, у нас тоже будут остановки или станции. А путь следования нам будет указывать карта. Итак, отправляемся в путь. И первая станция называется ***«Повторяйкино».*** Вопросы учителя: ? - Вспомните, что такое песня? ? – Какие бывают песни? ? – Что такое айтыс? ? - Какие бывают виды айтыса?	Приветствие на трёх языках: Сәлем! – Hello! – Привет! Рассаживаются за столы по тем фишкам, которые вытянули. Уч-ся отвечают на вопросы учителя.	Словесное оценивание в виде похвалы за правильные ответы. Дескриптор: 1.Знают информацию о песнях, песенных жанрах. 2.Демонстрируют знания своего кругозора об айтысе, видах айтыса.	Нотный стан с нотами соответствующего цвета красного, оранжевого, жёлтого, зелёного, синего, фиолетового, чёрного. Учебник – с.22-23 Дополнительная информация из справочников

	? - Как по продолжительности называются айтысы?			
Середина урока 26 мин	***Следующая остановка «Инструментальная».*** ***(****Вспомнить, какие есть казахские народные инструменты, для которых сочиняли кюи. что такое кюй.)* Домбра – главный музыкальный инструмент, символ казахского народа. Как отметил Первый Президент страны Н.Назарбаев, домбра – это душа казаха. В жизни кочевого народа музыка и песни играли огромную роль. История домбровой музыки уходит корнями в глубь веков – об этом свидетельствуют археологические находки на территории Казахстана. Домбра, отличавшаяся мягким, нежным, певучим и бархатным звучанием, была излюбленным инструментом кочевников. В кюях казахского народа, передававшихся от поколения к поколению, передана вся гамма человеческих чувств и переживаний: радость, вызванная рождением ребенка, горе от потери близкого человека, грусть девушки, выданной за нелюбимого, тоска от разлуки, восхищение природой. Искусство каждого кюйши и его стиль отличались яркой индивидуальностью, характерной манерой исполнения, разнообразием тематики. ***Кюй – это казахская народная инструментальная пьеса для домбры, кобыза, сыбызгы.*** --- ***Следующая остановка «Приёмы игры на домбре».*** <u>Ильяс Джансугуров. Домбра. Кюй.</u> Играй свой кюй, домбра, играй, Напев чудесный разливай, Журчи, как горные ручьи, На сердце радость напевай. Чтоб весь туман в горах исчез. Чтоб тучи все сошли с небес, чтоб все заслушалось тебя, Твои напевы полюбя, Еще сильней, домбра, играй! Три колышка да две струны, Да девять узелков – домбра, Да десять пальцев, что вольны Любые вызывать ветра.	Уч-ся отвечают на вопросы учителя. Изучение материала, слушание изученной информации стола №1.	Дескриптор: 1.Умеют демонстрировать собственные знания о кюях и музыкальных инструментах. 2.Умеют из полученной информации выделить главное и нужное.	Учебник музыки (с.22-23), фонохрестоматия, нотная хрестоматия. Кюй «Саржайлау»

	Скачите, пальцы, словно конь, В прекраснейшей из всех погонь, Играй еще сильней, домбра! Эй, слушай, трудовой народ, Как сладостно домбра поет В руках народного кюйши. И даль степей, и страсть души – Все обращает в кюй игра! Играй еще сильней, домбра! ***- ? Вспомните, ребята, под какую музыку вы сегодня вошли в класс?*** (Курмангазы, кюй «Адай». -? Каким стилем игры на домбре исполнялся этот кюй? (токпе). ***Токпе –*** кюй исполняется пальцами всей кисти правой руки размашисто, энергично. ***Шертпе-*** кюй исполняется пальцами правой руки перебором. Домбровый стиль «шертпе» — особый, «шелковистый» и трепетный звук извлекается путём шертпе — щипковым приемом, изящным перебором пальцев. **Слушание и анализ.** Учащиеся слушают кюй Таттимбета «Саржайлау» в исполнении известного казахского домбриста - кюйши, актёра, заслуженного артиста Казахстана Абикена Хасенова (1897 – 1958) и различают вид исполнения. Затем, слу-шая кюй в исполнении оркестра «Отрар са-зы» и скрипачки Ж.Серкебаевой, обра-щают внимание на особенности испол-нения: состав, исполнения, силу звука, темп, динамику (форте, пиано).	Изучение материала, слушание изученной информации стола №2. *Прослушивание и анализирование кюя Таттимбета «Саржайлау».* *Прослушивание и просмотр видеоролика из интернета*.	Дескриптор: 1.Знают, в каком характере и темпе звучит кюй. 2.Умеют высказывать собственное мнение в ходе прослушивания и обсуждения кюя.	Таттимбета. https://www.youtube.com/watch?v=Qlc_Lwx_5DU - кюй «Саржайлау» Таттимбета в исполнении оркестра «Отрар сазы». https://yandex.kz/video/preview/?filmId=2519363500926442282&text=+%D0%96%D0%B0%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D1%8F+%D0%A1%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%B5%D0%B2%D0%B0+%D0%A1%D0%

	Кюй «Саржайлау» («Золотая летовка») можно считать одним из шедевров творчества Таттимбета. Необычная мелодичность поражает слушателей. В этом произведении композитор передает образ жайлау. Мелодия кюя рождает образ прекрасной казахской степи с ее лугами, пастбищами, зеркальными озерами. ***Сравнительная диаграмма Венна «Токпе и шертпе»*** **Следующая остановка «Кюйши Таттимбет».** **Таттимбе́т Казанга́п-улы́** (1815-1862) — казахский волостной правитель и дипломат, народный композитор-кюйши, домбрист, один из основателей центрально-казахстанской школы исполнения кюев в стиле *шертпе*. Родился на территории Карагандинской области. Таттимбет принадлежал к родовой знати. Выходец из старинной благородной и знатной семьи, принадлежащей племени Аргын, рода Каракесек. Таттимбет не знал нужды, которая была спутницей почти всех народных композиторов. Он был серэ́, выделялся изысканной одеждой, водил своих коней в богатом уборе. Сохранилось предание, что у Таттимбета был конь Бозжорга́, которого он научил танцевать под звуки домбры. Когда он играл свой кюй «Кара жорга» («Вороной иноходец»), Бозжорга ходил в ритме кюя — то шагом, то иноходью, то убыстряя движения.	Изучение материала, слушание изученной информации стола №3 о музыканте Таттимбете. Изучение материала, слушание изученной информации стола №4 о личности Таттимбета.	Дескриптор: 1.Умеют из полученной информации выделить главное и нужное. Дескриптор: 1.Умеют из полученной информации выделить главное и нужное.	B0%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%B0%D1%83 кюй «Саржайлау» в исполнении скрипачки Жамили Серкебаевой. Карточки-характеристики настроения, темпа музыки Рисунки детей на тему «Саржайлау»

	Родители хотели, чтобы Таттимбет стал бием, поэтому определили его учеником к знаменитому судье. Учение юноше давалось легко, он быстро освоил свод степных законов, познакомился с основами ораторского искусства. Вскоре Таттимбет, несмотря на свой юный возраст, начинает самостоятельную судебную практику. Он разбирает различные жалобы, решает споры, вершит суд. Благодаря своей находчивости, остроумию, справедливости молодой судья становится известен по всей округе. Таттимбет всю жизнь боролся за благополучие своего народа, В 1855 году Таттимбет в составе казахской делегации участвовал в церемонии коронования императора Александра II в Петербурге. Он так впечатлил столицу искусной игрой на домбре, что был удостоен серебряной медали. **Остановка «Песенная». Исполнение песни** Учитель исполняет песню «*Песня о домбре*». Эта красивая песня не вызывает у учащихся затруднений в исполнении, и они с удовольствием её исполнят. 	*Уч-ся слушают и разучивают песню в исполнении учителя.*	Дескриптор: 1.Умеют выразительно исполнять песню.	Портрет Таттимбета В.Видман «Песня о домбре»
Конец урока 7 мин.	**(Д, К) оценивание своей работы.** ?- Каким образом полученные сегодня знания пригодятся вам в жизни? По окончанию урока приклеить нотку, цвет которой показывает, с каким настроением вы уходите с урока. Соответствие цветов настроению: красный – восторженное; оранжевый – радостное, теплое; желтый – светлое, приятное; зеленый – спокойное; синий - неудовлетворенное, грустное; фиолетовый – тревожное, напряженное; черный – упадок, уныние.	Рефлексия: 1.Больше всего на уроке мне понравилось _____. 2.Сегодня я понял _____ 3.Сегодня я научился __ 4.Сегодняшний урок показал мне _____.	Учащиеся умеют: демонстрировать знания своего кругозора; анализировать прослушанное музыкальное произведение; умеют высказывать собственное мнение в ходе прослушивания и обсуждения; делать вывод по изученному материалу.	Нотный стан с нотами соответствующего цвета красного, оранжевого, жёлтого, зелёного, синего, фиолетового, чёрного. Карточки

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ҚЫЗЫҒУШЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

Муханбетова Кундыз Мунсызбаевна

Ақтөбе қаласы №21 «Кәусар бұлақ» бөбекжай балабақшасы музыка жетекшісі

Музыка балаға оның ерте даму кезеңдерінен бастап әсер етеді. Сондықтан да ерте балалық шақта осы музыкалық байланысты үзбеу керек және баланың музыкалық қабілеттерін дамытуға барынша күш жұмсау керек.

Баланы музыкалық дамыту табиғи түрде және мәжбүрсіз жүзеге асырылуы керек, яғни ойын формасында. Ойын - мектепке дейінгі жастағы балаларға арналған қызметтің негізгі түрі. Балалардың өзіндік музыкалық қызметін дамытудың маңызды құралдарының бірі - музыкалық дидактикалық ойындар болып табылады.

Музыкалық дидактикалық ойындардың бірнеше түрлері бар:

1.Дыбыс биіктігін естуге арналған музыкалық – дидактикалық ойындар

2.Ырғақ сезімдерін дамытуға арналған ойындар.

3.Диатоникалық естуге арналған ойындар.

4.Тембрлік естуге арналған ойындар.

5.Есте сақтау және естуге арналған ойындар.

6.Музыкалық бейнені, қиял мен шығармашылық қабілеттерін ажыратуға арналған ойындар.

Түрлі сипаттағы музыкамен байланысты музыкалық – ойындарды ойнағанда: байсалды, асықпай және көңілді, шаттанған көңілді жеткізуге талпындырады. Балалардың ой-өрісін, есте сақтау, қабылдау, орындаушылық қабілеттерін арттырады және де музыкаға деген қызығушылықтарын оятады.

Музыка сабағында музыкалық дидактикалық ойындарды қолданудың мәні өте зор. Әнді орындағанда ойнап айтуға болады. Мысалы, екінші сәби топтарында әнді тірек сызба арқылы және де әнге сәйкес қимыл-қозғалыстар жасап орындауға болады, осы сәтте балалардың ой-өрісі дамып әнді тез жаттап алуларына мүмкіндік тудырады. Осы музыкалық дидактикалық ойындарды ән-күй сабағында, топта, серуенде, үйде ойнауға болады.

Үш гүл. *Әуеннің көңіл күйін ажыратып білу қабілетін дамытуға арналған дидактикалық ойын.*

Көрнекілік: картоннан жасалынған үш гүл (гүлдің ортасында көңілді, көңілсіз және ұйықтап жатқан «тұлғаның» суреті салынған), әуеннің үш көңіл күйін көрсетіп жатады.

1. Жәй әуен, Көңілсіз әуен, Көңілді әуен

Гүлдердің орына үш күннің көзін немесе үш бұлтты істеп алуға болады.

Таратылатыны: Әр балаға әуеннің көңіл күйін білдірітен бір гүлден беріледі.

Ойын шарты:

1. Музыка жетекшісі музыкалық шығарманы ойнайды. Бір бала шығып әуеннің көңіл күйіне сай гүлді алып шығады. Егер де балаға музыкалық шығарма таныс болса, ол бала шығарманы атын және де композиторын атайды.

2. Әр баланың алдында үш гүл жатады. Музыка жетекшісі музыкалық шығараманы ойнайды да балалар әуеннің көңіл күйін ажыратып әуенге сай гүлді алып шығады.

«Сыңарыңды тап!» ойынында балалар сурет көреді,ойлайды белгілі бір қасиеттеріне қарай заттың сыңарын табады.

Яғни өмірде көп нәрсенің сыңары болатынын түсінеді.

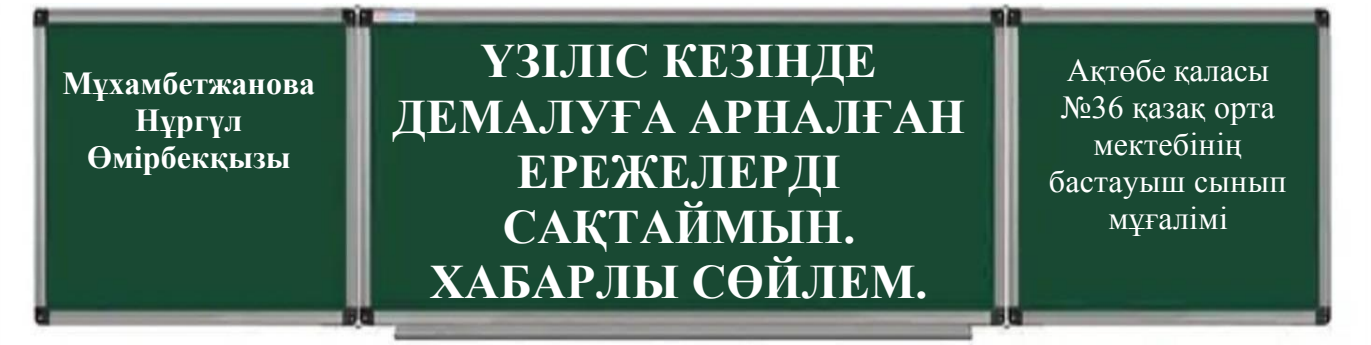
Музыкалық үйшік. Педагог үйшікті көрсетіп, онда әртүрлі аспапта ойнайтын музыканттар тұратынын айтады. Ойын шарты: Педагог жабылғыштың артында тұрып музыкалық аспапта ойнап әндетеді. Аспап үнін таныған бала аспаптардың суреті бар карточканың сәйкесін алып, үйдің бір бос әйнегін жабады. Осылайша барлық терезелер талын жабылуы керек.

Мақсаты: Аспаптардың тембрін ажырата білу.

Ырғақты лото. Нотаның ұзындығын ажырату. Ойын шарты: Көрнекті құралға орнатылған ноталар бойынша, қай кезде қысқа, қай кезде ұзын нота келетінін ажыратып, сол әуенді шапалақпен орындап беру.

Қатты және ақырын әуен. Ойын шарты: Пьеса ойналады. Балалар оның көңілді, ойнақы мінезін анықтайды. Осы пьесада музыка қалай өзгергенін айтады. (қатайды ма?, ақырындады ма?) Пьеса қайта ойнағанда осы көрнекті құрал арқылы музыканың мінезінің өзгерісін, яғни музыка баяу болса ашық түсті төртбұрыштыны, біраз қаттырақ болса, - қоюлау боялған төртбұрыштыны қояды. Балалар тапсырманың дұрыс орындалуын бағалап, қателік болса түзетеді.

Қорыта айтқанда, ойын - баланың жан серігі. Ойын сырттай қарағанда ешқандай қиындығы жоқ, оп-оңай көрінуі мүмкін. Ал, іс-жүзінде бала ойынға қатысу үшін басқалармен тіл табысып, өзінің ойлаған ойын іске асыру оңай емес. Баланың рухани жетілуі мен табиғи өсуінің, денесін дамуы мен ой дүниесінің өркен жаюы ойынға тікелей тәуелді.

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	2.1.3.1 - күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысу 2.3.7.1 сөйлем түрлерін айтылу мақсатына сәйкес тыныс белгілерін (нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі) қою
Сабақтың мақсаты	• Күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап, диалогке қатысады • Сөйлем түрлерінің айтылу мақсатына сәйкес тыныс белгілерін (**нүкте,** сұрақ белгісі, леп белгісі) қолданады
Құндылықты дарыту	*«Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясы бойынша , қоғамдағы бірлікке,* оқушылар арасындағы достық сыйластық қарым –қатынасы сақтай білуге тәрбилелеу. Жақсы мен жаманды ажырата білуге тәрбиелеу

Сабақтың барысы

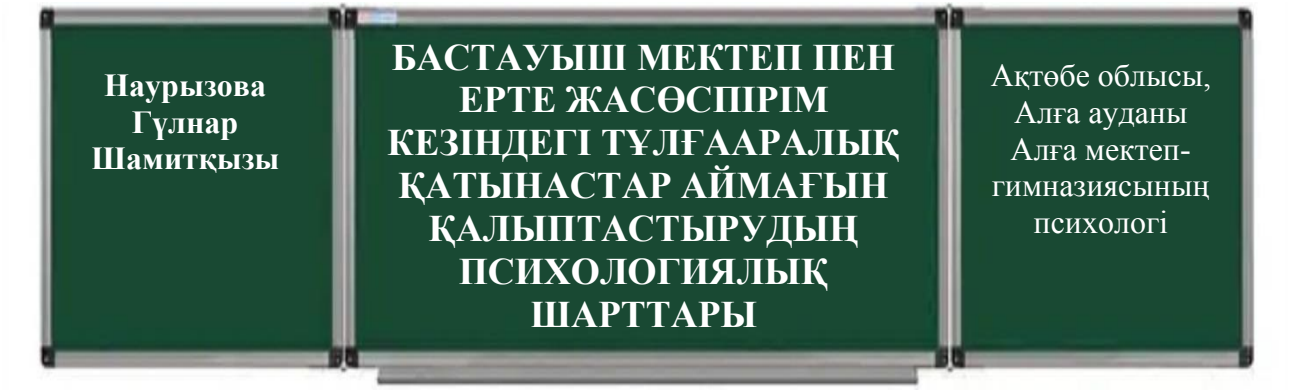
Сабақтың кезең уақыт	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақ тың басы	**Психологиялық ахуал қалыптастыру**. Оқушылар ортаға	Оқушылар сұраққа жауап	Бағалау лайк арқылы	Психоло гиялық

5 мин	шеңберге тұрып: Қуанамын мен де, Қуанасың сен де! Қуанайық достарым, Арайлап атқан әр күнге! Оқып, білім аламыз, Біздер зерек баламыз. Қазақ тілі пәнінде, Тапқыр, алғыр боламыз! **Топқа бөлу (смайликтер арқылы).** 1-топ, 2-топ, 3-топ, 4-топ. Сабақта бір-бірімізді сыйлаймыз, тыңдаймыз! Уақытты үнемдейміз! Нақты, дәл жауап береміз! Сабақта өзіміздің шапшаңдығымызды, тапқырлығымызды көрсетеміз! Сабаққа белсене қатысып, жақсы баға аламыз! **Өткен сабаққа шолу:** «Хабарлы сөйлем» сөзінің артына сұрақтар жасыру. **Х**- Дыбыстар нешеге бөлінеді? **А**- Қазақ тілінде неше әріп бар? **Б**- Сөйлем дегеніміз? **А**-Дауыссыз дыбыстар нешеге бөлінеді? (қатаң, ұяң, үнді) **Р**- Диалог деген не? **Л**- Мәтін дегеніміз не? **Ы**- Дауысты дыбыстар нешеге бөлінеді? (жуан, жіңішке). **С**-Мәтіннің қандай түрлері бар? **Ө**- Сөйлемнің соңына қандай тыныс белгілер қойылады? **Й- Сөйлем** нелерден құралады? **Л- «Керемет» сөзінде неше буын бар?** **Е- «У» дыбысы қай кезде дауысты болады?** **М- Тақырып дегеніміз не?**	береді, жұмысты берілген түріне қарай орындайды. Сұрақтарға жауап береді.	өтеді. Оқушының парақшасына лайк басып отырамын.	ахуал. Алдыңғы білімді еске түсірутапсырмалары. Презентация
Сабақтың ортасы 10 мин	**Оқу мақсатын таныстырамын. 29-тапсырма. ЖЖ.** Оқушылардың мәтінді нақышына келтіріп мәнерлеп, түсініп оқуына басшылық жасалады. Мәтіннің мазмұнын айтып, негізгі ойды анықтайды Жеке жұмыс жасап, оқулықта берілген сұрақтарға жауап береді. Үзіліс кезінде демалуға арналған ережелер құрас-	Мәтінді түсініп оқып, үзіліс кезіндегі демалу ережесін құрастырады	**Бағалау критерийі:** Күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөйлеу мәдениетін сақтап,	Семантикалық карта

<table>
<tr>
<td></td>
<td>тырады. Оқушыларға карточка таратылады.
<table>
<tr><td></td><td>дұрыс</td><td>бұрыс</td></tr>
<tr><td>Үзіліс кезінде басқа оқушының мазасын алмау</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Үзіліс кезінде сыныпта жүгіру</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Басқа біреудің затын рұқсатсыз алу</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Достарыңды кемсітіп,көңіліне тиетін сөз айтпау</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Жүрген жеріне түкіріп, ластамау керек</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Бір-бірімен жағаласып, төбелесу керек.</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Үлкендерді сыйлап, кішіге қамқор болу керек.</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Үзіліс кезінде өмір қауіпсіздігі ережесін сақтамау.</td><td></td><td></td></tr>
</table>
Әр топтан 2 оқушы шығып оқиды.</td>
<td></td>
<td>диалогке қатысады
Дескриптор
–мәтінді мәнерлеп, түсініп оқиды; 2балл
–мәтіннің мазмұнын баяндайды;1 балл
–негізгі ойды анықтайды;1 балл
–оқулықта берілген сұрақтарға жауап береді;1 балл
–үзіліс кезінде демалуға арнал-ған ереже құрастырады.1 балл
Бағалау лайк арқылы өтеді.</td>
<td></td>
</tr>
<tr>
<td>10 мин</td>
<td>Дәптермен жұмыс. Көркем жазу Х х Хат 30 – жаттығу. Сөйлемдерді көшіріп жазады. Сөйлем соңындағы тыныс белгілеріне назар аударып, қандай қызмет атқарып тұрғаны жөнінде өздеріне қорытынды жасатылады.
31- жаттығу.

Жұптық жұмыс. Оқушылар 1,3,4 сурет бойынша үзіліс кезінде демалуға арналған ереже құрастырады.</td>
<td>Сөйлемдерді тыныс белгілерге назар аудара отырып, көшіріп жазады.</td>
<td>Бағалау критерийі:
Сөйлем түрлерінің айтылу мақсатына сәйкес тыныс белгілерін (нүкте, сұрақ белгісі, леп белгісі) қолданады
Дескриптор - сөйлемді көшіріп жазады 2 балл
-тыныс белгісіне назар аударады2 балл
Бағалау лайк арқылы өтеді.</td>
<td>Оқулық, дәптер

Колонка ноутбук</td>
</tr>
<tr>
<td>5 мин мин</td>
<td>Сергіту сәті: Видеоролик.</td>
<td></td>
<td>Жарайсыңдар!</td>
<td></td>
</tr>
</table>

10 мин	**Топтық жұмыс.** Топпен жұмыс жасау үшін топтық ережелерді сақтау керек. Ал, қандай ереже бар? 1.Тыңдай білеміз. 2.Ұйымшыл болу 3.Қол көтеру 4.Бір-бірімізге көмек беру. 1-топ. «Суреттер сөйлейді» әдісі арқылы хабарлы сөйлем құрастыру. 2-топ. Берілген сөздерден хабарлы сөйлем құрастыру. 3-топ.Берілген сөйлемдерден хабарлы сөйлемді тауып, неліктен хабарлы сөйлем екенін дәлелдеңдер. 4-топ. Қорапқа зат салынады. Сол затты қатыстырып хабарлы сөйлем құрастыру.	Суретте үзіліс кезінде өзін жақсы ұстаған бала және қай бала өз тәртібін өзгерту керектігін анықтап, ойын дәлелдейді.	Бағалау лайк арқылы өтеді. Оқушының парақшасын а лайк басып отырамын.	Оқулық дәптер
Сабақтық соңы 5-мин	**Сабақты бекіту .** **Кері байланыс** **-Бүгінгі сабақта не ұнады?** **-Сабақтан қандай ой түйдің?** **-Бүгінгі сабақтан алған білімің үшін өзіңе қандай баға бересің?** **Рефлексия:**	Сабақтан алған жаңа ақпаратты, өзі білетін ақпаратты, әлі де талқылауды қажет ететін мәліметті жазады. Жинаған лайктары бойынша белгілерді қолдарымен көрсетеді.	Бағалау лайк арқылы өтеді. Оқушының парақшасына лайк басып отырамын. ҚБ қойылады.	

Қазіргі уақытта тұлғааралық қарым-қатынас адам тұрмысының қажетті жағдай болып келеді, яғни ол адамдағы кейбір психикалық функция немесе психикалық процесс, психикалық қасиеттердің бөлігі, тұлғаның маңызды құрылымы. Қарым-қатынас – бұл адамдардың өзара әрекеттесуі және өзара түсінушілік болып табылады. Сондықтан, қарым-қатынас мәселесі баланың әлеуметтік ортаға кіру процесін реттейтін негізгі мәселелелердің бірі болып табылады.

Адамның бала кезінен бастап жаңа әлеуметтік жағдай баланың өмір жағдайын қиындатады және ол үшін стрессогенді болып табылады.

Баланың мектеп өміріне ауысуында оның өміріне мынадай өзгерістерге ұшырайды:

1. Өмірдің қаталырақ тәртібі: ерте тұру, қоңырау соғылғанда жұмысты бастау, сабақта тыныш отыру, жан-жаққа қарамау және т.б.

2. Қарым-қатынастың арнайы стилі: мұғалім ережелердің орындалуын қатаң талап ететін, оқушының әрбір әрекетін қадғалайтын адам ретінде болады.

3. Мектепте жұмыс әдісіне, берілген әдісті саналы түрде орнидауына үлкен көңіл бөледі. Бала бұрыннан бастап отырып, тұруды үйренсе де мектепте партаға қалай дұрыс отыру, орнынан тұру, қолына қаламсап ұстау керектігін үйретеді.

Төменгі сыныпта балалар үшін әлеуметтік қарым-қатынастың екі аймағы болады, олар: «бала-үлкендер», «бала-балалар». Бұл жағдайлар ойын және оқу іс-әрекетімен байланысты. Ойын нәтижелері баланың ата-анасымен арасындағы қарым-қатынасын бұзбайды, балалардың ұжымның арасында болатын қарым-қатынас оларды жан-жақты тану көмегін тигізеді. Бұл қарым-қатынастар бір-бірімен паралелді жүреді және олар иерархиялық байланыстармен орнатылмаған. Баланың жан-жақты дамуы отбасы ішіндегі үйлесімділікке тәуелді болады.

Қарым-қатынас процесінде адамдар арасындағы қоғамдық байланыстар жүзеге асады. Қазіргі қоғамда қарым-қатынастың әлеуметтік функциясын теориялық жағынан екі категорияға бөлуге болады: әлеуметтік – тұтас қоғам немесе олардың бөлек топтарының қажеттіліктерін әсерлесу процесінде қанағаттандыруға негізделген; әлеуметтік-психологиялық – қоғам мүшелері бөлек тұлғалардың қажеттіліктерімен байланысты.

Қарым - қатынастың жоқтығы баланың дамуына үлкен әсер етеді. Ол оның танымдық іс - әрекеті, тілі, қалыпты көрсеткіштен қалып қояды. Қоршаған адамдармен қарым - қатынасында қиындық туады. Егер бала селқос болып өссе, ересектер оған үйрену обьектісі бола алмайды. Жеке қарым - қатынасқа ғана, балада пайда болатын басқаға керек екенін түйсіну, қауіпсіздік сезімнің тууы, өмірлік тонустың жоғарлауы өз - өзіне сенімділігінің қажетті шарты болады.

Қарым - қатынас мазмұны қабылданушы оқиға шегінен шығып жететін, қарым - қатынас оқиғадан тыс деп аталынады. Ол тек қана тілдік формада жүзеге асуы мүмкін. Мысалы, жай ғана ойыншықтармен ойнау жеткіліксіз. Мектептегі төменгі сынып оқушыларының, көрмегені туралы әңгімелер, оның әлем туралы көзқарасын кеңейту қажет.

Көптеген ғалымдар достық қарым-қатынас кезінде табысқа қол жеткізуіне баланың жекелеген ерекшеліктері маңызды дейді. Негізінен ол ерекшеліктер баланың достарымен қарым-қатынас кезіндегі стилін көрсетеді. Олар мейірімділік, көңіл аудару, сабырлылық және ойындарды ойнай алуда мықты болу.

Эксперименттік жұмыстарда топтық қарым-қатынас жүйесіндегі баланың сандық жағдайы социометрлік статуста көрсетілген топтың мүшелерінің қарым-қатынасы қалаудан туатыны да айтылады. Социометрлік статустың жоғары болуы баланың өзімен қатарлас балалардың арасында беделді және атақты екенін көрсетеді.

Атақты бала дегеніміз басқа балалар онымен ынтамен араласады деген сөз. Оған басқаларға қарағанда қаратпа сөздерді жиі айтылады, оның барлық үсынысын құптайды немесе жауап береді. Ол баланы бәрі жақсы таниды, оның өмірі туралы бір-біріне айтып береді.

Оның қолынан келетін шеберлігі туралы бір-біріне әңгімелеп, ерекшеліктерін бағалайды. Оны тек жақсы амалдар ғана істей алады деп ойлайды. Топтың статустық құрылымы балаларды жағдайы жақсы немесе жағдайы төмен деген статусті позициялармен кішкентай топтарға бөледі. Бұл жағдай да психологтардың зерттеу обьектісі болып отыр.

Коммуникативті қабілетті қалыптастырудың тағы бір шарты ретінде мектеп жағдайында оқушылардың арасындағы қатынасты жағымды етіп жасай білу керек. Ол жалпы алғанда мұғалімнің мойнында болып табылады. Балалар арасындағы

жағымды өзара қатынастың қалыптасуы мектептің маңызды міндеттерінің бірі болып табылады.

Жағымды қатынастың белгілері баланың сыныптастарына деген қызығушылығын оятады, ал жағымды эмоционалды ахуал топтағы баланың жағдайын жақсартады. Оқушының мектепке келген алғашқы күндерінен бастап, ол достарының ортасында болады, олардың арасындағы байланысты жағымды ұйымдастырған жөн.

Үлкендердің еркелетуіне, құптауына, мақтауына лайық болу тілегі баланың мінез-құлқының негізгі тұтқаларының бірі болып саналады. Мектептегі балалық шақта намыс, өзін таныту мотивтері дамиды. Олардың шығар жолы-ерте сәбилік шақпен мектепке дейінгі шақтың шегінде пайда болатын өзін-өзі адамдардан бөлу, үлкендерге мінез-құлық үлгісі ретінде қарау. Өзін танытуға тырысу белгілерінің бірі-ойындарда басты рольдерді орындауға балалардың дәмеленуі.

Бақылаулар көрсеткіштеріндегідей мектептегі күнделікті өмірде балаларда эмоционалды жағымсыз жағдайларды туындатады. Ол жағымсыз эмоцияны туындататын себептерге мыналар тән:

а) кездейсоқ жағдайлар;

б) физиологиялық ауыртпалық;

в) сәтсіздік;

г) достармен әрекетте қызығушылықтың сәйкес келмеуі. Мұндай жағдайлар күтпеген мезгілде болады, бұларға кездейсоқтық, мүмкін жағдайлардың нәтижесін ескермеу, жолдасының қызығушылығы мен күйін ескермеу т.с.с. жағдайлар әсер етеді. Кейбір балалар жоғарыдағы жағдайларды жөндеуде белсенділік көрсетеді: кейбіреулері адекватты әрекет жасайды да, ал келесілері - адекватты емес әрекет жасайды.

Қарым-қатынас пен іс-әрекетте жинақталған тәжірибелердің негізінде жеткіншектер мен жасөспірімдерде әлеуметтік-өнегелік өзіндік бағалау қалыптасады. Өзінің мүмкіндігіне сәйкес келмейтін ауыр эмоциялық күйлер адекватты емес аффектілер деп аталады, ол агрессияның тууын жеделдетеді. Осы адекватты емес аффектілер жеткіншектерді өкпелегіш, агрессиялы жасайды. Сондықтан да мұндай аффектілі күйлер жеткіншектердің тұлғалық дамуы үшін қауіпті болып табылады.

Жеткіншектер үлкендердің рөлін тез алғысы келеді, оған бала сияқты қарым-қатынас жасау ұнамайды, өздеріне шынай құрмет, сыйластық қатынас көрсетуді талап етеді. Жеткіншектердегі үлкеюі сезімі, тұлғаның жаңа құрылымдары өзіндік сана сезімдермен тығыз байланысты. Осының бәрі ата-ана мен ересектердің тәуелділік фонында өтеді, сөйтіп жеткіншектер әлеуметтік қауқарсыз, құқықсыз болады. Осы кезеңде өзіндік сана сезімдердің қызу дамуы өтеді, жеткіншек өзінің меншікті бағалауына бағдар жасайды.

Бұл жастың негізгі жаңа қалыптасуы қарым-қатынастың кеңеюі салдарынан өзіндік сананың өсуі ата-анамен, үлкендермен, құрдастарымен қатынастарының күрделене түсуі болып табылады. Жеткіншектің дамуындағы өзіндік санасы біршама тұрақты, өзіндік бағалауға және анықталған талаптану деңгейіне әкеледі. Олардың көптеген әр түрлі іс-әрекеттерге қатысатыны белгілі. Бірақ өмір немесе іс-әрекет тұтастай реттелмейді. Тек олардың жеке түрлерімен механикалық түрде болады. А.Н.Леонтьевтің пікірі бойынша, іс-әрекеттің бір түрлері берілген сатыда жетекші немесе маңызды, ал басқа түрлері алдағы дамуынан онша маңызды емес .

Психологияда ең күрделі мәселелердің бірі – ол адамның қарым-қатынасқа түсе алмауы. В.А. Кан-Калик қарым-қатынас қиындығын қандай да бір «психологиялық күрес» деп атайды, олар қарым-қатынас жасауға және субъектінің әрекет етуіне кері әсер етеді.

А.К. Маркова қиындық әрекеттің, қарым-қатынастың үзіліс формасы есебінде анықтайды. Қиындықтардың бірнеше функциясы бар. Қиындықтың позитивті функциясы 2 мағынаға ие:

1) индикаторлы (тыңдарманның назарын өзіне аударту);

2) жүйелендіретін, мобилизациялайтын тәжірибе жинақтауда, қиындықтарды жеңуде және оларды анализдеу кезіндегі әрекет ету активизациясы. Сонымен қатар

А.К. Маркова 2 мағынаға ие қиындықтың негативті жақ функциясын да бекітеді.

а) ұстамды – қиындықты жеңуде белгілі бір шарттың болмауы немесе өзіне қанағаттанбау;

б) деструктивті – ол қарым-қатынастың тоқталуына, одан кетуіне алып келеді.

Қазіргі таңда қарым-қатынас «күресі» немесе «қиындығы» әр түрлі бағыттар бойынша қарастырылуда. Ал жалпы психология тұрғысынан олар эмоционалды, когнитивті, тактика есебіне классификацияланады.

Егер кіші жасөспірімді білім және мінез-құлық туралы сұрақтар қызықтырса, үлкен жасөспірімді тұлғалық қарым-қатынасқа, индивидуалдылықтың дамуына тән сұрақтар қызықтыра бастайды. Өз ортасында бір-бірімен әрекет ете отырып, жасөспірімдер өзіне және құрбыларына деген рефлексияға үйренеді. Қарым-қатынастың жақын болғандығы соншалық, балалар сабақ, үй тірлігін мүлдем естен шығарып алады. Бұл кезеңде балалар ата-анаға көп бағына бермейді, өз істерін, жоспарларын, сырларын ол енді ата-анаға емес, өзі достасып жүрген құрбысына айтады, соған ғана сенім артатын болады. Құрбыларымен қарым-қатынас жасауда жасөспірім өз тұлғасын қалыптастыруға, қарым-қатынаста өз мүмкіндіктері мен қабілеттерін анықтауға тырысады. Бұл мақсаттарды жүзеге асыру үшін оған тек жеке еркіндік пен жауапкершілік қана қажет. Сонымен қатар ата-анаға байланысты жасөспірім жағымсыз ұстанымды да қамтиды

Менің көзқарасым бойынша, жасөспірімдік кезеңде ұйымдастыру, коммуникация секілді қасиеттердің дамуы өте маңызды рөл атқарады. Жеткіншек кезеңде жасөспірімдер арасында қарым-қатынасқа деген қажеттіліктің жоғары екендігі байқалады. Сондықтан келешекте тұлғаның жан-жақты дамуы үшін, ең алдымен оны қарым-қатынасқа ерте кезден дағдыландыру керек.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Шеламова Г.М. Этикет делового общения. – М.: Издательский центр «Академия», 2014. – 187с

2.Гольдштейн Н., Мартин С., Чалдини Р. Психология убеждения. 50 доказанных способов быть убедительным.-СПб.-2013

3.Зайдл, Б. НЛП. Модели эффективного общения: пер. с нем. - 7-е изд., стер. - М.: Омега-Л, 2016.

Нұрсұлтанова Тоты Садірбайқызы

ҰЛТТЫҚ ОЙЫНДАРЫМЫЗ

Ақтөбе қаласы қаласы №36 қазақ орта мектебі бастауыш сынып мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	4.1.4.1.Сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды қолдану; 4.3.3.1.Шығармашылық жұмысын сызба, диафильм, презентация түрінде ұсыну;
Сабақтың мақсаты	***** сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды қолдана алады; * шығармашылық жұмысын сызба, диафильм, презентация түрінде ұсына алады.
Бағалау критерийлері	* Сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды

	қолданды,шығармашылық жұмысын сызба, диафильм, презентация түрінде ұсына алады; * Сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды қолданды,шығармашылық жұмысын сызба, диафильм, презентация түрінде ұсына алады,салыстырады. * Сөйлеу барысында мақал-мәтелдерді, өлең жолдарын, нақыл сөздерді, шешендік сөздерді және вербалды емес тілдік құралдарды қолданды,шығармашылық жұмысын сызба, диафильм, презентация түрінде ұсына алады,салыстырады,байланыстырып айта алады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыты	Мұғалімнің іс- әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру бөлімі **3 минут** **5 минут**	Ұйымдастыру **Аттар шауып барады** (қолдарын сандарына шапалақтау) **Алда бір кедергі** (алақанды бір-біріне бір рет соғу) **Аттар шауып барады** (қолдарын сандарына шапалақтау) **Алда екі кедергі** (алақанды бір-біріне екі рет соғу) **Аттар шауып барады** (қолдарын сандарына шапалақтау) **Шөппен шауып барады** (алақандарын бір-біріне үйкелеу) **Аттар судан өтті** (ауыздарына ауа толтырып, ұрттарын саусақтарымен ұру) **Аттар шауып барады** (қолдарын сандарына шапалақтау) Үй тапсырмасын сұрау «Жалауша» әдісі 3 түсті асықтар арқылы 3 топқа бөлінеді 1-топ: Көкпар 2-топ: Алтыбақан 3топ: Тоғызқұмалақ Таратпа қағаздарды оқу арқылы сабақтың тақырыбын ашады. -Жалаушаны беру арқылы ұлттық ойын түрлерін айтады. *(қыз қуу, аударыспақ, ақсүйек, асық, тоғызқұмалақ, ақсерек, соқыр теке, теңге ілу, бәйге, көкпар, қазақ күресі, арқан тартыс, жамбы ату, хан талапай, сақина салмақ , қол күресі, алтыбақан , тақия тастамақ, бестас)* Жасанды интеллект арқылы «Ұлттық ойын деген не?» тақырыпты ашу (*Ұлттық ойындарымыз балаларға тәрбиелік мәнімен, дене бітімінің әсем*	Оқушылар сәлемдеседі. *қолдарын сандарына шапалақтайды *алақанды бір-біріне бір рет соғу *алақандарын бір-біріне үйкелейді *ауыздарына ауа толтырып, ұрттарын саусақтарымен ұрады Сұрақтарды бір-біріне лақтырып, жауап береді. Топқа бөлініп отырады ұлттық ойын түрлерін айтады Сабақтың тақырыбы мен мақсатымен танысады. Әр топтан жеке жауап береді.	«Білімді оқушылар көп» «Зерек екендеріңді көрсеттің дер» «Керемет жауаптар берілді»	Үлестірмелі парақшалар Суреттер А3 форматты қағаздар, түрлі түсті маркерлер Оқулық 104-106 бет Додокаэдр жалауша Видео

	де сымбатты болып бітуге пайдасы зор. Ұлттық ойындар арқылы халқымыздың тарихын, мәдениетін біліміз. Ұлттық ойынның шығу тарихына шолу жасауда көңіл аударатынымыз ол еңбекпен, өнермен, қоршаған ортамен тығыз байланыста)			
Сабақтың ортасы **15 минут** **15 минут**	**Мағынаны тану. Топтық жұмыс**. **«Бірлесіп орында » әдісі.** **«Көкпар» тобы** «Артық сөзді тап» берілген парақшаға тек ұлттық ойындарды жабыстырып шығады *(бес тас, қыз қуу, алтыбақан , ақсүйек, орамал тастау)* **«Алтыбақан» тобы** сурет бойынша спорттық ойындарды ажыратып жабыстырады *(көкпар, аударыспақ, бәйге)* **«Тоғызқұмалақ» тобы** Суреттегі ойын атауларын атаңдар. Қай ұлттық ойындардан спорттық жарыс өткізіледі*? (Күрес)* **Дескриптор:** 1.Берілген парақшаға тек ұлттық ойындарды жабыстырып шыға алады; 2. Сурет бойынша спорттық ойындарды ажыратып жабыстыра алады; 3.Суреттегі ойын атауларын атай алады; Мәтінді тізбектей оқыту **«Таныс, түсін, көрсет» әдісі** «Орамал тастау», «Хан» ойынының шартымен мұқият таныс болыңдар. Қалай ойналатынын таныстыр, түсіндір. Балалар отаға шығып жұптасып *«Орамал тастау» ойынын ойнайды* **Сергіту «Қара жорға» биі** **Ұжымдық жұмыс** **«Ой,пікір» әдісі** Асық ойнап көрдің бе? «Хан» ойыны ертедегі ұлттық ойын екенін қалай дәлелдер едің? Қазір кезде не себепті асық ойындары сирек ойналады деп ойлайсың?Себебін түсіндір Иіру, ату, көздеуді ым –ишара, қимылмен көрсет. **Білгенге маржан** **Асық атаулары** Сақа –ұсақ асықтарды ату үшін таңдалған, қорғасын құйылған, салмақты, ірі асық Топай –сиырдың асығы	Әр топ өздеріне берілген тапсырмаларды орындайды. Ортаға қойылған суреттерді ажыратып, өз парақтарына жабыстырады «Орамал тастау», «Хан» ойынының шартымен мұқият танысады. Қалай ойналатынын таныстырып, түсіндіреді. Асық туралы ойын айтады,	**Бағалау критерийлері** **Бағалау критерийлері** **Бағалау критерийлері**	**кесте**

	Кеней – ұпайға тігілетін кішкентай асық Ешкімер –ешкінің асығы Қойлақ –қойдың асығы *«Білім шамы» әдісі* **(асықты алып келіп көрсету)** **Асықтың түсуіне қарай атаулары** **Алшы-** асықтың тәйкеге қарама-қарсы жағы яғни алшы тұруы **Тәйке**- асықтың алшыға қарама-қарсы жағы **Шік**-асықтың қуыс жағының жоғары қарап түсуі **Бүк-** асықтың дөңес жағының жоғары қарап түсуі **Оңқа** – асықтың ашасы мен мұртша жағы төмен қарап түсуі немесе тік тұрып қалуы **Шоңқа-** асықтың омпаға қарсы жағымен тік түсуі. **Дескриптор**: 1. «Орамал тастау» ойынының шартын түсіндіре алады; 2. «Хан» ойынының шартын түсіндіре алады; 3. Қазір кезде не себепті асық ойындары сирек ойналатын айта алады,себебін түсіндіре алады; 4 Иіру, ату, көздеуді ым –ишара, қимылмен көрсете алады. **«Өзің жасап көр» айдары** Қазақтың ұлттық ойын түрін ата... Өздері ұнатқан бір ұлттық ойынға таныстырылым жасау	«Хан» ойыны туралы дәлелдер келтіріп ойын айтады.Асық ойынының қазіргі кездегі маңыздылығы туралы пікірін айтады,себебін түсіндіреді Иіру, ату, көздеуді ым –ишара, қимылмен көрсетеді		
5 минут	**«Интервью» әдісі** 1.Бүгінгі сабақтан өзіңе қажет қандай ақпарат алдың? 2.Алған ақпараттарың туралы ары қарай білгің келе ме? 3.Не қиын болды? 4.Не оңай болды? Өз ойларын стикерге жазып тақтаға жапсырады	Сұрақтарға жауап береді	«Басбармақ» әдісі	
2 минут	Үйге тапсырма: Оқулық. –бет. Отбасындағы үлкендерден ойнаған ойындары туралы сұхбат алып, кесте түрінде жаз.			

.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Новикова Марина Николаевна

ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ КОЛЛЕКТИВНОГО ТВОРЧЕСТВА, КАК СРЕДСТВА ФОРМИРОВАНИЯ МЫШЛЕНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Учитель начальных классов
КГУ «Гимназия №17» г.Актобе

С переходом на новы этап содержания образования меняются технологии, методы и приёмы работы со школьниками, а также структура урока, что требует развития «спящих» параметров мыслительной деятельности, таких, как гибкость и практичность, оригинальность, целенаправленность, последовательность.

Национальный проект «Качественное образование «Образованная нация» ставит перед собой основной целью повышение качества знаний обучающихся на всех уровнях образования. Творчески саморазвивающаяся личность, являясь объектом воспитательного и педагогического процесса, воспроизводит продукты инновационной деятельности, поддерживает активность, инициативность и самостоятельность, обеспечивая качество усваиваемого материала. Творческий потенциал личности, образование и наука становятся в современных условиях важнейшей ценностью, духовным достоянием государства, нации.

Исходя, из поставленных государственных задач была определена цель исследования, такая, как развитие мыслительных процессов младших школьников, выбрана технология коллективного творчества, как средства достижения поставленной цели. В задачах исследования определен вектор-это отбор методов и приемов совместной деятельности учителя и ученика.

Актуальность проблемы определена тем, что качество мыслительной деятельности и процент усваиваемого предметного материала на уроках зависит от технологии творческой подачи и творческой самостоятельности участия школьников в восприятии и осмыслении фактического материала.

Определимся в основных понятиях данного исследования.

Мышление и интеллект - близкие по содержанию термины. Оба термина выражают различные стороны одного и того же явления. Человек, наделенный интеллектом, способен к осуществлению процессов мышления. Мышление и интеллект всегда являлись отличительными чертами человека, ведь мы называем человека Homo sapiens - человек разумный.

Мышление - это способность человека рассуждать, представляющая собою процесс отражения объективной действительности в представлениях, суждениях, понятиях. Мышление вбирает в себя несколько параметров, такие, как темп, широта, глубина, критичность, гибкость, оригинальность, практичность, стройность, последовательность, целенаправленность, доказательность, пытливость, находчивость и остроумие. В этом исследовании предлагается инструментарий (методы и приемы) для формирования четырех, наиболее поддающихся становлению, в данной возрастной категории детей параметров мышления, таких, как целенаправленность,

последовательность, гибкость, практичность, оригинальность.

Приоритетные возможности мышления:

Во-первых, оно способно актуализироваться, быть реализованным в деятельности. Во-вторых, оно способно аккумулировать деятельность множества людей в целое как условие преемственного существования любого общества, то есть новые поколения наследуют знания, ценности, нормы, созданные в результате деятельности прошлых поколений.

В-третьих, оно объединяет все виды деятельности. В-четвертых, не исчезает и не уменьшается, а восполняется и увеличивается при его активном использовании.

Технология коллективного творчества- процесс и результат сотворения коллективом нового продукта на основе предыдущего опыта. Данная технология несет в себе огромный воспитательный потенциал. Прежде всего, по природе действий творчество побуждает к самоанализу и преодолению в себе каких-либо качеств, мешающих достижению цели и осознанному саморазвитию личностных свойств. Во- вторых творчество способствует накоплению опыта инновационной, созидательной деятельности.

В- третьих творчество последовательно расширяет и укрепляет ценностно-смысловые сферы личности. Развивает способности оценивать и самостоятельно выстраивать систему отношений к себе, окружающим, обществу.

Через внедрение технологии коллективного творчества планировалось повысить показатели гибкости и практичности, оригинальности и целенаправленности мыслительных процессов младших школьников. Исследование проводилось на базе Областной специализированной школы-лицея – интерната для одаренных детей ЛОРД с учащимися третьего класса. Были взяты входные данные по данным психологическим параметрам, затем после планомерной и системной работы с детьми проведены повторные тесты и сделаны выводы. В исследовательской практике использовались тесты на креативность мышления по Торренсу, определение креативности и преобладающего типа мышления по Дж. Брунеру, интеллектуальный тест Кеттелла.

Технология коллективного творчества в теоретической подаче разделена на четыре этапа. Это коллективное целеполагание, коллективное планирование, проведение дела, коллективный анализ. Данную технологию было принято решение применять не только в подготовке воспитательных мероприятий, но и в познавательной направлении, на уроках.

Этапы данной технологии были переработаны соответственно с личностно-ориентированным подходом к делу. Так, например, на этапе коллективное целеполагание, предлагаемое дело – это потенциал личностного развития каждого ребенка. На этапе коллективного планирования акцент идет на индивидуальные взгляды, авторские идеи детей. На этапе проведения дела раскрываются возможности для личностного участия, проводится дело с учетом самоопределения ролей и жизненных позиций детей. на этапе коллективного анализа акцентируется значимость развития личности и пополнения знаний, где успех одного ведет за собой успех всего коллектива. В условиях такой системной работы укрепляются взаимоотношения между детьми, становится невозможным буллинг, растет процент формирования сопутствующих мышлению психологических параметров, таких, как память, внимание, речь.

Целенаправленность мышления - одна из главных характеристик мышления, наряду с беглостью и гибкостью, - отражает способность субъекта подчинять собственный процесс мышления определенной цели, настраивать его на решение конкретных задач.

Гибкость мышления- это скорость, умение эффективно переключаться с одной задачи на другую, способность увидеть проблемную ситуацию с нового ракурса, отказаться от привычек и стереотипов, предложить необычные решения.

Практичность мышления или аналитическое мышление.

Аналитическое мышление подразумевает поиск новой информации, её изучение и систематизацию, а также выводы, сделанные на основе полученных данных.

Оригинальность мышления представляет собой способность человека к выдвижению новых, необычных и неожиданных идей, которые существенно отличаются от уже известных, тривиальных, общепринятых.

Оригинальность мышления может проявляться в деятельности, общении, взаимодействии с другими людьми.

Предлагаю рассмотреть, каким же образом была выстроена система работы над формированием мыслительных процессов младших школьников через технологию коллективного творчества?

На уроках, используя парную и групповую формы работы, учащимся предлагалось познакомиться с методами обучения. Методы работы были отобраны не случайно, именно они векторно нацелены на развитие четырех запланированных параметров мышления. Отобранные методы: познавательные игры, демонстрация, иллюстрация, работа с книгой, учебная дискуссия, кроссворды, самооценка, наблюдение, практическая работа, проблемный,«Правка текста», «Если бы, да кабы», « В соавторстве с Далем», «Очепятки», « Неслучайная пара», « Обзови меня тихо по имени». Чтобы дети поняли, как работает метод, учитель выступал в роли координатора и наставника.

После знакомства с методами работы осуществлялось ранжирование методов по учебным дисциплинам, в зависимости от продуктивности. Так, например, методы « Правка текста», суть которого заключается в зачеркивании слов в тексте механическим путем, а затем замене данных слов синонимами, продуктивнее работает на уроках русского языка.

Также для уроков русского языка были отобраны еще несколько методов, такие, как «В соавторстве с Далем», где детям предлагается стать соавтором знаменитости и самостоятельно описать значение слова от простых слов к абстрактным. Метод « Обзови меня тихо по имени», где необходимо придумать новые названия предметам. Например, телефон – это говорильный аппарат или связник. Метод « Очепятки», где необходимо исправить в тексте все опечатки. Для уроков естествознания и познания мира отлично подходит метод

«Выступление на тему», суть которого заключается в трансляции функциональных знаний по данной теме. Учащимся предлагается за три минуты рассказать все, что они знают по обозначенному вопросу, без слов паразитов. Для данных уроков также подойдет метод «Неслучайная пара», где требуется связать два понятия, найти в них общее. Этот же метод замечательно работает на уроках математики в разделах «Плоские фигуры», «Объемные тела».

После знакомства с методами, были отобраны следующие приемы работы: музыка, театрализация, ситуация яркого пятна, группировка, домысливание, вопрос-размышление, лови ошибку, выдвижение гипотезы, свои примеры, вопросы к тексту, привлекательная цель, игра-тренинг, мозговой штурм, логические цепочки-схемы, реставратор, тест, кластер, показательный ответ, резюме, дерево творчества, сочини задачу, рекламный плакат и т.д.

Дальнейшая работа заключалась в распределении продуктивных методов и приемов для каждого учебного предмета с целью развития мыслительных процессов через коллективное творчество детей при помощи учителя. Рассмотрим примеры планирования работы по учебным предметам.

На уроке русского языка, тема: «Знакомство с дательным падежом» класс

был разделен на группы с помощью методического приема «Найди пару». На этапе целеполагание учитель вместе с учащимися с помощью метода «Мозговой штурм» определили цели данного урока. Дети генерировали идеи, что они хотят узнать о падеже, чему научиться.

Было определено, что учащиеся хотят выучить название падежа, познакомиться с вопросами и вспомогательными словами падежа, научиться правильно определять падеж, знать синтаксическую роль существительного в дательном падеже в предложении, знать окончания существительных в дательном падеже, чтобы при письме не делать ошибок (ориентирование на ФГ).

Учитель озвучил цели программы по данному уроку и предложил группам выбрать направления в работе, которые будут решать поставленные цели урока. Учащиеся с помощью учителя разделили обязанности групп и определились с задачей каждой группы.

Первая группа занималась вопросом, как запомнить падеж, вторая группа должна была изучить предлоги падежа и вспомогательные слова, третья группа готовилась по вопросам падежа, четвертая группа готовила тексты для работы с определением падежа существительных, обращая внимание на окончания, пятая группа занималась синтаксической ролью существительного в дательном падеже.

Для того, чтобы в технологии коллективного творчества учащиеся не только работали, генерируя идеи представления материала, но и при этом развивали мыслительные процессы, учитель приготовил перечень возможных методов и приемов, помогающих в этом, задача групп была выбрать наиболее подходящие для работы.

Каждой группе на парту была выдана информативная заготовка по дательному падежу и указана страница учебника, для дополнительной информации и умения работать с источником.

На данном уроке учитель выступает координатором познавательной активности и деятельности учащихся. По завершению работы с помощью метода « Ажурная пила» дети обмениваются информацией. В конце урока проходит рефлексия, где дети анализируют проделанную работу, выделяют успешные решения, ставят для себя новые задачи.

Что же было предложено группами, какие методы и приемы работы они выбрали?

Первая группа познакомила класс с названием падежа через ассоциацию. Дательный, значит давать, отобразив руку, на которой лежит кусочек дыни. Ранее, при изучении падежей учащимися была предложена идея присвоить каждому падежу свою цветную фишку, соответствующую цветам радуги, по-порядку на дательный падеж пришлась желтая фишка. Также данной группой была предложена игра «Угадай падеж», где в основе лежал прием теста Торренса, дорисуй предмет. Дети отобразили часть заглавной буквы, чтобы угадать сокращение падежа, необходимо было дополнить элемент.

Вторая группа занималась предлогами и выбрала метод Цицерона для запоминания. Они составили мини-предложение. Красная Шапочка пошла **к** бабушке **по** дороге. Мамонтенок плыл **к** маме **по** морю.

Третья группа представляла вопросы падежа и выбрала кластер, где наглядно, с помощью мультипликационных персонажей связали сюжет и вопросы для быстрого запоминания.

Четвертая группа отбирала тексты из предложенных, ее задача была выбрать текст с наибольшим количеством существительных в дательном падеже, оформить текст иллюстрацией к тексту. Иллюстративный ряд был предложен в виде карточек. Пятая группа раскрыла синтаксическую роль существительных в дательном падеже с помощью схем, дополнив наглядными рисунками.

После завершения метода «Ажурная пила» все представители групп имели четкое понятие, что такое дательный падеж и чем он отличается от других падежей.

Следует отметить, что подход к работам групп осуществлялся дифференцировано. Так, например, группе посильнее, досталось задание работы с текстом, группе, где было больше ребят с развитыми художественными способностями досталось творческое задание, ребятам послабее вопросы падежа.

Рефлексия проходила не только с рассуждениями о достижении поставленных целей. На рефлексивном поле дети отмечали фишками свои успехи, где процент положительных фишек был равен количеству учащихся в классе. Следует отметить, что не всегда дети в знакомстве с падежами выбирают именно эти методические приемы. Так, например, при знакомстве с родительным падежом, группа выбрала обозначение в разных средствах художественной выразительности. Они изобразили падежное сокращение фломастерами, мелками, вырезали его из цветной бумаги, насыпали изображение с помощью зерен, вылепили контуры обозначения родительного падежа.

При изучении всех падежей группы составляли ментальные карты для обобщения связей между падежами. Действия детей были слажены, от работы одного зависило количество интересных идей группы, от работы групп зависел общий успех класса. При этом у ребят развивались оригинальность, гибкость, практичность, целенаправленность мышления через технологию коллективного творчества.

Таким образом, исходя из результатов тестирования психологических параметров у учащихся, их сравнения в начале и в конце исследования, были сделаны **выводы** по исследовательской практике.

Технология коллективного творчества положительно влияет на развитие и формирование мышления младших школьников.

Список литературы

1. Гусейнов А.З. Современные проблемы современного педагогического творчества. учеб. пос.[Электронный ресурс].-Сумы:СГУ,с.478-482

2. Царева Н.П Социальное творчество современная интерпретация. учеб. пос.[Электронный ресурс].-Сумы: ЛГУ, с.164-165

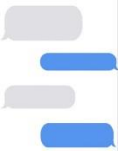
Нурмагамбетова Сымбат Абдулловна

Костанайская область, г. Костанай, ГУ «Общеобразовательная школа № 16 отдела образования города Костаная»

ОБРАЗОВАНИЕ УЛУСОВ НА ТЕРРИТОРИИ КАЗАХСТАНА. ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ВОПРОС: КАК ИЗМЕНИЛАСЬ ПОЛИТИЧЕСКАЯ КАРТА В РЕЗУЛЬТАТЕ ОБРАЗОВАНИЯ УЛУСОВ

Цели обучения:	6.1.1.2- обьяснять политические процессы в государствах XIII-XV вв	
Все ученики	Большинство учеников	Отдельные ученики
Работают в парах и индивидуально, в группах. Выделяют главное, осмысленно анализируют текст, выполняют задания опираясь на свои знания.	Хорошо работают в паре и индивидуально во время выполнения задания. Наблюдают за другими учащимися и принимают их размышления, строят с ними диалог.	Правильно излагают свои мысли, аргументируют свои ответы, опираясь на ранее полученные знания

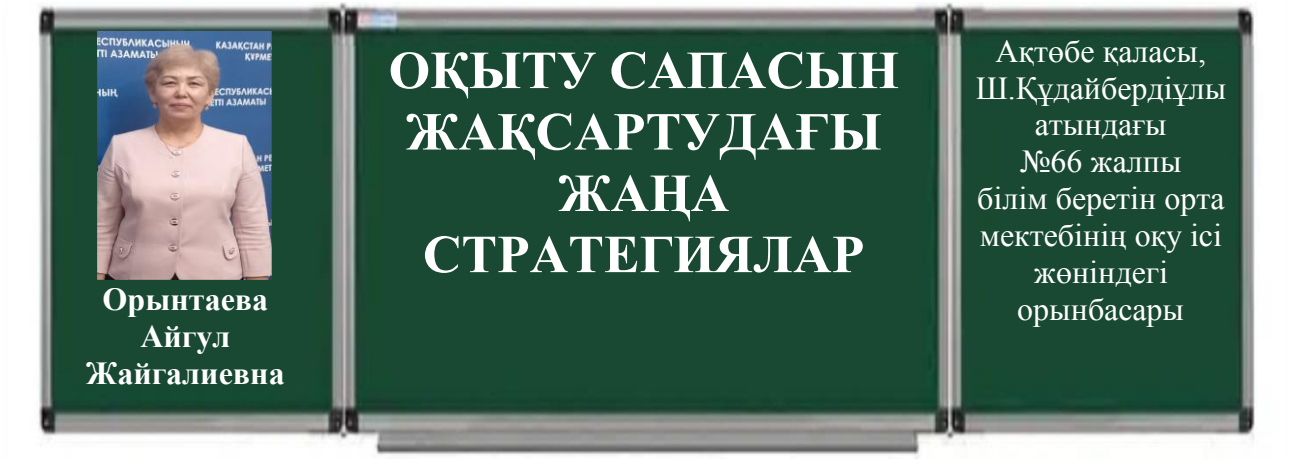
Время	Этапы урока	Что делает учитель?	Что делают ученики?	Оценивание	Используемые модули	Ресурсы
15 мин	Актуализация знаний	1. риветствие. Положительный психологический настрой. Деление на группы Метод Qaz math 1 группа 2 группа 3 группа 4 группа 2) Правила урока, озвучивание цели урока и формы работы (проверка домашней работы) **Индивидуальная работа** Фронтальный опрос метод додэкаэдр **Темучин, Курултай,Великая Яса, Тумен, Каракорум, Аймак, 1155, Янгикент, Имакия Индивидуальное Задание** ПОПС. На двух углах класса развесьте надписи «Монгольское нашествия повлияла положительно на народы Казахстана»/«Монгольское нашествия повлияла отрицательно на народы Казахстана» и попросите каждую	Ученики настраиваются на положительный настрой урока. Ученики берут билет и рассаживаются по группам Учитель подкидывает додэкаэдр звучит музыка и когда музыка останавливается ученик у кого оказался в руках додэкаэдр отвечает на вопрос по порядку	Формативное (самооценивание) **Дескриптор** - получают вопрос отвечают не него - закрепляют ранее полученные знания	Критическое мышление (вопросы, открытого и закрытого типа)	Оценочные листы телефон Деление группы интернет платформа Каз мач **Метод додэкаэдр** Метод попс

Осмысление	25 мин	Освоение нового, применение знаний	**Изучение нового материала** **Учитель подводит к теме урока беседуют. Вместе с учениками прописывают цели урока** **Работа по группам** **1 группа** По какому принципу шло разделение уделов монгольской империи? **2 группа** Определите и покажите на карте территоии старшего сына Чингис хана Джучи; **3 группа** Выявите охват земель Чагатая, Угедея и Тулей опираясь на карту; **4 группа** Определите какие улусы вошли в состав Казахстана. **Парная работа** **Метод Ватсап** **Задание** **Восстановить Переписку**	Ученики беседу рассуждают Ученики в группах анализируют новый материал, выписывают важные моменты выходят защищать у доски Ученики получают индивидуальные карточки на пару Записывают и наполняют свои задания	Самооценивание Формативное (взаимное оценивание) **Дескриптор** Описывают принцип согласно которому образовались улусы; Определяют территорию Джучи хана. Называют и показывают на карте земли, вошедшие в состав улусов Чагатая, Угедея и Тулей; -Выявляют улусы, вошедшие в состав Казахстана; Макс.балл 4 каждой группы **Дескриптор** определяют основные моменты анализируют события	Оценивание для обучения Критическое мышление Лидерство Диалогическое обучение Саморегулируемое обучение Формативное (взаимное оценивание) 1 группа оценивает 2 группу 2 группа оценивает 3 группу 3 группа оценивает 1 группу	**Метод «ГУГЛ»** **Метод ватсап**

РЕФЛЕКСИЯ	3 мин	Анализ урока, домашнее задание	Закрепление Колесо Фортуны 1.В конце 12-н.13 вв на территории монголии образовалось крупное кочевое государство под властью? Темучина 2. Чингисхан родился примерно в каком году? В 1155 г 3. К 1224 г Чингисхан распространил свою власть от Амура на востоке до? Амударьи на западе 4.Земли которые разделил Чингисхан среди сновей называются? Улусы 5. Собственно Монголия перешла в руки? Младшего сына Тулуя 6. В состав каких улусов вошла территория Казахстана7 в состав улусов 3 старших сыновей 7. Земли от Иртыша вплоть до Волги , а также низовья Сырдарьи и Амударьи вошли в состав улуса? Джучи 8.Северо-восточная часть Семиречья вошла в состав улуса7 удел Угедея 9.После смерти Джучи его наследник стал 7 один из сыновей Бату(Батый) 10. Одной из причин долгого господства монголов на завоеванных территориях является их?	Учитель запускает колесо фортуны с именами учеников чье выпадает имя тот отвечает на вопрос Учитель раздает пустые письма ученики записывают 3-5 предложений о полученной информации на уроке Ученики получают асыки и распределяют по понравившемуся кармашку Учитель раздает детям письма в которых просит написать 3-5 предложений об уроке	Самооценивание и взаимооценивание. **Дескриптор** -отвечают на вопрос -закрепляют полученные знания 1 в-1 балл	Лидерство Критическое мышление	**Метод колесо фортуны** **Метод Почта знаний**

			Обобщение полученных знаний Почта знаний **Рефлексия «Коржын»** 5) Домашнее задание: § учить, ответить на вопросы.				

Анализ урока	
Что удалось?	Поставленные цели урока достигнуты.
Что не удалось?	-
Что можно улучшить?	Действия, направленные на развитие умений самооценки и самоконтроля учащихся.

Білім беру жүйесін жетілдіру, ең алдымен оның сапасын арттыру – мемлекеттің таяу онжылдықтағы басты басымдықтарының бірі болып табылады. Білім беру жүйесін дамытудың Мемлекеттік бағдарламасы, Назарбаев Зияткерлік мектептері негізінде әлемнің алдыңғы қатарлы тәжірибесін бойына жинақтаған білім берудің ұлттық моделі, білім сапасы мен оны бағалау өлшемдері, нәтижеге бағытталған басқарудың индикаторлары, критериалдық бағалау- әлемнің үздік тәжірибесі ғана емес- сапалы оқытудың бірден бір үлгісін дәлелдейді. Білім берудің түрлі деңгейлерінде оқыту мазмұны, әдістері мен құрылымдары жаңартылып, жаңа бағдарламалар мен оқулықтар, ақпараттық-комуникативтік, интерактивтік, роботтық технологиялар кеңінен ендірілуде. Білім беру ұйымдарында білім сапасын дамытуды, мектеп басшылары мен педагогтардың сыни ойлау деңгейі мен педагогикалық көзқарастарының күтілетін нәтижеге бағытталған–жаңа өзгерістерге сай болуын қажет етеді. Оны қамтамасыз ету мектептанудың төмендегі бағыттарын:

- мектеп басқарудың дәстүрлі сипатын, құрылымы мен мазмұнын жаңарту;
- нәтижеге бағытталған білім беру мақсатына сай басқаруды ресурстық, әдістемелік, технологиялық қамтамасыз ету үшін мектеп басшыларының заманауи құзыреттіліктерін дамыту;
- оқытудың субъектаралық, коллобративтік, бірлесе оқыту түрлеріне сәйкес басқаруды корпоративтік, нәтижеге бағытталу түрінде ұйымдастыру;
- оқыту бағдарламалары мен әдістемелерінің өзгермелі жағдайында педагогтардың құзыреттілігін көтеру арқылы үнемі кәсіби-әдістемелік дамыту жолдарын қамтамасыз етуді айқындайды.

Өзгерістердің неліктен қажет екенін түсінуі үшін, біріншіден, білім берудің құндылықтары мен күтілетін нәтижелерін терең зерделей білуі тиіс, екіншіден, сол құндылықтар мен нәтижелерді қамтамасыз ету үшін мектепте нені өзгерту керек, ол үшін қандай әрекеттер мен жобаларды іске асыруға болатынын,үшіншіден, өзгерістерді жоспарлау және орындау барысында ол өзгерістер немен өлшенеді, оның тиімділігі қалай бағаланатынын алдын-ала айқындап, оны қадағалай білуі тиіс. Осы жүйелі өзгерістерді түсіну және оны орындау мектеп басшыларының өздерінің кәсіби құзыреттілігін дамытуды, олардың өз ұйымында қызмет ететін педагогтардың кәсіби шеберлігін дамытуға даярлығын талап етеді. Білім ұйымының жұмысын басқару үрдісі белгілі мақсатқа жетуге бағытталған дәйекті түрдегі іс-шаралардың жиынтығымен көрініс табады. Басқарудағы менеджмент педагогикалық ұжымның парасатты, нысаналы іс-қызметінің көмегімен білім беру жүйесін бағындыру және тәртіпке келтіру жұмысынан тұратындығы бұрыннан белгілі. Сонымен қатар менеджмент стратегиялық және тактикалық мақсаттарға оңтайлы жету жолында әрбір ұйыммен және олардағы педагогтардың нысаналы және келісімді жұмысын қамтамасыз ететін басқару тетігін қалыптастырумен ерекшеленеді.

Бүгінгі таңда білім саласындағы менеджмент – басқарудың маңызды құрамдас бөлігіне айналды. Оның тиімділігін тануда стратегиялық жоспарлаудың ролі артып келеді. Мысалы 5-7 жылға есептелген мектептердің стратегиялық Даму жоспары, Кембридж университеті мен Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің біріккен бағдарламасы бойынша оқытылатын деңгейлік оқу курстары қорытындысымен жасалатын қысқа және орта мерзімді жоспарлардың білім ұйымын мақсатты жетілдіруде рөлі ерекше.

Білім жүйесіне «стратегия» термині қажеттілігімен танылып, кеңінен еніп отыр. «Стратегия» гректің – «генерал өнері» деген сөзінен шыққан. «Стратегия» термині осы уақытқа дейін жарыс, бәсеке мағынасында қолданылып келгенмен, қазіргі кезде бұл атау білім ұйымы қызметінің жалпы концепциясын білдіреді. Стратегия дегеніміз ұйымның міндетті ісін орындауды және мақсатына жетуді қамтамасыз ететін жан-жақты жоспар жиынтығы болып саналады. Стратегиялық жоспарлау дегеніміз басшы қабылдаған әрекеттер мен шешімдер жиынтығы, сол арқылы ұйымның өз мақсатына жетуі үшін басшы арнайы стратегияны іздестіреді. Стратегиялық жоспарлау басқару шешімін қабылдауға қажетті құрал болып саналады. Оның басты міндеті – ұйымдағы жаңадан енгізілгендерді жеткілікті дәрежеде қамтамасыз ету. Стратегиялық жоспарлау басқару қызметінің төрт түрін қамтиды: ресурстарды бөлу, сыртқы ортаға бейімделу, ішкі үйлестіру және ұйымдық стратегиялық болжамдау. Стратегиялар арқылы негізгі мақсаттарға жетудің ережелері мен тәсілдері, басқарушылық және ұйымдастырушылық әрекеттер жинақталады.Стратегиялық жоспар соңғы жылдардағы мектеп жұмысына терең талдау жасап, білім беру жүйесінің даму беталыстарының негізінде жасалады.

Өмірова Дана Майданқызы

Ақтөбе қаласы, №78 Жалпы орта білім беру мектеп-гимназиясының музыка пәні мұғалімі

ҚОРШАҒАН ОРТАМЫЗДЫ САҚТАЙМЫЗ!

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	4.2.1.1 – музыкалық-шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдау; 4.2.1.2 – қарапайым музыкалық-шығармашылық жұмыстарды шығару және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуіш құралдарды қолдану.
Сабақтың мақсаты:	Ән айту ережесін сақтай отырып, түрлі сипаттағы екі дауысты қарапайым элементтері бар әндерді орындайды, музыкалық шығармашылық жұмыстарды жасау үшін өз идеясын ұсыну және түрлі материалдар мен ресурстар таңдайды.

Сабақтың барысы:

Сабақтың кезеңі (уақыты)	**Педагог әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы 15 минут	**Амандасу.** **Топқа бөлу.** Оқушылар «Өрт сөндірушілер», «Экологтар» болып екі топқа бөлінеді. *«Мозайка» әдісімен тақтадағы суреттермен берілген әннің мәтінін құрастыру.*	Мұғаліммен амандасады. Топқа бөлініп, тақтада берілген тапсырмаларды орындайды.		Суреттер жинағы «Атамекен» әні
Сабақтың ортасы 20 минут	***I тапсырма. <u>Музыка тыңдау және орындау.</u>*** • *«Атамекен» әнін тыңдау.* • *Караокемен орындау /топпен/* *Дескриптор:* - *Тыңдалған музыкалық шығарманың мазмұнын сипаттай алады.* - *Әннің орындалуына байланысты ережелерді сақтайды.* ***II тапсырма. <u>Шығармашылық. Таныстырылым.</u>***	Әнді тыңдап алады, барлығы қосылып орындайды. Берілген шығармашылық тапсырмаларды топпен орындайды.		Караоке ән материалдары Шығындыстар, материалдар

Сабақтың соңы 5 минут	• Топқа байланысты құралдарды табу. /қарсы топқа бір сұрақ/ • «Колесо» ойыны. /топқа қатысты суреттерді ажырат/ • «Әуенге сал!» өлең шумағын таныс әуенге қосып орындау. *Дескриптор:* - *Музыкалық-шығармашылық жұмыстарды жасау үшін түрлі материалдар мен ресурстар ажырата алады*; - *шығармашылық жұмыстарды таныстыру және импровизация жасау үшін музыкалық көркемдеуіш құралдарды қолдана алады;* ***III тапсырма. <u>Біліміңді тексер!</u>*** • Дәптермен жұмыс /жазбаша тапсырма/ • «Wordwall» сервисі /ауызша тапсырма, сұрақтың дұрыс жауабын табу/ ***Бағалау*** **/**топ өзара бір-бірін бағалайды/«5», «4» **1.** Топтың ән орындауы.? **2.** Шығармашылық тапсырманы орындауы.? **3.** Тест тапсырмасында.? ***Рефлексия*** «Қыстырғыш» әдісімен жіптегі сөздерден бүгінгі тақырыпқа сәйкес емес сөздерді ажырату, мұғалімге кері байланыс жасау.	Біліміңді тексер қайталау тапсырмаларын орындайды. Оқушылар топ бойынша өзара бір-бірін бағалайды.	ҚБ «5», «4» ҚБ «Өзін-өзі бағалау»	, «Wordwall» сервисі Музыкалық ұрмалы, сілкімелі аспаптар https://wordwall.net/ru/wordwall.net/ru/resource/31719078 Рефлексия құралдары

Өтеуова Гүлсана Бейбітқызы

САННЫҢ КУБЫ

Ақтөбе қаласы, №36 қазақ орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары	3.1.2.1 бөлшекті - бүтіннің бір немесе бірнеше бөлігі және екі натурал санның бөліндісі ретінде түсіну, санның квадратын - бірдей екі көбейткіштің, ал кубын - бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі ретінде түсіну.
Сабақтың мақсаты	Санның кубын бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі ретінде жазуды білу, санның кубын бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі ретінде есептеуді түсіну.

Сабақ барысы

Сабақтың кезеңі/ уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы (3мин)	**(Ұ) «Шаттық шеңбері»** Қайырлы күн! Біз нәзік қыздармыз! Қайырлы күн! Біз ержүрек ұлдармыз! **Топқа бөлу.** Оқушыларға түрлі-түсті қарындаштар таратады. Қарындашқа жазылған өрнектің мәнін табу арқылы топқа бөлінеді.	Балалар бір-бірінің көздеріне қарайды да, күлімдейді. Оқушылар қарындашты таңдап, өрнектердің мәнін есептеу арқылы топқа бөлінеді.	Жарайсың!, Керемет! Жақсы! Талпын!	Слайд Қарындаш Топ аты **1-топ** **2-топ** **3-топ** **4-топ**
Сабақтың ортасы (30 мин)	**Сабақтың тақырыбын хабарлау, мақсатын атау.** Санның кубы Санның кубын бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі ретінде жазуды білу, санның кубын бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі ретінде есептеуді түсіну.			
Сергіту сәті (2 мин)	**(Ұ) «Квест» тапсырмасы** Әр топтан бір оқушыдан шақырады. 1.Терезенің алдында. 2.Шкафтың ішінде. («Мәңгілік ел» салтанат қақпасы 9^2) 3.Тақтаның артында. («Бәйтерек» монументі 8^2) -Бұлар нелер? **"Есіңде сақта!"** **Бейнежазба көрсету.** Монумент (лат.monumentum – «естелік,ескерткіш», monere- «еске	(«Тәуелсіздік» монументі 7^2) -Монумент, ескерткіштер.	Керемет! Жақсы! Талпын!	Кеспе қағаздар А3 формат-тағы суреттер

<table>
<tr><td></td><td>салу, жандандыру») – ескерткіштің мәнді өнер туындысы.
«Монументті» мүсінді көбіне маңызды, ерлік оқиғалар кезінде өз уақытында адамдардың қабылдауы үшін көп күш жұмсалған оқиғаларға қойылады.</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Мұғалімнің түсіндірмесі.
№2,20-бет
ә) Санжар Венгрияның Будапешт қаласында болып, «Кубик Рубик» ескерткішін көрді. Ол сыныптастарына сыйлық әкелмекші болды. Сыйлықтық текшелер сатып алып, оны текше пішінді үлкендеу қорапшаға салды. Санжарға оларды санауға көмектес.
3*3*3=27
Анықтама: Бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісін санның кубымен алмастыруға болады.
3*3*3=3^3
4*4*4*=4^3
a*a*a=a^3</td><td>Оқушылар санауға көмектеседі.
Бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі болып табылатын
<table><tr><th>Көбей-тінді</th><th>Қысқа-ша жазылуы</th><th>Оқы-луы</th></tr><tr><td>2•2•2</td><td>2^3</td><td>Екінің кубы</td></tr><tr><td>3•3•3</td><td>3^3</td><td>Үштің кубы</td></tr><tr><td>4•4•4</td><td>4^3</td><td>Төрттің кубы</td></tr></table>сандарды табады
Кестемен жұмыс жасайды.</td><td>Керемет!
Жақсы!
Талпын!</td><td>Оқулық

Ереже 21-б</td></tr>
<tr><td></td><td>Тақтамен жұмыс.(Ұ) «Иә-жоқ»
Тақтадағы сандарға назар аударады.
9,75,64,25,81,8
-Бірдей үш көбейткіштің көбейтіндісі болып табылатын сандарды таба аласыңдар ма?</td><td>2*2*2=8
4*4*4=64</td><td>Керемет!
Жақсы!
Талпын!</td><td>Кеспе сандар
№2,ә) 20-бет</td></tr>
<tr><td></td><td>Жұппен жұмыс. Дәптерге орындату.
3*3=3^2=9 9*9=9^2=81 2*2*2=2^3=8
6*6=6^2=36 7*7=7^2=49 3*3*3=3^3= 27</td><td>Көбейтіндіні көбейткіштің квадратына немесе кубына алмастырып есептейді.</td><td>Керемет!
Жақсы!
Талпын!
Бірін-бірі тексереді.</td><td>№2,б) 20-бет
А3 формат</td></tr>
<tr><td></td><td>Топпен жұмыс «Жауабын жаз»
Сандардың квадраты мен кубын есептейді.
1^3 2^3 4^2 5^2 6^2 8^2 9^2 10^2</td><td>Оқушы санына сай жіп байланған дөңгелек картонның ортасындағы маркермен жауабын жазады.</td><td>Өзін-өзі бағалау.</td><td>Стикер №4, 21-бет</td></tr>
<tr><td></td><td>Жеке жұмыс Есепті шығар.
Шырша – 9,бұл отырғ 4/1
Терек -? , 6 есе кем
Барлығы -? Ағаш
Ш: 9 * 4 = 36
36 : 6 = 6
36 + 6 = 42</td><td>1.Қысқаша шартын жазып, сұрағын анықтайды.
2.Өрнек құрастырады.
3.Мәнін есептейді.
4.Жауабын жазады.
Сұраққа жауап береді.</td><td>Керемет!
Жақсы!
Талпын!</td><td>№3, 21-бет</td></tr>
</table>

	«Ойлан, тап» әдісі Амалдардың орындалу ретін анықтап, мәнін есепте. 1-топ (35-5):5=6 63:9+(450+90)=547 2-топ 45:9+72:9=13 3*5+(456-400)=71 3-топ 81:(95-86)=9 1000-(67+33):1=900 4-топ (456+449)+27=932 5*(567-558)+100=145	Өрнектегі амалдардың орындалу тәртібін анықтап, мәнін есептейді.	Керемет! Жақсы! Талпын! Бірін-бірі тексереді.	№5, 21-бет
	Сабақты пысықтау https://wordwall.net/ru/resource/639714 09	Кездейсоқ доңғалақтың тапсырмасын әр топтан 1 оқушыдан орындайды.	Мұғалімнің мадақтауы. Өзін-өзі бағалау.	 Интербелсенді тақта
	Рефлексия -Сабақтың мақсатына жеттік пе? -Нәтижеге қалай жеттік? -Жаңадан не білдіңдер?	Өз жауаптарын айтады.	Мадақтау	
Сабақтың соңы (5 мин)	**Кері байланыс «Бәйтерек» әдісі** Санның кубын таба аламын 9-10 Санның кубын табуда қателесемін 7-8 Санның кубын табуда қиналамын 5-6 **Үйге тапсырма беру** Үйге 21 - беттегі №5 тапсырманы белгілету. **Бағалау** Оқушыларды сабаққа қатысымы бойынша бағалау.	Бүгінгі сабақтан алған білімдерін сабақ бойына орындаған тапсырмасының нәтижесіне қарай критерий бойынша стикер жасбыстырады. Күнделіктеріне жазып алады.	Жарайсың! Керемет! Жақсы! Талпын!	А3 форматтағы ""

Сейдекрамова Гульнар Бекмухамбетовна

Здоровье у того,кто бережёт его!

КГУ«Областной специальный комплекс «детский сад -школа-интернат» №1 г.Талдыкорган Жетiсу область

Цели: 1.Закрепить знания учащихся о полезных продуктах и витаминах, содержащихся в них; Дать детям представление о рациональном питании как составной части здорового образа жизни; 2.Развивать знание учащихся о здоровом питании, здоровом образе жизни, речь, слуховое восприятие учащихся мышление, память и внимание; 3.Воспитывать активные жизненные позиции, ответственное отношение к своему здоровью, уважение к товарищам, умение работать в группе.

Оборудование:интер.активная доска презентация «Правильное питание», разноцветные листочки,конверты с заданиями,фломастеры,бумага.

Ход занятия: 1.Организационный момент

Педагог: Здравствуйте! При встрече люди обычно говорят это хорошее слово, желая, друг другу здоровья. Вот и я говорю вам – здравствуйте, дорогие ученики. Ведь тема нашего урока – здоровый образ жизни, здоровое питание. И я хочу, чтобы вы, юное поколение, наше будущее, научились укреплять свое здоровье. Ведь чтобы быть здоровым, очень важно правильно питаться.

Главные факторы здоровья: движение, питание, режим, закаливание.

Психолого-педагогический настрой.

Педагог: Давайте все вместе скажем: Я хочу быть здоровым! Я могу быть здоровым! Я буду здоровым! Давайте скажем друг другу хорошие пожелания!

2. Повторение правил здоровья. Педагог: Ребята, давайте прочитаем правила полезные для здоровья: Рано утром просыпайся,

Себе, людям улыбайся, Ты зарядкой занимайся,

Обливайся, вытирайся, Всегда правильно питайся,

Аккуратно одевайся, В школу смело отправляйся!

Педагог: Ребята, а вы хотите быть здоровыми?

Как вы думаете, что для этого необходимо знать и соблюдать?

(Возьмите листочки на столе, зеленые листья- 1 группа ,желтые листья-2группа)

3. Игра «Что разрушает здоровье, что укрепляет?»

Выберите те продукты, которые едят в стране «Здоровяков».

(Групповая работа, слова напечатаны на карточках.)

Педагог: Как вы его понимаете? Объясните, пожалуйста.

Ребята, а какие пословицы о здоровье вы знаете? Назовите их.

4.Пословицы о здоровье (дети рассказывают)

-Педагог: Правильно! Питание – необходимое условие для жизни человека.

Давайте поговорим о том, что такое правильное (рациональное) питание.

Для сохранения здоровья человека нужна разнообразная пища, в которой содержатся все необходимые для нашего тела питательные вещества.

- Человек ест животную пищу и растительную. Животная пища – это мясо, рыба, молоко, творог, сливочное масло, яйца. Растительная пища – хлеб, крупа,

овощи, картофель, фрукты, растительное масло, грибы, сахар.

Если бы человек длительное время питался только одним каким-нибудь продуктом, его тело не получило бы всех веществ, необходимых для жизни и работы. Очень важно, чтобы в пище человека были овощи и фрукты. Они содержат в себе особые вещества – витамины. Витаминов в продуктах очень мало, но если они отсутствуют в пище человека, то возникают тяжёлые заболевания, например цинга. У больного цингой воспаляются и кровоточат дёсны, расшатываются и выпадают зубы.

5.Презентация «Правильное питание»

6.Видео сюжет «Переедание вредно для здоровья»

Педагог: Почему вредно переедать?

-Как правильно питаться? (Ответы детей).

Акниет: Не все продукты, которыми питается человек, полезны для здоровья.

Айзат: Правильное питание – условие здоровья, неправильное приводит к болезням.

Алинур: Ешьте в одно и то же время простую, свежеприготовленную пищу, которая легко усваивается и соответствует потребностям организма.

Педагог: Что включает в себя гигиена питания?

Назым: Количество и качество пищи.

Педагог: Как правильно есть?

Замира: Тщательно пережёвывать пищу, не спешить глотать.

Акниет: Воздерживаться от жирной пищи.

Айзат:Остерегаться очень острого и солёного. Сладостей тысячи, а здоровье одно. Главное – не переедать.

Слайд.Какие продукты полезны для здоровья?

Овощи и фрукты – полезные продукты.

Ягоды, фрукты и овощи – основные источники витаминов и минеральных веществ.

Слайд1: Если хочешь вырасти красивым, здоровым, сильным, надо есть полезные продукты.

7. Игра Командный рисунок **«Наш здоровый образ жизни»**

8.Игра “Отгадай по подсказке продукт”

1.Так называется деревня, в которой жили герои мультфильма - кот Матроскин и пёс Шарик. (Простоквашино)

2. Намазывают на хлеб (Масло)

3.Похож на кефир, но в него добавляют маленькие кусочки фруктов. йогурт **)**

4.Молочный продукт, который добавляют в качестве начинки в пироги. (творог)

9.Тесты:1. Для чего организму нужно здоровое питание:

а) для роста и развития+

б) для плохого самочувствия

в) для развития болезней

2. Из чего состоит пища:

а) из грибков

б) из питательных веществ+

в) из бактерий

3. Строительный материал для нашего организма: а) жиры

б) углеводы

в) белки +

4.Питательные вещества, которые дают организму энергию:

а)углеводы +

б) жиры

в) белки

5. Что полезно для здоровья:

а) долго ничего не есть

б) есть много сладостей

в) есть овощи и фрукты +

6. Что содержится в жирах:

а) минеральные соли

б) холестерин+

в) белки

7. Структурным компонентом чего служат минеральные вещества в первую очередь: а) костей +

б) ногтей

в) кожи

8. Структурным компонентом чего служат минеральные вещества в первую очередь: а) ногтей

б) волос

в) зубов+

9. Носителем чего является рафинированный сахар: а) витаминов

б) «Пустых» калорий+

в) холестерина

10. Какие жиры из перечисленных имеют самую низкую усвояемость организмом человека: а) рыбий жир

б) говяжий жир +

в) свиной жир

10.Итог занятия:Вывод: С пищей человек получает питательные вещества: белки, жиры, углеводы, витамины. 2. Чтобы быть здоровым, очень важно правильно питаться. Сегодня каждый человек должен понимать, что его здоровье и жизнь, в первую очередь, зависят от него самого.

Каждый человек должен заботиться о своём здоровье. Ведь никто не позаботится о тебе лучше, чем ты сам.

11.Рефлексия: Ответьте на вопросы, которые нарисованы на лесенке здоровья: Все ли вам удалось? Были ли у вас проблемы?

Скакова Акселеу Ганиевна

ТОПЫРАҚТЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ПРОБЛЕМАЛАРЫ

Ақтөбе облысы, Мәртөк ауданы. Саржансай ЖОББ мектебінің география пәні мұғалімі

Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	7.3.4.5- топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын ұсынады
Сабақтың мақсаты:	***Барлық оқушылар үшін:***Топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын түсінеді. ***Көпшілік оқушылар үшін:***Топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын сипаттай алады. ***Кейбір оқушылар үшін:***Топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктеп, шешу жолдарын біледі.
Құндылықтарға баулу:	«Мәңгілік ел» жалпыұлттық идеясы бойынша «Жалпыға бірдей еңбек қоғамы» құндылығына баулу. Бұл арқылы оқушыларда шығармашылық және сын тұрғысынан ойлауы, функционалдық сауаттылығы, қарым-қатынас жасау қабілеті мен жауапкершілігі артады.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар

<table>
<tr><td>Сабақтың басы Қызығушылықты ояту 7 мин.</td><td colspan="4">І.Ұйымдастыру кезеңі:
а) Оқушылармен сәлемдесу, түгендеу. Психологиялық жағымды ахуал туғызу. « Күн, От,Су»қима қағаздары таратылады.әр оқушыға сол суреттері арқылы теңеулер айтылады. Мысалы: Күн суретін таңдаған оқушылар «Көңілдері күндей ашық жайдарлы» оқушылар. Оттай ыстық жалындаған жігерлі. Судай тұнық,судай сұлу мөлдір дегендей.(Осы суреттер арқылы оқушылар үш топқа бөлініп отырады.)
Мақсаты: Оқушыларды жігерлендіру,мотивация беру, тыңдау дағдыларын дамытуға бағытталады, сондай-ақ барлық оқушылардың қатыстырылуы арқылы сабаққа белсенділігі артады.
Саралау: Бұл жерде саралаудың «Жіктеу» тәсілі қолданылады. Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын арттыру мақсатында мүмкіндігінше оларға таңдау еркіндігі беріледі.</td></tr>
<tr><td>Жаңа сабақ қа кіріс пе</td><td>(Ұ) «Миға шабуыл» әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау сұрақтарын ұжымдық талқылау. Оқушыларға жалпылама төмендегі сұрақтар және жаттығу түрлері беріледі. Әр оқушы өз оймен бөліседі.
Өзгенің пікірін толықтырады.</td><td>1.Эрозияның болу себептері?
2. Қазақстанның қандай аймақтарында екпінді желдің әрекеті байқалады?
3. Топырақтың жүйесіз пайдаланудың нәтижесінде неге ұшырайды?
4. Топырақ жамылғысына зор зиян тигізетін жағдай?</td><td>Мақсаты: Жылдам әрі функционалды түрде сыни ойлануды дамыту. Тиімділігі: оқушының танымдық дағдысы артады. Сонымен қатар оқушыға сабақтың өмірмен байланысын көрсетеді «Диалог және қолдау көрсету» тәсілі көрінеді.</td><td>Өз ойын дұрыс мағынада білдіріп, талқылауға белсенділікпен қатысқан оқушыға «Жарайсың!» деген мадақтау сөзімен ынталандыру.</td></tr>
<tr><td>Сабақтың ортасы Мағынаны ашу. 31 мин.</td><td>Оқулықтағы жаңа сабақтың мәтінін оқуға тапсырма береді</td><td>Оқулықты оқып танысып шығады. Тірек сөздермен танысып, өз дәптерлеріне жазып алады</td><td>Дескриптор:
Жалпы - 3 балл
1. Топырақтардың экологиялық проблемаларын жіктейді.</td><td>Презентация</td></tr>
<tr><td></td><td>Тапсырмалар айдарындағы 1-тапсырманы орындатады, бақылайды, мысал, үлгі көрсетеді.</td><td>1-Тапсырма
Оқушылар белсенді оқу арқылы оқулықпен жұмыс жасай отырып, тақырып бойынша оқиды және талдайды.</td><td>Дескриптор: Жалпы - 3 балл
1.Оқулықтағы деректерді материалдарды оқушылар оқиды, талдайды, бір-біріне түсіндіреді.</td><td>ДК экраны
7-сынып оқулығы.
Жұмыс дәптерлері.</td></tr>
<tr><td></td><td>Тапсырмалар айдарындағы 2-тапсырманы орындатады, бақылайды, мысал, үлгі көрсетеді.</td><td colspan="2">2-тапсырма
Күн тобына тапсырма: Топырақтың су эрозиясы. Су тобына:Топырақтың жел эрозиясы. От тобына: Антропогендік фактор.</td><td>Постер құру</td></tr>
</table>

Сабақтың соңы Ой толғаныс. Рефлексия 7 мин.	**«Еркін микрофон» әдісі** Мұғалім сабақты қорытындылау мақсатында оқушылардың сабаққа деген көзқарасын, рефлексиясын тыңдайды ***Саралау:*** Бұл кезеңде саралаудың ***«Қорытынды»*** тәсілі көрінеді.	Оқушылар бүгінгі сабақтың мақсатына жеткізетін тапсырмалар орындауына қарай, өз түсінгенін, пікірін, өз ойын айту арқылы сабаққа қорытынды жасайды.	Мұғалім оқушыларды **«Жапондық бағалау»** әдісі арқылы бағалайды. Яғни *«Дұрыс келісемін», «Толықтырамын, басқа көзқарасым бар», «Менің сұрағым бар». Т7б*	

Жалпы бағалау

Сабақтың қандай екі аспектісі жақсы өтті? Оқыту туралы да, сабақ беру туралы да ойланыңыз.

Сабақты жақсартуға не жәрдемдесер еді? Оқыту туралы да, сабақ беру туралы да ойланыңыз.

Сабақ кезінде, сынып немесе жекелеген оқушылардың жетістіктері/қиыншылықтары туралы мен нені анықтадым? Келесі сабақтарда неге назар аудару керек?

Самбаева Гүлжайна Оразбайқызы

Ақтөбе облысы, Хромтау қаласы. №7 Хромтау мектеп-гимназиясы

ҚҰСТАР БІЗДІҢ ДОСЫМЫЗ

Мақсаты: Балалардың құстар туралы түсініктерін кеңейту.

Құстарға қамқорлық жасауға, оларға деген сүйіспеншілік сезімдерін ояту.

Баланың ой-өрісін дамытып, сөздік қорын молайту.

Көрнекілік: Атрибуттар, Құстардың суреті, Тақта, кеспе әріптер, үнтаспа.

Шаттық шеңбері:

Біздер жақсы баламыз,
Өсті ақыл санамыз.
Қонақтармен ең алғаш,
Амандасып аламыз.

Жарқырасын күніміз,
Жайнап тұрсын гүліміз.
Жақсы ниет тілекпен,
Бастайық сабақ бүгінбіз.

Ал қане балалар орнымызға отырып, оқу іс-әрекетімізді бастайық.

– Балалар бір жылда неше мезгіл бар?

– Бір жылда 4 мезгіл бар.

– Қазір жылдың қай мезгілі?

– Қазір жылдың көктем мезгілі.

– Ендеше кім көктем туралы тақпақ айтып береді?

– Осы көктем айларын тақтаға кім жазып береді?

– Бір жылда неше ай бар? Кәне кім атап бере алады?

– Біржылда 12 ай бар.

– Аптада неше күн бар?Апта туралы санамағымызды айтып көрейікші.

– Бүгін аптаның қай күні?

– Қазір бізде қай сабақ?

– Қоршаған ортамен таныстыру.

– Ал енді балалар менің сендерге жұмбақ жасырғым келіп тұр.

«Тал басында тамаша үй». Ұя

– Жарайсыңдар, осы ұяны нелер мекендейді?

– Ұяны құстар мекендейді.

– Құстар туралы сендер не білесіңдер?

– Құстар адамға дос. Олар ағаштарды құрт-құмырысқалардан қорғайды.

Осы кезде, ертегі ханшайымы келеді.

– Сәлеметсіңдер ме балалар! Мен сендерге құстар әлемінен бір тамаша ертегі алып келдім. Қане құлақ салып тыңдаңыздар.

Автор: Ертеде бір бұлбұлдың балапаны болыпты. Балапан өсе келе мінез шығарады. Бірде ол:

— Неге ұяны жерге емес, басқа құстардай биікке салмайсыңдар? Неліктен алып құстадай ірі болмайсыңдар?– деп ата-анасының мазасын алады.

Оны естіген ата бұлбұл:

– Саңқылдап сұңқар, қарқылдап қапқа, тыраулап тырна бола алмайсың, шырағым. Ақылың болса өз сәніңмен, өз әніңмен ата жолын жалға, – деп өсиет айтады.

Еркебұлбұлатасөзінеқұлақаспайды. Өзініңқандайқұсекенінбілмейтіноләсемдауысыменбаурапаларсерікіздеп, ұясынтастапұшыпкетеді.

Ерке бұлбұл құстар әлемін ұзақ аралайды.

Сөйтіп ерке бұлбұл келе жатып қарғаға кездеседі.

–Қарға : **мен қарғамын, қарғамын,**

Көп қой менің арманым. Қарқ-қарқ, келе ғой бұлбұлжан.

–Бұлбұл: **Өзіқап-қара, даусы қандай жаман еді. Ұнамайды маған.**

–Сауысқан: **Кел бұлбұлым, Сауысқанмын саңқылдаған,**

Қонақжаймын аңқылдаған.

–Бұлбұл: **Қалай дауыстайды? Даусын ашар екен.**

–Торғай: **Бұлбұл жан келе ғой.**

Мен торғаймын, торғаймын,

Ағаштарды қорғаймын.

– Бұлбұл: Қызық қой мынау өзі, шамаңа қарашы.

– Бүркіт: **Мен бүркітпін, бүркітпін,**

Құстың бәрін үркіиіім,ха-ха-ха.

–Бұлбұл: қорқыныштысын үлкенін-ай.

–Қарлығаш: Келеғойбұлбұл.

Қарлығашпынқалықтаған,

Ұшуданешбіржалықпаған.

–Бұлбұл: Қандай әдемі құс еді, бірақ неге құйрығы айыр? Ұнамайды маған. Деп ұша жөнеледі. Қанша құстар сан алуан түрлері мен тіршіліктерін көреді. Бірақ жүрегіне жақын үн , жанына жайлы ұя таба алмайды. Шаршап-шалдығып өз ұясына оралады.

Балапанын көріп қуанған ана бұлбұл құбылтып ән салады. Сазды әуеніне табиғат тамсанады.

Ән тербеген ерке бұлбұлдың бойы балқып, ұйқыға кетеді. Ертеңіне таңмен бірге оянып:

Туған жерім – қымбат мекен,

Өскен ұям ыстық екен.

Бұлбұл үні – өз тіліме,

Ешбір әуен жетпейді екен, – деп сан алуан ырғаққа салып сайрайды. Ерке бұлбұлдың сазды әуенін барлық құстар қызыға тыңдайды. Осы күннен бастап әнші бұлбұлдың даңқы бүкіл әлемге жайылады.

Сергіту сәті:

Балалар сендер ертегі тыңдап шаршағандарсыңдар, шаршағанымызды басу үшін сергіту жаттығуын жасап алайық.

Мынау менің жүрегім,

Бәрі осыдан басталған.

Мынау басым ақылды,

Барлық істі атқарған.

Мынау менің оң қолым,

Мынау менің сол қолым,

Барлық істі атқарған.

Жарайсыңдар балалар енді орнымызға дұрыстап отырайық.

–Ертегіханшайымы: Балалар менің әкелген ертегім сендерге ұнадыма?

– Иә.

– Ертегі не депаталады?

– Еркебұлбұл.

– Ертегіде қандай құстар кездесті?

– Қарға, қарлығаш, сауысқан, бүпкіт, торғай.

– Жарайсыңдар. Ал енді сендер маған жақсы бір ойын көрсетіп беріңдерші.

– Дидактикалық ойын

Жақсы мен жаман» ойынын ойнату.

– Жарайсыңдар балалар біз осы оқу іс-әрекетінен қандай жақсы нәрселерді үйрендік?

– Құстарға қамқор болуды, оларды күту керектігін т.б. Ендеше біз оқу іс-әрекетімізді

Құстарымыз аман болсын

Бейбіт тыныш заман болсын, деп бір тамаша «Қарлығаш» әнмен аяқтайық

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Сейлханов Мухамбетжан Жубатханович

КАЗАХСКИЕ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ВИДЫ СПОРТА И ПОДВИЖНЫЕ ИГРЫ

Учитель физической культуры, КГУ «Средней школы №35 имени Халела Досмухамедулы» город Актобе

Национальные игры во все времена и эпохи имели огромное общественное значение для народов Казахстана. Все они возникли в далекой древности и в развитии своем прошли ряд последовательно изменявшихся форм, которые соответствовали отношениям внутри сложившегося общества и хозяйственной деятельности рода.

Все без исключения развлечения и национальные игры Казахстана всегда выполняли общественные задачи: воспитательные, ритуальные, военно-спортивные, зрелищно-эстетические, коммуникативные и прочее.

Военно-спортивные игры выполняли широкую, универсальную функцию, связанную, как с походным бытом - обучая набегам, войнам, столкновениям, так и с чисто хозяйственной деятельностью народа. Яркими представителями таких игр были сайыс, аударыспак, жамбы ату, алтын кабак, скачки, курес и др.

В условия борьбы за независимость и суровой кочевой жизни у казахского народа сложилась самобытная система физического воспитания. В базе ее лежали национальные виды спорта и подвижные игры.

Состязательный характер способствовал развитию у молодёжи силы, ловкости и выносливости, воспитанию храбрости, мужества и остальных свойств, нужных кочевнику-шаруа и войну-сарбазу.

В особенности большой популярностью воспользовались конноспортивные игры. Конь составлял подвижную базу кочевого хозяйства и являлся олицетворением красы, чистоты и скорости. В конноспортивных играх он, совместно с всадником-джигитом, участвовал в активном двигательном процессе.

Самым большим знаковым мероприятием, по имеющимся сведениям считались поминки и конские скачки к ним приуроченные. Доподлинно известно, что поминки (ас), периодически устраиваемые в память старейшины рода, собирали огромное количество людей, независимо от сословной принадлежности. Об этом событии молва по степи ходила в течение нескольких лет, слагались песни, возникали легенды.

Торжественные мероприятия продолжались от 3 до 7 дней, при этом ежедневно проводились какие-либо национальные игры и состязания, а заключительный день завершала грандиозная скачка – «Аламан байга», которая собственно и была впоследствии причиной многочисленных обсуждений.

Цель: ознакомить с традициями, историей, культурой, спортивными и подвижными играми Казахского народа. Многие игры можно использовать на праздниках, соревнованиях и уроках.

Аламан байга.

Это национальные скачки на длинные и сверхдлинные дистанции от 25, до 100 км.Они являются одним из древнейших и популярнейших состязаний у народов Казахстана, появление которых несомненно,связано с условиями кочевого быта и необходимостью подготовки лошадей к длительным переходам, особенно актуальным в военное время. «Аламан байга» - всегда основной вид программы состязаний масштабных народных торжеств, в особен-

ности поминок (ас).Скачки, по традиции проводятся в степи.

По правилам, по мере приближения к финишу джигиты начинали выкрикиваться родовые кличи (уран), по которым зрители узнавали лидеров и победителей скачки.

Большущее значение имеет тактическое мастерство спортсмена. Часто побеждает не тот, у кого более резвая лошадь, а тот, кто умеет тактически верно провести состязание, скоро оценить обстановку, отлично готовить лошадь к скачке, распределять ее силы на дистанции. Лошади Костанайской породы отлично скачут на длинные дистанции. В 50-х г. проводились тесты скаковых лошадей на дальние расстояния.

Байга.

Один из самых фаворитных и обширно распространённых казахских конных видах спорта, скачки на короткие и средние дистанции на местности, кроссовый пробег с общим стартом. Классификационные дистанции: 7,12 и 16 км. Байга на 7 км. Вошла как обязательная дистанция на конноспортивных соревнованиях в конезаводах.

Буркут-салу, кус-салу.

Охота с ловчими птицами, имеет несколько видов, более распространённая - с беркутом. Для проведения соревнования выбирается ровная площадка (поле), на которую выпускаются дикие звери, включая и волка. Фаворит считается тот, чей беркут первым поймал добычу.

Жамбы ату.

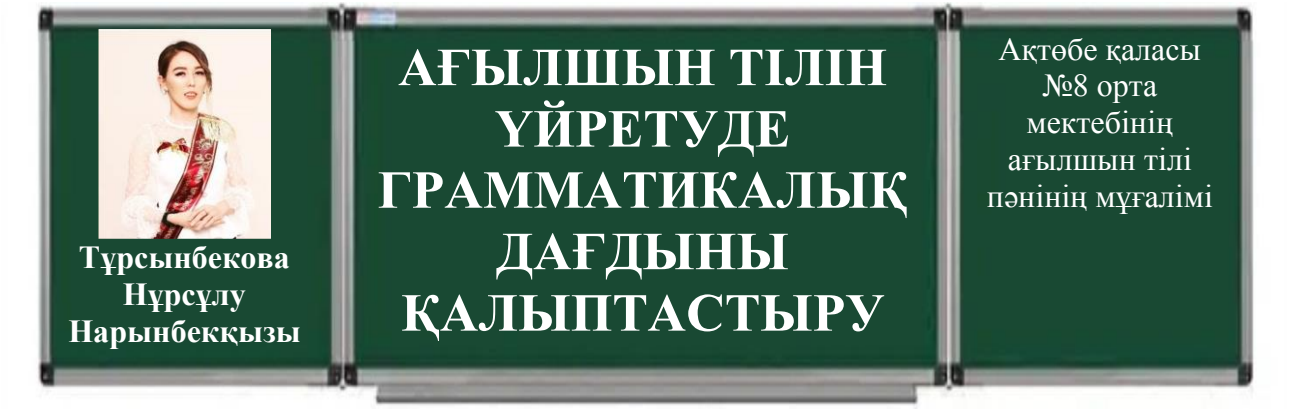
Стрельба из лука в мишень, распространённый вид спорта в дореволюционном Казахстане. Посреди казахов было много метких стрелков, так как меткость наряду с силой, ловкостью и смелостью числилась неотъемлемым качеством реального джигита. Стрельба из лука имела несколько вариантов:стрельба, стоя на земле, стрельба, сидя верхом на лошади и на скаку лошади. В последнее время более популярной была стрельба, стоя на земле. Целью для стрельбы служил Жамбы (серебряный диск), который подвешивали на тоненькой верёвке (из конских волос) к перекладине высокого столба. Попасть в мишень удавалась редким стрелкам. Более оптимальным числился метод прицеливания в верёвку. Необходимо было чётким попаданием перебить ее, чтоб висящий диск упал на землю. Современные соревнования по жамбы ату проводиться по правилам, учреждённым спорткомитетом республики. Они предугадывают конную скачку с метанием копья в мишень (вместо стрельбы из лука).

Жорга жарыс.

В скачках принимают участие наездники на иноходцах. Зрители с особым восхищением смотрят состязания. Соревнования делятся нажол жорга (буквально: жол – дорога, жорга – иноходец) и шаппа жорга (буквально: шаппа –скакун). Самых лучших лошадей в народе называют жорга – иноходец, сужорга – безупречный иноходец. Сужорга во время скачек не меняет своего темпа, ровный бег не заменяет наскоками и не замедляет ход. Кажется, что лошадь не скачет, а летит над землей. Сидящий на сужорга может держать кесе с кумысом, с водой и не расплескать их. Про таких скакунов-иноходцев говорят «устінен су тогілмес майда коныр» (буквально: «даже воду не расплеснет)

Конноспортивная борьба, борьба всадников за овладение тушей козла: кокпар-кокбори значит по казахский серый волк. Для кочевников волк был злейшим противником, и если кому нибудь удавалось уничтожить хищника, он обязан был его голову преподнести родоначальнику, как знак героизма: тушу отдать собравшимся на растерзание.День убийства волка становился своеобразным праздником. Каждый старался унести тушу волка к себе в аул, из-за чего возникала борьба за овладение тушей. Но не постоянно были убитые волки, и в этих вариантах обезглавленный козёл заменял тушу зверя. До нас дошло лишь заглавие «серый волк», а форма и содержание игры поменялись в согласовании с социально-экономическими условиями жизни. Кокпар и в наши дни остаётся одной из любимых конноспортивной игры народа, без которого не проходит ни одно торжество и массового развлечения. Игра имеет два

варианта более распространенным является жалпы-тартыс, когда в игре участвует огромное количество всадников, которые борются за овладения тушей каждый без помощи других.

Ағылшын тілін толық меңгеру үшін алдымен ағылшын тілінің грамматикасын білу қажет. Грамматиканы оқып үйренуде тілдің сан қилы сырларына қанығамыз. Тілдің түрлі құбылыстары тіл ғылымының әр саласында қарастырылады. Мәселен, тілдегі сөздер , олардың барлығының жиынтығы — лексикология саласында, тілдің дыбыстық жүйесі — фонетика саласында, сөздердің формалары-морфология, ал сөз тіркестерімен сөйлем – синтаксис саласында қарастырылады.

Грамматикада сөздердің ең әуелі грамматикалық мағынасы ескеріледі. Грамматикалық мағына грамматикалық формалар арқылы беріледі. Сөздердің грамматикалық мағынасымен грамматикалық формасы бір-бірімен тығыз байланыста, бірлікте болады. Мысалы, Beautiful, good,bad деген сөздер заттың сапасын, соған тән бөлігін білдіреді. Грамматикалық жағынан қарағанда бұл сөздер дерексіз ұғымдары білдіреді де,сын есімге жатады. Осы сияқты сөздердің өз мағынасы мен грамматикалық мағыналарын арасында кездесетін қайшылықтарды оқыту барысында жойып, бір-бірін нақтылай, саралап айқындай түсетіндей әдіс-тәсілдер тауып қолдану қажет. Мұндай әдіс тәсілдерді және оны қандай жағдайларда, қалайша қолдану жолдарын грамматиканың методикасы белгілейді. Мұнда грамматиканың методикасы психология ғылымының деректеріне сүйенеді.

Дидактика талабының бірі оқытудың саналығы, яғни оқушылардың сабаққа саналы түрде қарауы, материалды саналы меңгеруі болып табылады. Бұл үшін мұғалім балаларды қызықтырып, өзіне тартып, өз ойының барасын байқауға, бақылауға, салыстыруға, бірі мен екіншісінің арасындағы ұқсастықтар мне айырмашылықтарды табуға, қорытынды жасауға, жалпылауға үйретуі тиіс.

Оқытудың міндеті жаңа тақырыпты түсіндіруді қамтамассыз етіп қою ғана емес, сонымен қатар негізгі фактлерді, анықтамаларды, ережелерді балалардың есінде берік сақтап, тұрақтандыру дағдыларын қалыптастыру болып саналады Түсінбей, ұғынбай, құр механикалық жаттап алған нәрсе ұзақ сақталмайды және оны практикада қолдана алмайды. Ендеше ол іске аспайтын құрғақ пайдасы шамалы білім болып қалады.

Дидактиканың күрделі бір шарты мектептегі оқытудың жүйелілігі мен сабақтастығы. Заттар мен құбылыстарды анық түсіну үшін оны басқа заттармен байланыстырып қарау керек, яғни бөліп алып қарамай, басқа заттар мен құбылыстардың системасында қарастырған жөн.

Оқыту тек білім беру ғана емес, сонымен бірге балаларды жан- жақты жетілдіру және тәрбиелеу, шеберлік және

дағдымен қаруландыра түсу болып саналады.

Дағды мен шеберлік әрдайым жаттықтыру жұмыстарын талап етеді, мұғалім балалардың алдарына белгілі бір мақсат қойып, соған жету жолдарын қарастырады; күрделі жұмыстарды бөлшектей отырып, қандай да болмасын бір әрекетті орындаудың тәселдерін көрсетеді.балалар мұғалімнің тапсырмасын орындау барасында оның айтқан, көрсеткен тәсілдерін шеберлікпен қолдануға үйренеді, дағдылана түседі.Материалды түсіндіруде мұғалім өтіліп отырған құбылысты мәнді белгілері анық, жүйелі ашып, көрсетуге тырысады. Дайын материалдар (мысалы, жеке сөздер: table, zoo, door, blackboard) беріліп бақылау әріптеріне басшылық ете отырып,бірте-бірте қорытындыны балалардың өздері шығаруына жағдай жасайды.Мұнда мұғалім бұрыннан алған білімдерді қайта жаңғыртады, сұрақтар қояды т.с.с.тәсілдер арқылы балаларды жаңа материялға белсенді араластырып отырыды.Өздігінен жұмыс істеу тек білімді бекіту үшін ғана емес, жаңа материалды түсіндіруде де қолданылады. Мысылы, мұғалім оқулықтан тиісті материалды оқытады, онда не айтылғанын, қалай қорытылуға болатынын ойлануды тапсырады немесе белгілі бір ережені оқытып, мысалдарды талдауға осы ережені қолдануды тапсырады. Негізінде ағылшын тілі сабақтарындағы жаттығулардың барлығыда оқушыларға өздігінен жұмыс жасатуды көздейді.

Грамматика сабақтарында өтіліп отырған материалға оқушылардың ой жүгіртуіне, пікір айтуына қарай индуктивтік және дедуктивтік әдістер қолданылады. Мұғалім бірде (индуктивтік жағдайда) тіл құбылыстарын жеке-жеке түсіндіріп, соған жалпы қорытынды шығартады;бұл жолдан қолданылған әдісиндуктивтік деп аталады. Ал екінші жағдайда (дедуктивтік әдісте) анықтаманы не ережені хабарлап, сонан соң оны нақты материялға қолдану (берілген сөздерді, сөйлемдерді немесе текстіталдауды) ұсынады, өздеріне мысал келтіртеді. Мұндай жолмен ұйымдастырылған жұмсыта қолданылатын әдіс дедуктивті әдіс диазретімен өтіледі.

Ағылшын тілі сабағының қай — қайсысында бомасын үй тапсырмасын тексеру, бұрын оқылған материалды қайталау, жаңа сабақтың тақырыбымен мақсатын айту және жаңа материалды түсіндіру, алуан түрлі жаттығу жұмыстарын, оқушышардың өз беттерімен орындайтын жаттығулары, үйге тапсырма беру, сабақты қорыту сияқты жұмыстар іске асырылады. Сабақтың мұндай түрі біріккен сабақ деп аталады. Сабақтың кең тараған түрі осы біріккен сабақ болғаннықтан тоқталып өтелік. Біріккен сабақтың әр бөлігі өзара жымдасып, қабысып, жүиелі бір тұтас сабақ болып өтеді.Мұғлім сабақтың тақырыбы мен мақсатын анық түсіндіреді,сабаққа қажетті материал алдын -ала іріктеліп жан-жақты толық дайыдалады,сабақтың жоспары да алдын ала дайындалады. Жаңа материал мұғалімнің түсіндіру әдісі арқылыда, әңгіме әдісі арқылы да өткізіле береді. әңгімелесу барысында сұрақ — жауап қолданылады.

Жаңа материал оқушылардың санасына байқау, түсіндіру, грамматикалық талдау, кітапты пайдалану, әңгіме т.с.с әдістер арқылы жеткізіледі. Бұл әдістердің қашан қолданылатыны материалдың ерекшелігіне, көлеміне және сабақтың мақсатына байланысты. Жаңа материалды түсіндіру сабағында оны бекітуге арнайы уақыт бөлінбейді. Кейбір жағдайларда, әсіресе белгілі бір үлкен тақырыпты аяқтаған кездерде оқушылардың өтілген материалдардан алған білімі мен дағдысын есепке алу сабағы жүргізіледі. Бұл сабақтар, бір жағынан оқушылардың білімін тексеруді көздесе, екінші жағынан, өтілген материалды қайталау, қорытындылау мақсатында ұйымдастырылады. Мұнда оқушылардың алған білімі мен дағдысы және шеберлігі ауызша да, жазбаша да тексеріледі. Грамматиканы оқытуда жаттығу жұмысының мәні зор. Грамматикалық материалды оқулық пен бағдарламаға сай білгенмен, жаттығу жұмыстары

жүргізілмесе, ол ұзаққа бармайды, ұмытылып қалады. Сондықтан да мұғалім саналы да терең, тұрақты да берік білім бергісі келсе, жаттығу, дағдыландыру жұмыстарын жүргізу арқылы олардың дағдыларын қалыптастыратын және қалыптасқан дағдыны тілдің басқа да ұқсас құбылыстарына тасымалдай алатын жаттығу әдістерін білуге тиіс Грамматикалық жаттығулар фонетикалық, морфологиялық, синтаксистық және лексикалық болып бөлінеді.

Фонетикалық жаттығулардың міндеті — балалардың айтылған буындар мен дыбыстардыжақсы айыра алуын және оларды балалар дұрыс, анық айтып берулерін қамтамасыз ету.

Морфологиялық жаттығулардың мақсаты -тілдің морфологиялық құрылысын оқушыларға саналы түрде меңгерту. Мазмұны жағынан морфологиялық жаттығулар екі түрлі болады: 1) сөз тұлғасын оқу барысындағы жаттығулар, 2) сөз таптарын оқу барысындағы жаттығулар.

Синтаксистік жаттығуларға әдетте пукнтуациалық жаттығулар да қосылады:текстегі қойылған тыныс белгілерін қою,өздері қарастырған сөйлемдер мен текстерге қажетті тыныс белгілерін қойып, түсіндіру.

Лексикалық жаттығулармен жұмыс істеген кезде балалар әдетте сөздіктерді пайдаланады. Олар көптеген текстерді аударады және де басқа жаттығулар орындайды.

Грамматикалық дағдыны қалыптастыруда көрнекі құралдардың алатын орны зор. Мұғалімнің оқыту процесіндегі міндеті — балалардың анық есітіп, қабылдауы мен сөйлеу қабілетін дамыту. Көрнекі құралдарды пайдалану арқылы балалар өздері сөйлейді, жолдастарының сөйлгенін есітіп, қабылдайды. Ендеше «көрнекілік» деген ұғым сөздерді анық айтуды да, мәнерлеп оқуды да, мысалдар іріктеуді де, тақтадағы, таблицалардағы, дәптерлердегі жазуды қамтиды. Әдетте көрнекілік деп графикалық немесе көзге көрінетін құралдарды қолдануды түсінеді. Мұнда қажетті әріптер немесе тұлғалар, сөздер, сөйлемдер басқа түспен жазылады,асты сызылады. Кейде тақтаға, оқушылардың дәптерлеріне жазылғандар да бөліп көрсетіледі. Кейбір сөздердің айтылуы бірдей ал аудармасы және жазылуы әр түрлі болады. Оқушылар таблицаға қарап, соған ұқсас және ұқсас емес құбылыстарды салыстырып, олардың ара қатынастарын анықтай алатындай болуға тиіс, өздерінің бақылағандарынан қорытынды шығарып, белгілі бір ереже жөнінде ұғым алулары қажет.

Пайдаланған әдебиеттер

1.Ә. Хасенов ,, Тіл білім,, Алматы 1996г.

2.Н.М. Құрманбаев ,, Методика обучения английскоу языку в казахской аудитории ,, Алматы 1988г.

3.Г. В. Рогова ,, Methods of teaching English ,, Москва 1983г.

4.А. П. Старков ,,Обучение английскому языку в средней школе,, Москва 1978 г.,,Қазақ тілі мен әдебиеті,, (журнал) 2001ж.

6.’’Шет тілі мектепте” (журнал) 2004ж.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ МУЗЫКАЛЫҚ МӘДЕНИЕТТІҢ РӨЛІ

Токкужина Гульбану Ерсаиновна

Солтүстік Қазақстан облысы Ғабит Мүсірепов ауданы, Новоселов ауылы, Новоселов орта мектебінің музыка пәнінің мұғалімі

Адам баласы материалдық және рухани өмірдің ортасында тіршілік етеді де, өзі өмір сүріп отырған қоғамның мүшесі ретінде өзіндік ақыл-парасатымен, жеке бастың өзіне тән ақыл-ой, ерік-жігер, мінез-құлық ерекшелігімен көрінуге тырысып бағады. Қоғам мүшелерінің бәріне ортақ біркелкі мінез-құлықтық қасиеттің болуы мүмкін емес. Әр адам өзінше дараланған жеке тұлға.

Адамдар жеке тұлға болып бірден дүниеге келмейді. Әрбір адамды қалыптастыру, тәрбиелеп жетілдіру қажет.

Жеке тұлға дегеніміз адамның мінез-құлқындағы, іс-әрекетіндегі, көзқарасындығы ерекшелігімен дараланууы.

Қоғамдық тұлғаларға ортақ этикалық бірыңғай болуына қарамастан, өзін қоршаған орта жөнінде әр адамның қалыптасқан өзіндік ой-пікірінің, көзқарасының болуы, олардың өзі көріп-білген құбылысқа деген көзқарасын, ой-пікірін білдіруі заңды құбылыс. Мәселен, біреулер айналасындағы құбылысқа таңдана, тамашалай қараса, ал енді біреулер сын көзімен қарап ой қорытуы, сыни пікірлер айтуы мүмкін.

Адамдардың қоршаған табиғи ортадағы құбылыстарды қабылдап түсінуі де әр түрлі. Ол адамның жеке басына тән физиологиялық, психологиялық, биологиялық ерекшеліктермен тығыз байланысты. Мәселен біреулердің бір нәрсені жасауға іскерлік қабілеті болса, екінші адамда оның болмауы, біреудің ұйымдастырушылық қабілеті күшті болса, ал екінші бір адамның ұйымдастыру ісіне қабілетсіз болуы, біреу бір айтқаннан білімді тез қабылдаса, ал екінші бір адамның абстракциялық ойлау қабілетінің баяу дамуы, біреулердің сурет салуға, ән салуға бейімділігі болуы мүмкін. Жеке бастың бұл ерекшеліктер адамдардың басқалармен ұжымдық қарым-қатынасында байқалады.

Сонымен бірге адам баласы өмірде үздіксіз тәрбие құшағында болатынын, бұрынғы игерген білім, білік, дағдылары біртіндеп көмескіленіп, оның орнына жаңа білім, білік, дағдыларды меңгерумен шұғылданатынын ескеруге де тура келді. Жеке тұлғаның ой-санасының, білім көлемінің толығуымен байланысты оның өмірге көзқарасы, белгілі құбылыстарға баға беруінде де өзгерістердің болуы, оның жаңаруы мүмкін. Бұған қоса әлеуметтік ортаның, отбасы мүшелерінің, жолдас-жораларының, таныстары мен достарының да белгілі мөлшерде әсер ететінін ескерсек, жеке тұлғаның ерекшелігінің басым болуына оның да ықпалы зор. Сондай-ақ басқалардың көзқарасын, ой-пікірлерін қабылдау дәрежесі де түрліше болады. Сондықтан да әр адамды бір-біріне ұқсамайтын, өзіндік ерекшелігімен дараланған тұлға дейміз.

Жеке тұлға өзін-өзі бағалауға да, өзінің іс-әрекетін, оның нәтижелерін басқалардың іс-әрекетімен салыстырып байқауға, басқалардың бойындағы артықшылық қасиеттерді көре, тани білуге, соған теңелсем, сондай болсам деп ұмтылыс, іс-әрекет жасауға да қабілетті.

Жеке тұлғаға тән қасиет – ақыл, ес, яғни олар өмірді өзінің сана-сезім өлшемімен қарап бағалауға бейім тұрады. Сондықтан өмірді танып білу дегеніміз миллиондаған жеке тұлғалардың сезім, түсінігінен тұрады.

«Тұлға» дегеніміз адамның келешек өмірдегі жобасының келбеті. Яғни адам өз

бейнесін өзі жасаушы. Тұлға-жеке адамның өзін өмірде көрсетудегі мақсатының орындалуы ғана емес, оның ерік-жігерінің іске асуы. Яғни өзі жөніндегі ойын еркін іске асырудың дайындығы және оны іске асыруының нәтижесі, көрінісі. Сонымен бірге, тұлға дегеніміз сезімнің, әсердің, ішкі күйініш-сүйініштің бойға жинақталған көрінісі. Тұлғаның құрылымдық компоненттері үш бөліктен тұрады. Біріншіден –оның ақыл-ойын дамыту арқылы санасын жетілдіру; екіншіден-адамзаттық өркениетті тұлғаның бойына біртіндеп сіңіру; үшіншіден-жеке тұлғаны іс-әрекетке ендіру арқылы өзін-өзі тәрбиелеуге белсене қатыстыру. Тұлғаны тәрбиелеп жетілдіруде осы үш компонент органикалық бірлікте қызмет етеді.

Баланың тұлғасын жан-жақты дамытуды қаншалықты ерте бастау керек. Туған күннен-ақ бастап, балаларға әр түрлі жағдайлар әсер етеді. Үй тұрмысы, үлкендердің сөзі, қарапайым балалық өлеңдер, теледидар бағдарламалары және тағы да басқа әр түрлі жағдайлар баланың білімі мен сезіміне жастайынан айрықша әсер етеді. Үлкендердің сөйлегендері баланың тұлғасына тек жағымды әсер еткен жағдай қазіргі уақытта қол жетпейін арман. Бірақ баламен қарым-қатынаста болатын адамдар оның рухани байлығы өте төмен екенін жақсы түсінеді. Сондықтан да әрбір мектеп баланың сана-сезімін байыту мақсатымен ән-күй пәндерін кешіктірмей беру керек. Кейбір кезде балалар музыкалық білімді алмай барлық пәндерден өте төмен балды алып жүрген жағдайлар да аз емес. Оқушыларға өнер саласын ашқаннан кейін, баланың дамуына үлкен әсер етеді. Музыкалық тәрбиені беру үшін алдымен оның мақсаты мен мүмкіндіктерін бөліп шығару қажет. Музыка ең алдымен эмоционалдық қанағаттандыруды береді. Екіншіден, музыкалық тәрбиенің негіз - ақыл-ойды ғылымның көмегімен жетілдіру. Үшіншіден - бұл эмоционалдық тәрбие. Ең алдымен балалардың қызығушылықтарын ескеріп, мектепте және оны бітіргеннен кейін толық музыкалық білімді алуды қамтамасыз ету керек. Әрбір әдістің негізін музыканың теориясы емес, практикалық жұмыстары қарайды. Балалар музыкаға қызығып кеткеннен кейін ол туралы көбірек білгісі келеді: музыкалық ноталардың белгілерін жазып үйрену, оларды әнге ауыстыру және тағы басқа. Музыка пәніне қызыққан бала кейін музыкалық теорияны да оқуға талпынады. Музыкалық практика тек қана өлең айту мен аспапта ойнаумен шектелмейді, сонымен бірге әнді тыңдауда практиканы құрайды. Әндер жеңіл, аспаптар–элементарлы, ал әуендер қарапайым болуы мүмкін бірақ қаншалықты құралдар мен материалдар жеңіл болғанмен, олардың көркемдік сапасы жоғарғы сатыда болуы ықтимал. Әрине дамудың ең бірінші сатысында музыкаға деген сүйіспеншілік фундаменті қаланады. Келесі сатыда балалар меңгерген білімін музыканы тереңдетіп тануға жұмсағылары келеді. Міне, дәл осы уақытта баланы әр түрлі кезеңдердегі музыкамен, оның бағыттарымен, стильдерімен таныстыру қажет. Сондай-ақ классикалық шығарма-лармен қатар жаңа заман шығармаларын беру қажеттілігін ұмытпау керек.

Тұлғаны тәрбиелеу – бұл қарым-қатынастың барлық түрлерін сатылы әрі үздіксіз дайындау және іске асыру деген сөз. Бұның нәтижесінде тұлға қоғамдық және мектеп құндылықтарын, әлеуметтік рәсімдерді, нормаларды, ұйымдастырушылық қабілетін және т.б. игереді.

Білім беру және тәрбиелеу процессі кезінде тұлғаның әлеуметтендірілуін қамтамасыздандыру қажет. Бұл жаңа ашылыстарды игеруді, өзіндік күн көруді үйренуді, мәдениеттің минимумдық негізін салуды білдіреді. Музыка туралы білім біздің заманымызда күннен күнге үлкен рөль атқарады.

Егерде бұндай жұмыс нәтижесінде оқушылар музыка пәнінде эмоционалдық қанағаттанса, онда олар музыкаға деген сүйіспеншілікті бүкіл өмір бойы өткізе алады. Солардың біреулері болашақта композитор, біреулері - әнші, тағы біреулері – жақсы, музыканы сүйсіне тыңдайтын тындарман болуы мүмкін. Музыкалық тәрбиешілер жастарды осы екінші, үшінші топқа қосылып кетулеріне себеп болу керек.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Почтарева Татьяна Владимировна

учитель математики СШГ №9 города Актобе

СОВРЕМЕННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Традиционные способы передачи информации уступают место использованию информационно-коммуникативным технологиям.

В этих условиях учителю необходимо ориентироваться в широком спектре инновационных технологий, идей, школ, направлений. Увеличение умственной нагрузки на уроках математики заставляет задуматься над тем, как поддержать интерес к изучаемому материалу у учащихся, их активность на протяжении всего урока. В связи с этим ведутся поиски новых эффективных методов обучения и таких методических приёмов, которые бы активизировали мысль школьников, стимулировали бы их к самостоятельному приобретению знаний.

Возникновение интереса к математике у значительного числа учащихся зависит в большей степени от методики её преподавания, от того, насколько умело будет построена учебная работа. Необходимо позаботиться о том, чтобы на уроке включать каждого ученика в деятель-ность, обеспечивающую формирование и развитие познавательных потребностей – познавательные мотивы. Это особенно важно в подростковом возрасте, когда ещё формируются, а иногда и только определяются постоянные интересы и склонности к тому или иному предмету. К тому же в современных условиях важное значение приобрела проблема профессиональной подготовки специалистов, способных мыслить и действовать творчески, самостоятельно, нетрадиционно. Немаловажная роль отводится информационным и телекоммуникационным технологиям, так как они позволяют решить проблему перехода от традиционной формы обучения, направленной на усвоение учеником фиксированной суммы знаний, к новой, где основной упор сделан на освоение способов деятельности. В понятие же “новое качество” образования вкладывается, прежде всего, способность самостоятельно учиться и добывать знания, ведь перед школой встала непростая задача: подготовить новых граждан к жизни в новом информационном обществе, подготовить их к продуктивной деятельности в новых экономических условиях.

В своей педагогической деятельности я ставлю цель, чтобы с помощью средств новых педагогических и информационных технологий увеличивать свой дидактический потенциал, позволяющий оперативно осуществлять обратную связь, открывать ученику возможность продвигаться в адекватно его способностям в темпе. Это способствует и выдвигаемой сегодня концепции школы, провозгласившей личностно-ориентированный принцип главным, в которой особая роль отводится дифференцированному обучению.

При традиционной системе обучения не каждый школьник способен освоить программу. По своим природным способностям, темпу работы и т.д. учащиеся сильно отличаются друг от друга.[1]

Как заинтересовать математикой? Дело непростое. Многое зависит от того, как поставить даже очевидный вопрос, и от того, как вовлечь всех учащихся в обсуждение сложившейся ситуации. Творческая активность учащихся, успех урока целиком зависит от методических приемов, которые выбирает учитель. Как сформировать интерес к предмету у ребенка? Через самостоятельность и активность, через поисковую деятельность на уроке и дома, создание проблемной ситуации, разнообразие методов обучения, через новизну материала, эмоциональную окраску урока.

О некоторых средствах повышения эффективности обучения и приемах активизации познавательной деятельности уча-

щихся, которые используются мною, я хочу рассказать. Не все, представленное вашему вниманию, является моим “изобретением”, многое есть результат перенятого опыта у коллег, а также из источников полезной информации.

Сообщить готовое быстрее, чем открывать его вместе с учениками. Но от “прослушанного”, как известно, через две недели в памяти остается только 20%. Важно сделать учащихся участниками научного поиска: рассуждая вслух, высказывая предположения, обсуждая их, доказывая истину. Учащиеся включаются в деятельность, которая носит исследовательский характер. В реализации проблемного обучения существенную роль играет создание на уроке учебной проблемной ситуации. Это оправдывающий себя дидактический прием, с помощью которого учитель держит в постоянном напряжении одну из внутренних пружин процесса обучения – детскую любознательность. [2]

Одним из средств активизации познавательной деятельности школьников является широкое использование их жизненного опыта. Большую роль в усвоении материала играют при этом практические работы. Часто дети запоминают только то, над чем потрудились их руки, если ученик что-то рисовал, чертил, вырезал или закрашивал, то это что-то само по себе становится опорой для его памяти. Такой вид работы как обучающее практическое занятие является творческим для учащихся. Выполнение задания и обобщение результатов приводит их к новому математическому знанию. В этих условиях познавательная деятельность представляет собой самодвижение. В результате такой работы новые знания не поступают извне в виде информации, а являются внутренним продуктом практической деятельности самих учащихся.

Велика роль опорных схем или карточек-информаторов в активизации познавательной деятельности учащихся. Их лучше составлять вместе с учащимися на уроке в самом начале изучения темы, и можно пользоваться, пока тема не исчерпана. Помогают они и при повторении. Очень хорошо выполняется такая работа в группах. Каждая группа создает свою модель, фиксирует на листах, которые по окончании работы крепятся к доске. В ходе межгрупповой дискуссии выделяется лучшая модель или корректируются предложенные и создается новая. Опорные схемы, карточки-информаторы уменьшают нагрузку на память, помогают преодолеть страх перед необходимостью изложить материал самостоятельно. [3]

Одной из основных задач преподавания курса математики в школе является формирование у учащихся сознательных и прочных вычислительных навыков. О наличии у учащихся вычислительной культуры можно судить по их умению производить устные и письменные вычисления, рационально организовывать ход вычислений, убеждать в правильности полученных результатов. Вычислительные навыки отличаются от умений тем, что выполняются почти бесконтрольно. Такая степень овладения умениями достигается в условиях их целенаправленного формирования. Поэтому большое внимание на уроках уделяю устному счету, различным приемам устной работы. Организация устных вычислений в методическом отношении представляет собой большую ценность. В ходе устного счета развивается память, быстрота реакции, воспитывается умение сосредоточиться, инициатива учащихся, потребность к самоконтролю, повышается культура вычислений. А использование методов анализа и синтеза способствует развитию логического мышления учащихся.

Литературы

1. Колобова С.В. Инновационные технологии в процессе обучения математике 2019г

2. Левитес Д.Г. Практика обучения. Современные образовательные технологии-Мурманск, 2010

3. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования - М.: «Академия», 2000.

Умбетова Раушангуль Ратовна

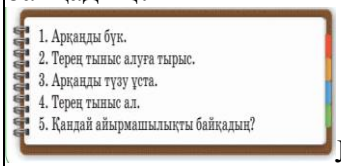
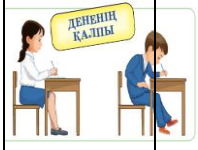
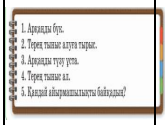
СЕНІҢ СӨМКЕҢНІҢ САЛМАҒЫ ҚАНДАЙ?

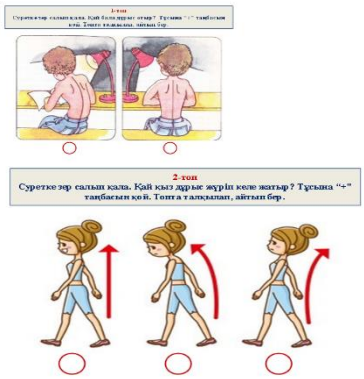
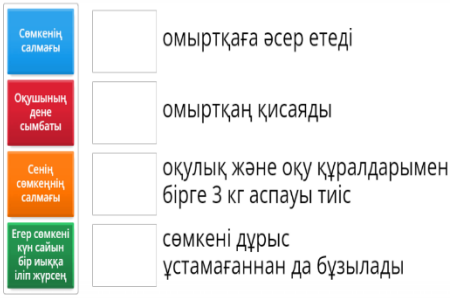
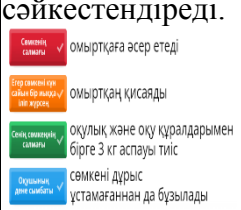
Ақтөбе қаласы, №36 қазақ орта мектебінің бастауыш сынып мұғалімі

Үлгілік оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаты	2.2.3.2 - дұрыс дене сымбатын сақтаудың маңыздылығын түсіндіру; 2.1.2.6 эксперименттің басты белгілерін анықтау (мақсат, болжам, ресурстар, жоспар, мерзім, нәтиже);
Сабақтың мақсаты	эксперименттің басты белгілерін анықтауға талпынады (мақсат, болжам, ресурстар, жоспар, мерзім, нәтиже); эксперименттің басты белгілерін анықтайды. (мақсат, болжам, ресурстар, жоспар, мерзім, нәтиже); дене сымбатын сақтаудың маңызды екенін біледі.
	Білу, түсіну.Қолдану.Талдау

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңдері / уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы Ұйымдастыру кезеңі 5 мин	**Психологиялық дайындық** Мынау- менің жүрегім, Бәрі осыдан басталған. Мынау –басым ақылды, Бәрін осы басқарған. Мынау менің оң қолым, Мынау менің сол қолым, Барлық істі атқарған. Егеменді елімнің Болашағы мен болам! Оқушыларды түгендеу. Топқа бөлу. 1-топ. «Сымбатты дене» тобы 2-топ. «Қалыпты дене» тобы 3-топ. «Бұлшық ет» тобы **Бағалау. Пенал әдісі** **ҚБ** бағалау.	Балалар педагогпен бірге Сабақтың соңында қол жеткізілуі тиіс мақсатты белгілейді. 	Әрбір оқушының сабақ алдындағы көңіл күйін бағалайды. **ҚБ** 	Интер белсенді тақта слайд
Үй тапсырмасы 3 мин	*Өткенге шолу.* WORDWALL бағдарламасының көмегімен үй тапсыомасын пысықтайды. 	*Сұрақтарға жауап береді.* 	**Дескриптор**: - қозғалыс кезіндегі бұлшық еттердің қалай жиырылатынын қорытынды жасайды. -бұлшық еттің қозғалысын зерттейді. **ҚБ**	https://wordwall.net/ru/resource/63553446

Сабақтың ортасы Жаңа сабақ 25мин	**Оқулықпен жұмыс.** **Білу.Түсіну.** № 1 тапсырмадағы суреттерді көріңдер. Айсұлу мен Қуаныштың партадағы отырысын салыстыртады. – Қайсысы дұрыс отыр? № 2 тапсырма бойынша зерттеу жүргізеді. 1. Бүкірейіп отыр. 2. Терең тыныс алуға тырыс. 3. Түзу отыр. 4. Терең тыныс ал. 5. Қандай айырмашылықты байқадың? № 3, 4 тапсырманың «Дұрыс сымбат» деген суретімен таныстырады. - Барлық дене бөліктері қабырғаға тиіп тұр ма? № 1 сараптама 1. Өз сымбатыңның қандай екенін анықтаудың бірнеше жолы бар. Ең қарапайымы: • Қабырғаға арқамен тұрыңдар. Бәрі жақсы болса, сендердің желкелерің, жауырындарың, бөкселерің мен өкшелерің қабырғаға тиіп тұруы керек. Мойын мен бел маңында омыртқа мен қабырға арасында шамалы аралық қалады. Егер осыны қиындықсыз жасаған болсаңдар, онда мен сендерді құттықтаймын. Сендердің сымбаттарың дұрыс. 	Тапсырманы орындайды, түсіндіреді, қорытынды жасайды. ЕБҚ-өзі қалай отыратынын көрсетеді. Жоспар бойынша зерттеу жүргізеді, «Бүкірейіп отырғанда немесе жүргенде, адамның тыныс алуы қиындап, жүрегі мен басқа мүшелерінің жұмысы нашарлайды деген қорытынды шығарады. ЕБҚ-мақсаттарды дауыстап оқиды. «Сөмкемнің салмағы қандай болуы керек?» деген тақырыпқа тәжірибе жүргізеді. ЕБҚ - өз ойын білдіреді./ Суретке қарап, жұптасып, қабырға жанында өз сымбатын зерделейді. «Дұрыс сымбат сұлу әрі денсаулыққа пайдалы, бұрыс сымбат кезінде адамның тыныс алуы қиындап, жүрегі мен басқа мүшелерінің жұмысы нашарлайды» деген қорытынды шығарады. «Сөмкемнің салмағы қандай болуы керек?»	**Бағалау критерийі:** -дене сымбатын сақтаудың маңызды екенін біледі **Дескриптор**: - Тапсырманы орындайды, түсіндіреді, қорытынды жасайды. **ҚБ** **Дескриптор**: Суретке қарап, жұптасып, қабырға жанында өз сымбатын зерделейді **ҚБ** **Дескриптор**: Дене бітімін дұрыс қалыптастыру үшін ұсыныстар әзірлейді. **ҚБ**	Оқулық Суреттер Слайд

	Дене бітімін дұрыс қалыптастыру үшін ұсыныстар әзірлеңдер. № 5 тапсырма. **«Сөмкемнің салмағы қандай болуы керек?» деген тәжірибе жүргізіңдер.** **Жұптық жұмыс** **Дәптермен жұмыс.** **Сергіту сәті:** Бас, иық, тізе, аяқ өлең жолдарымен дене қимылдарын жасайды.	деген тақырыпқа тәжірибе жүргізеді. ЕБҚ-өз ойын білдіреді. Дене бітімін дұрыс қалыптастыру үшін ұсыныстар әзірлейді. **Сергіту сәті:** Бас, иық, тізе, аяқ өлең жолдарымен дене қимылдарын жасайды.	**Дескриптор**: -зерттеу жұмысын жүргізеді **ҚБ**	 Суреттер Слайд А-4 парақша
Сабақтың соңы Бекіту кезеңі 10 мин 	**Талдау.** **WORDWALL бағдарламасының көмегімен сәйкестендір.** 	WORDWALL бағдарламасының көмегімен сәйкестендіреді. Оқушылар дұрыс жауап нұсқасын белгілейді.	**Дескриптор**: -зерттеу жұмысын жүргізеді **ҚБ** **ҚБ** **Дескриптор**: -сәйкестендіреді **Дескриптор**:/ -дұрыс жауап нұсқасын белгілейді. **ҚБ**	Интер белсенді тақта https://wordwall.net/ru/resource/63633343 Слайд А-4 парақша Қаламсап-/
Рефлексия 2 мин	**Кері байланыс: «Менің сөмкем» әдісі .** Әр оқушының өзін-өзі бағалуын ұйымдастырады.	Сабақтағы өз жұмысын, оқу материалын	Өз білімін өзі бағалайды	Түрлі-түсті

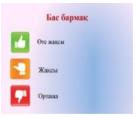
	 . Оқушылардан қарындащты бояп, сөмкеге салады. • Жасыл түсті сөмке – барлығын түсіндім, басқа адамға түсіндіре аламын. • Сары түсті сөмке – енді түсініп келемін. • Қызыл түсті сөмке – ештеңе түсінбедім.	меңгеру деңгейін талдайды. Өзінің эмоционалдық жағдайын анықтайды. 		қарындаш тар сөмке

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	4.1.1.1 – музыкалық көркемдеуіш құралдардың көмегімен әуеннің жанрын, көркемдік образдарын анықтау жәнесалыстыру; 4.1.1.2 – музыкалық шығарманың дыбыстауын түрлі орындауда тыңдатып анықтау және салыстыру.
Сабақтың мақсаты	**Барлық оқушылар**: музыкалық көркемдеуіш құралдың көмегімен әуеннің жанрын , көркемдік образдарын анықтайды және салыстырады **Кейбір оқушылар:** ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминалогияны пайланады **Көптеген оқушылар:** ауызша және жазбаша жұмыстар орындау барысында музыкалық терминалогияны пайланады.

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі//уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Ұйымдастыру Өзін-өзі тексеру	**Амандасу. 1-тапсырма Берілген суреттерді көру арқылы сабақтың тақырыбын ашу:** *Ғарышкерлер мекені,* *Қазақ жері Байқоңыр.* *Қай жер саған жетеді,* *Ғажап жерім -Байқоңыр!* Қалай ойлайсыңдар, біздің бүгінгі тақырыбымыз қандай? Картадан Байқоңырды табыңыздар.	Оқушылар өз ойларын ауызша жеткізеді.	 Оқушылар бір бірін бағалайды	Интерактивті тақта колданылады

Жаңа білім	Оқушыларға сабақтың мақсат-міндеттерін түсіндіру. «Жаңа сөз үйренейік!» айдарында оқушыларға жаңа сөздерді меңгерту үшін сөздікпен жұмыс жүргізу. **Тыңдалымалды тапсырма** **Бақытқа сұрақ қой.** ***-«Байқоңыр» ғарышайлағы қай жерде орналасқан? Қызылорда облысында*** ***«Байқоңыр» ғарышайлағы қай жы-лы ашылды?*** ***1955 жылы*** *Оқушылар өз жұмыстарына қаншалықты риза болғандықтарын көңіл күй бас бармақ арқылы көрсету.* **2-тапсырма.Тыңдау және талдау.** «Байқоңыр» музыкалық шығармасын тыңдайды. -Шығарма қандай екпінде орындалады? -Шығарма неше бөлімнен тұрады. АВ;АВА:А:? -Шығарма қандай екпінде тұрады? Дескриптор: *-Оқушылар берілген сұрақтарды мұқият тыңдайды;* *-Берілген сұрақтарға жаңа сөздерді пайдана отырып, толық жауап береді* **3-тапсырма Әнді орындау.** **4-тапсырма. Зерттеу** Үш топқа бөлініп,қазақтың ғарышкерлері - Т Әубәкіров, Т Мұсабаев,А Айымбетов жөнінде хабарлама жинақтау **Кері байланыс** Тапсырма соңында оқушылардың тапсырманы орындауда қандай қиындықтарға кезіккендері туралы сұрап, алдағы уақытта ескеретін жайттарды анықтап білу..	Оқулықта көрсетілген концертті ұйымдастыру және жүргізу талаптарымен танысады. Тыңдалым тыңдап, сұрақтарға жауап береді Ғарышкерлер туралы мәліметтер жинау	Бір бірін «Басбармақ» әдісімен бағалады. 	https://youtu.be/2-ePIz1KdmI?si=SO09Gcr-hun_A-9N https://youtu.be/fX3llfmXGF8?si=T8EqSP9MSCjdh3Ro Wordwall арқылы топтық жұмыс жасау Сұрақтарға жауап береді
Бекіту **Кері байланыс**	**Рефлексия:** -Алған ақпаратты чемоданға салу? -Ақпараттың ішінде әлі ізденіп,толықтыру керек болса,еттартқышқа салу? -Қажет емес артық дүниені қоқысқа салу?	Қойылған сұрақтарға жауап береді	. 	

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Уталиева Айнур Сактаганкызы

Ақтөбе облысы Қобда ауданы Калиновка орта мектебінің музыка пәнінің мұғалімі

ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУДА ҒЫ МУЗЫКАЛЫҚ МӘДЕНИЕТТІҢ РӨЛІ

Адам баласы материалдық және рухани өмірдің ортасында тіршілік етеді де, өзі өмір сүріп отырған қоғамның мүшесі ретінде өзіндік ақыл-парасатымен, жеке бастың өзіне тән ақыл-ой, ерік-жігер, мінез-құлық ерекшелігімен көрінуге тырысып бағады. Қоғам мүшелерінің бәріне ортақ біркелкі мінез-құлықтық қасиеттің болуы мүмкін емес. Әр адам өзінше дараланған жеке тұлға. Адамдар жеке тұлға болып бірден дүниеге келмейді. Әрбір адамды қалыптастыру, тәрбиелеп жетілдіру қажет.

Жеке тұлға дегеніміз адамның мінез-құлқындағы, іс-әрекетіндегі, көзқарасындығы ерекшелігімен дараланууы

Қоғамдық тұлғаларға ортақ этикалық бірыңғай болуына қарамастан, өзін қоршаған орта жөнінде әр адамның қалыптасқан өзіндік ой-пікірінің, көзқарасының болуы, олардың өзі көріп-білген құбылысқа деген көзқарасын, ой-пікірін білдіруі заңды құбылыс. Мәселен, біреулер айналасындағы құбылысқа таңдана, тамашалай қараса, ал енді біреулер сын көзімен қарап ой қорытуы, сыни пікірлер айтуы мүмкін.

Адамдардың қоршаған табиғи ортадағы құбылыстарды қабылдап түсінуі де әр түрлі. Ол адамның жеке басына тән физиологиялық, психологиялық, биологиялық ерекшеліктермен тығыз байланысты. Мәселен біреулердің бір нәрсені жасауға іскерлік қабілеті болса, екінші адамда оның болмауы, біреудің ұйымдастырушылық қабілеті күшті болса, ал екінші бір адамның ұйымдастыру ісіне қабілетсіз болуы, біреу бір айтқаннан білімді тез қабылдаса, ал екінші бір адамның абстракциялық ойлау қабілетінің баяу дамуы, біреулердің сурет салуға, ән салуға бейімділігі болуы мүмкін. Жеке бастың бұл ерекшеліктер адамдардың басқалармен ұжымдық қарым-қатынасында байқалады.

Сонымен бірге адам баласы өмірде үздіксіз тәрбие құшағында болатынын, бұрынғы игерген білім, білік, дағдылары біртіндеп көмескіленіп, оның орнына жаңа білім, білік, дағдыларды меңгерумен шұғылданатынын ескеруге де тура келді. Жеке тұлғаның ой-санасының, білім көлемінің толығуымен байланысты оның өмірге көзқарасы, белгілі құбылыстарға баға беруінде де өзгерістердің болуы, оның жаңаруы мүмкін. Бұған қоса әлеуметтік ортаның, отбасы мүшелерінің, жолдас-жораларының, таныстары мен достарының да белгілі мөлшерде әсер ететінін ескерсек, жеке тұлғаның ерекшелігінің басым болуына оның да ықпалы зор. Сондай-ақ басқалардың көзқарасын, ой-пікірлерін қабылдау дәрежесі де түрліше болады. Сондықтан да әр адамды бір-біріне ұқсамайтын, өзіндік ерекшелігімен дараланған тұлға дейміз.

Жеке тұлға өзін-өзі бағалауға да, өзінің іс-әрекетін, оның нәтижелерін басқалардың іс-әрекетімен салыстырып байқауға, басқалардың бойындағы артықшылық қасиеттерді көре, тани білуге, соған тең келсем, сондай болсам деп ұмтылыс, іс-әрекет жасауға да қабілетті. Жеке тұлғаға тән қасиет – ақыл, ес, яғни олар өмірді өзінің сана-сезім өлшемімен қарап бағалауға бейім тұрады. Сондықтан өмірді танып білу дегеніміз миллиондаған жеке тұлғалардың сезім, түсінігінен тұрады.

«Тұлға» дегеніміз адамның келешек өмірдегі жобасының келбеті. Яғни адам өз бейнесін өзі жасаушы. Тұлға-жеке адамның өзін өмірде көрсетудегі мақсатының орын-

далуы ғана емес, оның ерік-жігерінің іске асуы. Яғни өзі жөніндегі ойын еркін іске асырудың дайындығы және оны іске асыруының нәтижесі, көрінісі. Сонымен бірге, тұлға дегеніміз сезімнің, әсердің, ішкі күйініш-сүйініштің бойға жинақталған көрінісі. Тұлғаның құрылымдық компоненттері үш бөліктен тұрады. Біріншіден – оның ақыл-ойын дамыту арқылы санасын жетілдіру; екіншіден-адамзаттық өркениетті тұлғаның бойына біртіндеп сіңіру; үшіншіден-жеке тұлғаны іс-әрекетке ендіру арқылы өзін-өзі тәрбиелеуге белсене қатыстыру. Тұлғаны тәрбиелеп жетілдіруде осы үш компонент органикалық бірлікте қызмет етеді.

Баланың тұлғасын жан-жақты дамытуды қаншалықты ерте бастау керек. Туған күннен-ақ бастап, балаларға әр түрлі жағдайлар әсер етеді. Үй тұрмысы, үлкендердің сөзі, қарапайым балалық өлеңдер, теледидар бағдарламалары және тағы да басқа әр түрлі жағдайлар баланың білімі мен сезіміне жастайынан айрықша әсер етеді. Үлкендердің сөйлегендері баланың тұлғасына тек жағымды әсер еткен жағдай қазіргі уақытта қол жетпейін арман. Бірақ баламен қарым-қатынаста болатын адамдар оның рухани байлығы өте төмен екенін жақсы түсінеді. Сондықтан да әрбір мектеп баланың сана-сезімін байыту мақсатымен ән-күй пәндерін кешіктірмей беру керек. Кейбір кезде балалар музыкалық білімді алмай барлық пәндерден өте төмен балды алып жүрген жағдайлар да аз емес. Оқушыларға өнер саласын ашқаннан кейін, баланың дамуына үлкен әсер етеді. Музыкалық тәрбиені беру үшін алдымен оның мақсаты мен мүмкіндіктерін бөліп шығару қажет. Музыка ең алдымен эмоционалдық қанағаттандыруды береді. Екіншіден, музыкалық тәрбиенің негізі - ақыл-ойды ғылымның көмегімен жетілдіру. Үшіншіден - бұл эмоционалдық тәрбие. Ең алдымен балалардың қызығушылықтарын ескеріп, мектепте және оны бітіргеннен кейін толық музыкалық білімді алуды қамтамасыз ету керек. Әрбір әдістің негізін музыканың теориясы емес, практикалық жұмыстары қарайды. Балалар музыкаға қызығып кеткеннен кейін ол туралы көбірек білгісі келеді: музыкалық нотаның белгілерін жазып үйрену, оларды әнге ауыстыру және тағы басқа. Музыка пәніне қызыққан бала кейін музыкалық теорияны да оқуға талпынады. Музыкалық практика тек қана өлең айту мен аспапта ойнаумен шектелмейді, сонымен бірге әнді тыңдауда практиканы құрайды. Әндер жеңіл, аспаптар– элементарлы, ал әуендер қарапайым болуы мүмкін бірақ қаншалықты құралдар мен материалдар жеңіл болғанмен, олардың көркемдік сапасы жоғарғы сатыда болуы ықтимал. Әрине дамудың ең бірінші сатысында музыкаға деген сүйіспеншілік фундаменті қаланады. Келесі сатыда балалар меңгерген білімін музыканы тереңдетіп тануға жұмсағылары келеді. Міне, дәл осы уақытта баланы әр түрлі кезеңдердегі музыкамен, оның бағыттарымен, стильдерімен таныстыру қажет. Сондай-ақ классикалық шығармалармен қатар жаңа заман шығармаларын беру қажеттілігін ұмытпау керек.

Тұлғаны тәрбиелеу – бұл қарым-қатынастың барлық түрлерін сатылы әрі үздіксіз дайындау және іске асыру деген сөз. Бұның нәтижесінде тұлға қоғамдық және мектеп құндылықтарын, әлеуметтік рәсімдерді, нормаларды, ұйымдастырушылық қабілетін және т.б. игереді.

Білім беру және тәрбиелеу процессі кезінде тұлғаның әлеуметтендірілуін қамтамасыздандыру қажет. Бұл жаңа ашылыстарды игеруді, өзіндік күн көруді үйренуді, мәдениеттің минимумдық негізін салуды білдіреді. Музыка туралы білім біздің заманымызда күннен күнге үлкен рөль атқарады.

Егерде бұндай жұмыс нәтижесінде оқушылар музыка пәнінде эмоционалдық қанағаттанса, онда олар музыкаға деген сүйіспеншілікті бүкіл өмір бойы өткізе алады. Солардың біреулері болашақта композитор, біреулері - әнші, тағы біреулері – жақсы, музыканы сүйсіне тыңдайтын тындарман болуы мүмкін. Музыкалық тәрбиешілер жастарды осы екінші, үшінші топқа қосылып кетулеріне себеп болу керек.

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Унгербаева Алия Тлеукабыловна

РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ В РАМКАХ ПРЕПОДАВАНИЯ БАЗОВЫХ ЗНАНИЙ ПО ЭКОНОМИКЕ И ОСНОВАМ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Преподователь экономические дисциплины ЧУ «Высший многопрофильный колледж «Болашак»» г. Актобе

На современном рынке труда в условиях непрерывной модернизации производства важнейшими качествами специалиста становятся инициативность, способность творчески мыслить и находить правильные решения в нестандартных ситуациях. Работодатели заинтересованы в формировании компетентной личности выпускника колледжа через освоение им ключевых общих и главное профессиональных компетенций. Современный квалифицированный специалист должен не только обладать определенным набором знаний, умений и навыков, но и уметь ориентироваться в нестандартных производственных ситуациях и находить новые, нетипичные производственные решения.

Часто приходиться слушать от работодателей: «требуется высококвалифицированный специалист» или «необходима консультация специалиста, компетентного в этом вопросе».

Профессиональная компетенция – способность (готовность) успешно действовать на основе умений, знаний и практического опыта при решении задач профессиональной деятельности.

В современных условиях хозяйствования роль бухгалтера на предприятиях неизмеримо возросла. Рыночная экономика вызывает значительное изменение функций бухгалтера и расширение задач, стоящих перед ним. Из счетного работника, он постепенно становится помощником руководителя по всем вопросам деятельности предприятия. В связи с этим высокий уровень профессиональной компетентности бухгалтера является решающим фактором профессионального развития, а его достижение – главной задачей образовательного учреждения.

Формирование компетенций является основой образовательного процесса в образовательном учреждении, эффективность которого, во многом, определяется методикой преподавания базовых знаний по экономике ,основам предпринимательства и профессиональных дисциплин.

Педагогические технологии в процессе формирования у студентов профессиональной компетенции - это логические действия преподавателя по изменению, совершенствованию, корректировке содержания и методики обучения в целях достижения наибольшего эффекта усвоения изучаемого матер иала.

Так как, в группах обучаются студенты с разными способностями, интересами, уровнем психического и физического развития восприятие и усвоения учебного материала у каждого по разному. В результате этого, очевидно, что в образовательном процессе необходимо применять различные методы и средства обучения, организационные формы. Учебные занятия следует строить так, чтобы научить студентов индивидуальным приемам усвоения материала, помочь каждому выбрать оптимальный вариант изучения проблемы, сформировать индивидуальный стиль познавательной деятельности.

Основной целью развития профессиональных компетенций в рамках преподавания базовых знаний является формирование у будущих специалистов

твердых теоретических знаний и практических навыков: по экономике, по основам предпринимательства, по организации финансового и налогового учета на предприятиях различных форм хозяйствования, по подготовке и представлению финансовой информации различным пользователям для выработки обоснования и принятия управленческих решений.

Эффективная реализация компетентностного подхода возможна посредством целенаправленного формирования компетенций. Формирование компетенций происходит средствами содержания образования. В итоге у студента развиваются способности и появляются возможности решать в повседневной жизни реальные проблемы – от бытовых, до производственных и социальных.

Список литературы:

1. Ушканова А. Ф. Компетентностный подход экономических дисциплин профессионального качества выпускника СПО // Актуальные исследования. 2022. №35 (114). С. 78-80. URL: https://apni.ru/article/4545-kompetentnostnij-podkhod-ekonomicheskikh

2. Иванов Д.А., Митрофанов К.Г.,Соколова О.В. Компетентный подход в образовании. Проблемы, понятия, инсрументарий.-М.АПКиППРО,2018.

Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаты:	2.1.2.3 Мектеп қоғамдастығын дағы ұжымдық, топтық және тұлғааралық мінез-құлық нормаларын түсіндіру. Мектеп ережелерін еске түсіріп ,оны сақтау жолдарын түсіндіру
Сабақтың мақсаты	Мектептегі ұжымдық, топтық және тұлғааралық мінез-құлық нормаларын түсінеді
Құндылықтар	АР-ҰЯТ: Өзін отбасының,сыныптың, мектептің,қоғамның, Отанның бір мүшесі екенін сезіну

Сабақтың барысы

Сабақтың кезеңі// уақыты	**Педагогтің әрекеті**	**Оқушының әрекеті**	**Бағалау**	**Ресурстар**
Сабақтың басы 5 минут	« Ыстық лебіз » әдісі Оқушылар шеңберге тұрып бас бармақтарыңызды көршілеріңіздің бас бармағына тигізіп « достым , саған сәттілік тілеймін ! » деп алақандарын түйістіреді Топқа бөлу. 1-топ: қаламды таңдаған оқушылар сынып бөлмесі тобына 2 -топ: ыдысты таңдаған оқушылар асхана тобына	Сабаққа дайындық жасап, жақсы тілектер тілейді. Топқа бөлу	Мақтап, мадақтап отыру	

Өткенді пысықтау 5 минут	3-топ: кітапты таңдаған оқушылар кітапхана тобына 4-топ: допты таңдаған оқушылар спортзал тобына жайғасады Үй тапсырмасын тексеру: Топқа бөлу кезінде алған кейбір заттарыңыз сиқырлы байқап қарайықшы.			Топқа бөлуге арналған заттар
Сабақтың ортасы 20 минут	1.Балалар білім алатын оқу орны қалай аталады ? 2.Мектептегі негізі тұлға кім ? 3.Мектепте тағы қандай мамандық иелері жұмыс істейді ? 4.Мектептегі өзіңе таныс бөлмелерді ата. 5.Сен қандай мектепте оқисың ? 6.Мектепке не үшін барасың ? Жарайсыңдар ! « Менің атым – Қожа » фильмінен үзінді көрсету. Оқушылардың пікірлерін тыңдау -Дұрыс балалар, бізді қоршаған ортаның өз тәртібі болады.Оның осыған сәйкес өзіндік ережелері де бар. Мектеп бұл – қоғамдық орын.Сондықтан мектепте жұмыс жасайтын мамандар мен оқушыларға арналған мектептің ережелері бар. Мектепте жұмыс жасайтын мамандар да оқушылар да мектептің ережелерін сақтау керек. Ал, олар қандай ережелер оны қазір өздеріңіз алдарыңызда берілген суреттерге қарап ойланып болжап көріңіздер Топпен жұмыс 1-топ:Суреттердің ішінен сынып бөлмесінде ұстанатын ережелердің суреттерін тауып өз қағаздарыңызға желімдеңіздер. 2-топ:Суреттердің ішінен асханада ұстанатын ережелердің суреттерін тауып өз қағаздарыңызға желімдеңіздер. 3-топ:Суреттердің ішінен кітапханада ұстанатын ережелердің суреттерін тауып өз қағаздарыңызға желімдеңіздер. 4-топ:Суреттердің ішінен спортзалда ұстанатын ережелердің суреттерін тауып өз қағаздарыңызға желімдеңіздер. Өз болжамдарын тақтаға шығып түсіндіреді	Үй тапсырмасын сұрақ жауап арқылы тексереді Балалар Қожаның іс әрекеті туралы айтады Топпен жұмыс жасайды	Дескриптор: Сұрақтарға жауап береді - 1б « Менің атым – Қожа » фильмінен үзінді көреді, іс-әрекеті жайлы ойын айтады	Суреттер оқулық
Сергіту сәті 2 минут				
Сабақты қорыту **6**минут	Мұғалім толықтырады. Жұппен жұмыс Жағдаяттарға ойланып жауап бер.	Жұппен	Дескриптор: Топпен жұмыс	

Қосымша тапсырма 2минут	1.Асқар сабақтың үстінде үнемі сөйлеп отырады.Ол сабақта оқушыларға үнемі кедергі болады. **- Асқарға не жайлы ескертуге болады ?** 2.Оқушылар түгел асханаға келді. Барлық оқушылар ас алдында қолдарын жуды.Бір оқушы қолын жумай үстелге отырды. - Әли , сен неге қолыңды жумайсың ? – деді мұғалім. - Мен тамаққа отырарда қолымды жумаймын ,- деді Әли. **- Әли дұрыс жасады ма ?** **-Оған қандай ақыл – кеңес берер едің ?** 3.Арман кітапханаға барды.Кітапханада оқырмандар көп екен. Бірақ Арман кітапханадан алған кітабын бар дауысымен айқайлап оқыды.. **- Арманға қандай ақыл – кеңес айтар едің ?** 4. Дене шынықтыру сабағында оқушылар спортзалға барды.Олар сапқа тұрып жүгіру жаттығуларын бастады.Бірақ Нұрлан сапты бұзып , оқушыларды басып озып, жүгіре жөнелді. **- Нұрланға не жайлы ескертуге болады ?** Сергіту сәті -Басымыз қалай сөйлейді ? -Иығымыз қалай сөйлейді ? -Қолымыз қалай сөйлейді ? -Аяғымыз қалай сөйлейді ? Керемет! Отыра қойыңыздар! **Дәптермен жұмыс** ҚБ тапсырмасы (дұрыс нұсқасын белгіле) Оқушының аты-жөні: ---------- **1.Оқушы мектепке келген кезде ең бірінші не істеуі керек ?** **2.Қандай затты мектепке алып келуге болмайды ?** **3. Қандай белгі сабақтың басталғанын білдіреді ?** **4.Мұғалім сыныпқа кірген кезде оқушы не істеуі керек ?** Топпен жұмыс 1-топ: Мектепке апаруға болатын заттарды жасыл түспен боя. Мектепке апаруға болмайтын заттарды қызыл түспен боя. Бос шеңберлерге тағы қандай заттарды салар едіңдер ?	жұмыста өз ойларын айтады - Ия ,ия, Жоқ, жоқ - Білмеймін !, Білмеймін! -Сәлем! Сау бол ! - топ, топ,топ,топ. 1.А) бірден сыныпқа кіреді Ә) Сырткиімін шешіп, аяққиімін ауыстырады Б) бірден асханаға барады 2.А) қауіпті заттарды Ә) дәптерлерді Б) оқулықтарды 3.А) қоңырау Ә) қоңыраулы сағат Б) сағат 4.А) орнынан тұрады Ә) достарына сұрақ қояды Б) сыныптан	жасайды, тақтада сөйлейді -1б Дескриптор: Берілген жағдаяттарды оқиды, өз ойларын айтады -1б Керемет! Дескриптор: Дәптермен жұмыста ҚБ тапсырмасын орындайды.-1б Тамаша! Дескриптор: Топпен жұмыс орындайды -1б Дескрипт	оқулық Оқулық Суреттер Оқулық Кері байланыс парағы ҚБ тапсырмасы жазылған қағаз Көгершін суреті

Кері байланыс 5 минут	2-топ: Семантикалық картамен жұмыс 3-топ: Мектеп ережесінің дұрысын белгіле 4-топ: Сәйкестендір Оқушылар жұмыстарын көрсетеді Сонымен бүгін біздер мектеп ережелері жайлы біліп танидық. Мектеп ережелерін біліп қана қоймай ол ережелерді мектепте сақтап орындауымыз қажет.Сонымен қатар басқа сыныптың оқушыларының да ережені сақтап жүрулеріне ұсыныс тастауымыз қажет Жеке жұмыс « Көгершінге хат » әдісі Әр оқушы мектеп ережесін құрастырып хат жазып оны көгершіндерге беріп жіберейік Бағалау Алдарындағы сызғыш жолақтары бойынша өздерін өздері бағалайды Үйге тапсырма беру Мектеп ережелері тақырыбын оқу. Мектеп ережелерін құрастыру	шығады Топпен жұмыс жасайды Жеке жұмыс жасайды Өздерін өздері бағалайды Кері байланыс береді	ор: «Көгершінге хат » әдісі Көгершінге мектептің 1 ережесін құрастырып жазады-1 б Кері байланыс береді	

Многие задаются вопросом, как повысить интерес к изучению иностранного языка? Это вопрос, который во все времена был и остаётся актуальным в школе. Современное обучение английскому языку не стоит на месте, благодаря современным образовательным технологиям. Но применение креативных возможностей является лидирующим, т. к. благодаря данной деятельности учащиеся могут проявить самостоятельность, активность, умение общаться в коллективе. Как показывает практика применения креативности на уроках английского языка, помогает ученику проявить свои способности.

Основные составляющие креативности:

- Любознательность
- Беглость мысли
- Оригинальность
- Способность к разработке гипотезы
- Удовлетворенность

Я считаю, что развитию креативного мышления способствуют следующие условия:

- избегать в стиле преподавания традиционности, будничности, монотонности, отрыва от личного опыта ребёнка;

• не допускать переутомления и учебных перегрузок;

• стимулировать познавательные интересы;

• специально обучать приёмам умственной деятельности и учебной работы, использовать проблемно-поисковые методы обучения.

Я считаю, креативное мышление - это создание необычных и хороших решений исходной проблемы.

Формы учебных и внеурочных занятий могут быть разнообразными, но цель для всех едина — это успех каждого ученика.

Креативная деятельность учащихся это:

1. составление рассказов;
2. конкурс сочинений;
3. письмо;
4. сочинение сказок;
5. рисунки учеников для составления монологов и диалогов;
6. исследовательские работы;
7. применение компьютерных программ для составления творческих работ;
8. игры, конференции;
9. интервью;
10. проекты;
11. организация экскурсий (проведение занятий вне класса и школы);
12. поделки.

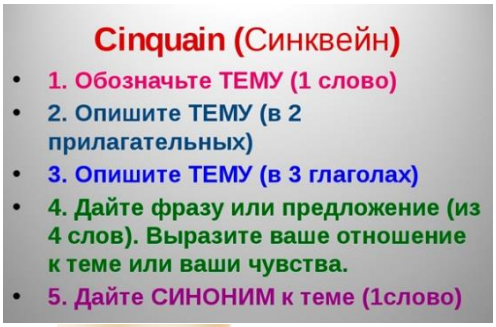
На практике все вышеперечисленное имеет свои учебные цели и задачи, но результат **— это интенсивная языковая практика.**

Постановка сказок, написание сочинений, писем на английском языке развивает лексические и грамматические знания, умения и навыки всех видов речевой деятельности, да и чтение сказок полезно в любом возрасте, т. к. они воспитывают в человеке добро, дружелюбие, любовь к родной культуре, помогают лучше узнать традиции других стран. Ученики могут не только могут делать постановку своих сказок, но и придумывать свои сюжеты на всем хорошо известные произведения. Следует отметить, что если ученики самостоятельно выполняют задания в письменной форме, то этот действенный метод заставляет детей найти правильное написание слов в словаре, благодаря которому они осмысленно запомнят орфографию, перевод и смысловое значение слов. Такая деятельность способствует развитию у детей мышления, памяти и внимания.

Привлечение учащихся к созданию творческих работ с использованием информационно-коммуникационных технологий делает процесс обучения интересным, расширяет познания за пределы темы, придаёт учебному процессу динамичность и привлекательность, дети получают удовлетворение от работы. Создание креативных продуктов с помощью современных информационных технологий под силу ученикам не зависимо от их возраста. Исследовательская деятельность учащихся — это тот вид креативной деятельности, который даёт большие возможности попробовать себя в роли юных учёных. Такой вид деятельности формирует умения обобщать, систематизировать, применять теорию на практике и получать результаты исследования. Ученики, которые занимаются исследовательской деятельностью, приобретают не только опыт общения, публичного выступления, но и навыки исследования, а также учатся анализировать и обобщать полученные сведения. Выполнение исследовательских работ на разнообразные темы наглядно демонстрирует учащимся важность английского языка как средства, значительно расширяет знания о стране изучаемого языка, следовательно, способствует повышению мотивации к его изучению. Использование такого метода как рисунки для составления монолога или диалога, развивает воображение, а также дает возможность ученикам показать свои знания, полученные на других уроках или из личного опыта. Данная работа может быть организована индивидуально, в парах и группах. Организация экскурсий вне класса и школы позволяет ученикам отойти от традиционного проведения уроков и внеклассных мероприятий, т. к. сегодняшний день диктует необходимость говорить в ситуациях, которые приближены к реальным. Общение вне класса

также способствует развитию коммуникативных навыков учащихся. Дети любого возраста любят творить что-то своими руками так называемые handmade creatures. Создание различных креативных творений можно применять как на уроках, так и на внеклассных мероприятиях по английскому языку. На данных занятиях роль учителя состоит в том, чтобы быть помощником, т. к. иногда ученики оказываются намного сообразительнее и креативнее чем учитель. Для проведения таких уроков необходимо непросто сделать какую-то поделку, но понимать цель её назначения и применения. Важно помнить, что все действия следует проговариваться на английском языке, лексический материал зависит от ступени изучения. Например, в 4 классе учащиеся, изучая тему «Robots» не только изобразили своих собственных роботов, но и, используя лексику на данную тему рассказывали классу что могут делать их роботы.

Также на занятиях **английского языка** мы можем применить инновационную технологию «**Синквейн**». **Синквейн** - прием, позволяющий в нескольких словах изложить учебный материал на определенную тему. Это специфическое стихотворение (без рифмы), состоящее из пяти строк (слово «**синквейн**» происходит от французского, означающего «пять») в которых обобщена информация по изученной теме. Составляя **синквейны**, каждый может показать свой талант.

Другой пример творческого подхода. Полет мыслей и фантазий не ограничен и разнообразен. Ситуация: Ученики видят только картинку и задание: express your thoughts.

При затруднительной ситуации можно использовать следующие подсказки:

Talk about the atmosphere.

The atmosphere in the picture is .....(friendly, peaceful, relaxing, tense, busy, warm, cosy, happy etc.).

What and Where

In the foreground/background there is…….

Who is ..?

What the people look like.

(Age / height / build / hair / eyes / nose / mouth / special features / general impression)

How the people are feeling.

(Bored / annoyed / upset / sad / miserable / lonely / unhappy / depressed / confused / furious / angry / relaxed / concentrated / worried / happy / tired / interested / puzzled / confident / interested / excited / calm / pleased / thrilled / relieved / amazed)

Talk about the atmosphere.

The atmosphere in the picture is .....(friendly, peaceful, relaxing, tense, busy, warm, cosy, happy etc.).

Talk about your personal attitude to the picture. How the picture makes you feel.

As for me, / Frankly speaking, I like this picture as it is bright and colourful, full of positive emotions, etc.).

Порой учащиеся боятся, что их мнение не будет принято, т.к. не совпадает с мнением окружающих. В таких случаях придерживаюсь своей системы оценивания, главным критерием которой является не абсолютно правильное мнение, а умение ребенка аргументировано и грамотно отстаивать свою точку зрения, его способность выйти из сложной ситуации. Для этого стараюсь создать на уроках атмосферу успеха, где любое мнение имеет право на существование и дети чувствуют себя уверенно и комфортно.

Главное, всегда помнить, что в креативном мышлении не может быть ошибочных ответов!

«ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
REPUBLICAN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL, METHODICAL JOURNAL
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ, МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНА АРНАЛҒАН МАТЕМАТИКАДАН ДИДАКТИКАЛЫҚ ТАПСЫРМАЛАР ЖИЫНЫ

Демесинова Сәнімжан Рахымжанқызы

Ақтөбе облысы, Алға ауданы, Есет батыр атындағы мектеп бақшасының бастауыш сынып мұғалімі

Балалардың танымдық қабілеттерін дамытып пәнге деген қызығушылықтарын арттырудың негізгі бір жолы - дидактикалық материалдар мен қызықты тапсырмалар. Есеп зерделілікке, қиялдауға, тапқырлыққа, шапшаң есептеу қабілеттерін дамытуға тәрбиелейді.

Қызықты суретті есептер арқылы оқушылар қоршаған ортаны таниды, ұлттық мәдениетті, моральды, дүниетанымды сезіне бастайды, сөйлеуге дағдыландыруда оқушының өзіндік ерекшелігі айқындала түседі. Жинақталған есептерді шығару арқылы оқушылар тез ойлау, жылдам есептеу дағдылары қалыптасады. Бұған қоса оқып—үйрену барысында оқушылар алғашқы тілдік мағлұматтарды меңгереді, ақыл-ойы, сөйлеу дағдылары жетілдіріледі.

Көңілді жаттығулар, викториналар, ребустар, есептік диктант, өздік диктант, терме диктант, көру диктант, сөздік диктант, грамматикалық эстафеталар, сөзжұмбақтар шешу, қызықты тапсырмалар құрастыру баланың ойын ұштай түсіп, ұстамдылыққа, еңбектене білуге тәрбиелейді.

1.Кестені толтыр:

Текшенің қыры	**3 см**	**4 см**	**5 см**	**6 см**	**8 см**
Текшенің көлемі					
Бір жағының ауданы					

2.Кім жылдам есептейді?

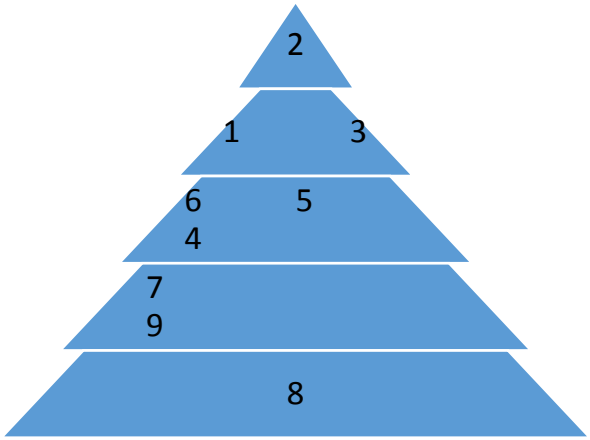
150*2:10	180:3+40	720:20*5	1000:2+500

3. Бөшкеде 200 л бензин бар еді. Одан бірнеше литр бензин құйып алғанда, онда құйып алғаннан 4 есе артық бензин қалды. Бөшкеде неше литр бензин қалды?

4. Үш жәшікте 90 кг шеге бар. Бірінші және екінші жәшікте 66 кг, ал екінші және үшінші жәшікте 54 кг. Әр жәшікте неше кг шеге бар?

5. Бір қорапта 69 дәптер, ал екінші қорапта одан 3 есе кем дәптер бар едді. Екі қораптағы дәптерлердің саны бірдей болу үшін неше дәптерді бірінші қораптан екінші қорапқа салу керек?

7. Сандарды 15 шығатындай етіп сызықшамен қос

8. Соңғы қоңырауға 238 төменгі сынып оқушысы және 2 есе артық жоғары сынып оқушылары қатысты. Соңғы қоңырауға барлығы неше оқушы қатысты?

9.Амалдарды орында:

20-ға арттыр				
20	80	286	200	980

10.Теңдеулерді шеш:

X-220=136*2 400-x=98*3

Өз бетінше орындауға арналған тапсырмалар мен жаттығулар

***1.*Өрнек құрып, оның мәндерін тап:**

А) 650 мен 350 санарының қосындысынан 90-ы азайт;

Ә) 326 мен 99 сандарының айырмасын 157-ге арттыр;

Б) 56 мен 14 сандарының қосындысынан 90 мен 46 сандарының айырмасын азайт;

2. Өрнектердің мәндерін салыстыр:

А) 60:6+25*100:20+30

Ә) 650-(186+354)*(906-812)+136

Б) (298+76)+2*564+(36+29)

В)(272+156)-56*596+23+4+47

3.Өрнектерден тура теңдіктер құрастыр:

9*6 21:3 8*4 16-63:7 45+3*3 8+8+8+8

4.Өрнектердің мәндерін тап:

50*7+50-(32-26)*5

30*3+12*(800:80)

80*5+30+(73-68)*6

(74-38):4*11-54

Тақырыбы: Күрделі теңдеу

1. Теңдеулерді шеш:

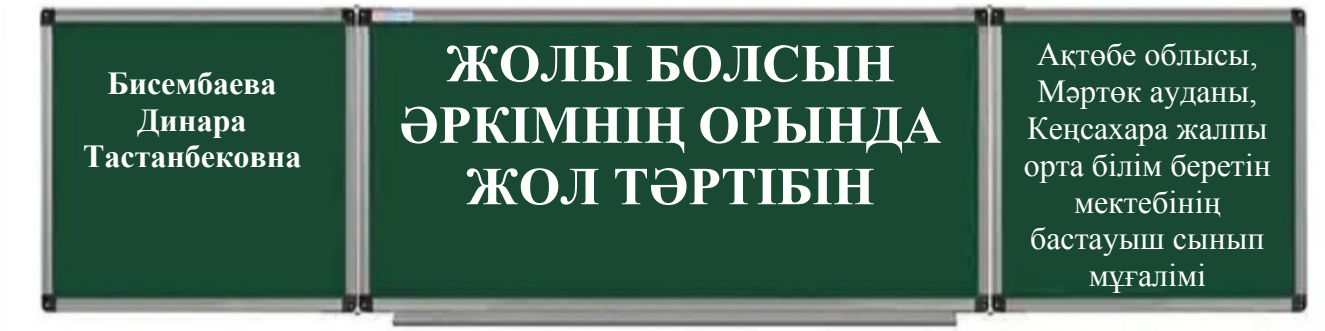
X-26=85:5 132*3=300+X

900-X=241*2 X+166=322*3

2.Теңдеу құр және оны шеш:

1) а және 23 сандарының бөліндісі 4 және 2 сандарының бөліндісіне тең;

2) 32 мен а-ның көбейтіндісі 70 және 6 сандарының айырмасына тең.

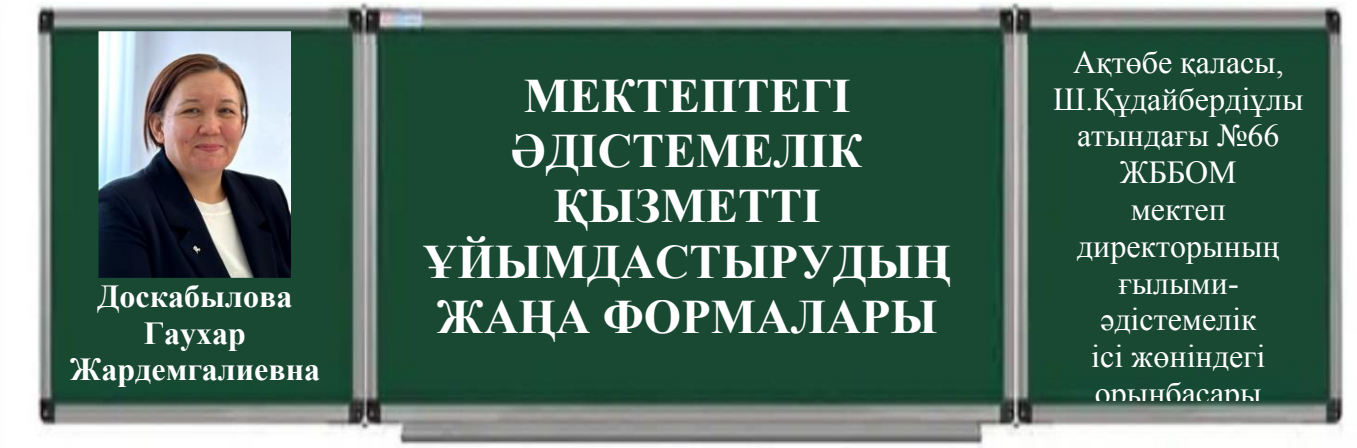

Мақсаты	1.Оқушыларға көшеде жүру ережесін үйрете отырып,алған білімдерін *пыс*ықтау. 2.Ойларын ашық айтуға, көше белгілерін жатқа айтуға дағдыландыру. 3.Жолда жүру мәдениетін қалыптастыру
Бағалау критерийлері:	

Тәрбие сағатының барысы

Барысы	Тәрбие сағатындағы орындалуы тиіс іс-әрекеттер	Ресурстар
Кіріспе 10 мин	Бүгінде қалада да, ауылда да үлкен көшелер мен жүйткіген өліктер көбеюде. Көшелер мен жолдардағы жағдай барған сайын күрделеніп келеді. Жол-көлік оқиғаларының қаупі арта түсуде. Сондықтан да жүргізушілер мен жаяу адамдар көшелер мен жолдарда ерекше тәртіпті және мұқият болуы қажет.Жол заңы дұрыс жүріп ,абай болуды талап етеді. Жол-көлік оқиғаларының зардабынан көбіне балалар зардап шегуде.Оның себебі,көптеген мектеп оқушылары жолда жүру ережелерін әлі де болса нашар біледі.БҰҰ Бас ассамблеясының 2005 жылғы 26 қазандағы ұсынысы бойынша жыл сайын қарашаның үшіншіжексенбісінде жол-көлік оқиғалары құрбандарын еске алудың бүкіл әлемдік күні атап өтіледі Ал біздердің жол жүру ережелерімен танысып, үйреніп жүргенімізге де біраз уақыт болды. Осы уақыт ішінде біз көшелер мен жолдарда қойылатын белгілермен таныстық.	

Негізгі бөлім 25 мин	2.Жаяу жүргінші деген кім? Көлік құралынан тыс және онда жұмыс жасамайтын а**. «Көше ережесін білесің бе?»** 1.Бағдаршам деген не? Жарықпен белгі беру арқылы көшедегі автомобиль жолы мен темір дам. 3.Автобус деген не? Жолаушылар мен жүктерді тасымалдауға арналған, онда жүргізуші орнын қоспағанда сегізден астам отыратын орны бар автокөлік құралы. 4. Жол элементтерін ата. Көше, бұрылыс, тротуар, жол жағалауы, бөлу жолағы 5.Тротуар деген не? Жолдың жүргін бөлігімен қатарлас немесе одан газонмен бөлінген жаяу жүргіншінің қозғалуына арналған элементі. 6.Тыйым салу белгілері қандай түспен белгіленеді? Қызыл дөңгелек. 7.Бағдаршамның қызыл көзі жанып тұрғанда қандай көліктерге жүру рұқсат етіледі? Өрт сөндіру, жедел жәрдем, полиция.	
Қорытынды 10 мин	Бағдаршам өмірімізді қауіптен сақтандыратын көмекшіміз. Көліктер мен қатар, аспанда ұшақтарымыз да ұшады. Олардың да жолда жүру ережелері бар. Қазіргі таңда біздің қаламызда болсын, басқа қалаларда болсын көліктер саны өте көп. Сондықтанда статистикалық мәліметтерге сүйенетін болсақ көптеген жол апаты, жарақат алып жатқан адамдар саны қаншама. Бұлардың барлығы біріншіден жол ережесін білмегендіктен, екіншіден жол ережесіне бағынбағандықтан болып отыр	

Кез-келген қоғам дамуының алғышарты - тәрбие мен білім берудің тұтас жүйесінің қалыптасуы болып табылады. Әлемдік өркениеттің дамуына білім жүйесінің тигізер әсері мол. Себебі білім жүйесі жас ұрпақты рухани мәдениетпен жақындастырады, қажетті әлеуметтік тәжірибемен қаруландырады. Адамзат қоғамы жас ұрпақты өмірге дайындау қажеттілігін қанағаттандыру мақсатында алғашқы білім ордаларын құрып, соның негізінде алғаш рет тәлім беруші, білім беруші, үйретуші қызметін атқаратын мұғалімдік мамандықтың негізін қалады

Мектептің әдістемелік қызметтің озық тәжірибелері мен дәстүрлерін сақтау және дамытудың да маңызы зор.

Мектептегі әдістемелік жұмысты басқару оның міндеттері, мазмұны және әдістемелік жұмысты ұйымдастыру төмендегі функциялардан тұрады:

- мектептік педұжымының педагогикалық тәжірибесін жүйелі түрде зерттеу, жинақтау және тарату, жұмыс тәжірибелерін жариялау;
- педагогика ғылымының жетістіктерін жұмысқа қолдану қызметінде инновациялық бағыттылықты қалыптастыру;
- мұғалімдердің пәндік және психологиялық-педагогикалық дайындық деңгейін көтеру, өздік білімін жетілдіруді ұйымдастыру, теориялық және әдістемелік семинарлар өткізу;
- жаңа оқу бағдармаларын, жоспарларын, мемлекеттік білім стандарттарын оқып, үйренуді ұйымдастыру;
- оқыту және тәрбиелеудің жаңа технологиясы, түрлері мен әдістерін белсенді түрде қолдануды ұйымдастыру;
- жаңа нормативтік құжаттар, нұсқау – әдістемелік материалдармен танысуды ұйымдастыру;
- ғылыми-әдістемелік көмекті дербес және жеке ерекшеліктерді ескере отырып ұйымдастыру – жас мұғалімдерге, пән мұғалімдеріне, педагогикалық жұмыста белгілі бір қиындыққа кезіккен мұғалімдерге кеңес беру.

Әдістемелік қызметті жаңаша ұйымдастыруда төмендегі үш деңгейді ұсынамын:

- *Сипаттаушы және түсіндірмелі деңгей* - алдыңғы қатарлы озық педагогикалық тәжірибені зерттеу және тарату.
- *Диагностикалық деңгей* - педагогикалық құбылыстардың жағдайы, тиімділігі немесе педагогтар мен оқушылар іс-әрекетінің тиімділігі, оларды қамтамасыз ететін жағдайлар мен себептерді айқындау.
- *Прогностикалық деңгей* – педагогикалық идеяларды эксперименттік зерттеу арқылы анықтап, олардың негізінде шынайылықты өзгерту моделін жасау. Прогностикалық деңгей педагогикалық идеялардың мәнін

ашуға негізделеді. Бұл деңгейде оқыту мен тәрбиенің теориясы, педагогикалық жүйелердің моделі жасалады.

Педагогиканың технологиялық қызмет де үш деңгейден тұрады:

- *Жобалау деңгей* – сапалы білім беруде және оның мазмұны мен сипатын анықтайтын нормативті немесе регулятивті жоспарды жүзеге асыратын әдістемелік материалдар (оқу жоспары, білім беру бағдарламалары, оқулықтар, оқу құралы, педагогикалық нұсқаулар) дайындалады.
- *Қайта құрушы деңгей* - педагогика ғылымы қол жеткен жетістіктерді білім беру тәжірибесін жетілдіру және реконструкциялау мақсатында қолдануға бағытталады.
- *Рефлексивті және түзетуші деңгей* - оқыту және тәрбие тәжірибесіне ғылыми зерттеу нәтижелерінің әсерін бағалайды және оның ғылыми теория және тәжірибелік іс-әрекеттің әзара

байланысындағы түзетулерді қарастырады.

Осы деңгейлер арқылы педагогтың өз білімін көтеруі өте күрделі құбылыс, өйткені айналаны қоршаған ортаның өзі - бағалы педагогикалық білім көзі болып табылады. Мұғалімнің өз білімін көтеру ісінде арнайы кәсіби жұмысты жалпы ағарту ісінен ажырату қиындығы жиі кездеседі. Мұғалімнің пәндік білім көтеруі өз мамандығына байланысты әдебиеттерді оқу, арнайы курс, семинарларға қатысу арқылы жүзеге асады. Ал, өз білімін психологиялық-педагогикалық жағынан көтеруі — педагогикалық және психологиялық әдебиеттермен тереңірек танысып, оқып үйрену болып табылады.

Мұғалімнің инновациялық даярлығын қалыптастыру бағытындағы жүргізілген жұмыстар осымен шектелмеуі тиіс.Біз өз жұмысымызда ізгілік және тұлғалық бағыттылық инновациялық педагогикалық парадигманың жүзеге асуын қамтамасыз ететін болашақ мұғалімнің инновациялық даярлығын қалыптастыру бойынша жүйелі жұмыстар жасауды талап етеміз.

Әдістемелік бірлестік қызметіне инновацияларды енгізу үрдісіне көмектесу, шығармашылықпен жұмыс жасайтын педагогтарды қолдау,ізденісін ынталандыру, мектепішілік педагогикалық инновациялар банкін құру, әдістемелік бірлестік қызметінің озық жұмыс тәжірибесін жинақтау және тарату міндеттерін қарастырып жұмысы көзделді.

«MENTOR» ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫНАН «ҮЗДІК ҚАЛАМ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛЫНЫҢ

ТАЛАПТАР/ШАРТТАР

Авторлар қолжазбаларды мұқият тексеріп, түзетуі тиіс;

• автордың аты-жөнін (толық), ғылыми дәрежесін, атағын, қызметін, мекеменің толық атауын көрсету қажет;

• мақала авторының фотосуреті болуы шарт және өлшемі 3500*5500 пикселден (6х12 мм, 300 dpi кем емес) кем болмауы тиіс;

• мақалаға оның мәні мен идеясын айқындайтын сюжетті фотосуреттерді тіркеп жіберуге болады (сканирленген фотосуреттердің өлшемі 10х15 мм, 300 dpi кем емес);

• пайдаланған кестелер, диаграммалар, графиктерді, пайдаланылған бағдарламалардың (Word, Excel, PowerPoint және т.б.) бастапқы пішімінде материалға қоса тіркеу қажет;

• мақала көлемі атауы мен әдебиеттер тізімін қоскқанда 3 беттен аспауы қажет;

• мақаланы төмендегідей талаптарға сәйкес ресімдеу керек: Microsoft Word, кегль – 12 пункт, гарнитурасы - Times New Roman, парақ пішімі - А4, жиектері - 2 см, жоларалық интервал – жалаң, бірінші жол – 1, 25 см бос жер, азат жолға дейінгі және кейінгі интервал – 0 см;

ТРЕБОВАНИЯ/УСЛОВИЯ

Рукописи должны быть тщательно выверены и отредактированы авторами;

• необходимо указывать: фамилию, имя и отчество автора (полностью), учёную степень, звание, должность, полное название учреждения;

• фото автора статьи обязательно и должно иметь размеры не менее 3500*5500 пикселей (не менее 6х12 мм, 300 dpi), фото в статью не помещать;

• желательно сопроводить статью сюжетными фотографиями, которые будут отражать суть и идею статьи (размер отсканированных фото не менее 10х15 мм, 300 dpi);

• используемые таблицы, диаграммы, графики должны прилагаться к материалам в исходном формате используемых программ (Word, Excel, PowerPoint и др.);

• аннотация должна содержать только главную информацию статьи, не превышать объем 6 строк, выполняться на двух языках, отличающихся от языка статьи (пример: если статья написана на русском языке, то аннотация пишется на английском и казахском);

• максимальный объем статьи не более 3 страниц, включая название, список литературы;

• статью оформлять в соответствие с требованиями: Microsoft Word, кегль – 14 пунктов, гарнитура - Times New Roman, формат листа - А4, поля - 2 см, междустрочный интервал – одинарный, первая строка – отступ на 1, 25 см, интервал перед и после абзаца – 0 см;